

1. DESPRE SMERENIE ȘI ALTE ÎNVĂȚĂTURI FOLOSITOARE DE SUFLET ALE AVVEI DOROTEI

Cuvântul 1

Pentru supunere (ascultare)

Am lăsat lumea, să lăsăm și poftele ei; pentru că acestea, precum am zis, prin nebăgare de seamă, iarăși ne împreună și ne leagă de lume. De voim să scăpăm desăvârșit, să ne învățăm a ne tăia voia și așa, puțin câte puțin, cu ajutorul lui Dumnezeu, sporim și ajungem la nepătimire, că nimic alta nu folosește pe om atât de mult ca tăierea vocii. În adevăr, mai mult sporește cineva prin aceasta decât prin toate faptele cele bune. Că în ce chip cineva mergând pe cale se odihnește la un loc de popas și întărindu-se merge multă cale, așa și cel ce umblă pe calea tăierii vocii își câștigă prin aceasta nepătimire și poate în puțină vreme a tăia și zece voci. În ce chip, ascultă: mergând pe drum, vede ceva, iar cugetul îi spune: uită-te acolo! El îi răspunde: nu vreau, își taie voia și nu se uită. Sau găsește oameni vorbind și cugetul îi zice: spune și tu cutare cuvânt: și el își taie voia și nu zice. Îi zice gândul să meargă la bucătar să vadă ce bucate gătește, el însă își taie voia și nu merge; vede ceva și cugetul îl îndeamnă a întreba cine l-a adus, totuși își taie voia și nu întreabă. Astfel, puțin câte puțin, deprinzându-se, se obișnuiește desăvârșit a-și tăia voia. Din cele mici se învață a tăia și cele mari fără osteneală și puțin câte puțin se deprinde a nu avea nici o voie. Și așa, orice face se odihnește: căci nevrând vreodată să-și facă voia, totdeauna se află în liniște. Pentru că cel ce nu are voia sa, orice face îl mulțumește, pe toate socotindu-le ca fiind după voia sa, ori așa, precum am zis, se află întru nepătimire: că toată turburarea și ispita, prigonirea și băntuiala nu ne vin din altă parte, fără numai că voim să se facă voia noastră. [...]

Cuvântul 2

Pentru smerenie

Un bătrân a zis că mai mult decât orice avem trebuință de smerenie. La tot cuvântul ce auzim să zicem: Iartă! Căci smerenia strică toate meșteșugurile vrăjmașului. Să cercăm și noi și să vedem ce putere are cuvântul bătrânului. Pentru ce mai întâi de toate trebuie să avem smerenie și nu înfrânare, mai ales că și apostolul zice: cel ce se sârguiește spre toate, are înfrânare. Sau pentru ce să nu avem frică de Dumnezeu, căci zice Scriptura: Începutul înțelepciunii este frica Domnului; și în altă parte: Cu frică de Dumnezeu ne îndepărtăm de la răutate. Pentru ce n-a zis să avem în primul rând milostenia sau credința, căci zice: cu milostenia și cu credința se curățesc toate păcatele. Iar apostolul zice: fără credință nu poate cineva să placă lui Dumnezeu. Dacă pentru milostenie, credință, frica lui Dumnezeu și înfrânare se spun cele de mai sus, pentru ce lăsându-le pe acelea a zis să avem smerenie înainte de orice? Bătrânul vrea să ne arate că nici frica lui Dumnezeu nici milostenia, nici credința, nici postul, nici altă faptă bună nu se pot săvârși fără smerenie. De aceea zice să avem înainte de orice smerenie, adică gând și cuget smerit, să fim gata la tot cuvântul ce auzim să zicem: Iartă! fiindcă prin smerenie se nimicesc toate uneltirile vrăjmașului.

Vedeți, fraților, câtă putere are smerenia? Diavolul însă este și se numește împotrivor. Este vrăjmaș pentru că nu iubește pe om și binele; este împotrivor pentru că se împotrivește la toată fapta bună. Vrea cineva să se roage? El meșteșugește în tot chipul să-l oprească cu poftele cele rele, cu robirea minții și cu trândăvia. Vrea să facă milostenie cineva? El îl oprește prin îndărătnicie și scumpete. Așa se împotrivește la tot lucrul bun ce vrem a face. De aceea se numește nu numai vrăjmaș, ci și împotrivor. Prin smerenie, însă, se strică toate împotrivirile lui, că mare lucru este smerenia! Toți Sfinții Părinți prin smerenie s-au îndreptat și cu osteneala ei au săvârșit calea mântuirii. Precum zice: „Vezi smerenia și osteneala mea și lasă toate păcatele mele”. Numai smerenia poate singură să povățuiască spre împărăția cerurilor; și precum zicea avva Ioan: „numai smerenia nu are zăticnire și poticnire”. [...] Cu adevărat nu este alt lucru mai tare decât smerenia, nimic nu o biruiește. Orice întristare i s-ar întâmpla smeritului, îndată se defaimă și se osândește că vrednic este de această întristare: nu-i place niciodată să defaime pe altul; nu aruncă niciodată vină asupra altuia. Astfel petrecând fără tulburare și fără întristare cu toată odihna, niciodată nu se mânie, nici face pe altul să se mânie. Drept aceea bine a zis sfântul că mai înainte de toate se cade a avea smerenie.

Însă sunt două feluri de smerenie, precum sunt și două trufii. Prima mândrie este aceea când cineva necinstește pe fratele său și-i zice cuvinte urâte, nesocotindu-l, iar pe sine mai de cinste ca acela crezându-se. Unul ca acesta de nu se va întoarce îndată și de nu se va nevoi să se îndrepte, puțin câte puțin cade în cea de a doua mândrie: mândria împotriva lui Dumnezeu, socotind că tot lucrul bun ce a săvârșit singur el l-a lucrat, cu mintea și cu înțelepciunea lui și nu cu ajutorul lui Dumnezeu. [...] Smerenia cea dintâi este a socoti pe fratele tău mai cu minte și la toate mai bun decât tine și, fără a lungi cuvântul, când cineva se socotește mai prejos decât toți. Aceasta este cea dintâi smerenie, adică începătoare, căci te smerești, socotindu-te mai mic decât altul, fără ca totuși să te socoți de nimic, ci tot ți se pare a fi ceva. Cea de-a doua și desăvârșită smerenie este când nu numai pe tine te socotești de nimic, ci și toate faptele tale le crezi că sunt din mila lui Dumnezeu, iar nu din hârnicia ta. Aceasta este smerenia cea adevărată a sfinților, care se naște în suflet din lucrarea poruncilor. [...]

Cuvântul 3

Pentru conștiință

Dumnezeu când a făcut pe om a sădit într-însul o dumnezeiască scânteie de luminare, ca un cuget mai călduros și ca un cuvânt povățuitor minții omenești, ca să deosebească binele de rău. Aceasta este legea cea firească, ce se numește conștiință. Așa Isaac săpa puțurile pe care le astupau filistenii; acestei legi supunându-se patriarhii și toți sfinții, înainte de a se fi dat legea cea scrisă au plăcut lui Dumnezeu. Iar când s-a întunecat aceasta pentru păcatele neascultării, atunci ne-a trebuit legea cea scrisă, ne-au trebuit sfinții prooroci, ne-a trebuit însăși venirea Mântuitorului nostru Hristos ca să o lumineze și să o învieze, ca să aprindă iarăși scânteia întunecată din nepăzirea poruncilor.

Acum în mâna noastră stă, fie să oprim această conștiință, fie să o lăsăm să strălucească și să ne lumineze de o vom asculta; pentru că de ne zice: fă aceasta și nu o ascultăm și de ne mai îndeamnă să nu o băgăm în seamă, ci o trecem cu vederea, o înneacă și nu mai poate să ne povățuiască din greutatea ce este asupra-ne. Că, fiind lipsiți de luminarea ei, începem a vedea lucrurile toate întunecate, iar ea ajunge ca o apă tulbure în care nu-ți mai poți vedea fața, iar noi, nemaisimțind ce ne învață ea, ajungem să credem că nici nu o mai avem, ceea ce nu este cu putință, căci nu există cineva să nu o aibă, fiind lucru dumnezeiesc, precum am zis. Conștiința niciodată nu piere, ci pururea ne aduce aminte de ceea ce se cuvine să facem, chiar dacă noi nu o simțim, pentru că nu o băgăm în seamă și o călcăm, precum am zis. [...] Să ne sânguim dar, o fraților, să ne împăcăm cu conștiința, până suntem în această lume! Să nu o lăsăm să ne mustre cu ceva, ci să o ascultăm și la cel mai mic lucru, pentru că să știți, de la cele mai mici lucruri, cu nebăgarea de seamă și cu călcarea, ajungi și la cele mari. Când va începe cineva a zice: Ce este de voi grăi acest cuvânt? Ce este de voi gusta această mâncare? Ce este de voi vedea acest lucru? Din ce este aceasta și din ce este aceea ia obicei rău, ajungând să defaima și cele mai mari, și cele mai grele și calcă știința lui. Astfel, puțin câte puțin, sporind cu răutatea, se primejduiește și vine într-o nesimțire cea desăvârșită. Drept aceea, să luăm aminte, fraților, să nu defăimăm nici faptele cele mici, ca să nu se facă într-o noi rea deprindere. Să luăm aminte să păzim faptele cele mici până sunt ușurele, ca să nu se îngreueze; că și faptele bune, ca și păcatele, încep de mici ca să se facă mari. De aceea ne poruncește Domnul să nu ne împotrivim conștiinței noastre, ci să ne împăcăm cu ea, zicându-ne ca și cum ne-ar deștepta: vezi ce faci, ticăloase, caută de te împacă cu pârâșul tău cât ești pe cale cu dânsul, arătându-ne și primejdia într-o care ne poate aduce, zicând: ca să nu te dea judecății, iar judecătorul te va da slugilor și te vor pune în temniță, de unde adevărul îți zic, nu vei scăpa până ce nu vei plăti toată datoria. Conștiința, precum am zis, și acum ne muștră, ori la bine ori la rău, și ne arată ce trebuie să facem și ce să nu facem. Dar tot ea ne va fi pârâș în veacul cei viitor. De aceea zice: ca să nu te dea judecătorului și celelalte.

Paza conștiinței este de trei feluri: față de Dumnezeu, față de vecinul său și față de cele materialnice. 1. Față de Dumnezeu, nedefăimând poruncile Lui și a te păzi să nu faci nimic din cele ce nu te vede nimeni sau nu te oprește cineva a face și nici a face pe ascuns ceva împotriva, numai din conștiința ta față de Dumnezeu. 2. Față de vecin o păzim când nici facem, nici grăim, nici cu chipul însemnăm, nici cu vederea pricinuim ceva din cele ce știm că scârbesc sau smintesc pe vecin, că și chipul și vederea de multe ori smintește pe vecin. Chiar și de cele ce știi că pot să dea bănuială că le faci înadins ca să pricinuiască sminteală și scârbă vecinului să te păzești a le face. Aceasta este a păzi conștiința către vecin. 3. Iar paza conștiinței față de cele materiale o avem când chiar lucrurile noastre nu le întrebuițăm rău, adică nu lăsăm să se risipească ceva în zadar, nici să se cheltuiască în deșert și nici să se strice din nebăgare de seamă, ci purtăm grijă de ele cu luare aminte ca să le păstrăm și să le ferim; precum a zice de pildă: poate cineva să poarte cămașă nespălată două săptămâni sau trei sau și o lună, iar el o spală adesea și mai înainte de vreme; sau întinde haina sa la soare și nu mai poartă grijă să o ia, ci o arde soarele și în loc să-i țină alte cinci luni sau și mai mult, se strică curând. De asemenea și la așternut. Cineva poate să-și împlinească trebuința și cu un acoperământ de rând, totuși nu se mulțumește, ci caută să aibă așternut mai bun; sau are vreun covoraș de lână și caută să-l schimbe ca să ia unul mai nou sau mai frumos; își poate împlini nevoia și cu un acoperământ cum s-ar întâmpla, dar nu se mulțumește cu acela, ci cere mai bun și se gâlcevește dacă nu i se dă, începând a răbufni către fratele său și a zice: pentru ce cutare are aceasta și eu n-am? (unul ca acesta este departe de viețuirea călugărească). Tot așa și la bucate. Poate cineva trăi și cu puțină varză, cu legume sau puține măsline; totuși nu vrea, ci cere alte bucate mai dulci sau mai scumpe. [...]

Cuvântul 4

Pentru frica de Dumnezeu

[...] De se va întâmpla să vezi pe fratele tău păcătuind, nici să nu-l treci cu vederea tăcând și lăsându-l să se piardă, dar nici să nu-l mustri cu cuvinte proaste, ci cu întristare și cu frică de Dumnezeu să o spui celui ce poate să-l îndrepteze sau însuși cu dragoste și cu smerenie să-i zici: Iartă-mă, frate, precum văd nu umblăm cu buna rânduială și cutare lucru nu-l facem bine. Iar de nu te va asculta, spune celui către care știi că fratele are evlavie, bătrânului său sau egumenului, ca după greșală să-l îndrepteze. Însă, cum am spus, numai cu scop de îndreptare a fratelui – să faci aceasta – și nu cu ponosire, nu cu grăire de rău, nu spre necinste, nu ca să-l rușinezi, nu ca să-l osândești. Nu cumva cu pricină de îndreptare să ai în inimă vreuna din cele de mai sus; că în adevăr îți spun, chiar și duhovnicului tău

de vei spune o greșeală a fratelui, însă nu cu gând de îndreptare, ci cu defăimare și înfruntare, mozavirie faci și este păcat. [...] De aceea învățați-vă și voi, iubiților, să purtați greutatea unul altuia, învățați-vă să vă rușinați unul de altul. Iar dacă cineva dintre voi se va întâmpla a auzi cuvânt care să nu-i placă sau de va suferi vreo împotrivire de la cineva, să nu se mânie îndată, nici să se tulbure sau să se scârbească, ca să nu-și piardă osteneala și folosul, avându-și inima tulburată și neînstare a suferi puțină ispită. [...]

Cuvântul 5

Nu trebuie a se încrede cineva în înțelepciunea sa

[...] Mântuirea se săvârșește cu mult sfat. Nu zice să se sfătuiască cu mulți, ci că la toate lucrurile se cade să se sfătuiască. Însă de la început se ia sfat de la cel în care are credință și încredere. Să nu spună numai unele, iar pe altele să le tănuiască, ci pe toate să le mărturisească și pentru toate să se sfătuiască. Unora ca acestora mântuirea se săvârșește într-un mare sfat. De nu vă va spune cineva toate gândurile sale și mai ales de nu va descoperi deprinderea cea rea și strâmba sa alcătuire, diavolul, aflând într-însul vreo voie ascunsă, vreun dreptar de viață de sine izvodit, unindu-se cu acesta, îl strică desăvârșit. Căci diavolul, când vede pe cineva că de sine nu voiește să păcătuiască, nici nu are pornire firească să creadă că face vreun rău, ca la acea pornire să adauge și el îndemn spre păcat, nici el nu-l supără sau silește către cele ce omul nu are pornire. Nu-i zice adică, du-te de curvește, nici mergi de fură, dacă pricepe că omul nu vrea și nu primește să le facă; că nu-și bate capul diavolul să ne îndemne spre cele ce nu vrem. Dar dacă află vreo voie de a noastră, înclinată spre păcat sau vreo rânduială de sine într-un noi, cu acestea ne strică, găsim cale ușoară. De aceea se zice: Vicleanul atunci face rău, când se va alcătui cu îndreptarea noastră. Diavolul este viclean și atunci face rău când se unește cu îndreptarea noastră; fiindcă atunci sporește mai mult, atunci mai rău strică, atunci lucrează cu mai multă prisosire. Fiindcă de suntem stăpâniți de voia noastră și urmăm îndreptărilor noastre, și răul pe care-l facem îl socotim drept lucru bun.

[...] Diavolul urăște glasul sfătuirii. Nu numai sfatul îl urăște, dar nici însuși glasul sfătuirii nu-l poate suferi. Chiar înainte de a începe a face ceva din lucrul întrebare, chiar înainte de a vedea vrăjmașul de păzești sau nu ceea ce ai auzit, urăște însăși întrebarea ce o faci pentru folosul tău. De ce oare nu suferă nici sunetul întrebării? Fiindcă știe că prin întrebare și prin cercetare se vădesc meșteșugirile lui; de aceea se întristează mai mult decât orice când i se descoperă vicleniile, pentru că nu mai poate să înșele după cum pofteste, fiindcă cu întrebarea se îndreptează sufletul. Mărturisindu-ți adesea toate gândurile, afli de la cel mai iscusit care știe: aceasta s-o faci, iar aceasta nu; aceasta este rea, iar aceasta este bună; aceasta este îndreptare, iar aceea voie. Auzi de asemenea: acum nu e vreme pentru cutare lucru; altă dată: acum e vreme potrivită. Iar diavolul nu găsește vreme să te strice sau să te prindă în cursă, căci te vede pururea povățuit de altul, fiind din toate părțile întărit. Așa se săvârșește, precum am zis, mântuirea, cu mare sfat. Pe cât de mult vicleanul nu voiește și urăște sfatul, pentru că pofteste să facă rău, pe atât se bucură de cei ce n-au povățuire. Pentru ce? Pentru că asemenea frunzelor cad.

[...] Poate va zice cineva că, de nu va avea pe cine să întrebe ce să facă? Adevărul vă zic: de va vrea cineva din toată inima să facă voia lui Dumnezeu nu-l va părăsi Dumnezeu, ci pururea îl va povățui după vrerea sa. Iar de nu va vrea să facă voia lui Dumnezeu, iar vă zic adevărul, că și la prooroc de va merge, după inima lui cea răzvrătită va primi răspuns de la prooroc, precum zice Scriptura: de va greși, prooroc grăind, eu am rătăcit pe proorocul, zice Domnul. [...]

Cuvântul 6

Pentru neosândirea aproapelui

[...] Mare păcat este osândirea aproapelui! Nu urăște Dumnezeu altceva mai mult și nici nu este alt păcat mai rău decât osândirea, într-un care răutate nu cade cineva decât numai din nebagarea de seamă a celor mici, cum am zis mai sus. Că, obișnuindu-te a primi cea mai mică meteahnă asupra vecinului și a zice: ce este de voi auzi ce grăiește acest frate? sau ce este de voi zice și eu un cuvânt? și ce este de voi iscodi ce merge să facă acest frate sau acel străin? începe mintea să-și lase păcatele sale și cercetează pe ale altora. Din aceasta se naște clevetirea, osânda, defăimarea și apoi, din părăsirea lui Dumnezeu, însuși cazii în cele ce ai osândit pe altul. Iar necercetând cineva răutățile sale, nici plângându-și mortul său, (precum au zis părinții), nici odinioară nu se va putea îndrepta pe sine într-un ceva, fiindcă își pierde vremea iscodind lucrurile vecinului său. Și alt nimic nu ațâță atâta mânia lui Dumnezeu și nici nu despoaie pe om de darul lui Dumnezeu ca să cază în părăsire decât grăirea și osândirea aproapelui. Să știți și aceasta că: alta este a cleveti, alta a osândi și alta a defăima.

A cleveti este când cineva zice că cutare a spus minciuni sau s-a mâniat sau a curvit sau altceva asemenea a făcut. Acesta a grăit rău împotriva aproapelui, adică a vestit păcatul aceluia cu patimă. Iar a osândi este când cineva zice că cutare este mincinos sau bețiv sau curvar. Unul ca acesta a osândit toată starea sufletului aceluia și a hotărât pentru toată viața lui că într-acest chip este, încredințat că este așa. Și greu lucru este! Că alta este a zice că s-a mâniat și alta că este mânios și a hotărî, precum am zis, asupra întregii lui vieți. Iar osânda este cu atât mai grea decât tot păcatul, cu cât însuși Hristos zice: Fățarnice, scoate mai întâi bârna din ochiul tău și atunci să cauți să scoți și gunoiul din ochiul fratelui tău. Luați seama că păcatul vecinului l-a asemănat cu gunoiul, iar păcatul osânditorului l-a asemănat cu bârna, atât este de rea osânda că întrece tot păcatul. Pentru aceea și fariseul acela, când se ruga și spunea faptele

sale cele bune mulțumind lui Dumnezeu, nu spunea minciuni, ci adevărul spunea. Nu pentru aceasta s-a osândit, că avem datoria să mulțumim lui Dumnezeu când ne învrednicim să facem vreun bine, fiindcă El ne ajută. Că, pentru că mulțumea lui Dumnezeu și își spunea faptele sale și pentru că a zis că nu sunt ca ceilalți oameni, nu s-a osândit, ci numai pentru că, întorcându-se către vameș, a zis: nu sunt nici ca acest vameș. Atunci s-a mâniat Dumnezeu că l-a osândit în față și i-a hulit însăși starea sufletului aceluia și, în scurt, i-a defăimat toată viața. Pentru aceea zice: Vameșul s-a pogorât mai îndreptat decât acela. Nu este, dar, alt păcat mai greu și nici mai rău, precum de multe ori am zis, decât a osândi și a defăima și a necinsti pe aproapele.

[...] Adevărat, se întâmplă de greșește vreun frate din prostime, dar are și o faptă bună, cu care place lui Dumnezeu în toată viața sa, iar tu șezi și osândești și-ți pierzi sufletul. Că, deși se întâmplă de greșește ceva ca un om, dar ce știi cât s-a nevoit și s-a silit luptându-se ca să nu cadă. Iar pentru că nu i s-a întâmplat căderea din lenevire, ci din slăbiciunea firii sau din biruința războiului celui mare, pe care l-a suferit înainte de a se împila, să știi că greșeala unuia ca acestuia poate afla oarecare îndreptare înaintea lui Dumnezeu. Că Dumnezeu a văzut osteneala și scârba ce a avut până a căzut și-i este milă de dânsul și-l iartă. Așa că Dumnezeu îl iartă, iar tu îl osândești și-ți pierzi sufletul. Dar oare știi tu câte lacrimi a vărsat el înaintea lui Dumnezeu pentru acea greșeală? Tu îi știi păcatul, dar pocăința nu i-o știi. Și de multe ori nu numai osândim, ci și defăimăm; că alta este osândirea, precum am zis, și alta defăimarea. Defăimarea este când nu numai osândești pe altul, ci te și scârbești de el și-l urâști ca pe un spurcat. Iar aceasta este mult mai rea decât osânda.

Deci cei ce vor să se mântuiască, nici odată să nu iscodească, nici să nu osândească greșelele fraților și ale vecinilor lor, ci mai degrabă din greșeala altora să se înțeleptească și, nedefăimând pe cel greșit, să se folosească pe sine, ca acel care, văzând pe fratele său păcătuiind, suspina zicând: „Vai mie, ticălosul! Astăzi greșește acesta, iar mâine cu adevărat eu”. Vezi întărire? Vezi fericire? Cum îndată a aflat mijloc să fugă de osândirea fratelui său? Că zicând, căci cu adevărat și eu mâine voi cădea, și-a luat lui și frică și grijă spre cele ce putea să greșească. Și așa a scăpat de a osândi pe vecin! Și n-a stănut acolo cu cuvântul, ci și pe sine s-a socotit mult mai prost decât acela, căci a adăugat zicând: Acesta cred că se va pocăi de păcatul său, iar eu poate nu voi avea vreme, sau nu voi vrea, sau nu voi putea a mă pocăi”. Vezi lumina luminatului suflet? Care nu numai că a putut a fugi de osânda vecinului, ci și pe sine s-a smerit desăvârșit, socotindu-se mai neputincios decât acela. Noi, însă, ticăloșii, cu defăimare osândim pe fratele nostru și-l socotim cu totul pierdut, și de orice vedem sau auzim sau gândim ne scârbim. Dar nu ne oprim numai la stricăciunea noastră, ci întâlnim și pe alt frate și-l smintim, povestindu-i și lui că aceasta sau aceea s-a întâmplat; îl stricăm și pe acela, vărsând și în inima lui otravă, netemându-ne de cel ce a zis: „Vai de cel ce adapă pe fratele său cu apă turbure!” Facem slujba dracilor și, ca niște orbi, nu cunoaștem că, în ce chip vrăjmașul de obște nu face niciodată bine, ci numai tulbură, se smintește și se strică, așa și noi aflăm ajutorul lui spre pierzarea noastră și a vecinului: că cel ce smintește suflet este diavol și ajută dracilor. După cum, dimpotrivă, cel ce folosește este ajutor îngerilor.

Din ce pățimim noi oare aceasta? Desigur, nu din altceva, fără numai pentru că nu avem dragoste. Că de am avea dragoste, am trece cu vederea toate marile greșale ale fratelui nostru, precum zice, că dragostea acoperă mulțime de păcate. Și iar: dragostea nu socotește răutate, toate le suferă și celelate. [...]

Cuvântul 7

Trebuie să ne defăimăm pe noi înșine

[...] Dar cea mai mare pricină a oricărei tulburări, de vom cerceta cu de-amănuntul, nu este alta decât pentru că nu ne defăimăm pe noi înșine. Din aceasta nu aflăm niciodată odihna, din aceasta se pricinuieste toată tulburarea și scârba. Nu-i de mirare dacă pățimim noi aceasta; când auzim pe toți sfinții grăind cu un glas că nu este alt drum decât acesta și vedem că nimeni n-a putut să-și afle odihna pe-altă cale, cum noi, nedefăimându-ne și socotind că mergem bine, nădăjduim repaos? În adevăr vă zic că, de ar face cineva mii de bunătați și nu va ține drumul acesta, niciodată nu va scăpa de întristare, nici nu se va putea păzi să nu scârbească pe altul, ci în zadar îi sunt toate ostenele. Iar cel ce se defaimă pe sine, oriunde s-ar afla, totdeauna este vesel și liniștit, precum a zis și avva Pimen: „Cel ce se defaimă pe sine, orice i s-ar întâmpla, sau pagubă, sau scârbă, mai dinainte socotindu-se vrednic de ele, niciodată nu se tulbură”. Oare este altceva mai fără de grijă decât aceasta? Poate va să zică cineva: „Cum voi putea să mă defaim pe mine însumi, când mă mârnește vreun frate, dacă cercetându-mă, află că nu i-am dat nici o pricină pentru aceasta”. Adevărul vă zic, că de se va ispiti cineva cu de-amănuntul și cu frică de Dumnezeu, se află pe sine vinovat și că el a dat prilej acestui frate, ori cu fapta, ori cu cuvântul, ori și cu chipul. Iar de i se va părea că cu nimic din toate acestea nu l-a mârnit, atunci trebuie să se socotească cum că poate altă dată l-a întristat, în alte împrejurări sau poate că a întristat pe alt frate și i se cădea de atunci să se scârbească, sau pentru vreun păcat ce a făcut și nu i s-a întâmplat atunci scârbă, se cuvenea a fi gata a primi întristarea. De aceea, în scurt zic, de se va cerceta cineva cu frica de Dumnezeu, totdeauna se găsește vinovat. Chiar dacă uneori ni s-ar părea că suntem liniștiți și că de nu ne-ar fi zis cutare frate cuvânt de întristare nu ne-am fi tulburat și așa ne socotim că, cu dreptate ne tulburăm asupra aceluia zicând că de n-ar fi venit cutare să mă turbure cu vorba, nu m-aș fi smintit. Și aceasta este

mare înșelăciune diavolească; oare cel ce ne-a grăit cuvântul a sădit patima în inima noastră? Nu, nicidecum. Acela n-a făcut altceva decât că a dezgolit patima noastră ce o avem în suflet și putem să ne folosim, de vom vrea, din acest cuvânt. Putem să ne îndreptăm de acel ponos, de vom primi mustrarea cu gând liniștit. Dar pentru că (precum de multe ori v-am grăit) nu ne defăimăm pe noi înșine la orice, ba adesea găsim acest fel de îndreptățiri, ne asemănăm cu un vas foarte curat pe dinafară, iar înlăuntru plin de împuțiciune, din care, dând cineva cu o pietricică și spărgându-l, iese afară toată putoarea. Deci vă întreb: acea pietricică a pricinuit putoarea în vas sau numai i-a dat prilej să iasă afară? Asemenea este și cel ce se îndreptățește și zice: eu ședeam cu pace și cutare cuvânt al fratelui m-a tulburat. [...] Pentru aceea, întorcându-ne la începutul cuvântului, zicem că mare folos și neclătită odihnă ne pricinuieste defăimarea ce ne-o vom face ori la ce ni s-ar întâmpla, mai vârtos socotind că nimic nu se clintește fără pronia dumnezeiască. Dar va zice cineva: cum pot să nu mă scârbesc, când am trebuință de ceva și cerând nu mi se dă? Cu adevărat, nici atunci nu se va mâhni cineva când va zice că Ziditorul meu știe mai bine ce-mi este de folos și poate darul să-mi fie drept împlinirea cererii mele. [...] Pentru aceea, întru toate și pentru toate să avem ochii noștri sus, și de pățimim ori bine ori rău, să mulțumim lui Dumnezeu de toate câte ni se întâmplă și pururea să ne defăimăm pe noi. Când ni se va întâmpla vreun bine, să zicem ca părinții noștri, că iconomia lui Dumnezeu este; iar de ni se va întâmpla vreun rău, să zicem că pentru păcatele noastre. Că orice vom pățimi, adevărat este că pentru păcatele noastre pățimim. Fiindcă sfinții, deși se ispiteau de vrăjmași, sufereau sau din dragostea de Dumnezeu sau pentru ca să se proslăvească numele Lui cel sfânt, prin strălucirea faptelor lor celor bune spre folosul multora sau pentru ca să li se adauge cununile și răsplătirea de la Dumnezeu. Iar pentru noi, ticăloșii, care în toate zilele păcătuim și urmăm voii patimilor noastre, nu putem zice altceva decât că pe dreptate pățimim, fiindcă am lăsat calea cea dreaptă ce ne-au arătat-o părinții și umblăm pe drum strâmt și rătăcit, defăimând pe vecin, iar nu pe noi înșine, fiecare din noi aruncând pricina asupra fratelui său la orice lucru și însărcinând greutate asupra aceluia. Fiecare din noi se trândăvește și nu păzește măcar o poruncă, iar de la vecin cerem împlinirea tuturor.

Să luăm aminte, fraților, ca să nu ne înșelăm să osândim pe alții, pentru că foarte rea deprindere se face. Și de multe ori, fiind întunecați cu totul și fără de nici o faptă bună (măcar cât de mică) ba și obișnuiți cu păcate grozave și legați de patimi cumplite, pentru care s-ar cădea ziua și noaptea să plângem cu amar și să ne tânguim cu toată smerenia crezând întru inimile noastre că nu este altul mai spurcat decât noi și mai întinat, ședem și iscodim vorbele și faptele și mișcărilor altora, căroră nu suntem vrednici nici curelele încălțămintei să le dezlegăm, după cum zice cuvântul. Și, măcar că știm că aceia au multe fapte bune, îi osândim pentru că nu fac cutare lucru așa și pentru că nu săvârșesc cutare facere de bine mai cu alt chip (după socoteala noastră), ca să fie desăvârșiți. Și zicem: bun este cutare, smerit, blând, are milostenie și altele, dar este fățarnic ori iubitor de argint ori înșelător. Și mult atragem urgia lui Dumnezeu asupra noastră. Pentru că, neavând noi nici o faptă bună din cele care mărturisim că au aceia, îi osândim pe ei pentru cele ce le lipsesc ca și cum noi am fi desăvârșiți. De voim să ne folosim, fraților, pe noi să ne osândim, pe noi să ne defăimăm și de orice pe noi să ne socotim vinovați și greșiți, iar nu pe fratele nostru.

Odinioară au venit la mine doi frați scârbiți unul asupra altuia. Cel mai mare zicea despre cel mai mic că îi poruncesc câte ceva și se mâhnește și mă întristez și eu, aducându-mi aminte de cuvântul părinților că de ar avea credință ar primi cuvântul cu bucurie. Iar cel mai mic zicea: iartă-mă, părinte, că nu-mi zice cu frica lui Dumnezeu, ci cu poruncă și socotesc că de aceea nu se încredințează inima mea, precum zic părinții. Luați aminte și vedeți că amândoi s-au defăimat unul pe altul.

Alți doi frați, gâlcevindu-se între ei, și-au pus apoi metanie unul altuia, cerându-și iertăciune, dar nu s-au împăcat sufletele lor pentru că unul zicea că nu i-a făcut metania din toată inima, de aceea nu s-a liniștit sufletul său, că așa au zis părinții. Iar celălalt zicea dimpotrivă: pentru că n-a fost gătit și alcătuit mai înainte acela cu dragoste către mine, înainte de a mă pleca eu lui, pentru aceea nici eu nu m-am încredințat iertăciunii lui. Vedeți, fraților, înșelăciune, vedeți răzvrătire de socotințe omenești? Dumnezeu știe cât mă spăimântează când văd că însăși sfaturile Sfinților Părinți le întoarcem după voia noastră cea rea, spre pierzarea sufletelor noastre, iar nu spre folos. Cei doi despre care v-am povestit acum, în loc să zică unul: pentru că eu nu am pus metanie fratelui cu plecăciune din inimă, pentru aceea nu a alcătuit Dumnezeu adevărata dragoste către mine; iar celălalt să răspundă: pentru că eu n-am fost cu râvnă de dragoste către fratele, pentru aceasta nu mi s-a liniștit sufletul meu și fiecare să se defaime pe sine ca să se îndrepteze; ei amândoi s-au îndreptat în cuvinte și au aruncat vina unul asupra altuia. Precum și cei doi dintâi. De unde se cuvenea să zică unul: pentru că eu spun fratelui cu poruncă, de aceea nu se smerește să facă ceea ce îi zic; iar celălalt să zică: măcar că fratele cu blândețe îmi poruncește, dar eu sunt nesupus și neascultător, neavând frică de Dumnezeu și de aceea îl tulbur; - ei amândoi se făceau buni, învinovățind unul pe celălalt. Aceasta este, dar, precum am zis, pricina că nu sporim spre bine, nici nu ne folosim. Că nu ne defăimăm pe noi înșine și rămânem smintiți și întru tulburare neîncetată totdeauna, osândind pe fratele nostru că nu este desăvârșit întru bunătați. Iar a noastră nevrednicie, prostime și mișelie nu o socotim, ca să ne dojenim și ca să ne muștrăm pentru ce facem cele necuviincioase și netrebnice. Pentru aceea, bătrânul acela, când I-a întrebat un frate zicându-i: ce ai aflat mai de folos în călătoria aceasta a mântuirii, a răspuns: nimic alta decât a se defăima cineva pe sine. Și I-a lăudat foarte, fiindcă adevărat a grăit bătrânul, că aceasta este calea cea adevărată a mântuirii. [...]

Cuvântul 8

Pentru ținerea de minte a răului

[...] Mult mă mir cum de nu pricepem ceea ce cântăm în toate zilele: că ne blestemăm pe noi înșine și nu luăm aminte înțelesul cântărilor. Fiindcă zicem: de am răsplătit celor ce mi-au făcut rele să cad de la vrăjmașii mei în deșert. Ce va să zică: să cad? Câtă vreme cineva stă pe picioarele sale se poate împotrivi vrăjmașului său, dă război și este lovit, se luptă să biruiască chiar dacă este biruit, pentru că încă stă. Iar de se va întâmpla să cadă, nu se mai poate lupta cu vrăjmașul. Deci noi ne blestemăm singuri: nu numai să cădem în fața vrăjmașilor noștri, și să cădem și deșerți. Și ce va să zică a cădea deșert în fața vrăjmașului? A cădea, am zis, înseamnă a nu mai avea putere să stai împotriva, zăcând pe pământ. Iar deșert înseamnă a nu mai avea nici o putere ca să te scoli măcar de la pământ; căci cel ce poate să se scoale, poate iarăși să se ajutoreze și să vină iarăși la război, cu orice mijloc. Mai pe urmă zicem: să gonească vrăjmașul sufletul meu și să-l prindă, adică să-l apuce în mâinile lui și să-l supună întru toate. Toate acestea ne blestemăm a le pătimi de vom răsplăti rău pentru rău. Dar nu zicem numai acestea, ci încă adăugăm: să calce jos pe pământ viața noastră. Ce este viața noastră: faptele cele bune. Cerem să fie călcată pe pământ, adică să ne facem cu totul pământești, având tot gândul nostru împilat pe pământ. Apoi zicem: slava mea în țărână să locuiască, adică mintea și știința ce se nasc în suflet din paza sfintelor porunci să le îngroape în pământ. Așadar zicem să facă slava noastră spre rușinarea noastră, adică să o arunce în țărână și să se facă pământescă viața și slava noastră ca să nu mai socotească nici un lucru dumnezeiesc, ci toate cele trupești; asemenea celor pentru care zice Dumnezeu: „Nu va rămânea Duhul meu întru ei, fiindcă sunt trupești”.

Acestea toate cântând, ne blestemăm pe noi de vom răsplăti rău pentru rău. Dar câte rele nu răsplătim pentru rele și nu vrem să știm, nici să le băgăm în seamă? Căci a răsplăti rău pentru rău nu se face numai cu fapta, ci și cu cuvântul și cu chipul. Să nu gândească cineva că este îndreptat pentru că n-a răsplătit rău cu rău cu fapta; că poate face răsplătire precum am zis și cu cuvântul, și cu chipul și cu privirea, supărând pe fratele său. Că și cu privirea și cu orice altă mișcare poți tulbura pe fratele tău. Toate acestea sunt răsplătiri cu rău pentru rău. Dar chiar și când se nevoiește cineva să nu răsplătească rău pentru rău, nici cu fapta, nici cu cuvântul, nici cu chipul, nici cu mișcarea, dar de va avea scârbă în inima sa asupra fratelui și se va mâhni asupra lui, tot e vinovat ca și cum ar răsplăti rău pentru rău. Luați aminte că sunt multe stări și deosebiri ale acestui lucru: că și de nu se scârbește, nici nu se mâhnește cineva asupra fratelui său, însă auzind că altcineva l-a scârbit pe acela, sau l-a hulit ori l-a ocărât, se va bucura, și cu aceasta se află în vina răsplătirii cu rău. Și iarăși: de este cineva care nici în inimă nu este mâhnit asupra fratelui, nici nu se bucură de necinstea lui, ba încă se și scârbește, însă nu-i pare bine când îl va vedea sporind în vreo bunătate, slavă sau odihnă, ci se mâhnește, și aceasta este patimă, măcar că este mai ușoară.

La începutul cuvântului am zis că este cineva care face metania fratelui, dar pe urmă rămâne totuși scârbit asupra lui și zicem că a tămăduit mânia făcând metanie, însă nu s-a nevoit a face tămăduire și ținării de minte a răului; altul, întâmplându-se să fie scârbit de cineva, făcând metanie se împacă cu acela și nici ținere de minte a răului nu are în inima sa, dar, de se va întâmpla mai pe urmă să-i zică un cuvânt atingător, iarăși își aduce aminte de cel dintâi și se tulbură. Unul ca acesta se aseamănă cu omul care a avut rană și puind alifie s-a închis, dar numai pe dinafară, iar înlăuntru încă este slab locul, și oricând se va lovi la acel loc, fiind mai slab se rănește mai curând decât dacă s-ar lovi în altă parte a trupului și îndată începe a curge sânge. Așa pătimește și acesta: a avut rană, a pus alifie, adică metania, și deocamdată rana, adică mânia s-a vindecat, însă nu s-a tămăduit de tot, ci încă mai are semn de vătămare, din care acea rană îndată se întărește, când se va întâmpla vreo cât de mică lovitură. De aceea, trebuie să se nevoiească omul cu tot dinadinsul și să tămăduiască desăvârșit acea rană, încât să crească, ca mai înainte și păr pe locul acela, să nu mai rămână nici un semn, nici măcar să nu se cunoască că a fost rană în acel loc. Dar aceasta nu o poate face altfel decât numai rugându-se lui Dumnezeu din toată inima pentru cel ce l-a întristat, zicând: Dumnezeule, ajută fratelui meu și mie pentru rugăciunile lui. Să nu înceteze rugându-se pentru fratele său până când nu i se va liniști desăvârșit inima. Fiindcă este un semn de milostivire și de dragoste, ba și de smerenie a cere ajutor pentru rugăciunile lui și oriunde este milostivire, dragoste și smerenie, ce poate face mânia, ținerea de minte a răului sau altă patimă? Precum a zis avva Zosima: „De va întinde diavolul toate cursele răutății lui, de va mijloci cu toate uneltele lui, cu toți dracii lui, toate rămân zadarnice și se biruiesc cu smerenia poruncii lui Hristos”. Iar alt sfânt zice: „Cel ce se roagă pentru vrăjmașii lui, numai acela nu are ținerea de minte a răului”.

Lucați, dar și pricepeți cele ce auziți. Adevărul vă zic: dacă nu le veți face cu fapta, nu le puteți pricepe cu cuvântul. Cine poate să învețe vreun meșteșug numai din cuvânt? Au nu întâi se ostenește lucrând și stricând, silindu-se și de multe ori neizbutind, până când, puțin câte puțin, ostenedu-se și având răbdare, învață acel meșteșug. Pentru că văzând Domnul, cugetul și osteneala lui îi ajută. Dar noi, voind să învățăm meșteșugul meșteșugurilor, cum vom putea să-l deprindem numai cu cuvântul fără a ne sili cu fapta? [...]

Cuvântul 9

Pentru minciună

[...] Așadar, de voim să ne mântuim cu adevărat, trebuie să iubim adevărul cu toată silința și cu

toată puterea noastră, păzindu-ne de toată minciuna, ca să nu ne despărțim de adevăr și de viață.

De trei feluri este minciuna: unul minte cu cugetul, altul minte cu cuvântul, iar altul minte cu toată viața lui. Cel ce minte cu cugetul este cel ce are bănuială. Unul ca acesta, văzând pe cineva vorbind cu vreun frate, bănuiește și zice: despre mine vorbește acela. Iar de va vedea că a conținit a vorbi, iar bănuiește că din pricina lui a tăcut. De-i va zice cineva vreun cuvânt, bănuiește că pentru ca să-l întristeze i-a zis. În scurt, la tot lucrul are bănuire asupra vecinului, zicând că pentru mine a făcut aceasta, pentru mine a zis aceea și pentru aceasta a făcut aceea. Acesta este cel ce minte cu cugetul. Fiindcă nici un adevăr nu gândește, ci la toate are bănuială. Din aceasta se nasc iscodirile, grăirea de rău, neascultarea, vrajba și osândirea. Unuia ca acesta de se va întâmpla vreodată să i se adeverească bănuiala în vreun lucru, zice, ca și cum s-ar îndrepta în cuvânt: de aceea iscodesc orice, ca, aflând greșeala pentru care sunt defăimat, să mă folosesc, părăsindu-mă de ea. Deci întâi această începere este de le diavolul, căci de la minciună a început: că, neștiind, a bănuiește ceea ce nu știa. Cum ar putea omul rău să facă roadă bună? Iar de voiește cineva cu adevărat să se îndrepteze, când îi zice fratele: Nu face aceasta sau de ce ai făcut aceasta, să nu se tulbure, ci să-i facă metanie și să-i mulțumească și așa se va îndrepta. Căci, de va vedea Dumnezeu că în acest chip este cugetul lui, nu-l va lăsa niciodată să se amăgească, ci va trimite pe cel ce poate să-l îndrepteze. Iar a zice că pentru a mă îndrepta cred bănuielilor mele, aceasta este o îndreptare a diavolului, care voiește să-l înșele. [...] Iată aceasta este minciuna cu cugetul. Iar cel ce minte cu cuvântul este asemenea, de pildă, cu cel ce lenevindu-se a se scula la priveghere nu zice: iartă-mă, că m-am lenevit să mă scol, ci zice că a fost răcit sau slăbit de osteneală și alte feluri de minciuni adaugă ca să nu facă o metanie și să se smerească să ceară iertăciune. Și, de-I va înfrunta cineva de vreun lucru, se pricește și se gâlcevește ca să-și acopere rușinea. Tot asemenea, și când va avea discuție și zicând: tu ai zis aceasta, tu ai făcut aceasta, eu n-am zis. Și cutare a făcut sau a zis aceasta și aceasta, numai ca să nu se smerească. Iarăși, de va dori vreun lucru, nu vrea să zică adevărul că doresc cutare, ci pune pricină de îndreptare zicând că are cutare neputință și-i trebuie acel lucru și spune atâtea minciuni ca sa-și împlinească pofta. Că, precum tot păcatul, sau din poftă, sau din iubirea de argint, sau din trufie se face, tot așa și minciuna din aceste trei se face, adică: sau pentru ca să nu se necinstească și să se smerească, sau pentru ca să-și împlinească pofta, sau pentru ca să câștige ceva. Și nu se liniștește la un loc, ci neîncetat înconjoară și totdeauna se gătește ce să grăiască, numai să-și împlinească scopul. Pe unul ca acesta, chiar și adevărul de ar spune, nu-l crede nimeni, că și adevărul lui este cu bănuială. Se întâmplă însă uneori să fie trebuincioasă și iconomia cuvântului, când, de nu se va ascunde cineva, lucrul se face pricină de și mai multă tulburare, scârbă și primejdie. [...] Acela minte cu viețuirea sa, care altul este pe dinlăuntru și altul pe dinafară; adică cel ce, fiind lacom, se arată a fi postitor; sau, fiind asupritor, grăiește despre milostenie și laudă milosârdia; sau, fiind mândru, fericește smerenia. Și nu face aceasta vrând să laude fapta cea bună: că de ar grăi cu acest fel de scop ar mărturisi cu smerenie mai înainte neputința lui, zicând: vai mie, ticălosului, că sunt lipsit de toată bunătatea. Și numai după ce-și va mărturisi neputința lui să laude fapta cea bună; și nici ferindu-se să nu smintească pe cineva, pentru aceea o laudă. Că se cuvine să zică: eu sunt păcătos și ticălos, pentru ce dar, să smintesc și alt suflet, să am și această greutate? Că de ar face așa, măcar că păcătuiește ascuns, cel puțin la arătare s-ar vedea că face bine, pentru că nu smintește pe alții. Că a se osândi pe sine este o faptă a smereniei și a-ți fi milă de fratele tău ca să nu-l smintești este un semn de dragoste. Dar unul ca acesta nu laudă fapta cea bună cu vreun scop din aceste ce am zis, ci numai ca să-și acopere rușinea. Fericește numele faptei celei bune și grăiește de dânsa ca și cum și el ar fi așa sau și de multe ori ca să înșele pe altul și să-l strice. Că nici o răutate sau eres, nici însuși diavolul nu poate să amăgească pe cineva, de nu se va fățarnici că are faptă bună. Precum zice Apostolul: că și diavolul se preface înger luminat. Deci de se schimbă stăpânitorul, nu-i de mirare că se vor preface și slugile lui. Așadar mincinosul sau temându-se de rușine ca să nu se smerească, sau, precum am zis, vrând să înșele pe cineva va să-l strice, grăiește de fapta cea bună și o laudă și se minunează de dânsa, ca și cum și el ar fi așa și o știe. Acesta este cel ce minte cu viețuirea sa. Unul ca acesta nu este cum se vede, ci viclean. Altul se arată în față, și altul este în ascuns. Toată viețuirea lui este fățarnică și mincinoasă. [...]

Cuvântul 10

Pentru ca să umblăm pe calea lui Dumnezeu cu luare aminte

Să ne sârguim, fraților, pentru mântuirea noastră și să fim cu luare aminte ca să nu pierdem vremea în zadar, căci cu adevărat mult vom căuta zilele acestea și nu le vom afla. Avva Arsenie zicea totdeauna către sine: Arsenie, nevoiește-te să-ți câștigi ceea ce ai cugetat când ai ieșit din lume! Iar noi ne aflăm în mare lenevire și nici pentru ce am lăsat lumea nu știm, nici ce lucru este ceea ce am hotărât să săvârșim. Pentru aceea nu numai că nu sporim, ci și pururea ne scârbim. Aceasta ni se pricinuieste că nu suntem cu luare aminte și cu pază în inima noastră. Că de am vrea cu tot dinadinsul să ne nevoim puțin, nu ne-am scârbi atât de mult, nici nu ne-am obosi foarte. Pentru că, deși are cineva osteneală la început, dar puțin câte puțin sporește înainte și apoi cu odihnă săvârșește faptele cele bune, că, văzând Dumnezeu osteneala lui, îi dă ajutor. Deci să ne silim pe noi înșine, să punem începere, să voim binele. Căci cu toate că n-am ajuns la faptă, dar și voința aceasta este începutul mântuirii. Fiindcă din voință ajungem cu ajutorul lui Dumnezeu și spre osârdie și apoi cu osârdia câștigăm faptele cele bune. De

aceea zicea oarecare dintre Părinți: dă sânge și primește duh, adică nevoiește-te și vei dobândi fapta cea bună. [...] Deci și din voi, cel ce vrea să câștige fapta cea bună, nu trebuie să se lenească și să glumească. Căci, precum cel ce vrea să învețe zidăria sau alt meșteșug nu se mai îndeletnicește și cu altceva decât cu acel meșteșug, așa și cei ce voiesc să învețe lucrarea cea duhovnicească, nu trebuie să mai gândească alt lucru, ci ziua și noaptea să se nevoiască la aceasta, ca să se deprindă și să se folosească. Fiindcă, dimpotrivă, cei ce nu se sârguiesc la dânsa așa, nu numai că nu sporesc, ci se și turbură totdeauna și se nevoiesc în zadar, fără nici o chibzuire, iar ostenindu-se cineva fără luare aminte, pe nesimțite se abate din drumul faptelor celor bune, care sunt totdeauna în mijloc și greșește. [...] Pentru aceea am zis că faptele bune sunt la mijloc, adică: smerenia este în mijlocul mândriei și al fățărniciei; tot așa și cucernicia este în mijlocul rușinii și al obrăzniciei, așa și celelalte fapte bune. Deci, când se va învrednici cineva de aceste fapte bune, atunci este cinstit, este aproape de Dumnezeu și măcar că îl vezi mâncând, bând, dormind și el ca și ceilalți oameni, unul ca acesta, păzind cumpăna măsurii, este cinstit pentru acele fapte bune. Iar când nu va lua aminte cineva, nici nu se va păzi, lesne se abate din cale la dreapta sau la stânga, adică spre prisos sau spre lipsă și i se pricinuieste boală, care - precum am zis, este răutatea.

[...] În trei stări se poate afla omul: unul este cel ce nu încetează a păcătui, altul care părăsește păcatul și altul care îl dezrădăcinează. Cel ce lucrează păcatul este cel care se află păcătuiind; cel ce se oprește este cel ce nici nu îl face neîntrerupt, dar nici nu încetează cu totul; ci se luptă puțin și iarăși se supune patimii. Iar cel ce dezrădăcinează patima este cel ce se nevoiește împotriva patimii până o biruiește și se izbăvește de ea. Însă aceste trei stări au multă lățime de cercetare. Spre pildă, spuneți-mi ce patimă voți să cercetăm. Voți să grăim despre mândrie? sau despre curvie? sau mai bine să vorbim despre trufie, fiindcă mai mult suntem biruiți de dânsa? Cel ce se află întru această patimă nu poate suferi nici un cuvânt al fratelui său, ci de aude un cuvânt se turbură și-i zice cinci sau zece cuvinte pentru unul, iar după ce încetează războiul, stă socotind pentru ce să-i zică acela ceea ce i-a zis, se scârbește asupra-i și, cuprins fiind de pizmă, îi pare rău că nu i-a zis și mai multe decât cele ce i-a grăit; găsește cuvinte și mai amare ca să-i răspundă și zice: fiindcă nu i-am zis cutare vorbă, pentru ce să-mi zică el aceasta? Deci am să-i zic și eu aceasta. Mereu se luptă cu acest fel de cuget, nepotolindu-și mânia. Aceasta este o stare a răutății din îndelungat obicei întărită. Dumnezeu să ne izbăvească de acest fel de răutate: că o stare ca aceasta este hotărâtă de munca iadului, fiindcă păcatul ce se face cu neîncetată lucrare este osândit muncii celei veșnice. Unul ca acesta de va vrea să se îndrepteze, nu poate singur să-și biruiască patima sa de nu va avea ajutorul sfinților. Drept aceea se cade să ne nevoim a dezrădăcina patimile înainte de a le obișnui. Este un altul care, de asemenea, auzind un cuvânt, se turbură și zice și el cinci sau zece pentru unul și se scârbește asemenea celui dintâi că nu i-a zis și altele mai rele și ține și mânie, dar puține zile și apoi se întoarce; unul ține numai o zi mânie și se împacă, iar un altul îndată se turbură, ocărăște, zice câte îi vine la gură, dar iarăși în grabă se potolește și se liniștește. Toți aceștia, ca și cei dintâi, câtă vreme sunt cuprinși de aceste porniri, sunt în osândă de muncă (asemenea celor ce se află făcând păcatul, cum am zis mai sus), dar cu oarecare deosebire între ei.

Să spunem și despre cei ce încetează patima. Unul aude un cuvânt și se întristează întru sine și se scârbește, nu pentru că a fost necinstit, ci pentru că n-a suferit. Altul, măcar că e biruit de greutatea patimii, însă nu lenevindu-se, ci silindu-se și ostenindu-se. Altul, nevrând să răspundă cuvânt, este răpit de obicei. Altul se nevoiește ca nici să nu grăiască cuvânt prost, dar se întristează pentru că a fost necinstit, însă se defaimă pe sine pentru ce să se mârhească și-i pare rău de aceasta. Iată, aceștia sunt dintre acei ce se sârguiesc să înceteze patima, dar se află încă în frica primejdiei, măcar că și între dânșii este deosebire (adică cel ce este biruit ostenindu-se, iar nu lenevindu-se, cel ce este răpit de obicei și cel ce se osândește pe sine că n-a suferit ocară cu mulțumită); și mai mare deosebire au decât cei ce se află întru lucrarea păcatului, căci toți aceștia despre care am zis mai sus, sunt dintre acei ce se silesc să înceteze patima, fiindcă nu voiesc să facă rău, ci se întristează. Pentru care și zic Părinții: că tot lucrul pe care nu-l voiește sufletul nu ține multă vreme. Însă au datoria să se cerceteze pe sine dacă nu cumva, deși nu răsplătesc pentru ceea ce au pățimit, dar poate cu altceva se împotrivesc și de aceea se biruiesc și se rănesc. Sunt și unii care se sârguiesc să înceteze vreo patimă, însă pentru altă patimă: ca cel ce tace și nu răspunde din trufie sau din plăcerea oamenilor sau din altă patimă oarecare: aceștia vor să tămăduiască răutatea cu altă răutate. Pentru aceasta avva Pimen a zis că niciodată vicleșugul nu strică pe vicleșug. Aceștia se numără cu cei ce lucrează păcatul și în zadar se înșeală pe sineși.

Acum să grăim și despre cei ce dezrădăcinează patima. Este unul care se bucură dacă va fi necinstit, însă ca să aibă plată. Unul ca acesta este dintre cei ce dezrădăcinează patima, dar nu cu cunoștință. Altul se bucură fiind batjocorit, însă pentru că se socotește vrednic a fi batjocorit și cum că el este vinovat. Acesta dezrădăcinează patima cu pricepere. Căci a fi necinstit și a te învinui pe sineși și a primi cele ce ți se întâmplă ca și cum ți s-ar cuveni, cu minte faci lucrul: căci tot cel ce se roagă lui Dumnezeu să-i dea smerenie trebuie să știe că aceasta este ceea ce cere, adică să-i vină vreo necinste. Și, când va fi batjocorit de cineva, se cuvine ca și el însuși pe sine să se defăimeze și să se necinstească în gândul său. Este și altul mai cu înaltă înțelepciune, care nu numai că se bucură când este batjocorit de cineva și se socotește vinovat, ci se întristează și-i pare rău pentru ce să fie el pricină de tulburare celui ce l-a ocărât. Dumnezeu să ne învrednicească de această stare.

Vedeți câtă lățime au aceste trei stări? Deci fiecare dintre noi, precum am zis, să vedem în ce stare

suntem. Dacă săvârșește cineva cele ale patimii sale din voie sau nu voiește să facă rău, dar, fiind biruit de obicei și răpindu-se, îl face și apoi îndată se scârbește și se întristează că a greșit; sau dacă se nevoiește să înceteze patima cu priceperea sau cu altă patimă, precum am zis că este atunci când cineva tace din trufie sau din plăcerea oamenilor sau pentru vreun cuget omenesc sau a început a dezrădăcina patima și o dezrădăcinează cu pricepere. Fiecare să știe unde se află și la ce milă de loc a ajuns: că nu numai în toate zilele se cuvine să ne cercetăm pe noi, ci și într-un an să facem cercare și într-o săptămână să ne ispitim și într-o lună să iscodim starea noastră și să zicem: în săptămâna cealaltă nu eram îngreuiat de cutare patimă, oare acum cum mă aflu? Și iar: anul trecut eram biruit de cutare patimă, oare acum cum sunt? Și așa să ne cercetăm de am sporit ceva sau tot în aceeași stare ne aflăm sau spre mai rău mergem. Dumnezeu să ne învrednicească ca, dacă nu vom dezrădăcina deodată de tot patima, măcar să ne oprim de la lucrarea păcatului și să încetăm patima. În adevăr, greu lucru este a se afla cineva făptuind păcatul și nesilindu-se să oprească patima. Să vă spun cum se aseamănă aceste trei stări, ca să pricepeți. Cel ce face păcatul se aseamănă cu cel ce fiind săgetat vrăjmași, el însuși cu mâna sa împinge săgeata în inima sa. Cel ce oprește patima se aseamănă cu cel ce este săgetat de vrăjmași, însă, fiind îmbrăcat cu cămașă de fier, nu-l pătrunde săgeata. Iar cel ce dezrădăcinează patima se aseamănă cu cel ce prinde săgețile vrăjmașului său și le frânge sau le aruncă înapoi în inima vrăjmașului său, precum zice psalmul: sabia lor să intre în inima lor, iar arcurile lor să se sfărâme. Deci, fraților, și noi să ne silim și, de nu putem să întoarcem sabia lor în inima lor, măcar să nu primim săgețile lor și să le înfigem noi înșine în inima noastră; ci să ne îmbrăcăm în cămașa de fier a smereniei ca să nu fim răniți de vrăjmașul. [...]

Cuvântul 11 **Să tăiem patimile degrabă până nu ne obișnuim cu ele**

[...] Cu adevărat va veni vremea să căutăm un ceas al vremii acesteia și să nu-l găsim. Oare câți doresc să asculte cuvântul lui Dumnezeu și nu se învrednicesc? Iar noi auzind atâtea învățături, nu le băgăm în seamă ca să ne sânguim. Dumnezeu știe cât mă mir de nesimțirea sufletelor noastre: că, putând să ne mântuim, noi nu voim. Putem să ne tăiem patimile noastre cât sunt mici și nu ne silim, ci le lăsăm de se întemeiază și se întăresc asupra noastră, poate pentru ca să ne ostenim pe urmă foarte mult și să nu putem să le tăiem. Că, precum v-am zis de multe ori, alta este a dezrădăcina o buruiănă mică, care lesne se smulge și alta este a dezrădăcina un copac mare întemeiat. [...] Drept aceea, să ne silim, fraților, ca să câștigăm milă. Părinții au zis că trebuie să-și curățească cineva știința în tot ceasul, cercetându-se seara cum a petrecut ziua, iar dimineața cum a petrecut noaptea și să arate pocăință către Dumnezeu pentru tot ce a greșit. Iar noi, cei ce suntem mai mult greșiți, se cuvine a nu aștepta până seara, ci să ne cercetăm și la al șaselea ceas din zi cum am petrecut și ce am greșit și să ne iscodim pe noi nu cumva am zis vreun cuvânt spre sminteala vecinului nostru? Oare nu am văzut pe fratele meu făcând ceva și l-am osândit sau m-am scârbit de el sau l-am grăit de rău?

[...] Dar să venim iarăși la cuvântul ce vi-l grăiam ca să vă cercetați cum ați trecut ziua și noaptea. Dacă ați stat la biserică cu luare aminte și cu gândul la rugăciune sau vi s-au robit cugetele voastre de rele; dacă ați ascultat citirile cu înțelegere sau, lăsând slujba, ați ieșit afară din biserică și v-ați netrebnicit în zadar. Așa, dacă se va cerceta cineva pe sine în toate zilele și dacă se va sângui să se întoarcă spre pocăință din cele ce a greșit și se va sili să se îndrepte, începe a-și împuțina răutatea de la nouă la opt. Astfel, cu ajutorul lui Dumnezeu, sporind spre bine puțin câte puțin, nu lasă patimile să se înrădăcineze; că de nu se va sili cineva în acest chip să stârpească o patimă înainte de a se înrădăcina, ajunge la marea primejdie a obișnuinței celei rele, încât (precum v-am zis) de va vrea să se pocăiască nu mai poate singur să biruiască patima, de nu va avea de ajutor pe cineva dintre sfinți.

[...] Credeți-mă, fraților, că de va fi cineva cuprins numai de o patimă obișnuită, fie cât de mică, aceea singură îl poate osândi la munca cea veșnică. Și, de ar face cineva zece fapte bune și numai o răutate obișnuită să aibă, acea una care se face din obiceiul cel rău, biruiește pe cele zece bune. După cum un vultur, de va scăpa tot trupul lui din cursă și numai de o unghie va fi prins, din pricina acestei mici părțicele a trupului lui nu-i folosește cealaltă putere, ci, oricând va vrea, merge vânătorul și-l prinde. Așa este și cu sufletul. Numai cu o patimă de se va fi obișnuit, ori în ce ceas va vrea diavolul îl biruiește, căci prin acea patimă îl are în mâinile lui. De aceea vă zic pururi: nu lăsați vreo patimă să se înrădăcineze în voi, ci vă nevoiți, rugându-vă lui Dumnezeu noaptea și ziua să nu cădeți în ispită. Chiar de vom fi și biruiți vreodată, ca niște oameni, și vom cădea în vreo greșeală, să ne sânguim a ne pocăi îndată, să o părăsim și să plângem înaintea lui Dumnezeu pentru ea și să priveghem ca să nu mai cădem. Iar Dumnezeu, văzând cugetul nostru cel bun, smerenia și pocăința noastră, ne va da mână de ajutor și va face milă și cu noi. [...]

Cuvântul 12 **Pentru frica de muncile cele viitoare**

[...] Deci acum vă zic și vouă, fraților, că nu trebuie să se întristeze cineva, orice i s-ar întâmpla, ci toate, precum am zis, să le socotească că sunt din pronia lui Dumnezeu și să se odihnească: pentru că sunt unii care așa de mult se întristează la scârbele ce li se întâmplă încât se deznădăjduiesc și de viața lor și doresc să moară, numai să scape.

Și pățimesc aceasta nu din altă pricină, decât numai din slăbiciunea sufletului lor și din multă nepricepere, neștiind ce nevoie mare și înfricoșată are sufletul când iese din trup. Iar a fi pedepsiți în această lume este o mare iubire de oameni a lui Dumnezeu. Însă noi, neștiind cele mai înfricoșate, vedem aceste ce se fac aici și ni se par grele, dar nu este așa. Nu știți ce zice la Pateric? Un frate mult sillitor a întrebat pe un bătrân, zicând: „Părinte, pentru ce sufletul meu dorește moarte?”. Și-i zise lui bătrânul: „Pentru ca să scape de mâhniri de aici, neștiind că scârba cea viitoare este fără de asemănare mai rea decât aceasta de aici”. Altul, de asemenea, a întrebat pe un bătrân: „Stăpâne, care să fie pricina că mă cuprinde trândăvia șezând în chilia mea?”. Și-i zise lui bătrânul: „Pentru că n-ai gustat până acum încă nici odihna viitoare, nici munca, pentru că de le-ai fi putut simți pe acestea bine, măcar de-ar fi chilia ta plină de viermi, încât până la gât să fii cuprins de ei, ai face mare sârguire și nu te-ai lenevi, nici nu te-ai birui de somnul trândăviei”. Așa de mult erau îngrijorați bătrânii pentru mântuirea lor, iar noi dormind voim să ne mântuim. Pentru aceea ne îngreuiem la scârbele ce ni se întâmplă, de unde s-ar cădea mai degrabă să mulțumim lui Dumnezeu și să ne fericim că ne-a învrednicit a fi pedepsiți puțintel, pentru ca să aflăm odihna cea adevărată.

[...] Și toți părinții zic că fiecare patimă se naște din aceste trei: din trufie, din iubirea de argint și din iubirea poftelor trupești care (cum de multe ori v-am spus) este curvia și lăcomia. Pentru aceasta trebuie a tăia nu numai patimile ci și pricinile lor și a ne îndrepta prin pocăință și plângere. Și apoi să începi a semăna sămânța bună, adică lucrarea faptelor celor bune.

[...] Drept aceea, tot cel ce voiește să se mântuiască, trebuie nu numai de răutate să se lase, ci să facă și bine, precum zice Psalmistul: „Ferește-te de rău și fă bine”. Adică, de pildă, are cineva obiceiul să facă nedreptate? Trebuie nu numai să nu facă strâmbătăte, ci să facă și dreptate; este curvar și lacom ori bețiv? Nu numai să le părăsească pe acestea, ci să se silească să câștige și înfrânarea. De este mândros, nu numai să contenească mânia, ci să dobândească și blândețe; de se mândrește, nu numai să nu se mai mândrească, ci să se și smerească. Aceasta însemnează: „Ferește-te de rău și fă binele”. Căci oricărei patimi rele se împotrivesc o faptă bună: mândriei - smerenia; lăcomiei - înfrânarea poftelor; osândirii - răbdarea; mâniei - blândețea; urâciunii - dragostea. Asemenea și celorlalte patimi li se împotrivesc fapte bune. Deci, precum scoțând faptele cele bune, am băgat patimi în sufletul nostru, tot așa trebuie să ne nevoim nu numai să scoțăm de la noi patimile, ci în locul lor înlăuntrul nostru să sădăm faptele cele bune, pe care le avem din fire, date de Dumnezeu.

[...] Așa și omul, după ce va scăpa din toate cele ce am zis, nici atunci nu trebuie să fie fără grijă. Că se întâmplă la urma tuturor acestora, că află diavolul ceva și-l înșeală sau cu îndreptare, sau cu mândrie, sau aducându-i gânduri de necredință. Și nu numai că pierde toate ostenele sale, ci îl face să se depărteze și de la Dumnezeu. Și ceea ce n-a putut să-i facă cu lucrul îi face cu un gând rău; căci se întâmplă câteodată că și numai un gând rău de-l va primi cineva, să-l îndepărteze de Dumnezeu. De aceea vă zic pe scurt: cel ce se nevoiește să se mântuiască nu trebuie să fie fără de grijă până la moarte. [...]

Cuvântul 13 **Pentru ca să suferim ispitele cu mulțumită** **și fără tulburare**

[...]Așa este și la ispite: de le va suferi cineva cu răbdare și smerenie, le trece fără stricăciune, iar de se vor împotrivi și turbura, gășind pricină la orice și pe sine se turbură, și ispita o adaugă. Și în loc să se folosească, mai mult se păgubesc: că ispitele mult folosesc pe cei ce le îndură fără tulburare. Chiar dacă am fi supărați de vreo patimă, tot nu trebuie să ne turburăm, că cine se tulbură de supărarea patimii, nu o pătimește din altceva decât din nebunie și mândrie; pentru că nu-și cunoaște starea sa și nici nu vrea să se ostenească, precum zic Părinții. Iar pricina că nu sporim aceasta este: că nu ne știm puterile noastre, nici nu avem răbdare la ceea ce începem, ci fără osteneală vrem să câștigăm faptele bune. Dar pentru ce te turburi, o, păcătosule, fiind supărat de păcat? Pentru ce te sperii? Dacă l-ai făcut, îl ai, pentru aceea te turbură; arvuna păcatului o ai în tine, de ce zici: la ce mă supără? Decât să cârtești, mai bine rabdă, nevoiește-te, roagă-te lui Dumnezeu ca să te izbăvească. Fraților, nu este cu putință să nu aibă scârba păcatului cel ce îl face. Și Avva Sisoe a zis: „Lucrurile păcatului avându-le întru noi, păcatul nu se depărtează”; dă-i arvuna ce ai luat-o și așa o să scapi. Lucrurile păcatului nu sunt altceva decât pricinile care îndeamnă spre păcătuire. Iar arvună - unirea cu dulceața păcatului. Deci, atâta vreme cât nu ne vom izbăvi de acestea, e cu neputință a nu fi robiți de gânduri rele, care ne silesc să facem păcatul și nevrând noi, fiindcă de la început, de voie, ne-am dat în mâinile lor. [...]

Cuvântul 14 **Pentru săvârșirea și alcătuirea faptelor celor bune ale sufletului**

[...] Meșter destoinic este acela care face faptele bune cu înțelepciune. Că se întâmplă de face cineva o faptă bună, dar, fiindcă nu a făcut-o cu cuget bun, o pierde, ba de multe ori nici nu o poate săvârși, ce zidește azi, surpă mâine, puind o piatră și scoțând două. Cum am zice de pildă: Vine un frate și-ți zice cuvânt de mândrie sau de tulburare și taci și-i faci metanie: iată; ai pus o piatră. Apoi mergi și spui altui frate: cutare m-a ocărât și mi-a zis cutare cuvânt, iar eu nu numai că am tăcut, dar i-am făcut și metanie. Iată că ai pus o piatră, dar ai scos două, căci te-ai fâlit. Sau face cineva metanie unui frate din

fățărnicie. Această smerenie, fiindcă se face din fățărnicie, nu folosește. Înseamnă a pune o piatră și iar a o scoate. Iar cel ce face metanie cu pricepere, convins că el a greșit și numai el este vinovat, zidirea acestuia este bună. Iarăși, altul are tăcere, dar nu pricepere, pentru că socotește că face bine. Iar cel ce se socotește nevrednic să grăiască, acela tace cu pricepere, precum au zis părinții. Un altul se socotește pe sine întru nimic, însă cugetă că face lucru mare, că se smerește adică, neștiind că nu este nimic aceasta, fiindcă nu o face cu pricepere. Iar a se micșora pe sine cu pricepere înseamnă a se socoti mai mișel decât toți, a se numi om de nimic, defăimându-se că nu este vrednic nici a se număra printre oameni. Precum a făcut Moise Arapul zicându-și: „O, piele neagră și încărbunită, tu nu ești om, de ce te amesteci cu oamenii?”. Altul slujește unui bolnav și socotește că slujește ca să aibă plată. Iată nici acesta nu este cu minte, pentru că, de i se va întâmpla vreo întristare, îndată părăsește lucrul înainte de a-l fi terminat, fiindcă o face cu o anumită socoteală. Iar cel ce slujește cu minte slujește ca să câștige milosârdie și îndurare de milostivire. Unul ca acesta, orice i s-ar întâmpla, fie din afară, fie că însuși bolnavul s-ar porni spre dânsul, suferă fără turburare, având multă luare aminte în cugetul său, știind că mai mult îi folosește lui bolnavul cu aceasta, decât el bolnavului. Și cu această bună cugetare se ușurează și de patimi, se izbăvește și de război. Că eu am văzul un frate ce se lupta foarte tare de poftă și, fiindcă slujea cu pricepere unui bolnav de dezinterie, s-a mântuit de război. Spune și Evagrie despre un bătrân mare că a izbăvit pe un frate de nălucirile ce vedea noaptea poruncindu-i să postească și să slujească unui bolnav. Fiind întrebat bătrânul despre aceasta, zicea că acest fel de patimi nu se potolesc cu altceva decât cu milosârdia. De se va pustnici cineva din trufie sau cu cuget înalt, că adică face faptă bună, unul ca acesta nu se nevoiește cu pricepere. De aceea din te miri ce începe a se scârbi asupra fratelui său și a-l urî, cugetând în sine că este ceva. Acesta cu osândirea fratelui său nu numai că pune o piatră și scoate două, ci este în primejdie a surpa toată zidirea. Iar cel ce se ostenește cu știință nu socotește că face o faptă bună, nici nu vrea să fie lăudat ca un sânguitor, ci se silește prin înfrânare să scape de patimi și, izbăvind-se de dânsule, se smerește mai mult, temându-se totdeauna de căderea în trufie. Pentru aceasta zic Părinții: „Calea smereniei sunt ostenețile trupești, care se fac cu pricepere”. În scurt, orice faptă bună nu trebuie făcută cu alt cuget, decât ca să o câștigi și să o deprinzi. Unul ca acesta poate fi socotit, precum am zis, meșter și zidar bun, care poate să zidească casă temeinică. Deci cel ce vrea să ajungă la această bună stare, cu ajutorul lui Dumnezeu, nu trebuie să zică: sunt mari faptele cele bune, cum putem să le săvârșim?, pentru că cel ce zice acestea, sau nu nădăjduiește la ajutorul lui Dumnezeu, sau se lenevește a se ruga pentru vreun bine. Ce faptă bună vreți să o cercetăm ca să vedem că de noi depinde dacă vrem s-o facem? Scris este să iubești pe aproapele tău ca însuși pe tine. Să nu zici cum pot să mă îngrijesc de scârbele lui ca de ale mele? Și mai vârtos de cele ascunse în inima lui, pe care nici nu le văd, nici nu le aud ca pe ale mele?

Nu-ți lăsa mintea să cugete la acestea, nici nu gândi că fapta bună este grea și cu anevoie de făcut, ci caută întâi să crezi în Dumnezeu și pune început bun; descopere-ți cugetul și silința ta Celui Preaînalt, și vei vedea ajutorul lui Dumnezeu, spre lesnirea săvârșirii acelei fapte bune. Însă lucrul peste putință și fără rânduială să nu încerci nici a începe. De pildă: de ar fi o scară cu un capăt pe pământ și cu celălalt în cer, iar tu stând în

mijlocul ei ai zice: cum să zbor de la pământ și să mă aflu tocmai în vârful scării? Acest lucru nu-i cu putință și nici Dumnezeu nu-l cere de la tine. Ci deocamdată stai pe loc, silindu-te să nu te pogori jos. Adică nu face întâi rău vecinului, nu-l ocări, nu-l grăi de rău, nu te scârbi de el, nu-l necinsti și după ce te vei deprinde cu acestea, începe a-ți fi milă de dânsul, a-l mângâia cu cuvântul, apoi să-l și ajutorezi la vreo lipsă ce va avea. În acest chip, câte o treaptă suindu-te, ajungi cu ajutorul lui Dumnezeu la vârful scării. Că, ajutând vecinului tău câte puțin, începi să iubești și binele lui ca și cum ar fi al tău și folosul lui ca al tău. Așa se împlinește porunca care zice: să iubești pe aproapele tău ca pe tine.

[...] Plăcut este când face cineva milostenie fără nici un gând omenesc, ci numai din bunătatea însăși, din milostivirea însăși, atunci când este plăcut. Iar desăvârșire este când face cineva milostenie sau orice altă faptă bună fără îndoială, fără pregetare, fără greutate, ci din toată puterea, cu toată voia și cu atâta dragoste, încât socotește că el se folosește din acea facere de bine și nu că pe altul folosește, iar dând milostenie se bucură ca și când ar lua, iar nu ar da el. Atunci se socotește că face voia lui Dumnezeu cea bună, plăcută și deplină. Aceasta înseamnă a face poruncile lui Dumnezeu cu pricepere. Negreșit, nu este faptă mai bună ca milostenia, căci aceasta singură poate mântui pe om, precum zice proorocul: „Mântuirea sufletului este bogăția omului”. Și iarăși în alt loc: „Cu milostenia șterge-ți păcatele tale”. Însuși Domnul a zis: „Fiți milostivi, că și Tatăl vostru cel ceresc este milostiv”. N-a zis: postiți, precum postește și Tatăl vostru cel ceresc; nici n-a zis: fiți curați, precum și Tatăl vostru este curat, ci zice: „Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru cel ceresc este milostiv”. Pentru că numai această faptă bună se aseamănă cu Dumnezeu. Încă și în Sfânta Evanghelie unde arată despre a doua venire a Domnului, numai pentru milostenie și nemilostivire arată. Cu toate acestea, și aceasta se cuvine să o facem cu pricepere, că scopul milosteniei este de multe feluri. Unul face milostenie ca să i se îndestuleze țarina cu bogată roadă și Dumnezeu îi blagoslovește țarina și nu iese din scopul lui; altul face milostenia ca să nu i se primejduiască corabia și Dumnezeu o păzește; altul pentru sănătatea copiilor lui și Dumnezeu îi împlinește cererea; altul face numai ca să fie slăvit și Dumnezeu nu-i trece cu vederea facerea lui de bine și-l cinstește. Și orice voiește fiecare îi dă (când știe că nu i se păgubește sufletul din aceasta). Dar aceștia toți și-au luat plata lor și cu nimic nu le este dator Dumnezeu, fiindcă și scopul lor n-a fost pentru folosul cel viitor al

sufletului, ci pentru acest vremelnic și fiindcă fiecare din cei de mai sus și-au luat plata pentru milostenia făcută, Dumnezeu nu le mai este cu nimic dator. Este și unul care face milostenie numai ca să scape din munca veșnică. Acesta numai pentru sufletul său a făcut binele, însă nu este precum vrea Dumnezeu, căci încă nu se află în starea fiului, ci ca un argat slujește stăpânului său ca să ia simbrie și să câștige. Așa face și acesta, ca să ia plată de la Dumnezeu. Căci trei sunt stările din care facem binele, precum zice Marele Vasile, după cum v-am mai spus și altă dată: starea slugilor, când facem bunătatea temându-ne de Dumnezeu și de muncă; starea argaților când o facem cu nădejde de plată; sau când o facem pentru însuși binele și pentru dragostea de Dumnezeu; atunci suntem în starea fiilor, căci fiul nu face voia părintelui său de frică și nici ca să aibă plată de la el, ci iubindu-l se silește să-l cinstească și să-l odihnească pentru ca să-l veselească. Așadar suntem datori să facem milostenie pentru însuși acest bine, fiindu-ne milă unul de altul ca de niște mădulare ale noastre; să facem bine altuia ca și cum noi înșine am fi ajutați de el și așa să dăm, ca și cum noi am lua de la acela. Aceasta este milostenia ce se face cu pricepere. Atunci ne aflăm în starea fiului, precum am zis. Să nu zică cineva că eu sunt sărac și n-am cu ce să fac milostenie; că, de nu poți da cât bogații aceia de care scrie Sfânta Evanghelie, da măcar doi bănuți, ca femeia aceea văduvă și săracă, și Dumnezeu îi primește de la tine mai mult decât darurile acelora, iar de nu ai nici atât, milostivește-te spre vecinul tău și-l ajută măcar cu lucrul. Nu poți nici aceasta? Mângâie pe fratele tău cu cuvântul. Nu poți nici cu aceasta să-l ajuți? Cel puțin când se va turbura fratele tău asupra ta și se va mânia, fă milă cu dânsul și suferă mânia lui, văzându-l supărat de vrăjmașul. În loc să-i zici un cuvânt ca să-I turburi mai mult, taci, și cu aceasta miluiești și sufletul lui și-l scoți de la vrăjmașul. Asemenea, de-ți va greși fratele, milostivește-te și-i iartă greșeala, ca să iei și tu iertare de la Dumnezeu, Care zice: „Iertați și vi se va ierta!”. Și cu aceasta, faci milă sufletului fratelui tău, iertându-i greșeala cu care ți-a greșit; căci ni s-a dat putere să iertăm unul pe altul la greșale. Iată, neavând nimic cu care să miluiești trupul, de vei vrea, poți să miluiești sufletul și faci mai mare milă; căci cu cât sufletul este mai cinstit decât trupul, cu atât și mila făcută de el este mai mare decât cea făcută trupului. În scurt, nimeni nu poate să zică că nu poate să facă milostenie, căci fiecare, după puterea lui și după starea lui, poate face binele, numai să se silească ca ceea ce face să facă cu pricepere, precum am zis, că cel ce lucrează cu pricepere este meșter iscusit și zidește casa lui cu temeii. Drept aceea zice și Evanghelia, că înțelepciunea zidește casa ei pe piatră și nu o poate mișca nici un vânt potrivnic. [...]

Cuvântul 15 Pentru Sfântul și Marele Post

[...] Deci cine va vrea să se curățească de toate păcatele de peste an într-o aceste zile, întâi trebuie să se păzească de îmbuibarea hranei, căci din mâncarea cea multă, precum au zis Părinții, se naște toată răutatea; să se ferească a nu dezlega postul decât de mare nevoie; să nu caute hrană pentru îndulcirea gâtului și să nu se îngreueze cu sațul mâncării și al băuturii, ci să mănânce numai cât să-și țină viața. Căci sunt două feluri de lăcomii: una, când cineva caută să aibă întotdeauna numai bucate bune, adică cu gust dulce și plăcut, însă nu mănâncă mult. Unii ca aceștia, când mănâncă o bucată dulce după pofta lor, o mestecă multă vreme în gură, ca să prelungească gustul și dulceața ei. Aceasta se numește lemarghie, adică lăcomia gâtului.

Altul este luptat de mâncare multă, nu caută bucate bune, nici nu-i pasă de plăcere, ci într-un fel le socotește ori bune ori rele; numai multe să fie ca să-și umple stomacul și să-și umple pântecul. Aceasta se numește gastrimarghie, adică lăcomia pântecului. De acestea trebuie să fugim cu toată luarea aminte dacă vrem să ne curățim de păcatele noastre. Acestea nu folosesc nici trupului, ațăță și patimile, iar celui ce le face i se socotesc drept păcat. Căci după cum împreunarea cea după lege prin cununie, la faptă este în același chip ca și curvia, însă scopul este cel care face mare deosebire lucrului, căci acela se împreună cu muiera lui prin blagoslovenie pentru facerea de copii, iar celălalt împotriva rânduielii numai pentru ca să-și împlinească pofta, așa este și la bucate: tot una este a mânca fie pentru trebuința vieții, fie pentru desfătare. Cel care face păcatul, însă, este scopul.

[...] Dar avem datoria nu numai aceasta să o păzim, ci să ne ferim și de tot păcatul, ca să postim și cu limba, precum postim cu pântecul. Să fugim de grăirea de rău, de minciuni, de înjurături, de vorbe deșarte, de mânie, în scurt de tot păcatul ce se face cu limba. De asemenea să postim și cu ochii, să nu vedem cele necuviincioase, să nu privim fără rușine unde nu se cuvine, să nu ne uităm fără frică acolo de unde izvorăște primejdia. Să oprim de asemenea și mâinile și picioarele de la toată fapta rea.

[...] Împotriva nesimțirii sufletului, frate, folosește citirea cea deasă a dumnezeieștilor Scripturi și cuvintele cele de umilință ale Sfinților Părinți, aducerea aminte de judecata cea înfricoșată a lui Dumnezeu, de despărțirea sufletului de trup, de întâmpinarea puterilor celor înfricoșate, de faptele ce ai făcut în această scurtă și ticăloasă viață, de răspunsul ce-l vei da când vei sta înaintea înfricoșatului divan al lui Hristos și al sfinților Lui Îngeri, fiind întrebat nu numai despre fapte, ci și de gânduri și de cuvântul cel deșert.

BIBLIOGRAFIE: Avva Dorotei, *Învățăături și scrisori de suflet folositoare*, Ed. Bunavestire, Bacău, 1997

DEPRE SLAVA DEȘARTĂ ȘI DESPRE CREȘTEREA COPIILOR

1. Cine oare a făcut ce am cerut? A rugat oare cineva pe Dumnezeu și pentru noi, și pentru întreg trupul Bisericii, ca să stingă focul născut din slava deșartă? Focul care a întinat tot trupul Bisericii. Focul care a despărțit trupul unic al Bisericii în multe mădulare. Focul care a sfâșiat dragostea. Întocmai ca o fiară care se năpustește asupra unui trup frumos și plătând neputincios în a se apăra, tot astfel slava deșartă și-a înfipt dinții ei cei pângăriți în trupul Bisericii, și-a lăsat în el veninul umplându-l de o miasmă greoaie. Pe unele mădulare ale trupului Bisericii le-a tăiat și le-a aruncat, pe altele le-a sfâșiat, iar pe altele le-a înghițit. Dacă ar fi cu puțință să se vadă lupta dintre slava deșartă și Biserica, ai vedea o priveliște plină de jale, cu mult mai cumplită decât luptele care au loc în stadion: ai vedea trupul Bisericii întins la pământ, iar slava deșartă biruitoare, în picioare, uitându-se cu mândrie de jur-împrejur, punând stăpânire pe cei ce se apropie, fără să le dea cumva vreodată drumul din mână și fără să-i cruțe. Cine din noi va pune pe fugă fiara aceasta? Este lucrul lui Dumnezeu, Care a îngăduit lupta aceasta corp la corp. Este lucrul lui Dumnezeu ca la rugăciunile noastre să trimită pe îngerii Lui să acopere, ca prin niște frânghii, gura obraznică și nerușinată a slavei deșarte spre a o îndepărta. Dar Dumnezeu, Care a îngăduit lupta aceasta, va face acest lucru numai atunci când nu vom mai umbla după fiară, după ce ea va fi fost alungată. Dar dacă Dumnezeu Își va trimite, la porunca Sa, îngerii să alunge această cumplită fiară de la noi, iar noi, după ce am scăpat de ea, cu trupul încă plin de nenumărate răni, sculându-ne, vom merge în propriul ei culcuș și o vom căuta iarăși și o vom zădări și o vom ațâța spre a o scoate iarăși din culcușul ei, atunci Dumnezeu nu va mai avea milă de noi și nici nu ne va mai cruța. Căci spune Scriptura: «Cui îi va fi milă de descântătorul cel mușcat de șarpe și de toți cei ce se apropie de fiare?»¹.

2. Ce e, deci, de făcut? Cum vom putea scăpa de acest demon rău și viclean? Căci cu adevărat este un demon cu înfățișarea fermecătoare. Slava deșartă, lauda lumii, este un demon care se strecoară pe furis în sufletul nostru sub înfățișarea unei curtezan: este înconjurată (de jur-împrejur) cu aur; este îmbrăcată cu haine noi și scumpe; lasă în urma ei mirosul celor mai alese parfumuri. Slava deșartă, lauda lumii, are o înfățișare atât de frumoasă și de strălucitoare, încât întrece în frumusețe pe orice femeie. Mai mult, este în floarea tinereții, încât înnebunește de dragoste sufletele tinerilor. Mijlocul îi este încins cu centură de aur; își împletește părul cu măiestrie în nenumărate bucle după moda persană, își pune în jurul capului diademă în așa fel, încât să i se poată vedea podoaba părului; în jurul gâtului ei strălucește lanț de aur și pietre prețioase. Și astfel stă vicleanul diavol, fără rival, sub înfățișarea unei femei foarte tinere, în fața trecătorilor și-și ia aerul unei femei cumiți și rușinoase. Cine, oare, dintre cei ce trec pe lângă ea nu este atras de frumusețea-i? Mai târziu, însă, după ce l-a târât pe bărbat în casa ei, după ce a lepădat de pe ea toate podoabele acelea, își arată adevărata înfățișare: neagră, focoasă, sălbatică, întocmai ca un demon. Frică și cutremur îl cuprinde pe nenorocitul care a încăput pe mâinile ei. Se năpustește asupra-i, pune stăpânire pe sufletul lui și-i tulbură mintea. Această înfățișare o are demonul cel viclean al slavei deșarte, al umbletului după laudele lumii. Ce pare, oare, mai frumos decât lauda lumii? Ce pare, oare, mai fermecător? Și totuși, dacă ne vom da seama că toate acestea nu sunt decât o nălucire, că nu sunt decât o înșelăciune și o fățerie, nu vom fi prinși în lațurile ei, nici nu vom cădea în mrejele înșelăciunii. Cuvintele spuse despre femeia desfrânată ai putea, pe bună dreptate, să le spui și despre slava deșartă, despre laudele lumii. «Miere picură de pe buzele femeii desfrânate»². Nu păcătuiești deloc spunând despre lauda lumii aceleași cuvinte.

3. Slava deșartă, lauda lumii, se aseamănă cu pomii Sodomei. Aceia la înfățișare sunt frumoși și din înfățișarea lor te-ai aștepta ca și fructele lor să fie sănătoase și bune la gust. Dar, dacă iei în mână o rodie sau un măr, îndată se înmoaie când pui degetele pe el și, zdrobindu-se coaja care-l învelește, lasă să-ți cadă în mâini praf și cenușă. Tot așa-i și cu laudele lumii, cu slava deșartă. Când te uiți la ea, ți se pare măreață și grozavă, dar când este ținută în mâinile noastre ne aruncă îndată sufletul în pulbere. Oricum ai privi-o, slava deșartă așa este. Poate fi, oare, altfel? Vreți să vă dovedesc asta? Voi începe, mai întâi, cu cele ce se petrec între oamenii care nu cunosc nici pe Dumnezeu, nici pe Hristos, cu cele ce se petrec între necredincioși.

4. Stadionul este plin de lume. Poporul stă pe băncile așezate în amfiteatru și oferă o priveliște încântătoare. Adeseori zidurile stadionului și acoperișurile lui sunt acoperite de trupurile oamenilor. Înainte de începerea spectacolului, când intră în stadion bărbatul darnic, care a adunat această mulțime, îndată toți cei de acolo, ca și cum ar fi un singur trup, se scoală în picioare, dau drumul unui singur glas, întind mâinile în sus, numindu-l purtătorul de grijă și apărătorul întregului oraș. Apoi asemuiesc bogăția dărnicii sale cu un fluviu mare între multe alte fluvii mari și-l compară, din pricina darurilor pe care le răspândește, cu belșugul revărsat de apele Nilului. Spun că este un Nil al darurilor. Alții îl linguesc și mai mult; socotind că asemănarea cu Nilul este prea mică față de dărnicia lui, lasă deoparte râurile și mările și-l compară cu oceanul, spunând că este un ocean de dărnicie; pe cât de îmbelșugat este oceanul în ape, pe atât de multe sunt darurile pe care le revărsă în jurul său. Și astfel mulțimea aceasta adunată în stadion nu lasă la o parte nici un fel de asemuire pentru a-l slăvi. Strălucitoare este înfățișarea slavei

¹ Înț. Sir. 12: 17.

² Pilde 5: 3.

deșarte și a laudelor lumii! Voi însă amintiți-vă de chipul tinerei prin care am înfățișat pe demonul slavei deșarte, pe care l-am acoperit de jur-împrejur cu aur și i-am dat vârsta unei curtezane, și veți vedea că imaginea aceasta nu-i departe de cele ce se petrec în stadion.

5. Dar ce se petrece în stadion mai târziu? Darnicul nostru se pleacă și el în fața mulțimii, mulțumindu-i prin acest gest, apoi se așează în aplauzele și în strigătele de „trăiască” ale tuturor celor de față. Fiecare dintre cei din stadion dorește atunci să aibă parte și el de o astfel de fericire ca și acela și apoi poate să și moară. După ce a risipit mult aur și argint, cai, haine, sclavi și tot ce se poate da în astfel de ocazii și după ce a deșertat multe sume de bani, mulțimea îl conduce iarăși cu multe aclamații, dar nu atât de mulți câți erau în stadion. În sfârșit, acasă, ospețe îmbelșugate și costisitoare, petrecere mare și mare sărbătoare în ziua aceea. După-amiază, iarăși, aceleași ospețe și petreceri, și așa timp de două sau trei zile. Iar când a deșertat toate pungile cu bani și a cheltuit nenumărați talanți de aur, atunci se vedește praful, cenușa și pulberea strigătelor de aclamații, de „trăiască”.

6. Când darnicul nostru își face acasă socotilele și se gândește la grozavele cheltuieli pe care le-a făcut, începe să se tânguie. Atâta vreme cât se bucura de aclamații, prins de slava deșartă și de lauda lumii ca de o beție și mistuit el însuși de plăcerea laudelor, nu-și dădea deloc seama de pagubă. Când, însă, este singur în casă, în lăuntru casei demonului slavei deșarte, când au pierit clipele de mulțumire, când vede că stadionul este gol de oameni, când vede că nu mai este nimeni care să-l aclame, când vede că paguba nu-i o părere, ci paguba i-a venit de pe urma risipirii banilor, atunci, da, atunci simte cenușa slavei deșarte, simte cenușa laudelor lumii.

7. Dacă se întâmplă, însă, să cheltuiască mai mult de câtă avere are, și, sărăcit deodată, cerșește în mijlocul pieței și vede că nimeni din cei care-i strigau că este sprijinitorul lor nu se apropie de el și nici nu-i întinde mâna, ba, dimpotrivă, se bucură de cele întâmplate (căci chiar atunci când îl aclamau le era sufletul ros de invidie și socoteau o mângâiere ca cel atât de plin de strălucire să ajungă mai lipsit de cinstire decât ei toți), când, deci, nimeni nu se apropie de el și nici nu-i întinde mâna, își dă seama în ce stare jalnică a ajuns. Poate fi o stare mai vrednică de plâns decât aceasta? Nu este vrednică, oare, mai mult de lacrimi? Poate fi, oare, o altă stare mai cumplită?

8. Nu cunoașteți pe nimeni care să fi ajuns într-o astfel de stare?

Și dacă mulțimea s-ar fi mărginit numai la atâta, să nu-i întindă mâna. Dar nu, ea merge mai departe. Cei care altădată îl lăudau acum îl încarcă cu reproșuri și spun:

„De ce-a fost nebun? Pentru ce a îndrăgit slava? Pentru ce a făcut daruri curtezanelor și bufonilor?”

Pentru ce spui astfel de cuvinte? Omule nerecunoscător, nu-l admirai tu, oare? Nu-l lăudai tu? N-ai fost tu acela care l-ai ridicat până la acea înălțime amețitoare prin aplauzele și aclamațiile tale? Nu l-ai numit tu Nil de dărnicii? Nu l-ai numit tu ocean de dărnicii? Nu ți-ai pierdut toată ziua aclamându-l și lăudându-l? Pentru ce ți-ai schimbat dintr-o dată părerea? Tocmai când trebuia să-l miluiești îl acuzi și-l judeci pentru faptele pe care altă dată le aplaudai.

Dacă pentru fapte pe care noi înșine le dezaprobăm, ne îndurerăm când vedem că pentru ele cineva este pedepsit, căci nu avem inimă de piatră, n-ar trebui, oare, cu atât mai mult să ne îndurerăm când vedem că cineva suferă nenorociri pentru fapte pe care noi înșine le-am lăudat? Tocmai acum îl dezaprobi și îl judeci? Pentru ce, oare, nu-l dezaprobi și nu-l acuzai atunci când te încânta tot ce vedeai că se petrece în stadion, când îți pierdeai toată ziua în stadion, lăsând baltă treburile tale?

9. Vezi, deci, de ce natură sunt faptele diavolului? Vezi de ce natură sunt fructele slavei deșarte, ale laudei lumii? Eu le-am numit praf și cenușă, dar văd că nu sunt numai praf și cenușă, ci foc și fum. Fructele slavei deșarte și laudele lumii nu se mărginesc numai la aceea că nu dau naștere la nici o bucurie, ci merg până acolo că acoperă cu nenorociri pe cel îndrăgostit de slava deșartă și de lauda lumii. Ar putea fi într-adevăr și cenușă fructele slavei deșarte și ale laudei lumii pentru aceia care cheltuiesc multe averi și nu au nici un folos de pe urma cheltuielilor lor. Dar nu se poate spune asta pentru aceia, despre cei care suferă în afară de risipirea averilor și nenorocirile despre care am vorbit mai sus.

10. Dar așa putea fi întrebare:

-- Ce e de făcut dacă este neînsemnat fructul risipei aceleia de averi în stadion, pentru care darnicul este cinstit și admirat de mulțime?

-- Vezi bine, însă, că însterea aceasta nu e mare, deoarece, după cum am arătat adineaori, este acoperită de batjocură, este ținută de rău și hulită.

-- Ce vom spune, însă, celor aplaudați și lăudați pentru risipa lor de bani?

-- Mulțimea i-a cinstit și i-a aclamat nu pentru că-și risipesc averile, ci pentru că nădărduește ca ei să mai facă încă și altădată astfel de risipe. Dacă le-ar mulțumi într-adevăr pentru darurile ce li s-au făcut mai înainte, atunci pentru ce îi țin de rău când nu mai au nimic? Pentru ce nu se mai apropie de ei, ba, dimpotrivă, își bat joc de ei și-i numesc niște oameni pierduți și nebuni? Ai văzut, deci, că slava deșartă, lauda lumii nu este altceva decât o nebulă?

11. Să lăsăm la o parte acest exemplu al slavei deșarte, al umbletului după laudele lumii, care poate fi înfăptuit numai de un om sau doi, și să dăm un alt exemplu.

Dar poate că cineva ar întreba:

-- Ce vei spune despre cei care cheltuiesc averi mari pentru desfătarea și distrarea cetățenilor orașelor?

-- Spune-mi, te rog, ce folos au ei de pe urma acestor cheltuieli? Căci și ei se bucură de slavă și de

aclamație o singură zi. Și că așa stau lucrurile se poate vedea de acolo că dacă cineva le-ar propune să aleagă între banii risipiți sau între a treia parte din ei sau cât de puțin din ei, și auzul strigătelor de aclamație, crezi, oare, că n-ar alege cu cea mai mare bucurie cât de puțin din averea lor în locul laudelor? Ce nu pot să facă astfel de oameni ca să nu-și piardă niște averi atât de mari, când ei, pentru câștigul unei singure parole, nu se dau în lături de la nici o poftă încărcată cu rușine, de la nici un cuvânt ce gâlgâie de îndrăzneală și de obrăznicie?

12. Acum trebuie să îndrept cuvântul meu către creștinii noștri care nu voiesc să dea cât de puțin lui Hristos, Cel sărac și lipsit de hrana de toate zilele, care nu vor să dea cât de puțin din averile lor celor săraci. Creștinii nu dau - de dragul Împărăției celei veșnice a cerurilor - celor nevoiași averile lor, averi pe care oamenii lumii le împrăștie curtezanelor și mășcăricilor de dragul aplauzelor și aclamațiilor.

13. Dar să vă dau o altă pildă de slavă deșartă. Care anume? Este vorba de slava deșartă care stă la îndemâna tuturor oamenilor spre a o urmări și nu doar a unuia sau a doi, cum a fost cazul în pilda de mai sus. Ne bucurăm când ne laudă lumea chiar pentru faptele de care suntem conștienți că nu merităm deloc să fim lăudați. Cel sărac face tot ce-i stă în putință ca să se îmbrace cu haine frumoase nu pentru altceva decât ca să fie lăudat de oameni. Adeseori, deși poate să-și facă singur toate treburile, își tocmeste un servitor nu pentru că are nevoie de el, ci pentru ca să nu pară sărac și lipsit de cinste prin faptul că-și face singur treburile. Dacă ar fi altfel, spune-mi, te rog, pentru care pricină tu, care-ți faci totdeauna singur treburile tale, vrei acum să fii servit de altul? Apoi, dacă se întâmplă ca săracul să se îmbogățească, își cumpără mobilier de argint și casă mare și luxoasă. Dar și le cumpără nu pentru că are nevoie de ele, căci, dacă și le-ar cumpăra din pricină că are nevoie de ele ca să poată trăi, ar urma atunci ca majoritatea oamenilor să piară și să moară. Iată ce vreau să spun: sunt lucruri necesare fără de care nu putem să trăim, de pildă: roadele pământului sunt de neapărată trebuință vieții și nu poți trăi dacă pământul nu rodește. Tot de neapărată trebuință sunt: acoperirea trupului cu haine, acoperișurile și zidurile și încălțăminte. Acestea într-adevăr sunt de neapărată trebuință; în schimb, toate celelalte sunt de prisos și nefolositoare. Dacă ar fi de neapărată trebuință pentru a trăi mobilierul de argint și casa luxoasă și dacă nu ar fi cu putință ca un om să trăiască fără slugi, după cum nu este cu putință de trăit fără roadele pământului, fără haine, încălțăminte, adăpost, ar trebui să piară cea mai mare parte din oameni, pentru că cei mai mulți oameni nu au slugi, nici case luxoase. Dacă ar fi de neapărată trebuință ca un om să se servească de vase de argint și n-ar fi cu putință de trăit fără acestea, ar trebui să piară cea mai mare parte din oameni, pentru că nu toată lumea are vase de argint. Dacă ai întreba cumva pe unul dintre cei care au vase de argint: „Pentru ce vrei să ai acest vas de argint? Spune-mi, te rog, pricina. La ce-ți servește?”, nu poate să-ți spună altă pricină decât că are aceste vase de argint pentru a fi cinstit de oameni. „Le am, îți va răspunde el, ca să fiu admirat de lume, și nu disprețuit; le ascund, însă, iarăși ca să nu fiu pizmuit și furat”. Poate fi, oare, o nebunie mai cumplită decât aceasta? Dacă le ții în casă ca să fii lăudat și cinstit de lume, arată-le atunci tuturor, fără deosebire. Dar, dacă te temi că poți fi pizmuit pentru că le ai, atunci este mai bine să nu le ai!

14. Îți voi vorbi încă despre o altă nebunie.

Adeseori unii oameni, chiar când ajung să nu mai aibă cele de neapărată trebuință pentru trai și ajung să moară de foame, nu se despart de aceste vase de argint. Dacă i-ai întreba pentru ce nu le vând, îți răspund: „Trebuie să-mi păstrez cinstea și vaza!” Ce cinste, omule, ce vază? Nu vasele de argint fac cinstea și vaza omului. Dacă ar fi așa, atunci dreptul Ilie, Elisei și Ioan Botezătorul ar fi fost cu totul lipsiți de cinste și de vază, deoarece Ilie nu avea nimic mai mult decât un cojoc³ și cerea cele pentru hrană de la o văduvă, săracă și ea. Ilie ducea o viață de cerșetor; a venit la ușa femeii aceleia sărace și a rostit cuvintele rostite de un cerșetor⁴. Era fără cinste și fără vază Elisei, care a fost hrănit la fel de o femeie săracă?⁵ Era, oare, fără cinste și fără vază și Ioan Botezătorul, care nu avea nici haină și nici o pâine măcar?⁶ Există o singură necinste și o singură lipsă de vază, aceea de a fi bogat. Cu adevărat, bogăția este o mare necinste. Bogăția dă cuiva numai slava de a fi nemilos, trândav, molâu, îngâmfat, râvnitor de slavă deșartă, sălbatic. Îmbrăcatul hainelor frumoase nu-ți dă cinste și vază. Dimpotrivă, ai cinste, ai vază dacă te îmbraci cu fapte bune.

15. Aud, însă, despre mulți oameni că sunt admirați pentru bogăția lor.

-- Cutare, spun oamenii, are cinstea și vaza lui. Doarme într-un pat care are tot ce-i trebuie, are multe vase de aramă, este, într-un cuvânt, un om gospodar.

Un astfel de gospodar mi-ar putea face următoarea obiecție:

-- Pentru ce ne mustră pe noi, care avem numai atâta avere, când ar trebui să mustră pe cei care au mai multă avere decât noi?

-- Pe voi vă judec cu mult mai mult decât pe ei. Dacă nu vă scutesc de învinuire și de mustrare pe voi, care aveți o avere mai mică, cu atât mai mult pe cei care au multe și nenumărate averi. Cinstea și vaza cuiva nu stau în a avea o casă luxoasă și frumoasă, nu stau în a dormi într-un pat acoperit cu cuverturi luxoase, cu perne de puf și plăpumi de mătase și nu stau nici în a avea o mulțime de slugi. Toate acestea

³ IV Regi 2: 8.

⁴ III Regi 17: 10-11.

⁵ IV Regi 4: 8-37.

⁶ Marcu 1: 6.

sunt în afară de noi și n-au deloc de a face cu noi înșine, cu sufletul nostru. Ceea ce se potrivește desăvârșit cu sufletul nostru este modestia, disprețul banilor și averilor, disprețul slavei, nesinchiseala de cinstea dată de mulțime, puțina prețuire a tot ce-i omenesc, îmbrățișarea sărăciei, depășirea firii omenesti printr-o viețuire virtuoașă. Aceasta este adevărata vază, aceasta este adevărata slavă, aceasta este adevărata cinste.

Iar pricina tuturor relelor din lume provine din principiul pe care îl punem la temelia educației copiilor noștri. Și vă voi explica acest lucru în cele ce urmează.

16. Îndată ce s-a născut un copil, tatăl nu-și dă toată silința ca să-i orânduiască viața și să-i formeze caracterul, ci ca să-l împodobească și să-l îmbrace cu haine luxoase, cusute cu fire de aur.

Pentru ce faci asta, omule? Admit ca tu să te împodobești cu astfel de haine. Dar pentru ce îl înveți cu ele pe copil, care încă n-a gustat din această nebulie? Pentru ce-i atârni în jurul gâtului podoabă? Copilul n-are nevoie de aur, ci de un bun și priceput pedagog care să-l formeze. Și mai lași încă să-i atârne copilului părul pe spate ca unei fete! Prin asta, de la început chiar, slăbănogești pe copil și moleșești tăria firii lui. De la început sădești în el dragostea zadarnică de bani și-l convingi că trebuie să poftescă lucruri nefolositoare. Pentru ce-i faci încă mai mare ispita? Pentru ce îl crești în dragostea celor materiale? Scriptura spune: «E o rușine pentru un bărbat dacă lasă să-i crească părul»⁷. Firea n-o vrea, Dumnezeu n-a îngăduit-o, este oprită, este un obicei păgânesc. Mulți le atârnă cercei de aur la urechi. Ar trebui ca și fetele să se ferească de asemenea podoabe. Voi, însă, aduceți această pierzanie și peste băieți.

17. Poate că mulți râd de cuvintele mele ca de niște nimicuri. Nu sunt, însă, nimicuri, ci idei de foarte mare însemnătate. Dacă o fată este crescută în casa părintească în dragostea și patima după podoabe femeiești, când va pleca din casa părinților va fi de nesuferit soțului ei și greu de mulțumit și mai împovărătoare decât cei care strâng impozitele. V-am mai spus și altădată că răul nu poate fi îndreptat din lume din pricină că nici un om nu are grijă de copii, nimeni nu le vorbește despre feciorie, nimeni nu le spune despre curăția trupească și sufletească, nimeni nu-i învață să disprețuiască averile și măririle, nimeni nu le vorbește despre poruncile vestite în Scripturi.

18. Ce se va întâmpla cu copiii noștri dacă n-au, chiar din prima vârstă, educatori? Dacă oamenii care au fost educați chiar de când s-au născut și au fost instruiți până la bătrânețe nu reușesc totuși să ajungă oameni desăvârșiți, cât rău nu vor săvârși cei care de la începutul vieții lor au fost obișnuiți să audă vorbindu-li-se numai despre lucrurile pământești? În vremea noastră fiecare părinte își dă toată silința să instruiască pe copiii lui în meserii, în arte, în știință, în oratorie, dar nici unul nu se interesează cât de puțin să educe sufletul lor.

19. Nu încetez de a vă ruga, de a vă ruga cu lacrimi, și a vă cere ca, înainte de toate celelalte, să dați copiilor voștri o bună educație. Dacă-ți iubești copilul, arat-o prin educația ce i-o dai. De altfel, ai și răsplată. Ascultă ce spune Pavel: «... dacă vor stărui, cu înțelepciune, în credință, în dragoste și în sfințenie»⁸. Dacă ai nenumărate păcate adunate în conștiința ta, atunci născocoște o iertare a păcatelor tale, și anume: crește un atlet pentru Hristos. Prin aceste cuvinte nu-ți spun: „Nu-l lăsa să se căsătorească. Trimite-l în pustie. Pregătește-l să îmbrățișeze viața monahilor”. Nu-ți spun asta! Aș vrea negreșit și aș dori ca toți să îmbrățișeze viața monahală, dar nu silesc pe nimeni, pentru că o astfel de viață pare prea greu de purtat. Crește un atlet pentru Hristos! Învață-ți copilul din prima vârstă să trăiască cu evlavie în lume!

20. Dacă vei întipări în sufletul lui încă fraged învățăturile cele bune, nimeni nu va putea să i le desprindă; ele se întăresc ca și sigiliul aplicat pe ceară. Copilul, când e mic, tremură, se teme și are respect și de chipul tău, și de cuvintele tale, și de tot ce faci. Întrebuințează cum trebuie superioritatea ta. Tu ești cel dintâi care te vei bucura de bunătăți dacă ai un copil bun și, apoi, Dumnezeu. Prin educarea copilului tău lucrezi pentru tine însuși.

21. Se spune că mărgăritarele, îndată după prinderea lor, au înfățișarea unei picături de apă. Dacă cel care pescuiește perla este un om iscusit, pune picătura în palmă și mișcă podul palmei întorcând picătura până ce se rotunjește exact și o face foarte rotundă și tare; după ce i s-a dat această formă, nu mai este cu putință să i se mai dea alta. Ceea ce este fraged și încă n-a căpătat o formă tare poate lua orice formă, pentru că este ușor de schimbat în altă formă; cui este tare, însă, și a primit tăria în natura sa nu-i este ușor să iasă din natura sa și să se schimbe în altă formă.

22. După cum pictorii lucrează cu multă grijă și exactitate tablourile, iar sculptorii statuile, tot astfel și fiecare tată și mamă trebuie să-și dea silința pentru desăvârșirea acestor tablouri, acestor icoane minunate ale lui Dumnezeu. Pictorii, în fiecare zi, pun în fața lor tabloul și-i dau culorile trebuitoare, sculptorii fac la fel: dau jos ce este de prisos și adaugă ce trebuie. Tot așa și voi, ca niște sculptori, întrebuințați tot timpul vostru liber spre a sculpta statui minunate ale lui Dumnezeu; îndepărtați ce este de prisos, adăugați ce trebuie și uitați-vă cu grijă la ele în fiecare zi: care este darul natural al copiilor, spre a-l dezvolta, care este defectul, spre a-l îndepărta. Cu multă grijă, în primul rând, alungați din sufletul lor desfrânarea, căci mai cu seamă dragostea trupească tulbură sufletele tinerilor. Dar mai ales, înainte de a gusta din acest fel de dragoste, învață-l să fie cumpătat, să privegheze, să se roage cu stăruință și să-și facă semnul crucii când spune sau face ceva.

⁷ I Cor. 11: 14.

⁸ I Tim. 2: 15.

23. Închipuie-ți că ești un împărat care are sub conducerea sa un oraș: sufletul copilului. Căci, într-adevăr, sufletul este un oraș. După cum în oraș unii fură, alții fac fapte de dreptate, unii muncesc cum trebuie, iar alții fac toate de mântuială și la întâmplare, tot astfel și în suflet sunt gânduri și gânduri. Unele se luptă împotriva pornirilor neîndreptățite ale sufletului, cum sunt soldații în oraș; altele se îngrijesc de buna stare a întregii locuințe a trupului, cum sunt oamenii de stat dintr-un oraș; altele poruncesc, cum sunt conducătorii orașului; altele povestesc lucruri de rușine și desfrânate, cum sunt destrăbălații din oraș; altele povestesc lucruri cuviincioase, cum sunt oamenii cumpătați și înțelepți din oraș; altele iubesc o viață plină de moleșală, ca femeile de la noi; altele spun prostii, ca și copiii; unora li se poruncește ca unor sclavi, cum sunt servitorii în oraș; altele sunt nobile, cum sunt oamenii liberi din oraș.

24. Avem, deci, nevoie de legi ca să alunge gândurile rele, să le aprobe pe cele bune și să nu îngăduie ca gândurile rele să pună stăpânire pe cele bune. Dacă într-un oraș n-ar fi legi care să îngăduie libertatea hoților, viața în oraș ar fi grozav de tulburată; dacă soldații n-ar face uz cum trebuie de puterea lor, s-ar distruge totul; dacă fiecare cetățean și-ar părăsi starea și funcția sa și ar urmări-o pe a altuia, s-ar nimici buna rânduială din pricina lăcomiei; tot așa este și cu sufletul copilului.

25. Sufletul unui copil este, deci, un oraș: oraș de curând zidit și întemeiat, oraș care are cetățeni străini ce n-au încă experiența nici unui lucru (astfel de cetățeni sunt mai cu seamă ușor de format). Cei care au fost crescuți într-un fel rău de viețuire, cum sunt bătrânii, sunt greu de schimbat, deși nu cu neputință, căci, dacă vor, pot și ei să se schimbe. Cei tineri, însă, care n-au încă experiența vieții, vor primi cu ușurință legile toate.

26. Dă așadar legi acestui oraș, legi înfricoșătoare și aspre pentru cetățenii orașului. Fii apărătorul legilor ce se calcă. Nu-i de nici un folos să dai legi dacă nu cauți ca aceste legi să fie puse în aplicare.

27. Dă, deci, legi! Ai multă grijă de ele. Leguirea noastră este pentru bunul mers al întregii lumi. Astăzi construim un oraș. Cele patru simțuri să fie meterezele și porțile orașului, iar întreg trupul să fie ca un zid. Porțile lui sunt: ochii, limba, auzul, mirosul și, dacă vrei, pipăitul. Prin aceste porți intră și ies cetățenii acestui oraș, cu alte cuvinte, prin aceste porți gândurile corup sau desăvârșesc sufletul copilului.

28. Haide, deci, să venim mai întâi la prima poartă, limba: căci limba este aceea care se întrebuințează cel mai mult. Mai înainte de toate celelalte, să-i facem uși și zăvoare, nu de lemn, nici de fier, ci de aur. Căci cu adevărat de aur este și orașul pe care-l construim. După ce acest oraș va fi gata construit, n-are să locuiască în el un om, ci însuși Împăratul tuturor. În cursul acestei lucrări veți vedea unde vom așeza palatul împărătesc al lui Dumnezeu. Așadar să facem acestei porți uși și zăvoare de aur, adică din cuvintele lui Dumnezeu, după cum spune Profetul: «Cuvintele lui Dumnezeu sunt în gura mea mai dulci decât mierea și fagurele, mult mai de preț decât aurul și pietrele prețioase»⁹. Să învățăm pe copii să aibă neconținut pe buze cuvintele lui Dumnezeu, chiar și când merg, să nu le aibă în chip silit, nici superficial și nici rar, ci continuu. Ușile nu trebuie să fie acoperite numai cu foițe de aur, dimpotrivă, să fie făcute groase și solide, lucrate în întregime din aur; în locul pietrelor bătute pe dinafară, să aibă pietre prețioase. Zăvor al acestor uși să fie crucea Domnului, făcut în întregime din pietre prețioase, pus de-a curmezișul la mijlocul ușilor. Dacă vom face uși de aur atât de groase și le vom pune zăvor, să le facem lor și locuitori vrednici. Care sunt aceștia? Să învățăm pe copil să rostească totdeauna cuvinte cuviincioase și evlavioase. Să avem multă grijă să alungăm pe cetățenii străini, ca să nu se strecoare printre locuitorii acestui oraș oameni amestecați și stricați, adică: cuvinte de insultă, de batjocură, cuvinte necugetate, de rușine, lumești; pe toate acestea să le alungăm. Nimeni să nu intre prin aceste porți. Să intre numai Împăratul¹⁰. Lui și celor ai Lui să-I fie deschisă această poartă, ca să se spună și despre ea: «Aceasta este poarta Domnului, iar dreptii vor intra prin ea»¹¹, precum și cuvintele lui Pavel: «Dacă este vreun cuvânt bun, spre zidire, să fie folositor ascultătorilor»¹². Gura să rostească cuvinte de mulțumire și cântece sfinte. Să vorbească totdeauna despre Dumnezeu și despre filosofia cea de sus.

29. Cum va fi cu putință aceasta? Prin ce mijloace vom învăța pe copii să se poarte astfel? Dacă vom supraveghea cu multă grijă toate cuvintele lor. Cu copilul, lucrul este foarte ușor. Cum? Copilul nu se luptă nici pentru bani, nici pentru măririi. Este copil încă. Nu-l preocupă nici femeia, nici grija de copii și nici grija de casă. Cine i-ar da, deci, prilej ca să insulte și să hulească? Cel mult dacă se ceartă cu cei de o vârstă cu el.

30. Pune, deci, numai decît copilului lege ca să nu ocărăscă pe nimeni, să nu hulească pe nimeni, să nu se jure, să nu înjure, să nu se bată. Când îl vezi că-ți calcă legea, pedepsește-l, uneori printr-o căutătură aspră și severă, alteori prin cuvinte usturătoare, iar alteori, prin cuvinte de mustrare; deșteaptă-i uneori ambiția prin cuvinte măgulitoare de a fi mai bun decât alții, alteori făgăduiește-i răsplată pentru o purtare bună. Nu-l bate mereu și fără socoteală, ca să nu-l obișnuiești să fie crescut prin bătaie. Dacă se va obișnui să fie educat numai prin bătaie, va învăța să disprețuiască bătaia. Iar dacă a învățat să disprețuiască bătaia, ai stricat totul. Dimpotrivă, să se teamă de bătaie, dar să n-o primească. Să fie mișcat biciul, dar să nu cadă pe spatele copilului. Amenințările să nu meargă până la

⁹ Ps. 118: 103; 18: 11.

¹⁰ Iez. 44: 2.

¹¹ Ps. 117: 19.

¹² Efes. 4: 29.

faptă. Dar să nu creadă că se reduc numai la amenințări cuvintele tale. Amenințarea atunci este bună, când este crezut că se va traduce în faptă. Căci, dacă cel ce a greșit îți află gândul, va disprețui și amenințarea și bătaia. Dimpotrivă, să se aștepte să fie pedepsit, dar să nu-l pedepsești, ca să nu se stingă teama de pedeapsă, ci teama să rămână ca un foc plin de putere ce arde de peste tot toți spinii sau ca o cazma ascuțită ce sapă până în adânc. Când vei vedea că teama are bune rezultate, fii blând. Firea omenească are nevoie și de blândețe.

31. Învață pe copil să fie îngăduitor și bun cu oamenii. Dacă-l vei vedea că înjură și insultă pe servitor, nu trece cu vederea acest lucru, ci pedepsește-l pe copil. Dacă știe că nu-i este îngăduit să înjure și să insulte sluga, cu atât mai mult nu va înjura și insulta pe ceilalți oameni. Închide-i gura la orice cuvânt rău și urât. Dacă-l vei vedea că hulește pe cineva, astupă-i gura și îndreaptă-i limba spre propriile sale greșeli și scăderi.

32. Sfătuiește și pe mamă să-i dea copilului astfel de învățături; tot așa și pe pedagog, ca și pe servitorul ce-l însoțește la plimbare, pentru ca toți la un loc să-i fie paznici și să observe ca nu cumva să iasă din gura copilului, prin ușile cele de aur, acele cuvinte urâte și rele.

33. Să nu crezi că-ți trebuie mult timp ca să ajungi la bune rezultate. Îți sunt de-ajuns două luni și ai reușit în totul dacă de la început îl observi, îl ameninți și pui atât de mulți supraveghetori. Buna lui deprindere se preface într-o a doua natură.

34. Așadar, această poartă va ajunge o poartă vrednică de a intra prin ea Domnul numai dacă nu se vor rosti nici cuvinte de rușine, nici cuvinte necugetate și nici un alt cuvânt rău, ci numai cele ce se cuvin Stăpânului. Dacă cei care instruiesc pe copiii lor pentru a fi buni ostași, îi iau de mici și-i învață să tragă cu arcul, să se îmbrace cu haine ostășești, să călărească, fără ca vârsta copiilor să le fie o piedică, cu cât mai mult trebuie ca aceia care se pregătesc pentru oastea cerească să se îmbrace cu toată această podoabă împărătească! Să fie învățat, deci, copilul să cânte psalmi lui Dumnezeu, spre a nu-și petrece vremea cu cântece de rușine și povestiri nefolositoare.

35. Așa să fie întărită această poartă. Să fie aleși acei cetățeni despre care am vorbit. Pe ceilalți să-i omorâm înlăuntru, cum omoară albinele pe trântori și nu-i lasă nici să iasă afară, nici să bâzâie.

36. Să mergem acum și la altă poartă. Care este aceasta? E aproape de cea dintâi și se înrudește cu ea. Este auzul. Cetățenii primei porți ies dinlăuntru în afară și nici unul nu intră prin ea; cetățenii porții a doua intră din afară și nici unul nu iese prin ea. Prin urmare, se înrudesesc mult cele două porți. Dacă nu se îngăduie nici unui gând stricat și rău să-i calce pragurile, nu va face greutăți nici guriile. Cel care nu aude lucruri rușinoase sau rele nici nu rostește lucruri de rușine. Dar dacă va fi larg deschisă tuturor, o va pângări și pe aceea și va produce tulburare tuturor celor dinlăuntru. Poate că ar fi trebuit să spun toate aceste lucruri despre auz mai înainte, ca să astup mai dinainte intrarea.

37. Copiii să nu audă nici un cuvânt nelalocul lui, nici de la servitori, nici de la pedagog, nici de la îngrijitori. După cum plantele când sunt mici și plâpânde au nevoie de mai multă îngrijire, tot astfel și copiii. Să ne îngrijim să le luăm pedagogi buni ca să le punem o bună temelie chiar de la început și să nu primească din fragedă vârstă ceva rău.

38. Să n-audă copilul basme prostești și băbești. Iată ce se spune în astfel de basme: „Cutare s-a îndrăgostit de cutare”. Sau: „Fiul împăratului și fiica cea mai mică au făcut cutare și cutare lucru”. Asemenea povestiri să nu audă copiii. Dimpotrivă, să audă alte povestiri, fără aluzii urâte, ci pline de multă simplitate și curăție. Se poate să le audă din gura servitorilor și din gura celor ce-l însoțesc pe copil la plimbare, dar nu din gura tuturor, căci nu-i îngăduit tuturor servitorilor să se amestece în educația copilului. Cei care ne ajută în opera noastră trebuie să fie oameni pricepuți, ca unii ce au să se apropie de statuia pe care o facem pentru Dumnezeu. Dacă am fi constructori și am zidi o casă pentru un om de seamă, n-am îngădui servitorilor să se apropie fără nici un rost de construcție. Oare n-ar fi absurd ca acum, când zidim un oraș și creștem cetățenii pentru Împăratul ceresc, să îngăduim tuturor, fără deosebire, să se amestece în lucrul nostru? Să ne luăm, deci, în ajutor numai pe acei servitori care sunt pricepuți și de folos. Dacă nu avem nici unul, să tocmim unul cu leafă, bărbat virtuos, și să-i dăm mână liberă spre a ne ajuta în opera noastră.

39. Să nu audă, deci, copilul basme prostești și băbești. Când este plictisit din pricina lecțiilor, povestește-i istorisiri sfinte - căci sufletului îi place să audă povestiri din vechime. Povestește-i, făcându-l să-și uite de joacă; doar tu crești un filosof, un atlet și un cetățean al cerurilor.

Povestește-i așa:

„La început un tată avea doi copii; ei erau frați”.

Oprește-te puțin, apoi adaugă:

„Amândoi aveau aceeași mamă. Unul era mai în vârstă, celălalt mai tânăr. Cel mai în vârstă era plugar, iar cel mai tânăr era păstor. Cel mai tânăr își ducea turmele sale la păscut pe câmpii și pe malurile mării”.

Îndulcește povestirile ca să fie plăcute copilului, spre a nu-i obosi sufletul:

„Celălalt frate semăna ogoarele și planta pomi. Odată s-au gândit să cinstească prin rodul ostanelor lor pe Dumnezeu. Păstorul a luat ce-a avut mai bun în turma lui și l-a jertfit lui Dumnezeu”.

Nu-i cu mult mai bine să povestești aceste lucruri în locul povestirii neadevărate despre oile cu lâna de aur? Apoi deșteaptă interesul copilului. Poți s-o faci prin povestire. Să nu adaugi de la tine nimic neadevărat, ci numai ceea ce-i scris în Scriptură:

„Când l-a adus lui Dumnezeu jertfă ce a avut mai bun în turmele sale, îndată s-a pogorât foc din cer, a răpit toată jertfa și a dus-o la jertfelnicul cel de sus. Fratele cel mai mare n-a făcut așa. S-a dus, și-a oprit pe cele mai bune din roadele sale pentru sine și a jertfit lui Dumnezeu fructe mai puțin bune. Dumnezeu nici nu s-a uitat la ele, S-a întors și le-a lăsat să rămână pe pământ. Jertfa celui alt frate, însă, a primit-o sus, la El. Așa se întâmplă și cu administratorii moșiilor: stăpânul cinstește pe cel care-i aduce roadele moșiei și-l poartă în casă, iar pe altul, de care nu e mulțumit, îl lasă afară. Tot așa s-a întâmplat și aici. Ce a urmat după aceasta? Fratele mai mare s-a întristat, ca unul ce fusese disprețuit și dezaprobat de Dumnezeu, și era mâhnit. Și Dumnezeu i-a spus lui: „Pentru ce ești trist? Nu știi că aduci lui Dumnezeu darurile tale? Pentru ce M-ai insultat? Pentru ce Mi-ai jertfit roade mai puțin bune?”

Dacă vrei să vorbești mai simplu, spune:

„Acela neavând ce răspunde, a stat liniștit”.

Sau, mai bine:

„A tăcut”.

„După aceasta, văzând pe fratele său mai mic i-a spus: Hai să ieșim la câmp. Fratele cel mai mare, prinzând cu viclenie pe cel mai mic, l-a omorât. Și credea că poate să se ascundă de Dumnezeu. Dar Dumnezeu a venit la el și i-a spus: Unde este fratele tău? - Nu știu, a răspuns el, nu sunt păzitorul fratelui meu! Atunci Dumnezeu i-a spus: Iată, sângele fratelui tău strigă către Mine!”

Să stea alături și mama când sufletul copilului este format cu astfel de povestiri; ca să-ți ajute și ea și să laude cele spuse de tine.

„Ce s-a întâmplat apoi? Dumnezeu a primit în cer pe fratele ucis; deși a murit, el trăiește sus în cer”.

Copilul primește această învățătură despre înviere. Copilul crede, chiar dacă i se spun lucruri imposibile, ca de exemplu: „Și l-a făcut semizeu”. Copilul nu știe ce este un semizeu, dar pricepe că trebuie să fie ceva mai mare decât omul și îndată se minunează. Cu atât mai mult când va auzi despre înviere și că sufletul lui s-a suit în cer.

„Și a luat Dumnezeu pe fratele cel mai tânăr sus; celălalt, însă, a trăit mulți ani, dar neconținut în suferință, cu frică și cu cutremur; a suferit nenumărate chinuri și era pedepsit în fiecare zi”^{13bis}.

Vorbește-i cu tărie despre pedeapsa dată lui de Dumnezeu; nu-i spune numai: „că va fi gemând și tremurând pe pământ”. Copilul nu poate pricepe ce valoare au aceste cuvinte, așa că trebuie să-i spui:

„După cum tu, când stai înaintea învățătorului, ești cuprins de spaimă, tremuri și te temi dacă e vorba să fii bătut, tot așa a trăit toată viața lui și fratele mai vârstnic, pentru că a păcătuit înaintea lui Dumnezeu”.

40. E destul atât pentru copil. Spune-i această povestire seara, în timpul cinei. Mama să-i povestească aceeași istorisire din nou. Apoi, după ce a auzit-o de mai multe ori, cere-i s-o povestească și el: „Spune-mi povestirea”, ca să se simtă și el onorat de a o povesti. Când va stăpâni povestirea îi vei spune și folosul ce-l putem scoate din ea. Cu toate că sufletul copilului, care a auzit povestirea, știe să scoată prin propriile sale puteri folosul și învățătura din ea înainte de a i le spune tu, totuși spune-i și tu.

„Vezi cât de mare rău este lăcomia, cât de mare rău este să invidiezi pe fratele tău? Vezi cât de mare rău este să-ți închipui că poți să te ascunzi de Dumnezeu? El vede totul, chiar pe cele săvârșite întru ascuns”.

Numai această învățătură dacă ai sădi în sufletul copilului, ai făcut mult și nu mai ai nevoie de pedagog. Frica de Dumnezeu va sta neconținut lângă copil și negreșit îl va zguduși mai mult decât frica de orice alt pedagog.

41. Nu te mărgini la atât numai, ci ia-l de mână și du-l la biserică! Caută să-l duci mai cu seamă atunci când se citește această povestire. Îl vei vedea cum se bucură, cum sare în sus și se veselește că știe ceea ce toți ceilalți nu știu încă. O ia înaintea celui ce citește povestirea, recunoaște cele citite și-i folosește mult. În felul acesta povestirea se întipărește în mintea sa.

42. Se mai pot scoate și alte învățături folositoare din această povestire. Învață-l deci:

„Nu trebuie să fim triști când suferim ceva nedrept. Dumnezeu ne arată aceasta, chiar de la început, prin acest frate nedreptățit. Pentru că a făcut fapte plăcute înaintea lui Dumnezeu, Dumnezeu l-a luat, când a murit, sus în cer”.

43. Când s-a întipărit povestirea aceasta în mintea copilului, povestește-i alta, tot despre doi frați, și spune-i:

„Erau iarăși doi frați, și tot așa, unul mai în vârstă și altul mai tânăr. Cel mai în vârstă se ducea la vânătoare, iar cel mai tânăr stătea pe lângă casă”.

Această povestire este cu mult mai plăcută decât cea dintâi pentru că are mai multe peripecții, și frații erau mai în vârstă.

„Acești doi frați erau și gemeni. De când s-au născut, mama iubea pe cel mai mic, iar tatăl pe cel mai mare. Acesta își petrecea vremea mai mult pe ogoare, pe când cel mai tânăr stătea acasă. O dată tatăl, când a îmbătrânit, a spus copilului pe care-l iubea: „Pentru că am îmbătrânit, fiule, du-te și pregătește-mi un vânat, adică prinde-mi o căprioară sau un iepure, adu-mi-l și frige-l, ca să mănânc și să te binecuvintez”. Celui mai mic nu i-a spus așa ceva. Mama a auzit cele spuse de tatăl. A chemat pe fiul cel mai mic și i-a spus: „Fiule, pentru că tatăl tău a poruncit fratelui tău să aducă un vânat ca să mănânce și

^{13bis} Fac. 4: 1-12.

să-l binecuvinteze, ascultă-mă. Du-te la turmă, ia niște iezi tineri și frumoși și adu-mi-i, iar eu voi face din ei o mâncare așa cum îți place tatălui tău. Tu îi vei duce-o ca să mănânce și ca să te binecuvinteze”. Tatăl avea vederea slabă din pricina bătrâneții. După ce fratele cel mai tânăr a adus iezi, mama i-a gătit. A pus mâncărurile pe o tăblie și le-a dat fiului celui mai tânăr, care le-a dus tatălui său. L-a îmbrăcat și cu piei de capră ca să nu-l cunoască, deoarece el era fără păr, pe când fratele său era păros; așa putea să-l ascundă ca să nu cunoască tatăl înlocuirea. Și așa l-a trimis la tatăl lui. Tatăl, închipuindu-și că este fiul lui cel mai mare, a mâncat și și-a binecuvântat fiul. Mai târziu, după ce dăduse binecuvântarea, a venit și fiul cel mai mare și i-a dat vânatul. Când a aflat cele întâmplate, a început să se vaite și să plângă”.

44. Vezi câte foloase se nasc din această povestire? Nu spune toată povestirea, căci vezi câte învățături folositoare poți scoate din ea. În primul rând copiii vor respecta și vor cinsti mult pe părinții lor când văd cât de căutată este binecuvântarea acestora. Vor prefera să ia nenumărate lovituri decât să fie blestemați de părinți. Dacă poveștile băbești pun atâta stăpânire pe sufletul copilului, încât își închipuie că sunt adevărate cele povestite, cum oare n-ar pune stăpânire pe sufletul lui și nu l-ar umple de multă teamă, când i s-ar spune istorisiri cu totul adevărate?

Tot din această istorisire vei mai scoate învățătura că trebuie să disprețuim pântecelul, lăcomia pântecelui. Povestește-i și acea parte a istorisirii, că cel mai în vârstă n-a avut nici un folos de pe urma dreptului de întâi născut, căci din pricina neînfrânării pântecelui și-a vândut dreptul de întâi născut.

45. Mai târziu, după ce copilul a înțeles bine această povestire, îi vei cere iarăși, în altă seară:

„Spune-mi povestirea cu cei doi frați!”

Dacă va începe să o spună pe cea cu Cain și Abel, oprește-l și spune-i:

„Nu ți-o cer pe aceasta, ci pe aceea cu ceilalți doi frați, în care tatăl a dat binecuvântarea”.

Dă-i un fragment din ea, ca să-și aducă aminte, și nu-i spune încă numele fraților. După ce-ți va istorisi tot ce i-ai spus, continuă și spune:

„Ascultă ce s-a mai întâmplat. Fratele cel mai în vârstă căuta iarăși, ca și în povestirea de mai înainte, să omoare pe fratele său și aștepta moartea tatălui lor. Mama a aflat de gândul lui și temându-se l-a trimis în altă parte pe fiul cel mai tânăr”.

46. Deși înaltele idei cuprinse în această istorisire depășesc puterea de înțelegere a copilului, totuși, cu oarecare îngăduință, pot fi vădite și în mintea fragedă a copilului, dacă vom ști cum să exploatăm tâlcul. Deci îi vom grai așa:

„Acest frate a plecat și a ajuns într-un loc unde nu avea cu el nici un om, nici servitor, nici îngrijitor, nici pedagog și nici pe altcineva. Când a ajuns în acel loc, s-a rugat și a zis: „Doamne, dă-mi pâine și îmbrăcămintă și mântuiește-mă!” După ce a rostit aceste cuvinte, de supărare a adormit. Și a văzut în vis o scară întinsă de la pământ până la cer; îngerii lui Dumnezeu se suiau și se coborau pe ea; Însuși Dumnezeu stătea în vârful ei. Și a grăit către Dumnezeu: „Binecuvintează-mă!” Și l-a binecuvântat și i-a pus numele Israel”.

47. La timp potrivit mi-a venit în minte o altă idee, prilejuită de schimbarea numelui lui Iacov în Israel. Care este aceasta? Putem sădi râvna pentru virtute în copii chiar prin numele ce-l poartă. Nimeni să nu se grăbească să dea copiilor numele strămoșilor: al tatălui, al mamei, al bunicului, al străbunicului, ci să le dea lor numele dreptilor, al mucenicilor, al episcopilor, al Apostolilor. Să fie pentru copii și numele ce-l poartă imbold spre cele bune. Unul să se numească Petru, altul Ioan, iar altul - alt nume al unuia dintre sfinți.

48. Să nu-mi introduci obiceiuri păgânești! E mai mare rușinea și batjocura când într-o casă de creștini se practică obiceiuri păgâne, cum este obiceiul cu aprinsul lumânărilor, când toți așteaptă să vadă care lumânare se stinge și se topește mai întâi, și alte obiceiuri asemenea acestora, care aduc celor ce le practică nu puțină pagubă sufletească. Să nu vă închipuiți că asemenea obiceiuri sunt mici și fără nici o importanță.

49. Așadar vă rog să dați copiilor voștri nume purtate de drepti. Poate că în vechime avea un sens obiceiul de a se da copiilor numele strămoșilor; era o mângâiere în fața morții: se părea că cel plecat trăiește prin cel care a primit numele lui. Acum acest sens nu mai are valoare. Vedem că cei drepti n-au procedat așa când au pus nume copiilor lor. Căci Avraam a născut pe Isaac, iar Iacov, Moise n-au fost numiți cu numele strămoșilor lor și nu vom găsi nici un drept care să fie numit așa. Ce îndemn și exemplu de virtute cuprinde numele! Nu vom găsi altă pricină a schimbării numelui în Sfânta Scriptură decât că numele este un indiciu de virtute. Iată ce se spune în Sfânta Scriptură: «Tu te vei numi Chifa, care se talmăcește Petru»¹³. Pentru ce? Pentru că ai mărturisit. Tu te vei numi Avraam¹⁴. Pentru ce? Pentru că vei fi tatăl multor neamuri. Iacov a fost numit Israel¹⁵ pentru că a văzut pe Dumnezeu. Întemeiați pe aceste exemple, să începem educația copiilor.

50. Să între, așadar, în casă numele sfinților prin numele ce se dau copiilor. Prin asta se educă nu numai copilul, ci și tatăl când vede că este tatăl lui Ioan, al lui Ilie sau al lui Iacov. Dacă vom da cu evlavie copiilor noștri nume în cinstea dreptilor ce au plecat dintre noi, vom avea mai multă înrudire cu dreptii decât cu strămoșii și acest lucru ne va folosi mult atât nouă, cât și copiilor. Să nu socotești că

¹³ In 1: 42.

¹⁴ Fac. 17: 5.

¹⁵ Fac. 32: 28.

lucrul este de puțină importanță pentru că este mic; dimpotrivă, este temeiul unui mare folos.

51. Dar, după ce am spus acestea, să ne întoarcem iarăși să continuăm povestirea:

„Iacov a văzut o scară sprijinită și a cerut să fie binecuvântat. Dumnezeu l-a binecuvântat. Apoi a plecat Iacov la rudele sale și acolo păștea oile”.

Povestește-i apoi despre căsătoria lui și despre întoarcerea lui acasă. Și din acestea poți scoate multe învățături. Căci iată câte lucruri vă învață: va fi învățat să nădăjduiască în Dumnezeu, dacă este de neam nobil, va fi învățat să nu disprețuiască pe nimeni, să nu se rușineze de cele de jos și fără de valoare, să suporte cu bărbăție nenorocirile și multe altele.

52. După ce copilul a crescut mai mare, spune-i și întâmplări care să-i sădească în suflet mai multă frică de Dumnezeu. Când mintea lui e încă fragedă nu-i pune lui astfel de poveri, ca să nu se sperie. Dar când este de cincisprezece ani și chiar mai mult, să audă relatări despre gheenă. Dar, mai bine, când este de zece, opt ani și mai puțin chiar, să audă în toată amănunțimea istoria potopului, a Sodomei, istorisirile despre cele petrecute în Egipt, toate câte sunt pline cu pedepse trimise de Dumnezeu pentru oameni. Când crește mai mare, să audă istorisiri din Noul Testament, din timpul harului, istorisiri despre gheenă. Îngrădește-i auzul cu aceste relatări și cu altele nenumărate pe care le ai din propria ta experiență.

53. Să nu-i îngăduim, să nu mai lăsăm să se apropie de el un om care i-ar povesti lucruri nepotrivite. Am spus lucrul acesta și mai sus. Dacă vei vedea pe un servitor că spune copilului cuvinte de rușine, pedepsește-l îndată și fii judecător aspru și fără milă al celor greșite. Dacă vei vedea că o fată se apropie de el, păzește-l; dar mai bine este să nu se apropie de copil nici o fată, ca să nu se aprindă în el focul, afară de o femeie bătrână, care nu poate cu nimic să atragă pe tânăr. Păzește-l de o fată tânără mai mult ca de foc. Copilul nu va rosti nici un cuvânt nepotrivit dacă nu va auzi cuvinte nepotrivite și dacă va fi hrănit cu cuvinte cuviincioase.

54. Haide să mergem și la altă poartă, la miros. Și prin această poartă se introduce în suflet vătămare dacă nu este bine astupată, spre exemplu: parfumurile și mirosurile plăcute. Nimic nu nimicește atât vigoarea sufletului, nimic nu-l moleșește atât cât mirosirea parfumurilor plăcute.

Dar mi-ar obiecta cineva:

-- Ce vrei să spui? Trebuie să-mi facă plăcere murdăria?

-- Nu spun asta, dar să nu fie nici una, nici alta. Nici un copil să nu se parfumeze. Îndată ce creierul a primit mirosul, a moleșit tot trupul. Prin parfum se aprind plăcerile și se dă naștere păcatului. Prin urmare, astupă și această poartă! Rostul mirosului este de a respira aerul, nu de a primi mirosurile plăcute. Poate că unii vor râde că ne ocupăm de lucruri mici când vorbim despre un astfel de mod de purtare. Nu este vorba de lucruri mici, ci de ființarea, de educația și formarea întregii lumi, dacă se aplică aceste reguli spuse de mine.

55. Mai este și o altă poartă, mai frumoasă decât celelalte, dar greu de păzit, poarta ochilor. Pentru aceasta, ea este așezată sus și este plină de frumuseți. Are multe porțițe de apărare. Ochiul nu slujește numai la văzut, ci se oglindesc în el toate cele înconjurătoare, când este complet deschis.

56. Ochiului trebuie să-i dăm legi aspre. Mai întâi această lege: Să nu duci niciodată copilul la teatru, ca să nu se pângărească în întregime prin cele ce aude și vede. În piețe, mai cu seamă când trece prin înghesuală de lume, pedagogul să țină seamă de această lege și să vorbească cu el în așa chip, încât să nu se pângărească ochii copilului.

57. Sunt multe mijloace prin care poți face pe copil să nu-și închipuie că merită să fie văzut și admirat: dezbracă-l de prea multa podoabă; tunde-i părul de pe cap, așa cum se cade să fie un copil. Dacă se supără copilul că este lipsit de podoabe, învață-l în primul rând că el este cea mai mare podoabă.

58. Astfel, pentru a face pe copil să nu se uite cu plăcere la lucrurile care i-ar vătăma sufletul, servește-te de povestirile acelea, destul de bune pentru a-l feri, în care se vorbește despre păcatele săvârșite de fiii lui Dumnezeu cu fiicele oamenilor¹⁶, despre cele întâmplare sodomiților¹⁷, despre gheenă și încă multe altele.

59. În privința educației ochilor, pedagogul și însoțitorul copilului trebuie să aibă multă grijă. Arată-i alte frumuseți și întoarce-i privirile de la priveliștile de rușine spre cer, soare, stele, florile pământului, livezi, spre pozele frumoase din cărți. Cu astfel de frumuseți să-i încânți vederea. Și sunt încă alte multe lucruri frumoase care nu sunt vătămătoare.

60. Greu de păzit este această poartă. Foc zace în lăuntru ochilor; focul este legat de însăși natura ochilor și ai putea spune că este chiar constrângător. Să învețe copilul cântece dumnezeiești. Dacă în lăuntru sufletului său nu se deșteaptă nici o poftă, apoi nu dorește să vadă nici în afară. Să nu facă baie cu femeile (rău e obiceiul acesta), nici să nu fie trimis unde sunt adunate mai multe femei la un loc.

61. Să audă neconținut întreaga istorie a vieții lui Iosif. Să afle învățăturile despre Împărăția cerurilor și ce mare răsplătă se dă celor ce trăiesc în castitate. Făgăduiește-i că ai să-i dai o mireasă frumoasă și ai să-l faci moștenitorul averii tale. Amenință-l în toate chipurile. Amenință-l în toate chipurile dacă vezi că face altceva decât dorești și grăiește-i așa:

„Nu vom reuși, fiule, să-ți găsim o soție virtuoasă dacă nu vei arăta multă grijă de tine, dacă nu vei dori să trăiești virtuos. Dar dacă te vei sili să trăiești așa, te voi însura curând”.

¹⁶ Fac. 6: 4; Mt. 24: 37-39; Lc. 17: 27.

¹⁷ Fac. 19: 1-28.

62. Dacă va fi învățat copilul să nu rostească mai ales cuvinte de rușine, atunci să sădești de sus, de la Dumnezeu, în sufletul lui evlavia. Vorbește-i despre frumusețea sufletului. Fă să se nască în sufletul lui gânduri și sentimente curate față de femei. Spune-i: Cel care se lasă disprețuit de o servitoare este el însuși un servitor. Spune-i că tânărul trebuie să aibă foarte multă grijă de el însuși. Să aibă grijă mai mult de ochi decât de limbă: cuvintele sunt auzite îndată de oameni, pe când privirile nu sunt observate de toți. Simțul văzului merge iute; poate ademeni, chiar între mulți oameni, fără să fie observat, cu aruncăturile ochilor orice față ar vrea. Tânărul să nu aibă legătură cu nici o femeie afară de mama lui. Nu-i da bani pe mână. Să nu se găsească ceva rușinos în preajma lui. Învăță-l să disprețuiască distracțiile și altele asemenea acestora.

63. Mai este încă o poartă, deosebită față de cele de până acum și răspândită pe toată suprafața trupului. Se numește pipăitul, simțul tactil. Această poartă pare că-i închisă, dar de o deschizi puțin, trimite toate impresiile sale în lăuntru sufletului. Să nu obișnuim trupul copilului cu haine moi și nici să nu-i îngăduim să se apropie de alte trupuri. Să căutăm să facem rezistent trupul copilului. Trebuie să ne gândim că noi creștem un atlet pentru Dumnezeu. Să nu întrebuițeze, deci, nici așternut moale și nici haine moi. În acest chip să dăm legi simțului tactil.

64. Haide acum să intrăm în lăuntru orașului, să-i prescriem legi și să facem ordine, o dată ce am rânduit bine porțile. Mai întâi să aflăm cu precizie unde sunt casele și visteriile locuitorilor orașului, unde locuiesc atât cetățenii serioși, cât și cei ușuratici.

65. Se spune că mânia, partea irascibilă a sufletului, își are locuința în piept, în inima din piept, pofta își are locuința în ficat, iar rațiunea, în creier. Fiecare dintre ele are virtuți și vicii. Virtuțile părții irascibile ale sufletului sunt: răbdarea și blândețea, iar viciile sunt: arțagul și încăpățânarea. Virtutea poftei este castitatea, iar viciul: desfrânarea. Virtutea rațiunii este înțelepciunea, iar viciul: prostia.

Să ne îngrijim, deci, ca în inima, în ficatul și în creierul copilului să ia naștere numai virtuțile, iar virtuțile la rândul lor să dea naștere unor cetățeni virtuțoși, nu vicioși. Într-adevăr, aceste puteri ale sufletului: partea irascibilă, pofta și rațiunea sunt ca niște mame care dau naștere gândurilor.

66. Să revenim la mânie, partea irascibilă a sufletului, tiranul sufletului. Nici nu trebuie să tăiem complet din tânăr mânia, dar nici nu trebuie să-i îngăduim să o folosească totdeauna. Din prima vârstă să învățăm pe copii să rabde chiar când ei înșiși sunt nedreptățiți; iar dacă ar vedea pe cineva că este nedreptățit, să păsească curajos și să ia apărarea celui năpăstuit, cu măsura cuvenită.

67. Cum vom putea sădi în sufletul copilului aceste legi? Prin exerciții în raporturile lui cu servitorii: dacă rabdă când nu li se dă atenție, dacă își stăpânesc mânia și nu se supără când nu le sunt îndeplinite dorințele și cererile și dacă își recunosc greșelile săvârșite față de alți oameni. În toate aceste exerciții tatăl este stăpân: să fie aspru și amenințător când sunt călcate legile, dar dulce și prietenos când legile sunt îndeplinite, dăruind copilului multe răsplăți. Tot astfel guvernează și Dumnezeu lumea: prin frica de iad și prin făgăduința Împărăției. Așa să ne purtăm și noi cu fiii noștri.

68. Să fie mulți care să-l facă pe copil să se mânie, cu scopul de a-l pregăti și a-l obișnui să rabde când este mâniat de cei din jurul lui. Și după cum atleții, înainte de începerea luptelor, fac exerciții cu prietenii lor pe locurile de antrenament, pentru a fi nebiruiți de rivalii lor, tot așa și copilul să fie instruit în casă; iar cel care să-l pună la încercare să fie tatăl, sau, mai mult decât toți, fratele lui. Dar toți cei din casă să se silească să facă pe copil să iasă biruitor, fie răzbunându-se pe el, fie împotrividu-i-se spre a dobândi tăria caracterului. Și servitorii să-l mânie adeseori pe drept sau pe nedrept, pentru a-l deprinde prin orice mijloc să-și stăpânească mânia. Dacă tatăl său îl face să se mânie nu e mare lucru, căci numele de tată pune stăpânire mai dinainte pe sufletul copilului și nu-l lasă să se revolte. Dar dacă fac acest lucru copiii de aceeași vârstă cu el, robi și liberi, prin ei se va deprinde să fie blând.

69. Mai este și un alt mijloc. Care-i acela? Când se mânie, adu-i aminte de scene și învățăminte din propria sa viață. Când se supără pe un servitor care i-a greșit cu ceva, întreabă-l dacă el n-a greșit cu nimic și ce-ar simți el însuși dacă ar fi în locul servitorului. Dacă-l vezi că bate un servitor, pedepsește-l. Dacă-l insultă și-l înjură, pedepsește-l din nou. Copilul nu trebuie să fie nici bleg, nici sălbatic, ci să fie și puternic și blând. De multe ori are nevoie să fie ajutat de mânie, atunci când el însuși are să aibă copii sau are să fie stăpân peste servitori. În toate privințele mânia este folositoare, dar numai atunci nu-i folositoare când căutăm să ne răzbunăm. Pentru aceea și Pavel nu a făcut uz niciodată de mânie în folosul lui propriu, ci numai când a fost vorba de cei nedreptățiți. Moise, apoi, când a văzut că un frate este nedreptățit, s-a mâniat¹⁸, el care era cu totul generos și cel mai blând dintre toți oamenii¹⁹. Când a fost insultat, nu s-a răzbunat, ci a fugit²⁰. Să audă copilul aceste povestiri. Când ne ocupăm cu împodobitul porților, era nevoie de povestiri mai simple, dar când am intrat în lăuntru orașului, ca să-i formăm pe cetățeni, este timpul să întrebuițăm aceste povestiri mai adânci. Prin urmare, o lege de netrecut să fie pentru copil: să nu se răzbune niciodată când este insultat el sau când suferă vreo nedreptate sau ceva rău; dar niciodată să nu treacă cu vederea pe altul care suferă pe nedrept.

70. Dacă tatăl învață aceste lucruri pe copiii lui și-i crește așa, atunci și el va fi cu mult mai bun. Și va căuta să fie cu mult mai bun dacă nu pentru alt motiv, cel puțin din obligația de a nu-și prejudicia

¹⁸ Ieș. 2: 11-12; 16-17.

¹⁹ Num. 12: 3.

²⁰ Ieș. 2: 15.

învățătura prin exemplul său.

Să fie învățat copilul să rabde disprețul și lipsa de considerație. Să nu ceară de la servitori să-i facă servicii pentru simplul fapt că este fiul stăpânului. Să se servească singur. În acelea numai să fie slujit de servitori în care nu poate să se servească singur, spre exemplu a face de mâncare, îndatorire ce nu-i de căderea unui om liber. Într-adevăr, copilul nu trebuie să neglijeze treburile ce sunt de căderea omului liber, iar în schimb să se ocupe cu lucrurile ce trebuie făcute de sclavi. Când trebuie spălat pe picioare, să nu-l spele servitorul, ci să se spele copilul însuși. Dacă se poartă așa, el ajunge iubit și respectat de servitori. Să nu-l îmbrace nimeni cu hainele și nici să nu aștepte în baie ca să fie servit de cineva, ci el însuși să le facă pe toate. Dacă va face așa, va ajunge sănătos, lipsit de mândrie și plăcut celorlalți oameni.

71. Învăță-l pe copil că toți oamenii sunt egali prin fire; spune-i ce este un rob și ce este un om liber.

Vorbește-i așa: „În vechime, fiule, pe vremea strămoșilor noștri, nu erau robi. Păcatul a adus pe pământ robia. Odinioară, la început, un fiu a insultat pe tatăl său și a fost pedepsit ca să fie rob fraților săi²¹.

„Bagă de seamă, deci, să nu fii rob robilor. Dacă te vei mânia și te vei supăra ca robii și vei face aceleași fapte ca și ei, atunci nu ești întru nimic mai presus de ei în ceea ce privește virtutea și nici nu vei mai avea vrednicia de om liber. Sârguiește-te, dar, să fii stăpânul lor; și să fii stăpân nu prin faptul că ești stăpân, ci prin felul tău de a te purta; să fii stăpânul pornirilor tale, ca nu cumva să fii găsit rob al lor, deși ești liber. Oare nu vezi câți părinți au dezmoștenit pe copiii lor și i-au făcut moștenitori în locul lor pe sclavi? Ai grijă, deci, să nu se întâmple așa ceva. Din partea mea nici n-o vreau, nici n-o doresc; tu ești stăpân și pe una, și pe alta”.

72. Potolește-i în acest chip mânia. Poruncește-i să se poarte cu slugile cum se poartă cu frații. Învăță-l că toți oamenii sunt egali prin fire, spunându-i cuvintele lui Iov: «Dacă aș fi nesocotit dreptul slugii sau al slujnicei mele în socotelile lor cu mine, ce voi face când mă va cerceta Domnul? Dacă mă va întreba, ce-I voi răspunde? Oare n-au fost și ei făcuți în pânțece cum am fost făcut și eu? Cu toții am fost făcuți în același pânțece»²². Și iarăși: «Oamenii care țineau de casa mea ziceau: Unde s-ar găsi vreunul care să nu se fi săturat la masa lui?»²³.

73. Crezi, oare, că fără rost a poruncit Pavel ca aceleia care nu se pricepe să-și chivernisească propria sa casă să nu i se încredințeze nici conducerea Bisericii?²⁴

Spune, deci, copilului: „Dacă vei vedea că un servitor ți-a pierdut creionul sau ți-a stricat pana de scris, nu te mânia, nici nu insulta și nici nu înjura; dimpotrivă, fii iertător, potolește-te repede. Dacă te vei învăța să suportă fără supărări pagube mici, vei suporta și pe cele mari, când ai să pierzi cureaua de la tăbliță sau lăntșorul de aramă”.

Copiii sunt tare supărăcioși când pierd astfel de mărunțisuri și și-ar da mai degrabă viața decât să lase nepedepsite asemenea pierderi. Atunci este timpul să înmoui asprimea mâniei lui. Fii încredințat că dacă va fi liniștit și blând față de aceste pagube, când va fi bărbat va suporta cu ușurință orice pagubă. Dacă va avea copilul plăcuța lucrată frumos din lemn foarte curată și fără nici o pată, iar lângă ea lăntșoare de aramă și creioane strălucitoare ca și argintul și alte obiecte de acestea copilărești și dacă le va pierde sau le va strica servitorul care-l însoțește, iar copilul nu se va supăra, nici nu se va mânia, a dat dovadă de cea mai mare înțelepciune. Să nu-i cumperi îndată lucrurile pierdute sau stricate, ca nu cumva să se stingă dorința prin înlocuirea obiectelor. Dimpotrivă, atunci să-i înlocuiești ceea ce l-a supărat, când vei vedea că nu le mai dorește și nici nu mai suferă din pricina lor.

74. Nu este vorba aici de lucruri mici, ci sunt lucruri care țin de orânduirea întregii lumi. Învăță-l să dea precădere fratelui mai mic, dacă are; de nu are frate, servitorului. Și acesta este un semn de cea mai mare înțelegere.

75. Înmuiați prin aceste mijloace mânia copilului, ca să dea naștere la gânduri potolite și blânde. Dacă nu simte dezgust de nimeni, dacă suportă paguba, dacă n-are nevoie să fie servit, dacă nu se revoltă când altul este cinstit și prețuit, cum poate să se mai mânie?

76. Este timpul să ne ocupăm de poftă. Aici și castitatea, și vătămarea sunt duble. Poți să te strici pe tine sau pe alții; poți să fii tu însuși cast sau să faci ca alții să fie caști. Sunt de părere că trebuie ca nici copilul să nu fie corupt de alții, dar nici el să nu corupă fetele. Doctorii spun că la cincisprezece ani copiii sunt asaltați puternic de poftă. Cum vom înlănțui această fiară? Ce vom face? Ce frâu să-i punem? Nu cunosc altul decât cel al gheenei.

77. Mai întâi să-l îndepărtăm pe copil de vederea și auzirea a ceva rușinos. Niciodată un copil să nu se ducă la teatru. Dacă cere să se ducă la teatru, atunci să găsim copii de vârsta lui care nu se duc la teatru ca, prin puterea exemplului, să-l îndepărtăm de teatru. Nimic nu produce rezultate atât de importante ca emulația. S-o aplicăm în toate încercările noastre, dacă este ambițios copilul. Emulația are mai multă putere decât frica, decât făgăduința și decât orice altceva.

78. Să-i procurăm apoi alte distracții nevătămătoare. Să-l ducem să viziteze pe oamenii sfinți, pe

²¹ Fac. 9: 20-25.

²² Iov 31: 13-15.

²³ Iov 31: 31.

²⁴ 1 Tim. 3: 4-5.

monahi, să-i dăm puțința să se odihnească, să-l cinstim cu felurite daruri, pentru ca sufletul să poată suporta lipsa spectacolelor obscene din teatre. În locul acelor spectacole, dă-i să citească povestiri plăcute, arată-i livezi, câmpii și clădiri frumoase. După ce i-ai dovedit frumusețea acestora, spune-i:

„O, fiule, spectacolele acelea de teatru nu sunt pentru oamenii liberi, să vadă femei goale și să audă cuvinte de rușine. Făgăduiește-mi că n-ai să ascuți niciodată vreun cuvânt urât și nici n-ai să vezi ceva ce nu se cade. Dacă-mi faci această făgăduință, du-te la teatru. Totuși, îți spun, nu-i cu puțință să nu auzi acolo ceva de rușine. Cele ce se petrec la teatru nu sunt vrednice de privit”.

Spunând aceste cuvinte, să-l sărutăm, să-l luăm în brațe, să-l strângem la piept ca să-i arătăm dragostea noastră. Prin toate acestea îl înmuiem.

79. Ce alte mijloace să mai întrebuițăm? După cum am spus mai sus, să nu se apropie de nici o fată și nici să-l servească vreo fată, ci o servitoare înaintată în vârstă, o femeie bătrână. Vorbește-i de Împărăția cerurilor. Dă-i exemple de oameni, atât dintre păgâni, cât și dintre creștini, care au strălucit prin castitate. Uplete-i neconținut urechile cu astfel de exemple. Iar dacă avem și servitori care trăiesc în castitate, să-i dăm și pe ei de exemplu. Pentru că-i rușinos ca un servitor să fie cast, iar fiul stăpânului nu.

Mai avem încă un leac. Care? Să-l deprindem să postească; dacă nu totdeauna, cel puțin de două ori pe săptămână: miercuri și vineri. Să se ducă la biserică. Iar seara, când iese lumea de la teatru, tatăl să-și ia copilul de mână și să-i arate pe cei ce ies din teatru; să deplângă pe bătrânii ce vin la teatru, că sunt mai lipsiți de înțelepciune decât tinerii și să aducă mustrare și tinerilor că s-au dus acolo ca să se aprindă. Și să întrebe pe copil: „Ce-au câștigat toți aceștia? Nimic altceva decât rușine, insultă și dispreț”. Nu este puțin lucru pentru păstrarea castității copilului îndepărtarea lui de la auzirea și vederea acestor spectacole rușinoase.

80. Mai este încă și alt mijloc de a păstra cast pe copil. Să fie învățat să se roage cu multă râvnă și umilință. Copilul va primi aceste povești pentru că prin firea sa el este pătrunzător și are sufletul treaz. În istoria Vechiului Testament găsim multe exemple de genul acesta, spre exemplu: Daniel, Iosif. Să nu-mi spui că Iosif avea șaptesprezece ani când se ruga²⁵, ci gândește-te că mult mai înainte și mai mult decât frații săi a cucerit inima tatălui prin cuvântul său²⁶. Iacov nu era fratele cel mai tânăr²⁷? Dar Ieremia²⁸? Dar Daniel, nu era de doisprezece ani²⁹? Dar Solomon, nu era și el de doisprezece ani când a îndreptat spre Dumnezeu acea minunată rugăciune³⁰? Dar Samuel nu l-a învățat când era tânăr pe propriul lui dascăl³¹? Prin urmare, să nu deznădăjduim. Dacă are cineva un suflet lipsit de maturitate, nu acceptă rugăciunea; vârsta copilăriei, însă, o primește pe aceasta. Să fie învățat deci copilul să se roage cu multă umilință și să ia parte la privegherile de noapte atât cât poate. În general, îndemnăm să se formeze în copil caracterul unui bărbat sfânt. Într-adevăr, cel care nu se jură, cel care nu se silește să ocărăscă atunci când este ocărit, cel care nu insultă, care nu dușmănește, cel care postește și se roagă, cel care are atâtea calități, acela are destule ajutoare pentru a păzi fecioria.

81. Când vine timpul să intre în viață, însoară-l numaidecât. Nu aștepta să facă armata sau să capete vreo slujbă. Nu amâna căsătoria lui până atunci. Ci mai întâi educă-i sufletul și după aceea îngrijește-te de măririle lumești. Crezi că e de puțin folos căsătoriei ca să se însoare neprihănit cu o fecioară? Este de mare folos nu numai pentru castitatea tânărului, dar și pentru castitatea soției. Nu va fi, oare, atunci mai ales dragostea lor mai curată? Dar ceea ce este mai mult este faptul că Dumnezeu va fi cu mai multă îndurare față de această căsătorie și o va umple de nenumărate binecuvântări, când soții vor trăi așa cum El a poruncit. Dumnezeu va face ca bărbatul să aibă neconținut în inima sa dragoste de soția lui și să fie atât de stăpânit de această dragoste, încât să nu se mai uite la altă femeie.

82. Când îi vei lauda copilului tău pe fată pentru frumusețea ei, pentru modestia și pentru virtutea ei sau pentru alte calități ale ei, adaugă și aceste cuvinte:

„Nu va vrea să se căsătorească cu tine când va afla că duci o viață stricată, când va afla că ești un trândav”.

Când tânărul va auzi aceste cuvinte, își va da toată silința să se îndrepte, ca și cum l-ar amenința cea mai mare primejdie. Căci dacă dragostea a silit pe acel sfânt logodnic, pe Iacov, chiar fiind insultat, să slujească șapte ani, mai exact paisprezece ani³², cu atât mai mult noi.

Spune-i tânărului:

„Toți cei ai logodnicii tale: tatăl, mama, slugile, vecinii, prietenii îți observă purtarea și toți i-o aduc la cunoștință logodnicii tale”.

Leagă-l cu lanțul acesta, lanț care-l face să fie cast. Dacă nu e cu puțință ca de la început să aibă soție, totuși, de la început să aibă logodnică, spre a-l ambiționa să fie bun și cinstit. Acesta este un mijloc

²⁵ Fac. 37: 2.

²⁶ Fac. 37: 3.

²⁷ Fac. 38: 11-22.

²⁸ Ier. 1: 6-7.

²⁹ Dan. 1: 4-17.

³⁰ III Regi 3: 6-7.

³¹ I Regi 3: 1-20.

³² Fac. 29: 18-30.

destul de puternic spre a-l îndepărta de orice viciu.

83. Este și un alt mijloc de a păzi castitatea. Să vadă des pe înainte-stătătorul Bisericii și să audă din gura lui laude, iar tatăl să-și arate bucuria când fiul lui este lăudat înaintea multor oameni. Fetele să se rușineze și să aibă respect față de el când îl văd. Prin urmare, îi vor da lui mult ajutor pentru păstrarea castității: povestirile folositoare, frica și făgăduințele tatălui, iar, pe lângă acestea, răsplata ce o are de la Dumnezeu și marile bunătăți de care se vor bucura cei ce au trăit în castitate.

84. Vorbește-i încă și despre bunul nume pe care poate să-l aibă în armată și în societate. Mai presus de toate, vorbește-i neconținut cu dispreț de desfrânare și laudă mult castitatea. Toate acestea sunt îndestulătoare ca să pună stăpânire pe sufletul copilului. Cu astfel de învățături sufletul lui va da naștere gândurilor curate.

85. Ne-a mai rămas încă ceva. Să mergem la stăpânul tuturor cetățenilor noștri, la cel care îi conduce pe toți. Care este acesta? Înțelepciunea. Aici e nevoie de multă osteneală spre a-l face pe copil înțelept și a alunga din sufletul lui orice necunoștință. Mai ales aceasta este partea cea mai însemnată și cea mai minunată a filosofiei, de a cunoaște dogmele despre Dumnezeu, despre toate bunurile ce sunt depozitate în acestea, despre gheenă, despre Împărăția cerurilor. «Începutul înțelepciunii este frica de Domnul»³³.

86. Să sădim, deci, în sufletul copilului această înțelepciune și să i-o întărim ca să cunoască bine valoarea lucrurilor omenești: ce este bogăția, slava, puterea, ca să ajungă în stare să le disprețuiască și să dorească bunurile cele mai mari. Să-i amintim mereu cuvintele acestea sfătuitoare: „Fiule, teme-te de Dumnezeu și de nimeni altul!”

87. Întemeiat pe aceste învățături, copilul va ajunge un bărbat înțelept și plin de har. Nimic nu înnebunește atât pe un om ca împătımirea după bogăție, mărire și putere. Ca să fii înțelept, e de ajuns să te temi de Dumnezeu și să ai o judecată conformă cu adevărul asupra lucrurilor omenești. Culmea înțelepciunii constă în a nu fi încântat de lucruri copilărești. Învață-ți copilul să nu pună nici un preț pe bani, nici pe slava omenească, nici numai pe viața de aici. Dacă va avea astfel de gânduri, va fi un înțelept. Dacă-l vom înzestra pe copil cu astfel de deprinderi, gândește-te ce mare dar va fi el pentru mireasa lui.

88. Să nu facem nunta fiului nostru cu lăutari, cu chitare și cu dans, căci ar fi curată nebulie să fie rușinat un astfel de mire cu astfel de lucruri. Dimpotrivă, să chemăm la nuntă pe Hristos. Mirele este vrednic de Hristos. Să chemăm pe ucenicii lui Hristos, pe preoți. Dacă vom face așa, toate îi vor merge mirelui foarte bine. Va învăța și el să crească pe copiii lui cum a fost crescut și el; aceia, la rândul lor, pe copiii lor, și astfel vor forma un lanț de aur.

89. Să facem așa, ca fiul nostru să se ocupe și cu treburile obștești ale statului, cele potrivite puterii lui și care nu implică păcate. Dacă vrea să se facă militar, dacă vrea să se facă avocat sau orice altceva, învață-l să nu-și câștige existența în chip rușinos.

90. Mama să caute să-și crească fiica în același chip, să îndepărteze de fata ei luxul, podoaba și toate celelalte lucruri cu care se împodobesc femeile stricate. În afară de aceasta, să stabilești o lege generală ca să îndepărtezi, atât pe tânăr, cât și pe fată, de lux și de beție. Și acest lucru este de mare ajutor pentru păzirea castității. Pe tineri îi ispitește pofta trupească, iar pe fete, dragostea de podoabe și ușurătatea. Să căutăm să stărpim toate aceste porniri.

Crescând astfel de atleți, vom putea să plăcem lui Dumnezeu ca să putem și noi, și copiii noștri, să dobândim bunătățile făgăduite celor ce-L iubesc pe El, prin harul și prin iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, a Căruia, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh este slava, puterea, cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

BIBLIOGRAFIE: Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie. Apologia vieții monahale. Despre creșterea copiilor*, Editura Institutului Biblic, București, 2001

AVORTUL ȘI ANTICONCEPȚIONALELE

Viața este un dar de la Dumnezeu. Când a creat Dumnezeu pe primii oameni, Adam și Eva, le-a spus: Creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul, tocmai pentru ca acești urmași ai primilor oameni să redobândească fericirea pierdută și să ia locul îngerilor căzuți. Și iată că răul din început s-a arătat ridicându-se împotriva darului vieții, atunci când Cain omoară pe fratele său, Abel. Apoi în decursul istoriei acest rău s-a înmulțit atât de mult, încât astăzi să fie privite ca ceva normal sutele de milioane de avorturi care se fac pe întreg pământul.

În Sfânta Scriptură stă scris că: Oricine urăște pe fratele său este ucigaș de oameni (I Ioan 3, 15). Dacă numai simpla ură și consimțirea cu mintea și cu sufletul a acestor gânduri este socotită ca o ucidere de om, apoi cu cât mai mult uciderea chiar a omului, și mai ales a acestor ființe nevinovate, copii din pânțelele mamei lor, lipsiți fiind și de apărare.

Nimănui nu-i este îngăduit să-și ia viața proprie sau pe a altcuiva, căci în mâna lui Dumnezeu stă viața și moartea. Precum copilul ce s-a născut are dreptul la viață, așa și cel ce este în pânțele, fie el

³³ Pilde I, 7.

de câteva luni, o zi sau un ceas, are același drept la viață ca și ceilalți oameni ce viețuiesc pe pământ. Ucigași și de două ori ucigași sunt toți cei ce fac sau se unesc la astfel de păcate. Și de ce sunt de două ori criminali? În primul rând că-i lipsesc de viața aceasta vremelnică, al doilea pentru că-i lipsesc de darul Sfântului Botez, prin care nimeni nu poate intra în împărăția lui Dumnezeu. Și iată că acest rău în zilele noastre s-a modernizat, omorându-se de zeci și sute de ori mai mulți copii decât în trecut prin medicamentele numite **anticoncepționale** și prin **sterilet**. Aceste mijloace moderne se folosesc din ce în ce mai mult și în țările creștine și de către cei care se numesc, chipurile, ortodocși și zic că vor să se mântuiască.

Treziți-vă, oameni, din această beție a vărsării sângelui ființelor nevinovate, căci altfel nici oameni nu vă mai puteți numi! În felul acesta va coborâți mai prejos decât cele necuvântătoare, căci toate animalele își ocrotesc puii lor și nu-i omoară. Rândurile care urmează vor să fie un îndemn pentru bărbații și femeile care mai au în ei cât de puțină conștiință, care mai pretind că sunt oameni, care se mai gândesc la moarte și judecată, cei care ei înșiși se bucură de acest drept al vieții, ca să lupte din toate puterile spre a se elibera de starea diabolică și animalică, care neîncetat îi pornește spre cruzime șiucidere a ființelor nevinovate zămislite în pântecele mamei lor. Așa să ajute Dumnezeu la toți și la toate. Amin.

Preot Nicolae Tănase - Anticoncepționalele

O să spunem câteva cuvinte pentru că noi, preoții, suntem datori să predicăm despre ce este la zi. Așa de pildă, nu mai amintim despre Arie. Nu mai predicăm împotriva arianismului, pentru că nu mai este. Dar când iehoviștii vin și spun că Fiul nu este de o ființă cu Tatăl reluăm predica despre Arie și câte blasfemii a adresat el Mântuitorului Hristos. [...] Unde se fac astăzi cele mai multe avorturi? Nu se fac la spital, nu la ginecologie, nu la cabinete particulare, ci în biserică. Așa să știți dumneavoastră care trebuie să plecați de acum cu această veste tristă, că cele mai multe avorturi se fac în biserică. În biserica de zid, nu în biserica spirituală, să nu înțelegem greșit. Biserica este de zid, de lemn, de materie și biserica sufletelor. Aici înăuntru se fac. Vă arăt. Vă dovedesc. Femeia se poate afla în fața altarului și în momentul acela se face în ea un avort. Poate că preotul este cu mâinile în sus pentru sfințirea Darurilor, și în burțile femeilor se săvârșesc avorturi.

Medicii ne spun că, după zămislire, copilul, timp de șapte zile, merge din trompă în uter. În alte șapte zile, încearcă să se lipească de uter și se face placenta sau casa copilului. Și în alte șapte zile, total 21, are loc prima zvâcnire a inimii, dar până atunci a fost viu, cu sistem nervos. Medicii ne-o spun. Știința ne-o spune. Dar tot ei ne spun că un om poate viețui nelipit de uter 14 zile, 7+7, după aceea moare. De aceea trebuie să se lipească de uterul mamei, de sânul matern, ca să înceapă să se hrănească din mamă. Ei, bine! **Steriletul împiedică lipirea copilului de uter și copilul moare și se produce avortul. Anticoncepționalele fac același lucru prin toxicitatea care se creează.** [...] Acum, noi întrebăm o femeie : „Câte avorturi ați făcut?” Și răspunsul poate fi: „Nici unul. Unul. Două. Trei. Treizeci...” Poate să spună o cifră. Și în funcție de asta și de căința ei, și de canonul pe care i-l dăm, noi stabilim când se împărtășește. Acum urmează noi, duhovnicii, să punem întrebarea: „Câte avorturi ați făcut?” și să primim răspunsul: „Nici unul!” Și să revenim cu întrebarea de care vorbeam și să ne spună: „Nu știu”, că n-are de unde să știe, că nu știe că se produce, că nu se produce. Și atunci să știm noi, că acuma urâciunea pustiirii stă în locul cel sfânt, pentru că se omoară om în biserică. Asta-i problema. [...]

Fetele noastre merg la doctor și împiedică nașterea copiilor, folosind anticoncepționale. Sunt avortive. O să strigăm la Dumnezeu: „Doamne, dă-ne apă!” Dumnezeu va zice: „Nu”. „Doamne, dă-ne aer!” Dumnezeu va zice: „Nu. Nici aer n-aveți voie!” De aceea, așa urmează să ne stingem. De ce? Pentru că: înainte de a te fi urzit tu în pântecele maicii tale, te-am cunoscut Eu, și înainte de a ieși din pântece, te-am sfințit, zice Dumnezeu în cartea Proorocului Ieremia 1,5. Acesta este textul din Scriptură care-ți arată că cine luptă împotriva vieții este criminal. Nu numai cine omoară, ci și cine luptă. De aceea vă spun aceste puține cuvinte în speranța că veți duce aceste cuvinte mai departe. Pentru că nu ne mântuim dacă facem numai noi binele, ci și dacă determinăm pe alții să facă binele.

Contraziceți medicii! Contraziceți tinerele care cred că au scăpat fără să facă crimă! Ele fac crimă, și riscul este a face crimă în biserică. Nu știm când, pentru că nu știm când se zămislește, pentru că Dumnezeu este prezent în momentul zămislirii, căci în momentul acela dă sufletul care se unește cu trupul. De aceea ne permitem să vorbim aici lângă biserică și bisericii sufletelor dvs. despre aceste lucruri, care nu sunt lucruri secrete, nici lucruri rușinoase, sunt lucruri care arată măreția creației lui Dumnezeu. [...]

Aceasta-i marea problemă a Bisericii Ortodoxe: omorârea copiilor în pântecele mamelor în biserică. Și precum Dumnezeu plouă peste cei dreپți și peste cei nedreپți, tot așa Dumnezeu ne va rade pe toți, dreپți și păcătoși. De ce? Pentru că iată, ne silim ca fata noastră sa devină învățătoare, să devină profesoara. Pentru ce atâta silință? Costă mult. Meditații cinci ani, patru ani. De liceu, de școală, de facultate, de întreținere, de internat, o anumită îmbrăcăminte, că nu poți trimite copilul oricum acolo între alții. La ce acest efort? Cui vor preda aceste profesoare? Cui? Brazilor? Bătrânilor? Cui? O școală din București, în toamna anului 1998 a dat șase clase de-a-ntâia. În toamna 25

anului trecut, 1999, au intrat în clasa întâi patru elevi. Cui o să predea aceste fete care ne silim să devină învățătoare și profesoare? Dar medicii care se formează, cu ce o să se ocupe? Cu bătrânii. Știți că 86 din 100 de copii abandonati, fără mamă, fără tată, sau în orfelinate, pleacă în afara țării și numai 14 rămân în țara? De ce noi românii nu tăbărâm pe orfelinate și pe creșe? Pentru că suntem ortodocși. Pentru că ne batem continuu în piept: dreapta credință. Ce dreaptă credință este asta când tu stai acasă și puțin te interesează? Și citești Psaltirea o dată în zi, de patru ori pe zi faci pravila. Ce ortodox ești tu, și lași copiii să devină americani, să devină baptiști, să devină evangheliști, să devină mormoni? Tu care te rogi. Tu ce faci? Ortodocși creștini. Unde sunt copiii dvs. care i-ați luat din creșe? Să vă văd alături de doi copii, de șase copii, de opt copii; unde sunt? Unde e verificarea Ortodoxiei? Asta este verificarea Ortodoxiei. Vă spuneam acum un an. Am vrut să botezăm 12 copii, doi i-am botezat și zece nași au rămas cu pâna albă în mână, în brațe. Au făcut și ei efort și au cumpărat lumânare și hăinuțe și pânză și au rămas așa, în maternitatea Polizu. De ce? Pentru că asistenta șefă a spus: - Nu. Astora n-aveți voie să le dați un nume.- Dar cum la ăștia am avut voie și la ăștia nu?- Prima condiție a înfierii lor, a fost nebotezarea lor.- Dar cine a pus această condiție?- Baptiștii americani.

Deci: „Ortodocșilor, mergeți voi în rai și copiii la baptiști! Mergeți!” [...] Asaltați creșele, asaltați orfelinatele, asaltați leagănele și luați copiii de acolo, înfiați-i sau creșteți-i, faceți orice, numai salvați România! Că România piere. Are 11 milioane de copii avortați din 22 de milioane populația țării. Are peste 40 de milioane copii avortați, așa cum v-am spus, copii care au fost avortați fără să se vadă, prin anticoncepționalele care se găsesc la orice colț, la orice farmacie și ieftin.

Să știți că producerea anticoncepționalelor este scumpă. Dar precum ați văzut în anii trecuți că se făcea compensare la unele alimente, tot așa se face compensare și finanțare din afară, pentru că nu putem intra în Europa un popor ortodox care naște, care perpetuează. Nu se poate așa! Ni se impune să admitem homosexualitatea, și aproape am admis-o; Ni se impune să admitem divorțul rapid, și l-am admis. O familie fără copii și fără partaj pleacă dimineața la opt la tribunal și la 12 este deja divorțată. Vă aduceți aminte că înainte dura șase luni, opt luni. Oamenii se mai împăcau, se mai gândeau, nu prea mai aveau bani. Iar acum nici nu există taxă pentru divorț, e nimica toată. De ce? Ca să ne distrugem. Dar asta cu voia noastră și nu acuzăm pe nimeni. Și ce mai trebuie să mai facem ca să intrăm în Europa? Trebuie să acceptăm căsătoria de probă. Și am început s-o acceptăm. Și noi dăm de mâncare fetelor noastre care trăiesc curve. Oficial e cu el la braț. E oficial. Tot satul vede, dar nimeni nu zice nimic. Noi dăm de mâncare și ajutăm. Nu ne debarasăm. Nu ne unim sus părinții să vedem: „Măi, ce facem cu copiii noștri? Uite, ăștia se încearcă, se probează!” Căsătorie de probă! Auziți dvs. ce-am împrumutat noi de la Occident. De ce n-am împrumuta noi de la Occident ordinea? De exemplu: vă dăm anafura și dvs. vă îngrămădiți. De ce vă îngrămădiți? De ce n-am împrumuta noi de la Occident ordinea? Punctualitatea? [...]

Domnule doctor, poftiți crucea în mână, poftiți icoana, fotografia mamei dvs. sau ce aveți mai drag. Ce mai aveți drag? Soție, copii. Bine. Puneți mâna pe tot, și spuneți-ne ce sunt anticoncepționalele? Împiedică formarea omului, concepția, sau ucide după 14 zile de la concepție? Și doctorul dacă atunci o să aibă frică, cu mâinile pe cruce, pe Evanghelie, pe ce are el mai scump, o să ne spună adevărul. Nu minciuna care-i vinde marfa. Nu minciuna cu care a tăcut contract cu farmacia. Pentru că el dacă spune așa, farmacia vinde. Am călătorit la o conferință împotriva avortului și am văzut, ceea ce cred că o să apară și la noi, că noi luăm tot ce-i rău. Am văzut niște cutii imense și băgai bani, puțini bani, cât pentru o pâine, și-ți veneau șase prezervative pe loc. Cum sunt automatele de cartele pentru telefon. Și de acolo le luau. Dar zic: „Dar de ce a fost nevoie de aceste automate și nu le vindeți la farmacie?” Zice: „Unii copii se jenează, părinte, și ca să nu se jeneze au astea în gară, la școală, în curtea școlii”. Am văzut cu ochii mei. Nu am auzit, am văzut! Ce facem? Ne schimbăm sau nu? Dacă nu ne schimbăm, nu ne mai întâlnim la anul. Nu mai putem. Se va întâmpla ceva. [...]

Mijloace contraceptive

Spirala sau steriletul a apărut la începutul secolului XX. Ea este în primul rând un mijloc avortiv timpuriu. Prin producerea intenționată a unei congestii de iritație în țesutul conjunctiv uterin, implantarea embrionului este împiedicată și acesta moare. Ca și efecte secundare se pot cita infecțiile, perforații ale uterului cu pericolul rănirii intestinului, sângerări, dureri. Începând din 1987, datorită proceselor intentate companiilor producătoare, în SUA s-a renunțat la folosirea spiralelor, acestea fiind fabricate doar pentru export.

Prezervativul - s-a constatat statistic că el nu oferă protecția care o pretinde, atât în ceea ce privește contracepția cât și în evitarea propagării SIDA.

Spermicide - supozitoare, săruri, alifii, spray-uri, tampoane. Incertitudine împiedicării fecundării prin acest procedeu nu este nevoie să mai fie scoasă în evidență. Au tot un efect avortiv timpuriu.

Sterilizarea - se realizează pe cale chirurgicală. Intervenția nu este lipsită de riscuri și aceasta mai ales în cazul femeilor, la care este necesară anestezia totală și deschiderea abdomenului. Urmările pe termen lung ale sterilizării sunt sarcini extrauterine, tulburări ale ciclului menstrual, tulburări psihice. În 1986-1987, ginecologii americani și-au afirmat deschis consensul de a aplica deosebit de restrictiv sterilizarea.

Pilula anti-baby a început să fie comercializată la începutul anilor 60, beneficiind de multă reclamă, care o prezenta ca nevătămătoare. Luată de femei fără prea multă gândire și prescrisă fără grijă de medici, ea a devenit mină de aur a vânzătorilor de pilule și medicamente. Nu a trebuit să treacă multă vreme pentru ca să se constate efectele importante asupra întregului organism, pe care le avea pilula, care de fapt intervenea în ciclul de reglare hormonală a corpului feminin, deconectându-l de la ritmul natural.

La 10 ani de la introducerea pilulei apăruseră deja 600 de lucrări științifice despre efectele colaterale ale acesteia. La sfârșitul anilor 60, una dintre cele mai bine vândute cărți din SUA a fost cea a Barbarei Seamon – „Procesul doctorilor împotriva pilulei”, în care se descriu toate efectele secundare mai importante pe baza unor anchete pe lângă ginecologi americani de renume. Între acestea se menționau: efecte secundare cardiovasculare și cerebrovasculare (infarct cardiac, îmbolnăviri ale sistemului circulator, hemoragii cerebrale, tromboembolii), favorizarea de infecții (urmare a libertinajului sexual, care a devenit posibil prin utilizarea pilulelor), riscul de cancer (cancer de sân în special, cancer de piele, cancerul ficatului, cancer al țesutului mucoasei uterine), tumori benigne, modificări în aparatul digestiv, tulburări oculare, tulburări psihice (înfrățire a afectivității, dezechilibrul, depresii, modificări de personalitate), sterilitate.

În concluzie, se poate spune că niciodată până acum nu s-a mai administrat un produs farmaceutic atât de puternic, cu atât de multe efecte necunoscute, unor oameni sănătoși, fără ca să existe necesitate din punct de vedere medical. Niciodată până acum nu s-a mai permis prezența în comerț a unui produs farmaceutic cu atât de multe și grave efecte secundare cunoscute ca și aceste pilule. Niciodată până acum, un produs farmaceutic nu a adus atâția bani industriei farmaceutice. În SUA, pilula este desemnată ca și cel mai mare furnizor de bani pentru farmaceutică. Așa cum constata un cercetător, Joyeux: „Dacă apar una sau două publicații științifice care arată pericolele legate de pilulă, atunci în mod sigur în luna următoare se dau publicității luări de poziție care susțin exact contrariul, pentru a neutraliza urmările prea periculoase pentru industria farmaceutică”.

Pe de altă parte, deși era prezentată ca un inhibitor al ovulației, s-a putut constata că pilula este tot un mijloc de avort timpuriu, potrivit studiilor independente întreprinse de medici germani, olandezi, americani, etc. Adeseori, ovulația are loc și atunci copilul moare, fiind lipsit de hrană, deoarece pilulele usucă glandele care ar trebui să i-o asigure. În SUA, la Congresul „Federației Naționale a Avortului” din 1985, cu ocazia discuției asupra planificării familiei, s-a ajuns la următoarea formulă, adoptată de congres: **„Nu vă faceți iluzii! Pilula și spirala sunt avortive!”** Astfel, adevărul a ieșit la iveală, deși mulți ani s-a căutat să se ascundă efectul de avort timpuriu al pilulei și spiralei, știindu-se foarte bine că o divulgare promptă a acestui fapt ar fi determinat multe femei să se abțină de la folosirea lor. [...]

Mă adresez ție, femeie creștină! De ce nu vrei să naști copii? Nu ai cu ce-i hrăni? Oare nu va avea Dumnezeu grijă de ei? Ești bolnavă? Dacă avortezi, mai rău te vei îmbolnăvi. Ești săracă? Îți va da Hristos cele de nevoie ca să-i crești. Ești amenințată de bărbat că te lasă? Nu-l asculta la cele rele și naște copilul, că poate va ajunge vreun sfânt, prin care să vă mântuiți toți din familie.

Te temi să nu rădă de tine femeile cele rele că ai doi, trei sau chiar mai mulți copii? Dar ce vei face când diavolii te vor chinui în iad, pentru omor, împreună cu ele? Te rușinezi că ai rămas gravidă de fată mare sau fiind fără soț? Naște copilul, că, prin rușinea pe care o pătimești, vei scăpa de rușinea cea mare din ziua judecății și de munca veșnică. Te rușinezi de oameni că ai rămas gravidă, având peste 35-40 de ani, și mergi să faci avort? Întoarce-te acasă și naște copilul, că îți va aduce multă mângâiere și te va ajuta la bătrânețe. Vrei să-ți ucizi copilul la tinerețe, ca să nu ai griji, să te poți distra mai mult, să placi soțului; pentru că ești studentă, dar încă nu ai servici, locuință și mașină? Dacă mama ta ar fi gândit la fel, mai erai tu astăzi? Ce este mai scump, raiul sau iadul? Viața sau moartea? Averea, mașina, casa sau copilul pe care ți l-a dat Hristos? Oare nu poruncește El tuturor părinților: Lăsați copiii să vină la Mine (adică la viață, la biserică) și nu-i opriți, că a unora ca aceștia este împărăția cerurilor (Matei 19, 14)?

Femeilor creștine, nu ucideți copiii de tinere, că veți rămâne fără mângâiere în viață. Nu avortați copiii după primele nașteri, că Dumnezeu vă va răpi unul din cei născuți mai înainte. Nu-i omorâți nici mai târziu, ca să nu vă îmbolnăviți de boli fără leac, nemaivând timp de pocăință. Mamelor, lăsați copiii să se nască după legea lui Dumnezeu și nu-i omorâți nici prin pază trupească, nici prin medicamente ucigașe, nici prin avort, nici pe altă cale. Nu vă ucideți copiii, că ucideți suflete nevinovate și vă pierdeți propriul suflet. Nu vă avortați copiii, că nu se vor mântui, ne fiind botezați. Nu-i omorâți cu două morți - trupește și sufletește -, căci copiii avortați nu mai pot fi niciodată botezați și vă vor osândi în ziua cea mare a judecății lui Hristos. Astăzi se avortează în țară aproape două milioane de copii pe an! Iar ceea ce este mai dureros este faptul că cele mai multe avorturi le fac mamele creștine ortodoxe, în timp ce femeile de altă religie - și chiar țigani - niciodată nu-și avortează copiii. Dacă nu părăsim acest păcat, țara va merge tot mai rău; familia se va destrăma, pierzându-și scopul; casele creștinilor se vor pustii; păgânii și vrăjmașii ne vor robi; copiii vor fi din ce în ce mai puțini pe pământ; cancerul va ucide tot mai multe mame; se vor înmulți divorțurile, războaiele, cutremurele, sectele și lipsurile vor predomină, căci uciderea, desfrâul și necredința grăbesc sfârșitul lumii.

DARUL SFÂNT AL VIEȚII ȘI COMBATEREA PĂCATELOR ÎMPOTRIVA ACESTUIA Aspecte ale nașterii de prunci, în lumina moralei creștine ortodoxe

Poemul vieții intrauterine a pruncului, dovada „biologică” a intervenției divine în actul procreației.

Minunea zămislirii unui prunc, în sânul matern, privește poemul și drama vieții intrauterine dintre concepere și implantare (nidație). Cu unirea celor două celule germinative, masculină și feminină, începe un proces complicat, de creștere și dezvoltare, care nu se încheie până la moartea persoanei respective, mulți ani mai târziu. Fenomenul la care ne referim prezintă o anume dinamică internă. Două pronuclee rezultate, în acest proces, din cele două celule germinative, cu câte 23 de cromozomi, se măresc și și pierd membrana. În decurs de 12 ore ele se unesc de așa manieră. Încât ovulul fertilizat, numit din acest moment „zigot”, (dar persoană umană propriu-zisă), deține în mod necesar 23 de perechi de cromozomi, provenite de la cei 2 părinți, și astfel se poate dezvolta, descoperindu-se progresiv imaginea unui copil. Puține fapte din biologie sunt mai emoționante și mai importante în implicații, prezente și viitoare, cum este prima diviziune a zigotului în două părți egale. Prin acest proces, dintr-un singur ovul fertilizat vor rezulta mai multe trilioane de celule ale copilului, de la zămislire și până în momentul nașterii. Fiecare celulă fiică este identică, ca atare, în alcătuirea cromozomială, respectiv în potențialul ereditar, cu zigotul original. Astfel, fiecare celulă a copilului, care se dezvoltă intrauterin, conține, un număr egal de cromozomi, de la fiecare părinte, și tocmai acești cromozomi sunt cei care poartă unitățile ereditare, cunoscute și ele cu denumirea de „gene”. Codul genetic despre care e vorba este, prin originea și structura lui, individual și, în sensul acesta, absolut unic în întreaga existență. Acest cod mărturisește de la sine, dincolo de unicitatea și individualitatea sa, independența copilului față de mama în sânul căreia a apărut, el fiind o persoană umană propriu-zisă. Tot prin acest cod, într-o manieră chiar materială, copilul își afirmă dreptul al viață conferit lui de către Creator. Prima diviziune a zigotului are loc la aproximativ 36 de ore, iar a doua diviziune este realizată la două zile de la concepere. În puține zile, ajunge la un număr suficient de celule pentru a forma o sferă numită „morulă”, înfășurată, la rândul ei, într-un înveliș transparent numit „zonă pellucidă”. E important de subliniat faptul că celulele morulei sunt integrate funcțional. Ele și-au pierdut de acum o parte din independența lor și, dacă o celulă ar fi separată de celelalte, nu ar mai putea da naștere altor celule individuale separat. Când numărul celulelor crește, atunci molecula de pe locul în care a fost fertilizat ovulul, după aproximativ 3 zile, ajunge, printr-o deschizătură îngustă, în cavitatea uterină. Această cavitate este, metaforic vorbind, sânul mamei. Până la implantare în acest sân, embrionul își trăiește faza sa numită „embriotropă”. În cazul că, în această fază, intervin substanțele contragestive hormonale (pilula), se produce așa zisa distrugere a „endometrului”, membrana internă a uterului, aducând cu sine nimicirea oului (embrionului). Astfel se împiedică trecerea la o nouă fază a vieții umane, cunoscută și ea sub denumirea de fază „histotropă”. Ultima fază a vieții embrionului căruia urmează implantarea, respectiv nidația, este cea „hematotropă”, în care embrionul ajunge a se hrăni cu sângele mamei.

Este ușor de văzut, urmărind acest poem, ca actualul început al vieții trebuie considerat a fi, în mod indiscutabil, momentul concepției. Implantarea este pur și simplu un alt pas pe drumul stabilit de primul moment al concepției. Prin urmare, putem afirma că nu întâmplător au vorbit în acest sens Sfinții Părinți despre concepere ca originea a vieții umane intrauterine, deși nu cunoșteau din punct de vedere științific aproape nimic în această privință. Fără microscopie sau tehnologii moderne, ei cunoșteau prin harul Sfântului Duh că viața începe în momentul miraculos al unirii celor două pronuclee în procesul fecundației. Marele Vasile, în numele Sfintei Biserici, a afirmat categoric necesitatea protecției copilului nenăscut, aflat în diferite etape ale sarcinii, cum este și aceea „embriotropă”, cea mai expusă primejdiilor proavortioniste de azi. În felul acesta, el declară textual: „Noi nu facem o distincție precisă între un fetus care a fost deja format și unul care încă nu a fost format”. Aceste cuvinte, în zilele noastre, sunt confirmate științific, atestându-se, cu deplină evidență, că viața umană începe la zămislire și se continuă până la moarte, fie în sânul mamei, fie în viața pe care noi o numim de toate zilele. [...]

Atitudini creștine față de contracepție, în trecut și astăzi

Ce ar fi în realitate o căsătorie a cărei scop e eludat, dacă nu „o formă legală a prostituției, o asociere a două pofte trupești înhămate ca să se desfășoare sub oribile aparențe, într-un fel de desfrâu rânduie și îngăduit de lume?”. Recunoaștem ușor, în aceste expresii, cuvintele foarte aspre pe care Fericitul Augustin le adresează „egoismului carnal”. Numind acest păcat „fraudă reciprocă”, Augustin refuză să-i numească soți pe complici, deoarece căsătoria nu mai păstrează nimic din adevărata ei menire. „Această cruzime destrăbălată sau destrăbălare crudă ajunge uneori până acolo încât caută doctorii pentru sterilitate și, dacă nu reușesc, caută să ucidă fătul încă în pânțe”. În acești termeni se pronunță, în Răsărit, și Sfântul Nicodim Aghioritul, în „Carte folositoare de suflet”. [...]

Motivele instaurării sterilității voluntare și consecințele lor

Rățiunile pentru care se căsătoresc oamenii societății de astăzi vorbesc de la sine. Oricare pot să fie acestea, numai nu pentru a avea copii și a realiza scopurile căsătoriei conferite de morala tradițională. Vanitatea, pofta de îmbogățire, pentru a asocia două patrimonii, pentru a legitima un copil natural, pentru a pune în rânduială o veche legătură, pentru a beneficia de pensii, pentru a pune sfârșit unei vieți licențioase de care cineva se satură, acestea sunt motivele celor mai multe căsătorii. [...]

Contracepția premergătoare pruncuciderii

Cercetătorii preocupați de problema socială și morală a avortului, din viața modernă, îl tratează ca atare în cadrul general al sterilității voluntare. „Extensiunea practicilor anticoncepționale este însoțită totdeauna de creșterea numărului avorturilor”. Nici nu poate fi altfel. Când din neglijență, nebăgare de seamă sau accident, „precauția” n-a oprit, cum se aștepta transmiterea vieții, e logic să se caute a se corija greșeala printr-un alt mijloc foarte simplu, devenit aproape inofensiv. [...]

Avortul, păcatul care pătrunde în visteriile vieții.

A vorbi despre avort înseamnă a ne referi, potrivit moralei ortodoxe, la cel mai mare păcat pe care îl poate săvârși cineva în lume. La începutul creștinismului, trei păcate erau considerate a fi cele mai grave: apostazia (n.n. lepădarea de credință),uciderea și desfrânarea. Avortul pare a fi sinteza acestor trei păcate, și încă ceva mai mult. El e ultima pecete a condamnării la dispariție a iubirii conjugale. [...]

Venim în apărarea copilului, din momentul conceperii sale, la această oră, în care bilanțul unui sfârșit de secol ne avertizează că, în societatea noastră de tip european postcreștină și deplin secularizată, sub auspiciile industriei avortului, crima colectivă s-a generalizat. Într-o țară, bunăoară, cu aproximativ 23 de milioane de locuitori, sunt omorâți prin avort peste un milion de copii în fiecare an. În fața acestei situații, creștinii zilelor noastre, nu pot să rămână în expectativă. E momentul să se întrebe dacă mai există un drept al copilului. După cum este momentul să se știe ce au ei de făcut, înainte de a cădea sub osânda generațiilor viitoare. Dar, mai înainte încă, sub osânda lui Dumnezeu. [...]

Avortul este opunerea premeditată și categorică la porunca divină de transmitere a vieții. El înseamnă egoism și lipsă de dragoste, atac și boicot împotriva vieții umane. Porunca „să nu ucizi” își află temeiul în dreptul absolut pe care-l are Dumnezeu și pe care îl conferă vieții omenești ca privilegiu al ei. Justificările medicale, etico-psihologice, social-profesionale ale avortului în contextul căsătoriei nu sunt esențiale. Pentru creștini a ucide este întotdeauna un rău, oricare ar fi circumstanțele. Chiar și așa-zisul caz al unui avort medical, prin care se încearcă a se justifica posibilitatea salvării mamei, responsabilitatea săvârșirii acestui act atrage după sine conștiința că uciderea rămâne veșnic ucidere. [...]

Cine sunt vinovații crimei privind avortul?

Pentru femeia care a săvârșit un avort (și a supraviețuit), mila și durerea care au urmat acestui act sunt mult mai dureroase și mai amare decât orice pedeapsă care ar putea fi prescrisă de către Biserică. Totuși, cea mai mare vină îi revine ei. Există preoți care relatează despre femei care suferă de pe urma avortului și după numeroase Spovedanii și Dezlegări. Datoria Bisericii față de acești suferinzi sărmani este de a-i aduce la pace cu ei înșiși și cu Dumnezeu, curățindu-i de amăgirea că ar fi nevrednici de iertarea lui Dumnezeu și de mântuire. A aduce pacea lui Dumnezeu unei femei astfel vătămate este o muncă duhovnicească, spirituală de ani de zile. Acesta este fructul amar pentru cea de a doua victimă a avortului – femeia. Totuși, pe lângă fiecare femeie care a săvârșit avort, mai există sute, poate mii, care au contribuit la păcatul, la suferința ei și la moartea copilului, și care poartă, nu mai puțin decât femeia (și uneori mai mult decât ea), povara vinovăției. Și aceștia dacă sunt ortodocși, trebuie să vină înaintea lui Dumnezeu cel Milostiv în Sfânta Taină a Spovedaniei, să se căiască și să nu repete faptele lor păcătoase. Aceștia sunt: 1. Corpul medical care îndeplinește procedurile de avort; 2. Corpul social de menținere a ordinii, ca și alți lucrători din cabinetele avortioniste, care toți permit ca aceste fapte de ucidere a copiilor și de desacralizare a femeii să fie săvârșite în continuare; 3. Politicienii care au votat legislația avortionistă ca și cei care sunt prea timizi, neinteresați sau ambițioși ca să lupte pentru menținerea vieții; 4. Asistenții sociali care le-au sfătuit pe femei să săvârșească avort, trimițându-le în mâinile ucigașilor; 5. Judecătorii și avocații care folosesc sistemul judiciar pentru a promova avortul un „drept” și care persecută pe aceia care luptă împotriva uciderii celor nenăscuți; 6. Membrii mass-media care ascund realitatea avortului, spunând jumătăți de adevăr, și care mint pentru a adormi poporul, astfel ca acesta să accepte avortul ca pe un „drept” și o „necesitate socială”; 7. Cei care sunt „ortodocși” doar duminică dimineața, iar în restul timpului, în lumea din afara Bisericii, se consideră „neutri” sau chiar susținători ai așa zisei „proalegeri”, ajutându-i cu toate resursele lor pe avocații avortului; 8. Cei care sunt directori de fundații, de corporații sau de companii și care susțin cu capital pe puternicii și influenții avocați ai avortului, cum ar fi „Organizația Națională a Femeilor” din America; 9. Cei care lucrează în companiile care fabrică uneltele de aspirat, unelte care au unica menire de a-i dezmembra și ucide pe copii din pânțele mamei; și, de asemenea cel care lucrează în crematoriile în care sunt arse trupurile fetușilor extrași; 10. Cei ai căror bani și resurse reproduc prostaglandină și alte mijloace de promovare a avortului, cum ar fi IUD, apoi a așa numitei „pilule de control al nașterilor”, cât și pesticidul uman RU-486; 11. Cei 29

care promovează, sfătuiesc, ori/și efectuează experimente asupra copiilor vii din pântecul mamelor, ca și asupra celor care au fost avortați pentru a fi folosiți în cadrul așa numitelor „cercetări pe țesut fetal”; 12. Cei care lucrează și/sau susțin cabinetele de „planificare familială”, cabinete care sunt promotorii și apărătorii cei mai bogați și mai mari ai avortului din întreaga lume. Mai mult, este necesar să se descopere dacă cineva susține o organizație, după cât se pare fără legătură cu avortul, dar care îl sprijină. [...]

Sensul avortului ca deicid.

Păcatul avortului provocat este atât de mare încât se poate numi și deicid, respectiv uciderea lui Dumnezeu. E un mod metaforic de a vorbi, dar profund real. Felul în care Hristos-Domnul se identifică oarecum cu omul, copil sau adult ne este descoperit de Mântuitorul Însuși. În pilda judecății viitoare pe care a rostit-o înainte de patima sa, adresându-se celor „de-a stânga”, destinați pedepsei veșnice. El se exprimă astfel: „Atunci va zice și celor de-a stânga: „Duceți-vă de la mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui. Căci flămând am fost și nu Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau; străin am fost și nu M-ați primit; gol și nu M-ați îmbrăcat, bolnav și în temnițe și nu M-ați cercetat”. Atunci vor răspunde și ei zicând: „Doamne, când Te-am văzut flămând, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță și nu Ți-am slujit?”. El însă le va răspunde zicând: „Adevărat zic vouă: Întrucât nu ați făcut unuia dintre aceștia prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut” (Matei 25, 41-45). Acești (prea mici) sunt în primul rând copii avortați, care nu au avut parte să fie hrăniți, adăpați, adăpostiți, îmbrăcați, îngrijiți și cercetați cu milă și cu iubire de mamele lor. Mântuitorul, după cum vedem, se identifică cu ei. Mama care avortează dovedește că-L spulberă pe Dumnezeu din rostul existenței Sale, nu numai din rostul primei creații ci și din a celei de-a doua creații. Ea ucide copilul de două ori: o dată împiedicându-l să vadă lumina zilei acesteia, iar a doua oară, lumina vieții viitoare. Învierea lui Hristos este un act de rezidire a lumii întregi. Toți oamenii iau parte la această Înviere. Despre Înviere, Hristos Însuși ne spune că El este Cel dintâi născut din morți. Învierea ne descoperă astfel avortul ca fiind deicid. Făcându-se începător al învierii noastre, El a schimbat condițiile ontologice ale existenței în general. Iată cum, cu fiecare copil care se naște, se naște într-un fel Hristos Domnul, de aceea și mamele care-și ucid copiii Îl ucid pe Hristos în fiecare din aceștia. [...]

Combaterea avortului propriu-zis.

Asupra avortului voluntar cade, în morala ortodoxă, cea mai grea osândă, a împiedicării vieții. După cum am văzut în alineatele anterioare, viața copilului începe din clipa în care e conceput. În momentul tainic al zămislirii, Dumnezeu îi creează sufletul nemuritor. Avortul este ucidere, crimă, genocid și deicid. Este o ucidere, și încă o ucidere cu premeditare. Este o crimă, cu atât mai vinovată cu cât ia dreptul la viață unei ființe omenești, înainte de a se bucura de ea și de a se învrednici de Sfântul Botez. Este un genocid, pentru că o dată cu o viață nimicită, se distrug și viețile urmașilor posibili ai persoanei ce se cuvine a se bucura de ea, adică a unui neam. Este deicid, pentru că odată cu sângele copilului se varsă „Sângele” lui Hristos (e vorba despre o identitate mistică dintre sângele copilului și „Sângele” lui Hristos, pe care o aflăm la Matei 25, 32-46: „întrucât nu ați făcut unuia dintre aceștia, nici Mie nu Mi-ați făcut”, v. 45). Sfinții Părinți, chiar de ar fi să-i numim doar pe Grigorie Teologul, Maxim Mărturisitorul, Atanasie Sinaitul, condamnă în unanimitate avortul provocat, declarându-l drept ucidere, deicid. În Canonul 2 al Sfântului Vasile se precizează: „Cea care leapădă fătul cu voie este supusă judecății pentru ucidere”. Canoanele 91 Trulan, 21 Ancira, 2 și 50 ale Marelui Vasile, consideră doar un pogorământ oprirea femeii vinovate de săvârșirea avortului, la 10 ani de la Cele Sfinte. Astfel, oprirea ar fi pe viață, potrivit hotărârii canonice a Sinodului de la Elvira. Aceleași canoane, și pentru complici. De asemenea, Canoanele: 66 Apostolic, 5 a Sfântului Grigorie de Nyssa, 13, 14, 55 ale Sfântului Vasile caterisesc pe preoții care sunt vinovați de complicitate cu cei ce săvârșesc crima de avort, fie dezlegând pe cei ce nu au conștiința păcatului la măsura gravității lui, în scaunul Mărturisirii, fie că sunt vinovați ei înșiși de această crimă comisă în propriile lor familii. [...]

Așa-zisul drept de alegere al mamei nu este altul decât dreptul aceleiași femei cel mai rece dintre monștri, după o expresie a lui Nietzsche, de a săvârși o crimă, pruncuciderea prin avort. De data aceasta, crima pe care poate să o săvârșescă o mamă ajunge să se constituie drept o crimă perpetuă, tocmai prin folosirea pilulei. Pilula anovulatorie nu este numai o armă contraceptivă, ci, în speță, una contragestivă. Deși posibilitate întreruperii sarcinii între concepere și implantare părea, cu puțin timp înainte, aproape imposibilă, acțiunea fiind redusă la o intervenție chirurgicală, dezvoltarea industriei și piața planificată a pilulelor, a schimbat complet situația. Pilula ajunge nu doar să prevină conceperea ci și implantarea embrionului, după ce conceperea a avut loc, iar utilizarea ei să dobândească o extindere mondială.

Referirea pe care o facem la produsele farmaceutice, de proveniență hormonală, nu exclude raportarea la celelalte mijloace, care pe alte căi urmăresc aceleași efecte. În noul câmp de bătlie împotriva copilului, la pilula de „control al nașterii”, care se ia în doze mici și care se poate găsi peste tot, acționând ca un mijloc chimic de avort, se adaugă și comunul IUD – (dispozitivul intrauterin). Totuși, e de notat că pilula avortivă (RU-486), rămâne arma principală a pruncuciderii, ea nemaivând nici măcar

legitimitatea falsă de a preveni conceperea, ci este de-a dreptul un medicament, considerat sigur și eficient în execuția avorturilor. Specificul acestei acțiuni contragestive devine relevant prin aceea că pilula actuală de gen „morning after” a ajuns un medicament de întrerupere a sarcinii în funcție de care femeia nu va mai ști niciodată dacă a fost sau nu însărcinată. Este tocmai ceea ce constituie esența crimei infantile neîntrerupte. [...]

BIBLIOGRAFIE: Pr. Prof Ilie Moldovan, *Darul sfânt al vieții și combaterea păcatelor împotriva acestuia*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997

CUVÎNT DESPRE VRĂJITORIE, al Sfântului Nicodim Aghioritul

Și, într-adevăr, întreaga pricină pentru care creștinii au căzut astăzi în toate relele lucrări ale diavolului și mai ales în diferitele vrăjitorii se datorează faptului că nu cercetează cu grijă acele prime făgăduințe și învoielii pe care le-au dat lui Hristos când au fost botezați și că le-au uitat și cu desăvârșire le-au șters din amintirea și inima lor. Pentru ei au urmat acele înfricoșătoare cuvinte pe care le-a spus Domnul: anume că, ori de câte ori necuratul demon iese din om, merge în locuri secetoase, căutând odihnă și nu găsește; apoi se întoarce iarăși la omul din care a ieșit și, deoarece găsește inima lui neocupată, curățită și pregătită, ia împreună cu el încă alți șapte demoni mai vicleni și intră acolo înăuntru și locuiește și devin cele de după aceea ale omului acelaia mai rele decât cele dintâi; „Și, când duhul necurat a ieșit din om, umblă prin locuri fără apă, căutând odihnă și nu găsește. Atunci zice: Mă voi întoarce la casa mea de unde am ieșit; și venind o găsește golită, măturată și împodobită. Atunci se duce și ia cu sine alte șapte duhuri mai rele decât el și, intrând sălășluiesc aici și se fac cele de pe urmă ale omului acelaia mai rele decât cele dintâi” (Matei 12, 43-45) [...].

Toți, toți aceștia, până la unul, și cei care lucrează, și cei care suferă, și cei care oferă vrăjitoriile și talismanele, și cei care le primesc, toți devin locașuri ale lucrării necuratului duh; cei care se leapădă de Hristos și de credința lui Hristos se alătură lui satana și slujirii lui și trufiei sale. De unde, prin urmare, toți sunt tăgăduitori ai făgăduințelor pe care le-au dat la Sfântul Botez, că se vor lepăda de satana și de orice slujire a lui, că se vor alătura lui Hristos și credinței și cuvintelor Lui. O, ce nenorocire vrednică de plâns! O, ce mare pierzare a creștinilor! [...]

Așadar, să nu te înșeli, creștinule, ci află că nici lupul nu se face vreodată oaie, după proverb, nici diavolul nu se face vreodată doctor; și că mai ușor poate să înghețe focul și să se încălzească zăpada, decât să vindece într-adevăr diavolul; fiindcă acesta, chiar dacă ar vrea să te vindece, nu poate, deoarece este cu totul neputincios, iar dacă presupunem că poate să te vindece, totuși nu vrea, deoarece sănătatea omului este un bun, iar diavolul urăște totdeauna cele bune și de aceea este numit dușmanul binelui (*misokalos*). [...] Astfel încât fii convins și crede, frate, că numai Dumnezeu este adevăratul doctor al sufletelor și al trupurilor, iar vrăjitorii și demonii nu vindecă cu adevărat, ci în închipuire.

Iar, dacă chiar presupunem că însănoșesc trupul; cu îngăduința lui Dumnezeu, totuși află că îl însănoșesc cu scopul de a omorî sufletul. Cum? Despărțindu-te de credința lui Hristos și târându-te spre faptul de a-i crede și de a-i adora pe ei. De aceea, ce folos ai să primești, frate, chiar presupunând că trupul îți este însănoșit, trăind astăzi și murind mâine, dacă, în schimb, îți este omorât sufletul nemuritor? Ce câștig ai să dobândești dacă aici vei gusta puțină sănătate, iar dincolo vei fi pedepsit veșnic? Ducă-se asemenea sănătate! Ducă-se o astfel de viață! Mai bună este moartea de mii de ori decât așa o viață și sănătate, precum spune Sfântul Ioan Gură de Aur: „... căci nu vindecă cu adevărat, de n-ar mai fi! Iar eu chiar de ar fi să spun, umflând lucrurile, că, și dacă rămăduiesc cu adevărat, este mai bine să mori decât să alergi la dușmanii lui Dumnezeu și să fii tămăduit în acest chip. Căci ce folos să fii vindecat la trup, dacă sufletul este pierdut? Ce câștig are cineva să dobândească mângâieri aici, urmând să fie aruncat în focul nepieritor dincolo?” (Ioan Gură de Aur, *Cuvântul V, împotriva iudeilor*). Și iarăși spune: „chiar dacă un demon va vindeca, mai mult a vătămat decât a fost de folos; căci a fost de folos trupului, care, totuși, puțin mai târziu mort, urmează să putrezească, însă a vătămat sufletul nemuritor” (Ioan Gură de Aur, *Cuvânt către iudai-zanți*). Deoarece diavolul, fraților, este un pescar foarte viclen și pierde o mică momeală ca să prindă un pește mare, adică se mulțumește să vă dea puțină sănătate, numai să vă lipsească de rai; să vă lungească puțin viața, ca să vă pedepsească veșnic. Nu vezi (îți spune Sfântul Ioan Gură de Aur) că slăbănogul era de treizeci și opt de ani în pat și, privit cu ură, își răbda cu vitejie boala, așteptând ajutorul lui Dumnezeu fără să ceară să-l farmece sau să-i dea talismane? „Și nu a alergat astfel la prezicători, nu a mers la descântători; nu și-a legat amulete, ci a așteptat ajutorul de la Dumnezeu” (Sf. Ioan Gură de Aur).

Și tu, creștine, fiindcă ai zăcut bolnav puține zile, de aceea ești atât de nerăbdător și alergi la vrăjitori și vrăjitoare? Nu vezi că Lazăr a zăcut înaintea porții bogatului, tot timpul vieții lui, atât de greu rănit, încât, din cauza unei atât de mari neputințe, nu putea să alunge nici câinii, care-i lungeau rănila, și cu toate acestea a preferat să moară într-o asemenea suferință decât să ceară amulete și farmece? „Dar nu a cerut descântător, nu și-a legat amulete... nu a chemat la el vrăjitori” (spune în același loc - *Împotriva iudeilor, Cuvântul V* - Sfântul Ioan Gură de Aur); și tu, care, pentru puțină febră, alergi la urâtele băbuțe amețite de băutura, ce iertare vei primi? Nu vezi pe acel viteaz Iov, care, după ce a pierdut și copiii, și bunurile, a fost rănit atât de tare, încât peste tot mișunau viermii din toate mădularele lui și pâine nu putea să mănânce din cauza duhorii? Și, deși putea să scape de toate aceste înfiorătoare lucruri prin hulă și să moară, așa cum îi

spunea femeia lui: „spune orice cuvânt împotriva Domnului și mori” (Iov 2, 9), totuși a răbdat cu bărbăție și nici un cuvânt mărunț de hulă nu a scos din gura lui; iar tu de ce ai o atât de mare nerăbdare și pentru o foarte mică rană disprețuiești și pe Dumnezeu, și pe Hristos, și credința, și pe sfinți, și alergii la dușmanii lui Dumnezeu, la vrăjitori și demoni, ca să fii tămăduit? Și ce scuză poți să primești pentru aceasta, precum îți spune Sfântul Ioan Gură de Aur: „Așadar ce scuză vom avea noi, dacă cei care suferim și răbdăm asemenea lucruri, sau din cauza febrei, ori din cauza rănilor, alergăm la sinagogi și la vrăjitori și fermecători, îi chemăm și la casele noastre” (Ioan Gură de Aur, *Împotriva iudeilor, Cuvântul V*).

Dar spui că acea bătrână creștină și acel vraci creștin, ori de câte ori fac farmece și dau amulete, nu spun și nici nu scriu alte nume în afară de numele lui Dumnezeu, al lui Hristos, al Născătoarei de Dumnezeu și al sfinților și, deci, ce rău fac ei? La acestea îți răspunde Sfântul Ioan Gură de Aur și îți spune că din această cauză mai mult trebuie să o urăști pe acea urăcioasă babă sau pe acel urăcios vraci, deoarece folosesc spre jignire și necinstire numele lui Dumnezeu și, creștini fiind, fac precum elinii, fiindcă și demonii, deși rostesc numele lui Dumnezeu, totuși tot demoni sunt: „unii, socotind că se îndreptătesc, spun că este creștină femeia care descântă acestea și că nu rostește nimic altceva decât numele lui Dumnezeu. Așadar din această pricină eu mai mult o urăsc și mai mult mă dezgustă, fiindcă s-a folosit de numele lui Dumnezeu spre ocară; fiindcă, spunând că este creștină, scoate la iveală cele ale elinilor: căci și demonii rosteau numele lui Dumnezeu, însă erau demoni; și astfel vorbeau împotriva lui Hristos: «te știm cine ești, Sfântul lui Dumnezeu» și totuși le-a astupat gura și i-a alungat” (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre statui*, 21). [...]

Dreptate are Iisus să strige prin Isaia că El v-a renăscut prin Sfântul Botez și v-a făcut copiii Lui, iar voi, pentru puțină boală, ați disprețuit pe Tatăl vostru și ați mers la vrăjitori și demoni, dușmanii Lui: „Ascultă, cerule, și ia aminte, pământule, că Domnul a zis: fii am născut și i-am înălțat, iar aceștia M-au disprețuit” (Isaia 1,2) și cum boul și măgarul cunosc pe binefăcătorul și stăpânul lor, iar voi nu cunoașteți pe binefăcătorul vostru: „Boul a cunoscut pe stăpân și măgarul ieslea domnului său, însă Israel nu M-a cunoscut și poporul Meu nu M-a priceput” (Isaia 1,3).

De aceea, ca să nu Se mâhnească Iisus Hristos din cauza voastră și să spună asemenea lucruri și să nu vă arătați și voi nerecunoscători față de un asemenea desăvârșit binefăcător, lăsați, vă rog, frații mei, lăsați-vă de faptul de a merge la vrăjitori și vrăjitoare și țigănci, și, când se întâmplă să fiți bolnavi, alergați la Hristos cu căldura credinței și cereți însănătoșirea. Deoarece El este totdeauna Tatăl vostru Cel mai iubitor și, dacă v-a dat boala, v-a dat-o ca să încerce răbdarea voastră, ca să vă încununeze mai mult și să vadă dacă îl iubiți cu adevărat: „Căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepsește?” (Evrei 12, 7). El, deși vă pedepsește și vă pâlmuiește uneori părintește pentru păcatele voastre, totuși vă tămăduiește și vă mângâie ca pe copiii Lui, când v-ați întors la El prin pocăință și ați cerut din toată inima ajutorul Lui. „Fericit este omul pe care l-a muștrat Domnul; iar dojana Atotțiitorului să nu o disprețuiești: căci El face să te doară și iarăși te face bine; El te-a lovit și mâinile Lui te-au tămăduit” (Iov 5,17-18). Alergați încă în bolile voastre, după vindecarea de la Dumnezeu și la Stăpâna noastră, Născătoarea de Dumnezeu, mângâierea celor bolnavi și a celor întristați, și la toți sfinții alergați și, rugându-i cu credință, veți dobândi dorita vindecare de boala voastră. Dacă totuși chiar nu primiți dorita însănătoșire, ci Dumnezeu v-a părăsit ca să vă pedepsească, deoarece așa este de folos pentru sufletul vostru, trebuie să stați curajoși și tari în credință și de o mie de ori preferați să muriți decât să chemați vrăjitori și vrăjitoare și în acest mod să tăgăduiți credința lui Hristos și să trădați evlavia. Dar, chiar dacă alții, din întâmplare, vă îndeamnă la aceasta, rude sau prieteni, păziți-vă, pentru dragostea lui Dumnezeu, să nu vă supuneți lor și să fiți siguri că, pentru răbdarea și mărinimia voastră: 1) Dumnezeu are să vă încununeze cu cununa muceniciei; 2) conștiința voastră are să se bucure și să se mulțumească incomparabil mai mult decât dacă primiți însănătoșirea voastră; 3) oamenii au să vă aducă mari laude și 4) aveți, pentru tot timpul de după aceea, să primiți și vindecarea bolii voastre, precum ne încredințează condeiul de aur al Sfântului Ioan Gură de Aur. [...]

Iar la pretextul acelora care spun că merg la vrăjitori și demoni ca să afle ce au să pățească sau să găsească comori și alte lucruri tănuite răspundem că Singur Dumnezeu, în principal, este Acela Care descoperă toate lucrurile tănuite și le cunoaște dinainte pe cele viitoare, precum spune Ieremia: „Cel care este, Doamne..., să nu ascundă nimic de tine” și Sirah „căci a cunoscut Domnul toată știința și a căutat la semnul veacului, vestind cele ce au trecut și cele ce vor veni, și descoperind urmele celor ascunse” (Sirah 42, 24). Iar îngerii și oamenii cunosc uneori cele ascunse, dar nu de la ei înșiși, ci din descoperirea și iluminarea luminii dumnezeiești, precum este scris: „Dumnezeu descoperă cele adânci și cele tănuite” (Daniel 2,22). Însă vrăjitorii și demonii, deoarece sunt întunecați și nu au lumina de la Dumnezeu, nu pot prin urmare să descopere cele tănuite; și acest lucru este evident din visul ce l-a avut regele Nabucodonosor, care, deoarece, îndată ce l-a avut l-a și uitat, a chemat toți descântătorii și vrăjitorii și făcătorii de farmece și învățații caldeeni și le-a poruncit nu numai să-i talmăcească ce dezvăluia visul lui, dar și să găsească însuși visul acela, pe care l-a avut; iar dacă nu, au să fie omorâți; „în afară de vis, arătați-mi și tâlcuirea lui”(Daniel 2,6).

S-au întristat nefericiții vrăjitori, au rugat din toată inima lor demonii pe care îi cinsteau ca să le dezvăluie visul, dar în zadar; deoarece visul era atât de ascuns, încât aici demonii n-au putut să-l cunoască. De aceea a dat poruncă împărătească să fie omorâți vrăjitorii, când, iată, Dumnezeu a dezvăluit și visul și talmăcirea lui Profetului Daniel și în acest chip au scăpat aceia de moarte, precum sunt scrise acestea în capitolul al doilea al Cărții lui Daniel.[...]

Dar demonii nu descoperă ce are să devină sau să pățească omul, deoarece omul, fiind stăpân pe sine, dacă vrea, înclină spre bine, iar, dacă nu vrea, înclină spre rău. De aceea este nedeslușit sfârșitul la

care are să ajungă.

Și acest fapt devine limpede din istoria lui Iov. Căci sfârșitul acestuia nu a putut diavolul să-l cunoască, deoarece el se lupta și se străduia să-l facă pe Iov să rostească hule împotriva lui Dumnezeu prin aceasta să fie pedepsit, dar Iov, deoarece a suferit chinurile dând mulțumită lui Dumnezeu, a fost și mai mult încununat. De aceea a spus și Sfântul Ioan Gură de Aur: „Diavolul nu știa la ce sfârșit vor ajunge luptele (lui Iov); căci, dacă ar fi știut, nu ar fi încercat, ca să nu-și atragă o mai rea ocară” (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvântul V la Cartea lui Iov*).

Pentru aceasta și Dumnezeu, voind să dezvăluie că astrologii și demonii nu descoperă cele viitoare, învinuiește și, într-un oarecare fel, ia în râs cetatea Babilonului, care avea încredere în astrologi și demoni, și îi spune: „te-ai istovit în sfaturile tale; să se ridice, deci, și să te izbăvească cei care iscodesc cerul; cei care cercetează cu privirea stelele să-ți vestească ce urmează să vină peste tine” (Isaia 47,13).

Da, cunosc dinainte multe și demonii, cum spun sfinții teologi, dar mai ales pe cele naturale, deducând cunoașterea acestora din cauzele și legile naturii, precum și mulți dintre oameni, care, desigur, sunt filosofi, cunosc dinainte și prezic multe de felul acesta; însă cele dorite și aflate în adâncul inimii omului Dumnezeu singur le descoperă cu exactitate, ca un Creator al inimilor, precum a spus Solomon: „Tu singur știi inima tuturor fiilor oamenilor” (III Regi 8,39); iar diavolul din mișcările trupului deduce gândurile și simțămintele, precum spune Isidor din Pelusion, scriind: „diavolul, preabunule, nu știe cele din cuget, căci acest lucru este numai al puterii dumnezeiești, care a zidit inimile noastre, ci el numai din mișcările trupului pricepe ceea ce vrea sufletul” (*Epistole*, 156, *Către Arhontie Prezviterul*)³⁴.

Însă, atât pe cele ce țin de fire, cât și pe cele ce țin de voință, pe care demonii vor să arate că le știu dinainte, ei le știu fără limpezime, întunecate, nelămurite, piezișe. De aceea și demonul numit Apollon și idolul lui erau numiți Loxias chiar de greci, deoarece oracolele și prevestirile pe care le prezicea erau piezișe, ca mersul crabului, și puteau să fie înțelese și-așa și-așa, și într-un sens și-n altul, și-mi îngădui să spun că demonii, deși cunosc adevărul de cele mai multe ori, totuși nu vor să-l mărturisească în mod voit, afară de o mare nevoie. Deoarece în chip firesc sunt minciנוși, prin urmare iubesc totdeauna minciuna, urăsc adevărul, precum a spus Domnul: „acela ucigător de oameni a fost de la început și întru adevăr nu a stat... pentru că este mincinos și tată al minciunii” (Ioan 8,44).

Așadar să iasă acum în față creștinii aceia care merg la prezicători și ghicitoare, cerând să afle ce au să pățească sau să găsească poate comori și alte lucruri pe care le-au pierdut sau să ceară dezlegarea viselor lor. Să iasă în față, zic, ca să-i vadă și să le spun ceea ce a spus cândva Profetul Ilie către poporul lui Israel: creștini fără minte, „până când veți șchiopăta de amândouă picioarele” (III Regi 18,21) ?

Până când veți crede în Hristos, dar și în prezicători și în demoni ? Dacă credeți în Hristos, că El singur, ca Dumnezeu Care este, descoperă toate cele tănuite și toate cele viitoare, și că dezvăluie acestea și celorlalți, cum am spus, pentru ce voi nu alergați la Hristos, să vă dezvăluie cele pe care le căutați, ci alergați la prezicători și demoni ? Iar dacă de la cel potrivit credeți în prezicători și demoni, că ei descoperă cunoașterea celor tănuite și adevărul, de ce în van vă mai numiți creștini și vă închinați lui Hristos ? Nu ați aflat că nu puteți să sluiți doi stăpâni în același timp, pe Hristos și pe Belial ? Adevărul și minciuna ? Pe Dumnezeu și pe diavol ? Precum și Domnul și Sfântul Apostol Pavel o spun în același gând; însă, dacă chiar spuneți că nu credeți în prezicători și demoni, mințiți. Deoarece, dacă nu credeți în aceștia, cum de mergeți și întrebați ? Căci această, singură, apropiere a voastră de ei și întrebarea adevăresc că îi credeți și sunteți robii lor, precum spune Sfântul Ioan Gură de Aur: „Căci pentru ce lucru alergi la ei (la prezicător) ? Ce întrebi ? Îndată ce te-ai apropiat de el, îndată ce ai întrebat, sub robia lui te-ai pus pe tine însuși; căci întrebi, deoarece crezi” (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvântul VIII la Epistola a II-a către Timotei*).[...]

Ah! unde este și acum un alt Profet Ilie, să vadă creștinii cum trimit la prezicători și prezicătoare, ca să întrebe dacă se ridică din boala lor, și să le spună: voi, creștini, deoarece disprețuiți pe Hristos și pe sfinții Lui și mergeți la prezicători, acestea spune Domnul: nu vă veți ridica din boala voastră! Deoarece chemați la casa voastră vrăjitoare ca să vă facă farmece, acestea spune Domnul: veți muri de moarte urâtă și dureroasă! Deoarece și mergeți la demoni și vrăjitori, cerând ajutor ca să biruiți tribunalele și să câștigați procesul vostru, acestea spune Domnul: voi urmează să fiți biruiți și să pierdeți procesul vostru. Deoarece și cereți de la demoni să aflați ce aveți să pățiți, acestea spune Domnul: aveți să pățiți multe nenorociri, multe necazuri, multe primejdii, astfel încât să fiți nimiciți și să dispăreți de tot, fiindcă ați tăgăduit pe Dumnezeu, Care descoperă toate cele viitoare, și ați căutat scăpare la demoni, care sunt întunecați și nu au nici o cunoaștere dinainte a celor viitoare.

Știți pentru ce uneori demonii prezic anumite lucruri și se întâmplă ?

Deoarece voi nu credeți fără șovăire în Domnul, ci credeți și în demoni; pentru aceasta, din cauza propriei voastre necredințe, Dumnezeu îngăduie să se întâmple acele lucruri, pe care vi le prezic aceia, precum mărturisește Sfântul Ioan Gură de Aur: „așadar de ce zic (unii) că (aceia, demonii) spun și se întâmplă ? Deoarece tu crezi că doar-doar s-o întâmpla” (Sf. Ioan Gură de Aur, *Cuvântul VIII la Epistola a II-a către Timotei*).

Deoarece voi, prin faptul că sunteți robi diavolului, iubind lucrările lui diavolești și patimile, din cauza aceasta, acela, avându-vă sub puterea lui, face ceea ce vrea să vă prezică, chiar prin lucrările lui, precum și

³⁴ Și părerea generală a teologilor scolastici este că demonii nu descoperă adâncurile inimilor: numai cele pe care omul le spune dintr-un motiv lăuntric, pe acelea le cunosc demonii, pentru că sunt spirite fine și se găsesc pe suprafața inimii și ascultă motivul lăuntric cu gândul, iar pe cele pe care omul nu le spune dintr-un motiv lăuntric nici demonii nu le cunosc, ci numai Dumnezeu, care scrutează inimile și rărunchii.

un hoț, când face rob pe vreun om; dacă îi spune aceluia că are să trăiască sau are să moară, așa se și întâmplă. Deoarece, dacă hoțul acela vrea să-i lase viața sau să-l omoare, poate să le facă pe-amândouă, după același Ioan Gură de Aur: „Spune-mi, dacă vreo căpetenie de tâlhari are în mâinile și în puterea lui pe un fiu de împărat, fiu care i-a cerut ajutor în pustietate și care a îndrăgît viețuirea împreună cu acela, va putea să-i spună dacă moare ori dacă trăiește ? Negreșit va putea. Dar de ce ? Nu pentru că a prevăzut viitorul, ci deoarece are stăpânire să-l dea pierzării sau să îl izbăvească pe copil, fiindcă acela l-a făcut stăpân" (Sf. Ioan Gură de Aur, *Cuvântul VIII la Epistola a II-a către Timotei*).

De aceea la un creștin, care are credință puternică în Domnul și care păzește poruncile Lui, demonii nu au nici o putere, nici să prezică, nici să facă altceva. Și aceasta același Ioan Gură de Aur o spune pentru el însuși: „iar dacă au vreo putere de cunoaștere dinainte, adu-i pe aceștia la mine, credinciosule; fără laudă îți spun..., căci sunt plin de păcate; însă în ce-i privește pe aceștia nu aș putea să mă smeresc, ci pe toți îi disprețuiesc cu harul lui Dumnezeu; adu la mine pe bărbatul vrăjitor, dacă are vreo putere de cunoaștere dinainte să spună ce mi se va întâmpla mâine; dar nu va spune, căci sunt sub puterea împăratului (a lui Hristos), și nu are stăpânire asupra mea, și nici supunerea (mea)" (Sf. Ioan Gură de Aur, *Cuvântul VIII la Epistola a II-a către Timotei*).

Încât din cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur tragem această încheiere de obște, că demonii nu cunosc dinainte pur și simplu nici un lucru, ci din necredința față de Dumnezeu și din credința creștinilor în demoni, și din viața lor cea rea ei (demonii) primesc motivul cunoașterii dinainte.[...]

Iar dacă ați pierdut animale sau robi sau altele de acestea, să nu alergați la vrăjitori și demoni ca să vi le dezvăluie, nu, ci alergați la sfinți, slujitorii lui Dumnezeu, și rugați-i cu credință și aceia vi le dezvăluie, dacă dezvăluirea lor țintește către folosul sufletului vostru și mai ales alergați la Sfântul Theodor din Tiron, care a primit de la Dumnezeu harul aparte de a dezvălui lucrurile ascunse și pentru aceasta este supranumit Dezvăluitorul (*Phanerotis*).[...]

Să spun și mai pe larg ? Chiar și dacă spun adevărul prezicătorii și demonii, voi cu nici un chip să nu-i credeți. Pentru ce ? Deoarece când îi credeți o singură dată, aceia găsesc un chip ca împreună cu adevărul să amestece și minciuna, și astfel vă înșeală și vă pierd.[...]

Și, ca să concluzionez totul din acest răspuns, demonii nu pot să vă facă rău, fraților, fără să primească îngăduință și încuviințare de la Dumnezeu, fie pentru păcatele voastre, fie ca Dumnezeu să vă facă mai încercați cu ispitele. Așadar, zadarnic vă osteniți slujind demonii prin vrăjitorii, deoarece aceștia au să facă întru totul ceea ce li se poruncește de către Dumnezeu și dacă îi slujiți și dacă nu-i slujiți, cum spune Sfântul Vasile cel Mare, interpretând cugetarea aceea a lui Isaia care zice: „Domnul poruncește poporului înarmat de luptă" (Isaia 13,4); spune „să nu te temi de cel care lovește (adică de diavol), ci roagă pe cel care poruncește (adică pe Dumnezeu); să învețe idolatrii, care spun că aduc jertfe demonilor răi, potolind astfel răutatea lor. Domnul poruncește acestora, chiar de slujești, chiar de nu, ei vor face lucrul poruncit, iar să încalce limitele nu este posibil: nici nu sustrage din amărăciune, nici nu adaugă ceva de la el însuși, ci a răspuns neapărat cu măsura permisă" (Sfântul Vasile cel Mare, *Tâlcuire la Cartea lui Isaia*).

Ce spun: nu numai vouă demonii nu au putere să vă facă vreun rău fără încuviințarea lui Dumnezeu, dar nici porcilor și altor animale lipsite de judecată; și acest lucru reiese din istoria pe care o menționează Sfânta Evanghelie.

Să spun încă și mai pe larg ? Nu numai diavolul nu poate să vă facă vreun rău, creștini, fără încuviințarea lui Dumnezeu, dar nici aceștia înșiși, demonii, nu slujesc căpeteniei lor, diavolul, fără încuviințarea și îngăduința lui Dumnezeu; și aceasta o mărturisește purtătorul de Dumnezeu, Sfântul Maxim Mărturisitorul, spunând: „fără dumnezeiasca îngăduință nici demonii înșiși nu pot să slujească la nimic diavolului... și acest fapt îl arată deslușit pomenita scriere despre Iov, că deloc nu este cu puțință ca diavolul să se apropie de Iov, fără voia dumnezeiască".

Așadar, fraților, lăsați pretextele acestea, pe care vi le strecoară diavolul ca să-l slujiți prin vrăjitorii și farmece, și încetați să credeți că vrăjitorii și demonii au puterea să vă însănoțosească, întrucât ei cunosc dinainte ce aveți să pățiți. Încetați să credeți că sunt vizite bune și rele, zile bune și rele, întâlniri bune și rele. Ce faci, om fără minte ? Dacă tu întâlnești fecioară sau călugăr, spui că ziua aceea este nerodnică. Și dacă întâlnești vreo desfrânată sau vreun orb sau vreun șchiop, prezici că întâlnirea este bună ? Vai de neștiința ța! Ascultă ce-ți spune Sfântul Ioan Gură de Aur: că întâlnirea unui om nu face ziua rea, ci faptul că tu trăiești în păcate. Așadar, ori de câte ori tu ieși din casa ta, păzește-te numai de păcat și să nu te temi nici chiar de diavol în persoană: „căci nu întâlnirea unui om face ca ziua să devină rea, ci viețuirea în păcate; deci, ori de câte ori ai ieșit, la un singur lucru veghează, să nu-ți iasă în cale păcatul (căci acesta este cel care ne pune piedică), iar fără acesta, diavolul nu poate să ne vatăme cu nimic" (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre statui, Cuvântul XXI*).[...]

Și de ce spun eu numai o parte din lucruri? Mulțimi întregi de oameni și cetăți mari și faimoase au fost

---

Prin cuvântul acesta al Sfântului Maxim Mărturisitorul este dezlegată aporia (nedumerirea, împasul) aceluia cuvânt evanghelic pe care l-a spus Domnul: „Dacă satana îl scoate pe satana, s-a dezbinat de la sine; așadar cum va rezista împărăția lui ?" (Matei 12,26). Așadar satana nu scoate pe satana și întru nimic satana nu slujește satanei de la sine. Însă, după îngăduința lui Dumnezeu îl și scoate pe acesta, îi și slujește. Adaugă și aceasta: că satana nu se supune satanei pentru ceva bun. Însă, pentru a face rău cuiva, toți demonii se supun și slujesc, deoarece se înțeleg la rău și la înfăptuirea răului. Așadar satana scoate pe satana după îngăduința lui Dumnezeu în primul rând și în al doilea rând ca să facă un rău mai mare.

lăsate pradă foametei, măcelurilor și robiei și nimicirii din cauza vrăjitoriilor. Astfel, Dumnezeu a pedepsit cu foamete și cu moarte pe prezicătorii mincinoși și pe ghicitorii după zborul păsărilor, care se aflau în Ierusalim și pe toți aceia care băgau în seamă prezicerile și cuvintele lor: „Prezicătorii minciunii prezic în numele Meu; nu i-am trimis și nu le-am poruncit și nu am grăit către ei, pentru că ei vă vestesc vedenii mincinoase și preziceri și prevestiri după zborul păsărilor și presupuneri ale inimii lor vă profețesc aceștia.” De aceea Domnul zice așa despre prezicători: „Ei profețesc în numele Meu, dar Eu nu i-am trimis; ei zic: «Sabie și foamete nu va fi în țara aceasta», dar de sabia și de foamete vor pieri acești proroci și poporul căruia ei au prorocit. Vor fi risipiți pe ulițele Ierusalimului de fața sabiei și a foametei și nu va fi cineva care să-i îngroape” (Ieremia 14,14-16).?

Astfel, Ierusalimul, acea cetate împărătească și mult iubită de Dumnezeu, a fost nimicit și distrus pentru diferitele vrăjitorii și farmece pe care le foloseau cetățenii ei. Pentru aceasta a spus și Solomon: „Căci și de vechii locuitori ai pământului sfânt Te-ai scârbit pentru făptuirea lucrurilor nelegiuite și vrăjitorești și pentru jertfele necuviincioase” (Înt. lui Solomon 12,3-4).

Și acea primă cetate împărătească, Ninive, a fost nimicită, și ea, și cetățenii ei, pentru vrăjitoriile prin care lucrau, precum spune Naum: „O, cetate a vărsărilor de sânge, toată plină de minciună și nedreptate... desfrânată frumoasă și plăcută, meșteră în farmece, care vinde neamurile prin desfrânarea ei și popoarele prin vrăjile ei” (Naum 3,1 și 4).

Iar acea mare cetate a Babilonului, pe neașteptate a primit lipsa de copii, și văduvia și nimicirea, pentru mulții vrăjitori pe care îi avea și vrăjitoriile pe care le folosea, precum spune Isaia: „Fică a Babilonului... acum vei avea pe neașteptate acestea două într-o singură zi, asupra ta: văduvia și lipsa de copii, prin vrăjitoria ta și prin puterea descântecelor tale... și vei avea asupra ta pieirea, fără să fi avut vreme s-o prevestești” (Isaia 47,1,9,11).

De acest fel sunt pedepsele la care Dumnezeu supune pe vrăjitori și pe cei care aleargă la vrăjitori: Canoanele Sfințelor Sinoade și ale Sfinților Părinți supun la diferite pedepse pe cei care folosesc vrăjitoriile. Al VI-lea Sfânt Sinod Ecumenic, în Canonul 61, stabilește ca cei care se încredințează pe ei înșiși prezicătorilor cu scopul să afle de la ei lucrurile tănuite, pe care le doresc, să stea departe de Sfintele Taine timp de șase ani. La fel îi pedepsește pe aceia care spun ursitele oamenilor și pe prevestitorii după nori, pe cei care fac farmece și pe cei care fac amulete sau care le poartă. Iar dacă aceștia nu se opresc de la asemenea vrăjitorii, ci stăruie în răutatea lor, poruncește să fie separați cu desăvârșire și să fie excluși din Biserica lui Hristos și de la contactul cu creștinii. Și același Sfânt Sinod Ecumenic afurisește pe laicii care aprind focuri în prima zi a Lunii și le sar, iar pe cei sfințiți îi caterisește în Canonul 65. Sfântul Sinod local de la Ankyra pedepsește la cinci ani, în canonul 24, pe acei creștini care aduc vrăjitori la casele lor ca să descopere vrăjitoriile pe care alții le fac lor. Iar Sfântul Sinod local de la Laodiceea exclude prin Canonul 36 din Biserica lui Hristos pe aceia care poartă amulete. Și Sfântul Vasile cel Mare, în Canonul 65 al lui, îi pedepsește pe cei care fac vrăji și pe cei care fac farmece ca și pe cei care omoară în chip voit, adică îi ține douăzeci de ani departe de Sfintele Taine. La fel, și pe cei care s-au lăsat pe ei înșiși pradă prezicătorilor, în Canonul 72 al lui. Iar Sfântul Grigorie de Nyssa, în Canonul 3 al lui, îi pedepsește pe aceia care merg la prezicători, pentru desconsiderarea și încălcarea credinței lui Hristos, ca și pe cei care-L tăgăduiesc în chip voit pe Hristos, adică să nu se împărtășească în toată viața lor. Iar pe aceia care pentru vreo nevoie a lor și constrângere și-au nesocotit sufletul și au mers la vrăjitori îi pedepsește ca și pe cei care-L tăgăduiesc pe Hristos; în chinuri și torturi, adică timp de nouă ani (să nu se împărtășească). [...]

Pe lângă faptul de a vă păzi de vrăjitorii și de lucrarea demonilor și a vrăjitorilor, să aveți toți, mici și mari, bărbați și femei, cinstita cruce, fie de lemn, fie de aramă, fie din alt material, atârnată la gâtul vostru, precum citim în viața celor cinci sfinți mucenici, că și vechii creștini aveau crucea la gât. Și, pentru aceasta, acel apostolic Pangratie, episcopul din Tauromenia, le dădea creștinilor pe care îi boteza și o cruce de cedru, căci mult se teme diavolul și demonii de chipul (forma) cinstitei cruci și fug de acolo când o văd, precum ei înșiși (demonii) au mărturisit acest lucru. Căci întrebați fiind aceștia cândva de către Sfântul Ioan Vostrinos, care avea putere împotriva duhurilor necurate, de care lucruri ale lui Hristos se tem mai mult, au răspuns că se tem de cele trei: de crucea pe care o poartă creștinii la gât, de Sfântul Botez și de dumnezeiasca împărtășanie, cum este pomenit în culegerile manuscrise pe care le-a făcut Ioan din Antiohia. De aceea mare apărare este și faptul de a-și face creștinii crucea de fiecare dată când beau apă sau încep orice lucru și îndeletnicire, precum le poruncește Sfântul Chirii al Ierusalimului.

Mare armă și scut împotriva diavolului este și faptul de a avea creștinii Sfânta Evanghelie în casa lor, deoarece Sfântul Ioan Gură de Aur spune că în casa aceea unde este Evanghelia acolo nu intră diavolul: „Căci dacă acolo în casă este așezată Evanghelia, diavolul nu va îndrăzni să se apropie; cu mult mai mult, sufletul, purtând în el asemenea înțelesuri, nu-l va atinge vreodată, nici nu var năvăli asupra lui diavolul și nici firea păcatului” (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvântul 32 la Evanghelia după Ioan*).[...]

Dacă pentru puțină credință a unor creștini, demonii arată unele năluciri la mormintele unor oameni sau la casele lor, sau în alt loc, acolo trebuie să fie chemat un preot să facă sfeștanie și să fie stropit locul și prin dumnezeiescul har să fie desfăcută lucrarea demonilor. Mai ales când un creștin are să ridice casă sau moară sau să construiască o barcă, să poftască preotul să facă sfeștanie și să citească rugăciunea din cartea de rugăciuni pe temelia casei și atunci să fie pusă temelia casei sau să fie construită barca.

BIBLIOGRAFIE: Sfântul Nicodim Aghioritul, *Despre vrăjitorie*, Ed. Sophia, București, 2003

CUVÎNT DESPRE VRĂJITORIE, al Cuviosului Paisie Aghioritul

- Părinte, lumea ne cere talismane.

- Mai bine să le dați cruciulițe atunci când vă cer talisman. Nu faceți talismane, pentru că și vrăjitorii fac acum talismane. Pun pe dinafară o iconiță sau cruce, însă înăuntru au diferite vrăji. Oamenii văd icoana sau crucea și se încurcă. Iată, cu câteva zile mai înainte mi-au adus un talisman de la un turc, Ibrahim, care avea și o cruce brodată pe deasupra. Am aflat și despre un netemător de Dumnezeu că înfășura diferite iconițe și înăuntru lor punea păr, lemnișoare, cuie, mărgelile³⁵, etc. Și când Biserica l-a luat la întrebări, a spus: "Sunt medium", pentru că medium-urile sunt libere, și astfel face ce vrea. Am spus unuia care a fost vătămat de acela: "Să te duci și să te spovedești, pentru că ai primit înrăuriri diavolești". S-a dus și s-a mărturisit. După aceea a venit și mi-a spus: "Nu am simțit nici o schimbare". "Bre, nu cumva ai ceva la tine de la acel înșelat?" - îl întreb. "Da, - îmi spune - am o cutiuță ca o Evanghelie mică". O iau, o deschid și găsesc înăuntru diferite iconițe înfășurate. Desfac - desfac și la mijloc erau niște mărgelile, păr și ceva ca lemnul. Le-am aruncat și s-a eliberat omul. Vezi ce maestru este diavolul!

Sărmanii oameni poartă astfel de talismane - chipurile, ca să fie ajutați - și se chinuiesc. Pe acestea trebuie să le ardă și cenușă s-o îngroape adânc în pământ sau s-o arunce în mare, apoi să meargă să se spovedească. Numai așa se eliberează. [...]

Dar iată și medium-urile cât rău fac! Nu ajunge că iau banii de la oameni, ci distrug și familii. Merge, de pildă, unul la medium și îi spune problema ce o are. "Ascultă -îi spune acela - o rudă de a ta care este puțin brunetă, puțin înaltă, etc. ți-a făcut vrăji". Acesta caută să afle care din neamul lui are aceste trăsături. Va afla pe cineva care să semene puțin. "A, aceasta este - își spune - aceea care mi-a făcut vrăji", și-l cuprinde o ură mare împotriva ei. Acea, sărmana, însă nu știe nimic - poate să-l fi și ajutat cândva, - iar acesta să fie înverșunat împotriva ei, să nu vrea nici să o vadă. Se duce din nou la medium, iar acela îi spune: "Acum trebuie să dezlegăm vraja. Și ca s-o dezlegăm, trebuie să dai ceva bani". "Ei, fiindcă le-a aflat, -spune acesta, - trebuie să-l răsplătesc!" Și dă-i bani

[...] Părinte, un vrăjitor poate vindeca vreun bolnav?

- Vrăjitor și să vindece un om bolnav! Pe unul care este scuturat de diavol, acesta îl poate face bine trimițând diavolul la altul. Pentru că vrăjitorul și diavolul sunt asociați, și de aceea îi spune diavolului: "Ieși din acesta și du-te în cutare". Așadar îl scoate pe diavol din acela și, de obicei, îl trimite la vreo rudă de a lui sau cunoscut care a dat drepturi diavolului. După aceea cel ce a avut diavol spune: "Eu am suferit, dar cutare m-a făcut bine", și astfel se face reclamă. Și în cele din urmă diavolul se învârte pe la rude sau cunoscuți. Dacă cineva, să presupunem, este ghebos din lucrare diavolească, vrăjitorul poate izgoni diavolul din acela, îl poate trimite în altă parte și ghebosul se ridică drept. Dacă însă are gheba din betegeală, vrăjitorul nu-l poate face bine.

Unii mi-au spus despre o femeie că vindeca bolnavi folosind diferite lucruri sfinte. Când am auzit ce face, am rămas uimit de meșteșugul diavolului. Ținea o cruce în mână și cânta diferite tropare. Cânta, de pildă, "Născătoare de Dumnezeu, Fecioară" și, când ajunge la "binecuvântat este rodul pântecului tău", scuipa pe lângă cruce, adică hulește pe Hristos, și de aceea o ajută tangalachi. Astfel, pe unii care sunt bolnavi, suferă de melancolie, etc, din înrăurire diavolească, și medicii nu-i pot face bine, ea îi vindecă, pentru că pe diavolul care pricinuieste boala îl trimite în altul și aceia se slobozesc de mâhnire. Și mulți o au de sfântă! Îi cer sfaturi și, puțin câte puțin, le vatămă sufletul, îi distrug.

Este trebuință de multă luare aminte. Să fugi departe de vrăjitori și de vrăji, precum fugi departe de foc și de șerpi. Să nu încurcăm lucrurile. Diavolul niciodată nu poate face binele. Numai bolile pe care le pricinuieste el însuși, le poate vindeca.

Am auzit următoarea întâmplare: Un tânăr s-a încurcat cu un oarecare vrăjitor și s-a îndeletnicit cu vrăjile. După o vreme s-a îmbolnăvit și a ajuns la spital. Luni întregi a cheltuit tatăl său, pentru că nu aveau atunci asigurare, ca să afle ce are. Medicii nu-i aflau nimic. Devenise într-un hal fără de hal. Ce face atunci diavolul! Îi apare tânărului în chipul Sfântului Ioan Botezătorul, pe care îl aveau de patron în acea parte, și îi spune: „Te voi face bine, dacă tatăl tău îmi va zidi o biserică”. Copilul a spus tatălui său, iar acela, sărmanul, a spus: "Este copilul meu, voi da tot ce am, numai să se facă bine", și a făgăduit Sfântului Ioan Botezătorul să-i zidească biserică. Diavolul a fugit și copilul s-a făcut bine. Și-a făcut ... minunea! Atunci tatăl spune: "Eu am făgăduit să zidesc biserica. Trebuie să-mi împlinesc făgăduința". Nu aveau posibilități materiale și, ca să zidească biserica, a vândut tot pământul ce-l avea. Și-a dat toată averea sa. Copiii i-au rămas pe drumuri. S-au revoltat și au spus: "Nu ne trebuie Ortodoxia" - și s-au făcut martori ai lui Iehova. Îl vezi pe diavolul ce face? Se vede treaba că acolo nu existau martori ai lui Iehova și a aflat vrăjmașul un mod ca să se facă și acolo.

³⁵ Canonul 61 al Sinodului 6 ecumenic hotărăște să fie afurisiți vrăjitorii care confecționează "talismane". În care pun simboale diavolești sau diferite obiecte macabre (păr, unghii, oase de șarpe sau de liliac, etc). Acestea le-au fost transmisă de mai înainte influența diavolească, ce se face prin invocările diavolilor.

-Părinte, oare vrăjile prind întotdeauna?

-Ca să prindă vrăjile, trebuie ca cineva să dea drepturi diavolului. Adică să dea pricină serioasă și să nu se fi aranjat corect cu pocăința și spovedania. De unul care se spovedește nu se prind vrăjile, de le-ai arunca cu lopata asupra lui. Pentru că, atunci când se spovedește și are inimă curată, vrăjitorii nu pot lucra împreună cu diavolii ca să-l vatăme.

A venit odată la Colibă unul între două vârste cu niște aere... Cum l-am văzut de departe, am înțeles că are înrăurire diavolească. "Am venit să mă ajuți, mi-a spus. Roagă-te pentru mine, că fac un an acum de când am niște dureri înfricoșătoare de cap și medicii nu află nimic". "Ai diavol, - i-am spus, - pentru că i-ai dat drepturi să intre în tine". "Nu am făcut nimic", - mi-a spus. "Nu ai făcut nimic? - îi spun. Nu ai înșelat o fată? Ei, ea s-a dus și ți-a făcut vrăji. Du-te și cere iertare de la fată, apoi spovedește-te și să-ți citească exorcisme ca să-ți afli sănătatea. Dacă tu nu-ți dai seama de greșala ta și nu te pocăiești, toți duhovnicii lumii de s-ar aduna și s-ar ruga pentru tine, diavolul tot nu va pleca". Atunci când vin astfel de oameni, cu astfel de aere, le vorbesc deschis. Au nevoie de o zguduitură bună ca să-și revină.

Un altul mi-a spus că femeia lui are diavol. Stârnește mereu scandaluri în casă. Se scoală noaptea, îi scoală pe toți, le răstoarnă pe toate. "Tu te spovedești?" - îl întreb. Nu", - îmi spune. Trebuie să fi dat drepturi diavolului, -îi spun. Nu s-a făcut asta din senin". În cele din urmă am aflat că s-a dus la un hoge, care i-a dat ceva să stropească în casă pentru noroc și ca să-i meargă bine la servicii, și nici măcar n-a dat vreo însemnătate acestui lucru. După aceea diavolul treiera prin casa lui. -Părinte, dacă prind vrăjile, cum se dezleagă ele?

-Prin pocăință și spovedanie. De aceea trebuie ca mai întâi să se afle pricina pentru care au prins vrăjile, să-și înțeleagă omul greșala, să se pocăiască și să se spovedească. Câți nu vin acolo la Colibă chinuți pentru că li s-au făcut vrăji, și-mi spun: " Fă rugăciune, ca să mă ușurez de chin!" Îmi cer ajutorul, fără să caute și să afle de unde a început răul, ca să-l îndrepte. Adică să afle în ce au greșit de au prins vrăjile, iar apoi să se pocăiască, să se spovedească, pentru ca să le înceteze chinul.

-Părinte, atunci când omul căruia i s-au făcut vrăji ajunge într-o astfel de stare încât nu se poate ajuta singur pe sine, nu se poate spovedi, etc, îl pot ajuta alții?

-Pot chema preotul acasă să-i facă Sfântul Maslu sau aghiazmă. Să-i dai să bea aghiazmă, ca să dea răul puțin înapoi și să intre puțin Hristos înlăuntrul lui. Așa a făcut o mamă cu copilul ei și l-a ajutat. Îmi spusese că fiul ei suferea mult, pentru că i se făcuseră vrăji. "Să se ducă să se spovedească" - i-am spus. Părinte, cum să meargă să se spovedească în starea în care este?" - mi-a spus. "Atunci spune-i duhovnicului tău - îi spun, - să vină acasă, să facă aghiazmă și să-i dea fiului tău să bea aghiazmă. Dar oare o va bea?". "O va bea", - îmi spune. "Ei, să începi de la aghiazmă, - îi spun, - și după aceea încearcă să-l faci pe copil să vorbească cu preotul. Dacă se va spovedi îl va arunca pe diavolul cât colo". Și într-adevăr m-a ascultat și a fost ajutat copilul. După puțin timp s-a putut spovedi și s-a făcut bine.

O altă femeie, sârmana, ce a făcut? Bărbatul ei s-a încurcat cu niște vrăjitori și nici cruce nu voia să poarte. Ca să-l ajute puțin, a cusut pe gulerul sacoului său o cruciuliță. Odată, când trebuia să treacă pe un pod de cealaltă parte a unui râu, cum a călcat pe pod, a auzit o voce spunându-i: "Taso, Taso scoate sacoul, ca să trecem împreună peste pod". Din fericire era frig și el a spus: "Cum să-l scot? Mi-e frig!" "Scoate-l, scoate-l, să trecem" - a auzit aceeași voce. Măi, și diavolul acesta! Voia să-l arunce de pe pod în apă, dar nu putea pentru că avea cruciulița asupra lui. Totuși, în cele din urmă, l-a aruncat acolo într-un loc. Între timp ai lui l-au căutat toată noaptea și l-au găsit pe sârmanul acela" căzut pe pod. Dacă nu era frig și-ar fi scos sacoul și diavolul l-ar fi aruncat în mijlocul râului. L-a păzit crucea ce o avea pe reverul său. Credea și sârmana lui femeie. Dacă nu ar fi avut credință, ar fi procedat așa?

-Părinte, un om care are sfințenie nu poate demasca sau frâna un vrăjitor?

-Cum să-l frâneze? Dacă spui unuia care are puțină frică de Dumnezeu să ia aminte, pentru că așa cum trăiește nu merge bine, și tot nu iese din ale lui, cu cât mai mult vrăjitorul, care lucrează împreună cu diavolul. Unuia ca acesta ce să-i faci? Îi vei spune unele lucruri, dar el tot cu diavolul va fi. Nu se poate face nimic. Numai atunci când vrăjitorul este înaintea ta și tu rostești rugăciunea, în clipa aceea diavolul se poate încurca și vrăjitorul să nu-și poată face treaba sa.

Cineva avea o problemă și, un vrăjitor, care era și mare escroc, s-a dus acasă la el să-l ajute. Acela rostea rugăciunea. Sârmanul era un om simplu, nu știa că celălalt este vrăjitor, și de aceea a intervenit Dumnezeu. Și să vedeți ce a îngăduit Dumnezeu, pentru ca să-și dea seama! Vrăjitorul a început să fie bătut de diavoli și cerea ajutor de la omul la care a venit să-i rezolve problema.

-Părinte, acela îi vedea pe diavoli?

-Omul acela nu-i vedea pe diavoli; vedea o scenă. Vrăjitorul striga "ajutor", făcea tumbe, cădea jos, ridica mâna ca să-și apere capul. Pentru că să nu credeți că vrăjitorii o duc bine și că diavolii le fac întotdeauna hatârul. Faptul că s-au lepădat odată de Hristos, asta le este de ajuns. La început vrăjitorii fac contracte cu diavolii, ca să-i ajute, și diavolii se supun, pentru câțiva ani, poruncilor. După aceea însă le spun: "Acum să ne mai ocupăm de voi?" Mai ales atunci când magii nu reușesc să facă ceea ce vor diavolii, știți ce pățesc după aceea?

Îmi aduc aminte că odată, pe când discutam lângă Colibă cu acel vrăjitor tânăr din Tibet, deodată s-a ridicat, mi-a prins mâinile și mi le-a întors la spate. "Să vină acum Hagi-Efendi (Sf. Arsenie Capadocianul) să te scape", - mi-a spus. "Bre diavole, hai, pleacă de aici", - i-am spus, și l-am aruncat jos. Auzi colo, să-l hulească pe Sfântul! Apoi a venit să mă lovească cu piciorul, dar nu a reușit, pentru că piciorul s-a oprit lângă gura mea. M-a păzit Dumnezeu. L-am lăsat și am intrat în chilie. După puțină vreme îl văd venind plini de spini pe el. "Satana m-a pedepsit pentru că nu te-am biruit. M-a târât prin rugi", - mi-a spus.

Puterile negre ale întunericului sunt slabe. Oamenii le fac puternice prin îndepărtarea lor de la Dumnezeu, dând astfel drepturi diavolului. [...]

-Părinte, adică mândria poate duce la îndrăcire?

-Da. Să presupunem că cineva face o greșală și se îndreptățește pe sine. Dacă ceilalți îi spun un cuvânt ca să-l ajute, spune că îl nedreptățesc, crede că este mai bun decât aceia și îi judecă. Apoi începe încet-încet să-i judece și pe sfinți. Mai întâi pe cei mai noi, apoi și pe cei mai vechi: "Acela nu a făcut minuni, celălalt a făcut aceea...". Apoi după puțin înaintea și începe să judece Sinoadele: "Și Sinoadele în felul în care au hotărât...", prin urmare, nici Sinoadele nu sunt vrednice de cinstire, după părerea lui. Și în cele din urmă ajunge să spună: "Și Dumnezeu de ce a făcut asta așa?" Ei, când omul ajunge în punctul acesta, nu înnebunește, ci se îndrăcește. [...]

-Părinte, cum ne putem da seama dacă cineva este îndrăcit și nu bolnav psihic? De aceasta își poate da seama și un medic simplu dar evlavios. Cei care au diavolul sar în sus atunci când se apropie de ceva sfânt. Astfel se vede clar că au diavol. De le dai puțină aghiazmă sau dacă îi însemnezi cu sfinte moaște, se împotrivesc, deoarece diavolul este înghesuit în lăuntru lor. Iar cei ce suferă de boală psihică nu se împotrivesc deloc. Chiar dacă porți cruce și te apropii de cei îndrăciți, aceștia se neliniștesc și se tulbură. Odată, la o priveghere în Sfântul Munte, niște Părinți mi-au spus că le spune gândul cum că un oarecare mirean, care era acolo, are diavol. M-am așezat în strana alăturată și am lipit de el crucea mea, ce avea din Sfântul Lemn. A sărit în sus și s-a dus în altă parte. Când a mai plecat din lumea care era în biserică, m-am dus iarăși lângă el. A făcut la fel. Atunci am înțeles că într-adevăr avea diavol.

-Când îmi aduc la Colibă copii și îmi spun că au diavol, ca să mă încredințez dacă sunt îndrăciți, de multe ori iau o părticică din Sfintele Moaște ale Sfântului Arsenie și o ascund în palmă. Și să vedeți, deși am amândouă palmele închise, copilul, dacă are diavol, se uită cu frică la mâna în care țin sfintele moaște. Iar dacă nu are diavol, ci, de pildă, vreo boală a creierului, nu reacționează deloc. Alteori le dau apă în care mai înainte băgasem părticica de Sfintele moaște, și, dacă au diavol, nu o beau, se îndepărtează. Unui copil îndrăcit i-am dat odată mai întâi dulciuri, ca să i se facă sete, și după aceea i-am adus din acea apă. "Lui Ionică o să-i dau cea mai bună apă", - i-am spus. Cum a gustat puțin, a început să strige: "Apa asta mă arde. Ce are în ea? "Nimic", - îi spun. "Ce-mi faci? Mă arde", - a strigat. "Nu te arde pe tine; pe altcineva îl arde" - îi spun. Îl însemnam cu semnul crucii pe cap, și dădea din mâini și din picioare... Pățise o criză de îndrăcire. Diavolul îl făcuse ghem. [...]

-Părinte, deasa împărtășanie îi ajută pe cei îndrăciți?

-Pentru cei care s-au născut îndrăciți, nefiind ei vinovați de aceasta, deasa împărtășanie este medicamentul cel mai eficient. Unii ca aceștia au o plată foarte mare, dacă nu murmură, până când se vor elibera, cu ajutorul harului lui Dumnezeu. Sunt mucenici, dacă rabdă; de aceea se și impune ca ei să se împărtășească adesea; însă unul care s-a îndrăcit din propria lui neatenție, trebuie să se pocăiască, să se spovedească și să se nevoiască pentru ca să se vindece, și să se împărtășească atunci când trebuie; cu binecuvântarea duhovnicului lui. Dacă se împărtășește fără să se pocăiască și fără să se spovedească, se va îndrăci și mai rău. Odată l-au dus pe un îndrăcit să se împărtășească și a scuipat Sfânta împărtășanie. Hristos s-a jertfit, a primit să-i dea Trupul și Sângele Lui și acesta să le scuipe! Înfricoșător! Vedeți că diavolul nu primește ajutor?

-Părinte, putem da numele lor să fie citite la Proscomidie?

-Da, desigur. Cei îndrăciți se folosesc mult atunci când preoții citesc cu durere numele lor la Proscomidie.

-Părinte, atunci când cineva care s-a îndrăcit se pocăiește, se spovedește, se împărtășește, dar influența diavolească nu scade, ce se întâmplă? Nu scade, pentru că în acela încă nu s-a întărit starea cea duhovnicească. Dacă Dumnezeu l-ar ajuta imediat să se slobozească de această influență diavolească va aluneca iarăși îndată. De aceea Dumnezeu, din multă dragoste îngăduie ca răul să cedeze încet-încet. Astfel omul și plătește - ispășindu-și prin pătimire păcatele - și își și întărește starea sa duhovnicească. Cu cât acela își întărește starea sa duhovnicească, cu atât cedează și răul. De el însuși depinde cât de repede se va slobozi de înrăurirea diavolească. Odată m-a întrebat tatăl unui copil ce avea diavol: "Când se va face bine copilul meu?" "Atunci când tu te vei întări într-o stare duhovnicească, - îi spun, - va fi ajutat și el". Sărmanul copil, deși trăia duhovnicește, tatăl lui se împotriva și-i spunea că va înnebuni dacă nu-și va schimba viața. Și a început el însuși să-l ducă pe copil la case de toleranță, și atunci copilul a alunecat și s-a îndrăcit. Atunci când l-a stăpânit diavolul, se năpustea asupra mamei lui cu intenții urâte. Sărmana mamă a fost nevoită să plece într-o insulă, ca să scape. Tatăl se pocăise și încerca să trăiască duhovnicește, dar copilul nu se făcea bine.

Abia atunci după ce a mers pe la toate locurile de închinare, a învățat toate viețile Sfinților și s-a întărit duhovnicește, numai după aceasta copilul lui s-a făcut bine.

-Părinte, astăzi au adus o îndrăcită și ne-au rugat să-i spunem preotului să-i citească exorcisme. Ce să facem?

-În cazul acesta e mai bine să le spuneți să rânduiască aceasta duhovnicul ei. Dacă a intrat diavolul în ea înseamnă că sau ea, sau părinții ei au făcut un oarecare păcat greu, și i-au dat drepturi, pentru că păcatul îl aduce pe diavol. Dacă nu se pocăiesc și nu se mărturisesc, nu pleacă păcatul și, prin urmare, nu pleacă nici diavolul. Sau poate și pentru un alt motiv a îngăduit Dumnezeu să se îndrăcească.

-Părinte, îndrăciții sunt ajutați prin exorcisme?

-Depinde. Exorcismele ajută atunci când se citesc la un copilăș îndrăcit, care nu a dat drepturi diavolului și nu știe încă despre spovedanie, sau la unul mare care și-a pierdut mințile și nu se poate mărturisi. Atunci când cel îndrăcit este în toate mințile, trebuie mai întâi să se ajute aflând în ce a greșit de s-a îndrăcit, să se pocăiască, să se spovedească și după aceea, dacă trebuie, să i se citească exorcisme. Pentru că și numai prin rugăciunea de iertare poate fugi diavolul. [...]

Desigur, poate va spune cineva că există oameni care fac o mulțime de păcate și totuși nu se îndrăcesc. Cum de se întâmplă aceasta? Când omul a ajuns la nesimțirea desăvârșită, atunci nu mai este atacat de diavolul, pentru că Dumnezeu vede că nu mai poate fi ajutat. Trebuie să știm că atacul pricinuit din lucrare diavolească este, într-un anume fel, un dar al lui Dumnezeu pentru omul păcătos, ca să se smerească, să se pocăiască și să se mântuiască. [...]

-Părinte, din vise poate prevedea cineva ceva ce i se va întâmpla?

-Nu, nu dați atenție viselor. Fie plăcute, fie neplăcute de sunt, nu trebuie să credem în ele, pentru că există primejdia înșelării. Nouăzeci și cinci la sută din vise sunt înșelătoare. De aceea Sfinții Părinți spun să nu le dăm atenție. Foarte puține vise sunt de la Dumnezeu, dar și acestea, ca să le explice cineva, trebuie să aibă curăție și alte condiții, precum Iosif (Fac. 37: 5-11) și Daniil care aveau harisma de la Dumnezeu. "Îți voi spune, i-a spus Daniil lui Nabucodonosor, - și ce vis ai văzut și ce înseamnă" (Dan. 2: 25-46). Dar la ce stare a ajuns! Era între lei și leii, cu toate că erau flămânzi, nu s-au atins de el (Dan. 6: 16 ș.u.), Avacum i-a dus de mâncare și acela a spus: "Și-a adus aminte de mine Dumnezeu?" (Dan. Bel și balaurul 1: 45). Dacă nu și-ar fi adus aminte Dumnezeu de prooroc, cine și-ar fi adus aminte de el?

-Părinte, unii oameni nu au vise.

-Mai bine că nu au. Nu cheltuiesc nici pe bilete, nici benzină. În vise vezi într-un minut ceva a cărui vizionare ar fi durat în realitate ceasuri, zile, pentru că se șterge timpul. Iată, din aceasta poate pricepe oricine psalmul: "O mie de ani înaintea ochilor Tăi, Doamne, sunt ca ziua de ieri, care a trecut" (Ps. 89: 4).

-Părinte, atunci când oamenii ne povestesc vedenii, sau că au văzut un Sfânt etc, ce să le spunem?

-Este bine să le spuneți să fie rezervați. Asta este mai sigur, pentru că nu pot toți să deosebească dacă o vedenie este de la Dumnezeu sau de la diavolul.

Chiar de la Dumnezeu de ar fi vedenia, omul nu trebuie s-o primească. Dumnezeu este mișcat, într-un fel, atunci când vede că făptura Sa nu primește vedenia, deoarece asta arată că are smerenie. Dacă într-adevăr era sfânt cel ce s-a arătat, Dumnezeu știe, după aceea, să înștiințeze și în alt mod sufletul și să-l povățuiască la ceea ce vrea. [...]

-Părinte, de ce oamenii merg adeseori, cu vreo problemă ce o au, la cei înșelați?

- Pentru că diavolul are harisme ieftine și de la ei le iau ușor. Cele pe care aceia le spun oamenilor ca să le facă nu sunt grele și le odihnesc patimile lor. În loc să se pocăiască pentru păcatele ce le fac în lume, și să meargă la un duhovnic să se mărturisească, află niște înșelați, adică pe diavolul, și îi cer lui să le rezolve problema lor. După aceea se chinuiesc și nu-și dau seama că i-a legat diavolul și le dă comandă. [...]

-Părinte, cum oare unii oameni, chiar și cultivați, cred în metempsihoză?

-Metempsihoză (sau reîncarnarea este teoria rătăcită potrivit căreia sufletul, după moartea trupească, intră în alt trup omenesc sau de animal și străbate astfel un ciclu nesfârșit de morți și renașteri) le convine oamenilor, și mai ales ateilor și necredincioșilor. Este viclenia cea mai mare a diavolului. Diavolul îi ține într-o viață de păcat cu gândul că sufletul vine și revine în această lume. "Ei, dacă de data aceasta nu reușești, - le spune diavolul, - vei reveni în viață și vei reuși a doua oară. Și dacă iarăși nu reușești, vei veni, vei reveni, vei evolua...". De aceea unii ca aceștia și spun: "Nu-i nimic dacă fac și acest păcat", și nu le pasă; trăiesc fără luare aminte, nu se pocăiesc. Vezi cum îi orbește diavolul și cum îi prinde în iad! Nu am văzut o viclenie și o artă mai mare a diavolului ca aceasta, pentru ca să-i adune pe oameni în iad! Și dacă diavolul te prinde bine o dată, oare te va mai lăsa să te întorci înapoi? Aceasta este teoria cea mai rea dintre toate teoriile hinduiste.

BIBLIOGRAFIE: Cuviosul Paisie Aghioritul, *Nevoință duhovnicească*, Schitul Lacu, Sfântul Munte Athos, 2001

CUVÎNT DESPRE CĂSĂTORIE, al Sfântului Ioan Gură de Aur

Mi-a părut rău că n-am luat parte și eu la trecuta adunare a voastră, dar m-am bucurat că v-ați îndestulat acolo dintr-o prea-bogată masă. Cel ce poartă jugul cu mine a tăiat brazdă proaspătă, a aruncat sămînță în vorbirea sa îmbelșugată și cu multă grijă a lucrat asupra sufletelor voastre. Ați văzut curățenia vorbei, ați ascultat cuvîntarea bine întocmită, v-ați adăpat din apa care țîșnește către viața veșnică, ați văzut izvor care aruncă rîuri de aur curat.

Se zice că este un rîu care aduce locuitorilor din prejurul lui nisip de aur; nu că firea apelor lui ar produce aur, ci pentru că izvoarele rîului iau naștere din munții metalici, prin care curgînd și răpind nisip de aur, el se face comoară pentru locuitori, dîndu-le o bogăție neașteptată. Asemenea cu acest rîu, învățătorul care v-a vorbit de curînd, trecînd prin minele *Sfintelor Scripturi*, a luat de acolo învățături mult mai prețioase decît aurul și le-a împărțit sufletelor voastre. Și știu că ale mele vor părea astăzi mult mai sărace: căci acela care se bucură întotdeauna de o masă săracă, dacă i se întîmplă una mai îmbelșugată, cînd se întoarce iarăși la a lui, îi vede cu mult mai bine sărăcia. Cu toate acestea, nu mă voi da îndărăt de la datoria mea. Voi știți, căci ați învățat de la Pavel, și să mîncăți, și să răbdați, și să aveți belșug, și să duceți lipsă de orice, și să lăudați bogăția, și să nu disprețuiți pe săraci (Filip 4:12). Și, după cum iubitorii de vin și de băutură laudă vinul bun fără a disprețui pe cel slab, tot așa și voi, bucurîndu-vă pentru ascultarea cuvintelor dumnezeiești, primiți pe prea-învățați voștri dascăli, dar și celor mai puțin îndemînateci le dați ascultare încordată. Adevărat, oamenii îmbuibați se îngrețșază chiar dacă se așează la o masă bogată; din contra, cei care flămînzesc și însetoșează aleargă cu mare poftă și la o masă săracă.

Și, că nu este lingușire în cuvintele mele, ați văzut bine de tot în cuvîntarea ținută acum de curînd. Fiindcă am vorbit mult despre căsătorie, arătîndu-vă că este adevărată prea-curvie să-ți depărtezi femeia sau să iei pe una alungată, cîtă vreme trăiește bărbatul cel dintîi. Și vă aminteam legea lui Hristos, care zice: *Cine va lăsa pe femeia sa, afară de pricină de prea-curvie, o face să săvîrșească prea-curvie; iar cine va lua pe cea lăsată săvîrșește prea-curvie* (Matei 5:32). Și am văzut [atunci] pe multe plecîndu-și capul, lovindu-se peste față și neputîndu-și nici măcar să-și ridice privirea. Ei bine, atunci, ridicîndu-mi ochii spre cer am zis: Bine cuvîntat este Dumnezeu, pentru că glasul meu nu izbește urechi moarte, ci cuvintele mele pătrund cu multă greutate în inimile ascultătorilor.

Bine ar fi să nu greșim deloc, dar nu este puțin lucru pentru mîntuire să suferi greu după păcat, să recunoști greșeala sufletului tău și să-ți mustri cugetul cu multă tărie; o astfel de căință este o parte de îndreptățire și te povățuiește pe drumul nepăcătuirii. De aceea se bucură Pavel cînd îi întristează pe cei păcătoși, nu pentru că i-a întristat, ci pentru că prin întristare i-a îndreptat. *Acum mă bucur nu pentru că ați fost întristați, ci pentru că ați fost întristați spre pocăință; căci întristarea care este după Dumnezeu lucrează pocăință spre mîntuire fără de căință* (2 Corinteni 7:9, 10). Deci, fie că v-ați îndurera de păcatele voastre, fie de ale altora, sînteți vrednici de nenumărate laude. Cînd cineva se întristează pentru păcatele altora, arată simțire apostolică și urmează pe Fericitul care zice: *Cine este slab și eu să nu fiu slab? Cine se smintește și eu să nu ard?* (2 Corinteni 11:29). Iar acela care se căiește mult pentru păcatele sale a stins pedeapsa hotărîită pentru cele făptuite și prin această durere s-a făcut mai tare pentru viitor. De aceea - cînd v-am văzut cu capul plecat, gemînd și lovindu-vă fața - și eu m-am bucurat, gîndindu-mă la rodul cel mult al acestei suferințe. Pentru aceea, și astăzi vă voi vorbi despre același lucru, încît cei ce ar voi să se căsătorească să se gîndească mult la cea ce fac. În adevăr, dacă atunci cînd avem să cumpărăm o casă, sau robi, ne interesăm mult de stăpînii dinainte, ne îngrijim de starea caselor, de înfățișarea trupului și de caracterul sufletului [robilor], cu atît mai mult trebuie să arătăm multă băgare de seamă cînd e vorba de ales o femeie. Casa, dacă este rea, poți să o vinzi iarăși, și tot așa poți să înapoiezi vînzătorului robul găsit neîndemînatec; dar ca să înapoiezi iarăși femeia luată celor ce ți-au dat-o nu se poate, ci ești silit să o ții în casă toată viața; iar dacă te scapi de ea depărtînd-o, te faci pricină de prea-curvie, după legea Domnului. Deci, cînd ai de gînd să-ți iei femeie, să citești nu numai legile lumești, dar și pe cele bisericesti, căci după acestea și nu după acelea ai să fii judecat de Dumnezeu în ziua judecării viitoare. Disprețuindu-le pe cele lumești, de obicei ai de pierdut o sumă de bani; dar, dacă le calci pe cele bisericesti, aduci sufletului chinuri veșnice și focul nestins al gheenei.

Cînd ai de gînd să-ți iei femeie, tu alergi cu mare grabă la legiuitori lumești și, învîrtindu-te pe lîngă ei, cercetezi cu toată îngrijirea ce se va întîmpla dacă femeia moare fără copii, dacă are un copil, doi sau trei, cum să-și folosească averea cît trăiește tatăl ei și cum după moartea lui, și ce se va cădea fraților ei din moștenire și ce soției, cînd aceasta va fi stăpînă pe toată averea și cînd va trebui să dea din ea tuturor. Și multe altele de felul acesta îi întrebă pe ei și cercetezi, căutînd în toate chipurile să nu cadă vreo parte din bunurile soției la vreo rudă a ei. Deși, după cum am spus mai sus, chiar dacă ți-ar ieși ceva greșit, toată paguba va sta în pierderea de bani; cu toate astea nu lași nimic din ele necercetate. Oare nu este fără rost să arătăm atîta rîvnă pentru o tocmeală de bani, iar cînd e vorba de primejduirea sufletului nostru și de seama pe care o vom da acolo sus, să nu avem nici o grijă pentru un lucru care cere, mai mult decît oricare altul, muncă, grabă și grijă?

De aceea, îndemn pe cei ce au de gînd să se însoare, să se sfătuiască cu Fericitul Pavel și să citească

legile pentru căsătorie așezate de acela, învățînd mai întîi ce îndeamnă el să faci cînd ai parte de o femeie rea și desfrînată, dată la beție, cicălitoare, fără judecată sau avînd vreun alt neajuns. Căci, dacă vezi că el îți dă voie să o alungi și să aduci alta în locul ei dacă găsești în ea vreuna din aceste împrejurări, să fii sigur că nu e nici o primejdie; iar dacă nu-ți dă acest drept și îți poruncește că, afară de prea-curvie, să o iubești și să o ții la tine, chiar cu toate celelalte neajunsuri, atunci întărește-te pe tine în gîndul că trebuie să înduri toată răutatea femeii tale. Iar de îți pare grea și nesuferită această poruncă, dă-ți toată silința să-ți iei o femeie bună, înțeleaptă, ascultătoare, știind că, luînd una rea, urmează unul din acestea două: sau să înduri o supărare necurmată sau, dacă nu vrei asta, să te faci vinovat de prea-curvie, alungînd-o. *Cine va lăsa femeia sa, afară de pricină de prea-curvie, o face să săvîrșească prea-curvie; iar cine va lua pe cea lăsată săvîrșește prea-curvie* (Matei 5:32).

Dacă ne-am pătruns de acestea înainte de căsătorie și am cunoscut bine aceste legi, vom avea mare grijă să ne alegem de la început o femeie virtuoasă și potrivită cu firea noastră. Astfel, nu vom cîștiga doar aceasta, că nu o vom alunga niciodată, dar o vom iubi cu multă dragoste, așa cum ne îndeamnă Pavel. Cînd a zis: *Bărbați, iubiți-le pe femeile voastre* [...] (Efeseni 5:25), nu s-a oprit la aceasta, ci ne-a dat și măsura dragostei: [...] *cum Hristos a iubit Biserica*. Și, spune-mi, cum a iubit-o Hristos? *Că S-a dat pe Sine pentru ea*. Așa că, dacă trebuie să mori pentru soția ta, să nu mai stai la tocmeală: căci, dacă Stăpînul a iubit-o pe roabă într-atît, încît și pe El S-a dat pentru ea, cu atît mai mult trebuie ca tu s-o iubești pe tovarășa ta de robie. Dar să vedem, nu cumva frumusețea soției sau virtutea sufletului l-a fermecat pe bărbat? Nu putem spune aceasta! Cum că a fost urîță și necurată, ascultă următoarele, [căci] - după ce a zis: *S-a dat pentru ea* - a adăugat: *Ca să o sfințească pe ea, curățînd-o cu baia apei în cuvînt* (Efeseni 5:26). A arătat că înainte a fost murdară și întinată, și nu de o murdărie obișnuită, ci de cea mai grozavă necurăție: era plină de grăsime, de fum, de sînge și de tot felul de pete.³⁶ Cu toate acestea, nu s-a dezgustat de urîtenia ei, ci i-a vindecat rănila, i-a schimbat chipul, i-a îndreptat formele, i-a dres neajunsurile.³⁷ Fă și tu la fel: chiar dacă soția ta ar greși cu mii de păcate în fața ta, uită-le pe toate, iartă tot; chiar dacă are o fire rea, îndreptează-o cu dulceață și bunătate, ca și Hristos Biserica, [căreia] nu numai că i-a șters necurătenia, dar a dezbrăcat-o de bătrînețe, dezbrăcînd pe omul cel vechi, care căzuse în toate păcatele. Aceasta înțelege Apostolul Pavel prin vorbele: *Ca să o pună înainte pe ea Lui-Și Biserica mărită, neavînd întinăciune, nici zbîrcitură* (Efeseni 5:27). N-a făcut-o numai frumoasă, dar și tînără, nu numai la trup, dar și la suflet și voință. Și a învrednicit-o nu numai de această cinste: căci, primind-o fără chip, nu S-a scîrbit de urîtenia ei, dar S-a și dat pe Sine morții și a adus-o pe ea la o frumusețe de necrezut. Și, chiar după aceasta, văzînd-o adesea necurată și întinată, nu a gonit-o, nici nu a rupt lanțul căsătoriei, ci a binevoit să o îngrijească și să o îndrepteze. Căci, spune-mi, cîți n-au greșit după ce au primit credința, și, cu toate acestea, nu S-a scîrbit de ei? Ca pildă stă acela care, în Corint, făcuse cea mai mare desfrînare și care era din fiii Bisericii. N-a tăiat acel mădular, ci l-a vindecat. Biserica Galatenilor a ieșit toată din calea cea bună și a căzut în iudaism; cu toate acestea, n-a lepădat-o, ci, îngrijind-o prin Pavel, a adus-o iarăși la starea dîntîi. Tot așa, dacă se ivește vreo boală în trupurile noastre, nu tăiem mădularele, ci depărtăm boala. Așa să facem și cu femeia: dacă vreuna ar fi plecată spre prea-curvie, să nu o alungăm, ci să dăpărtăm răutatea. Și este mai cu putință să îndreptezi o femeie decît să vindecî un mădular vătămat, pe care nu-l tăiem, deși știm că nu e cu putință vindecarea lui. Mulți au picioarele sucite, cu fluierile strîmbe, și mîini uscate și ochi cu albeață; cu toate acestea, nici ochiul nu și-l scot, nici piciorul nu și-l taie, nici mina nu și-o retează. Și, deși acestea sînt nefolositoare și fac rușine celorlalte mădulare, le păstrează, pentru că sînt legate de trup. Oare nu este fără rost să ai atîta grijă cînd îndreptarea și folosul nu este cu putință, dar să te împotrivești vindecării cînd sînt bune nădăjdi și lesnicioasă schimbarea? Neajunsurile trupului sînt peste putință de îndreptat, dar o voință stricată poți să o îmbunătățești.

În zadar vei spune că boala femeii tale este de nevindecat, că ea, cu toate îngrijirile, vrea să urmeze aplecările ei rele. Nu este o pricină binevenită pentru a o alunga: căci, din faptul că nu poți să vindecî un mădular, nu urmează că trebuie să-l tai. Iar femeia este unul din mădularele tale: [...] *vor fi amîndoi un trup* - zice *Scriptura* (Facerea 2:24). Iar cînd e vorba de un mădular [trupesc], odată ce leacurile sînt neputincioase în fața bolii, nu mai trebuie nici o îngrijire. Dimpotrivă, dacă bolnavul este însăși femeia ta, chiar dacă boala ei nu se va putea vindeca, ai în vedere că tu vei primi plată pentru lecțiile și pentru îngrijirile tale. Și, chiar dacă n-am culege nici un rod, Dumnezeu va ști să plătească răbdarea noastră, pentru că temerea Sa ne-a făcut să arătăm atîta încordare, să îndurăm cu dulceață neajunsurile tovarășei noastre, să îndreptăm acest mădular al nostru. Mădular chiar al nostru - zic - și mădular nedespărțit: de aceea trebuie să-l iubim mai ales. Aceasta ne învață Sfîntul Pavel, cînd zice: *Bărbații sînt datori să-și iubească femeile ca pe trupurile lor înseși. Cel ce își iubește femeia pe sine se iubește. Că nimeni nu și-a urît trupul său vreodată, ci îl hrănește și îl încălzește, precum și Hristos Biserica; că mădulare sîntem ale*

³⁶ E vorba de grăsimea, fumul, sîngele jertfelor *Legii Vechi*, așezate de Dumnezeu pentru împlînzirea sălbăticiilor ludeilor celor vechi, iar nu pentru că El Însuși ar fi avut trebuință de carnea lor, precum și zice: *Au doară voi mîncă carne de tauri? Sau sînge de țapi voiu bea?* (Psalm 49:14).

Iar prin „pete” se înțeleg toate păcatele săvîrșite în Biserica din Ierusalim, unde s-au săvîrșit într-o vreme jertfe idolești, cum citim în cărțile Macabeilor.

³⁷ Atunci cînd a întemeiat Biserica *Noului Așezămînt*, cum se va arăta.

trupului Lui, din carnea Lui și din oasele Lui (Efeseni 5:28-30). Vrea să spună că, după cum Eva este născută din coasta lui Adam, tot așa și noi³⁸ sîntem născuți din coasta lui Hristos. Într-adevăr, aceasta însemnează *din carnea și din oasele Sale*. Iar pentru Eva știm toți că a fost născută din coasta lui Adam, căci *Scriptura* spune lămurit cum Dumnezeu a trimis somn lui Adam, a luat una din coastele lui și i-a făcut lui femeie. Acum, prin ce ne încredințăm că Biserica este zidită din coasta lui Hristos? Și acest lucru, tot *Scriptura* îl arată: cînd Hristos a fost răstignit sus pe cruce și a murit, *unul din ostași a împuns coasta Lui cu sulita, și îndată a ieșit sînge și apă* (Ioan 19:34), și din acel sînge și din acea apă s-a întocmit Biserica. Chiar Hristos mărturisește aceasta, zicînd că: *De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre întru împărăția lui Dumnezeu»* (Ioan 3:5). Sîngele este duhul. Și ne naștem din apa botezului și ne hrănim cu sînge. Vedeți cum noi sîntem din oasele și din carnea Sa, născuți, crescuți cu sîngele și cu apa Sa? Și, după cum femeia s-a zidit după ce a adormit Adam, tot așa și Biserica s-a zidit din coasta lui Hristos cînd El murise.

Și nu numai pentru aceasta trebuie să ne iubim femeia, fiindcă este mădular al nostru și are început al zidirii din noi, ci și pentru că Dumnezeu a așezat lege, zicînd: *De aceea, va părăsi omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa, și vor fi amîndoi un trup* (Facerea 2:24). Din aceeași pricină ne-a citit legea și Pavel, ca să fim împinși din toate părțile către această dragoste. Privește înțelepciunea apostolică: ne îndeamnă la dragostea femeilor nu numai după legile dumnezeiești sau numai după cele omenești, dar vorbește și de unele, și de altele, pe rînd; așa că sufletele înalte și pline de înțelepciune sînt împinse să iubească prin încredințări cerești, iar sufletele slabe dimpotrivă, prin temeuri pămîntești și firești. Pentru aceasta, el se sprijinește mai întîi pe înțelepciunea lui Hristos și începe îndemnul său astfel: *Iubiți femeile voastre cum Hristos a iubit Biserica*. Dar ceea ce vine este omenesc: *Oamenii trebuie să iubească pe femeile lor cum își iubesc trupurile lor*. Urmarea este a lui Hristos: *Că mădulare sîntem ale trupului Lui, din carnea Lui și din oasele Lui* (Efeseni 5:30). Apoi, iarăși vin temeuri pămîntești: *Pentru aceea, va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa, și vor fi amîndoi un trup* (Efeseni 5:31). Și, după ce a citit această lege, zice: *Taina aceasta mare este* (Efeseni 5:32). În ce fel este mare? - întrebați voi. În aceea că o fecioară, închisă pînă atunci în camera ei, poate să-și iubească și să-și prețuiască, din prima zi și ca pe însuși trupul ei, soțul pe care nu l-a văzut niciodată înainte; și iarăși, pentru că, din prima zi, bărbatul pe care ea nu l-a văzut niciodată pune înaintea tuturor lucrurilor o femeie cu care el înainte nu schimbase un cuvînt, și o pune înaintea prietenilor, cunoscuților, a tatălui și a mamei sale. Să vorbim acum de părinți. Dacă li se întîmplă, afară de această împrejurare, să piardă niscaiva bani, se întristează, se îndurerează și duc înaintea judecării pe cei ce i-au păgubit; iar omul pe care ei nu l-au văzut niciodată, nici nu l-au cunoscut, primește de la ei, odată cu fecioara lor, și o zestre destul de mare. Și se bucură făcînd aceasta și nu socotesc ca pierdere ceea ce au dat. Cînd își văd fiica plecată din casă și luînd cu dînsa și o parte din averea lor, nu simt nici părere de rău, nici necaz, nici durere, ba încă mulțumesc și socotesc că li s-au împlinit dorințele. Pavel ia seama la toate acestea și - văzînd cum cei doi soți își părăsesc părinții pentru a se lipi unul de altul, și cum noua însoțire capătă o mai mare putere decît vechea obișnuință de la părinți - gîndește că aici nu-i vorba de un fapt omenesc, ci că Dumnezeu seamănă această dragoste în suflete și insuflă acea veselie atît părinților, cît și soților. Ca urmare, a zis: *Taina aceasta mare este*. După cum copilul care se naște îi recunoaște de la început pe părinții săi, înainte de a putea vorbi, tot așa soțul și soția, fără să fie apropiați, fără să fie îndemnați, lămuriți asupra datoriei lor, de la vederea dintîi se și unesc.

Apoi, văzînd că același lucru s-a făcut cu Hristos și cu Biserica, Apostolul se miră mult. Și cum s-a petrecut aceasta? După cum bărbatul părăsește pe tatăl său și își caută femeie, tot așa Hristos a părăsit tronul părintesc și a venit la mireasă. În loc de a ne chema sus, S-a coborît El singur către noi. Iar prin acest cuvînt, *El a părăsit*, să nu înțelegeți o despărțire, ci o coborîre, căci, chiar fiind cu noi, era și cu Tatăl Său. De aceea a zis Pavel: *Taina aceasta mare este*. Mare, negreșit, chiar dacă s-ar face numai pentru oameni. Dar, cînd văd că aceasta este adevărată și cu privire la Hristos și Biserica, atunci sînt mișcat și mă minunez. De aceea - după ce a zis: *Taina aceasta mare este* - a adăugat: *Eu însă zic de Hristos și de Biserica* (Efeseni 5:32). Tu ști acum ce taină este căsătoria, și ce chip de faptă mare este; gîndește-te deci mult și cu îngrijire și nu căuta bogăție cînd te căsătorești. Nu socoti căsătoria ca un negoț, ci ca întovărășire a două vieți.

Am auzit pe mulți zicînd: Cutare era sărac, căsătoria l-a îmbogățit, a luat o femeie bogată; trăiește acum în strălucire și îmbelșugare. Ce spui, omule? Tu vrei ca femeia să-ți aducă bani? Poți să spui asta fără rușine și fără să roșești, nu te ascunzi în fundul pămîntului, cînd cauți așa mijloace de cîștig? Așa vorbește un soț? Numai o singură însărcinare are femeia: să-i păzească pe cei născuți, să aibă grijă de veniturile tale și de casa ta. De aceea ți-a dat-o Dumnezeu, ca să te îngrijească în acestea, ca și în toate celelalte. Pentru că viața noastră cuprinde două feluri de lucrări, cele obștești și cele de casă, Dumnezeu a împărțit sarcina între om și femeie: ei i-a dat conducerea casei, lui - toate treburile obștești, toate cele care se făptuiesc în afară: judecări, sfătuiri, conducerea armatei și celelalte. Femeia nu poate să poarte lancea, să arunce săgeata, dar poate să țină furca, să țesească pînză, să pună rînduială în întreaga casă. Nu e în stare să dea o hotărîre într-un sfat, dar poate să-și dea părerea într-ale casei, pe care bărbatul le împarte cu ea. Ea nu poate să mînuiască bine banii obștești, dar poate să-și crească bine copiii, comoara

³⁸ Noi, cei care alcătuim Biserica.

mai scumpă decât toate; poate să vegheze la lucrul și la purtarea slugilor, să dea încredere bărbatului, să-l descarce de toate grijile pe care le cere o gospodărie, adică de cămară, de țesut, de mîncare, îmbrăcăminte și celelalte care nu sînt nici potrivite, nici ușoare pentru bărbat, dacă ar vrea să le ia el asupra-și. Este o parte din bunăvoința și înțelepciunea dumnezeiască faptul că acela care se pricepe bine în lucrurile mari se arată neputincios și nepriceput în lucrurile mici, pentru ca omul să aibă nevoie de femeie. Într-adevăr, dacă Dumnezeu l-ar fi zidit pe bărbat deopotrivă îndemînatic în amîndouă sarcinile, neamul femeilor ar fi fost disprețuit; și, pe de altă parte, dacă ar fi dat femeilor ocupații mai înalte și mai de preț, ele s-ar fi umplut de trufie. De aceea nu a încredințat pe amîndouă numai unuia, ca nu cumva soarta celuilalt să fie mai înjosită și zadarnică; și n-a împărțit deopotrivă însărcinările, ca să nu se ivească între ei luptă de întîietate și femeile să nu ceară de la bărbați întîiul rang. Ci, ca să îngrijească și de unire, și de întîietate, a împărțit fiecăruia însărcinarea sa astfel încît partea bărbatului să fie mai de folos și mai însemnată, iar a femeii mai mică și mai jos puțin; așa că nevoile vieții ne îndeamnă să o cinstim [pe femeie], iar micimea însărcinării sale nu o lasă să se ridice împotriva bărbatului său.

Ca urmare, să căutăm toți de aici înainte un singur lucru: virtutea, ca să ne bucurăm de pace, să gustăm mîngîierile unirii și ale dragostei necurmate. Dacă te căsătorești cu o femeie bogată, iei mai degrabă un stăpîn pe cap decât o femeie. Afară de aceasta, prin firea lor, femeile sînt pline de deșertăciune, de mîndrie și de dorința de a-ți lua ochii; dacă le mai vine în ajutor și averea, în ce chip le vor mai putea suferi bărbații lor? Dimpotrivă, acela care ia o femeie de seama lui sau una mai săracă decât el își ia un ajutor, un tovarăș, și cu adevărat aduce fericirea în casa lor. Lipsa de avere o îndeamnă pe femeie să fie supusă bărbatului întru totul, să i se plece și să-l asculte în toate, așa că pierde pricina de ceartă, luptă, îngînfare, neînțelegeri, și se săvîrșește legătura păcii, unirii, iubirii și a înțelegerii. Pace deci și bun trai, iar nu bani! Căsătoria nu este făcută ca să ne umplem casa de lupte și bătaii, să trăim în mijlocul certurilor, să muncim în neînțelegeri și să ne facem viața nesuferită, ci ca să ne dea un ajutor, să ne deschidă un liman, un adăpost, să ne mîngîie în întristare, să găsim mulțumire în vorba cu femeia noastră. Cîți bogați nu s-au văzut mai îmbogățiți prin zestrea femeii, dar lipsiți deodată și pentru totdeauna de pace și fericire printr-o căsătorie care făcea din masa lor o arenă, un teatru de lupte zilnice? Și dimpotrivă, cîți săraci nu s-au văzut, uniți cu femei încă mai sărace, care se bucură de pace și sînt fericiți să trăiască, pe cînd mulți bogați, în mijlocul belșugului, își doresc moartea, ca să scape de femeia lor, și nu cer decât scăparea de o viață atît de nesuferită? Așa este de adevărat că banii nu folosesc la nimic, dacă n-ai o soție virtuoasă. Dar ce să mai vorbim de pace și înțelegere? Aceluia care nu se gîndește decât să cîștige bani adesea pătîmește rău fiindcă a luat în căsătorie o femeie mai bogată decât el. Cînd își sporește strălucirea traiului pe măsura zestrei primite, moartea fără de vreme a soției vine de l silește să dea înapoi părinților zestrea întreagă; atunci, asemenea naufragațiilor care nu scapă decât cu trupul din valuri, nenorocitul - după atîtea certuri, lupte, neînțelegeri, procese - abia scapă din încurcătură numai cu trupul și libertatea sa. Și, după cum neguțătorii nesătui își pierd totul în naufragiu pentru că au încărcat corabia cu multe mărfuri și i-au pus o greutate mai mare decât puterea ei, tot așa și cei care urmăresc căsătorii bogate, pe cînd cred că-și măresc avuția prin zestrea femeii, o pierd și pe aceea pe care o avuseseră mai nainte. Este destul o clipă și o izbitură de val ca să se scufunde o corabie; tot așa, moartea timpurie a femeii este destulă ca să aducă soțului sărăcia și doliul.

Gîndindu-ne bine la toate acestea, să nu mai căutăm bani, să căutăm virtutea, cinstea, smerenia. O femeie smerită, virtuoasă, înțeleaptă, fie chiar fără avere, va ști să se folosească de sărăcie mai bine decât alta de bogăție; dimpotrivă, o femeie rea, neînfrînată, cicălitoare, chiar dacă ar găsi în casă mii de comori, le va risipi mai repede decât orice furtună și va aduce pe capul bărbatului, odată cu sărăcia, și nenumărate nenorociri. Să nu căutăm deci bogăție, ci o femeie care să folosească bine averea noastră.

Află mai întîi care este pricina căsătoriei și de ce ne-a fost lăsată, și nu cere nimic mai mult. Care este pricina căsătoriei și în ce scop a fost hotărîtă de Dumnezeu? Ascultă ce zice Pavel: *Din pricina aprinderii, fiecare să-și aibă femeia sa* (1 Corinteni 7:2). N-a zis „pentru ca să ușurezi sărăcia” sau „pentru ca să dobîndești bogăție”; dar ce? Pentru ca să fugim de aprindere, să potolim pofta, să trăim în curăție, să ne facem plăcuți lui Dumnezeu, mulțumindu-ne numai de femeia noastră. Iată darul căsătoriei, iată rodul, iată cîștigul. Nu da drumul la mult ca să alergi după puțin, căci banii sunt puțin lucru în fața curăției. Singura pricină care trebuie să ne îndemne la căsătorie să fie hotărîrea de a fugi de păcat, de a scăpa de orice aprindere; orice căsătorie deci trebuie să țintească să ne ajute la păstrarea curăției. Și va fi așa, dacă vom lua în căsătorie femei care să ne îndemne către multă evlavie, multă înfrîinare și multă înțelepciune. Căci frumusețea trupului, cînd nu are ca tovarăș virtutea sufletului, îl va putea ține pe bărbat 20 sau 30 de zile, dar nu va merge mai departe, căci va da pe față răutatea ascunsă, și atunci tot farmecul va fi spulberat. Dimpotrivă, acelea în care strălucește frumusețea sufletului n-au nici o teamă de fuga vremii, care le dă prilej în fiecare zi să-și descopere frumoasele lor însușiri; [față de acestea], dragostea soților se face mai vie, legătura dintre ei se strînge mereu. În această stare de lucruri și înaintea acestei vii și firești iubiri, orice fel de aprindere este aruncată departe; chiar gîndul de neînfrîinare nu va intra niciodată în mintea bărbatului legat de femeia sa prin dragoste. Îi va fi credincios pînă la sfîrșit și astfel, prin curăția sa, va coborî asupra casei sale bunăvoința și sprijinul dumnezeiesc. Iată căsătoriile pe care le făceau dreptii în vremurile vechi, mai aplicați către virtute decât către bogăție. Și că lucrul acesta este adevărat, vă voi arăta printr-o pildă o astfel de căsătorie: *Avraam era acum bătrîn și vechi de zile, și Domnul îl binecuvîntase întru toate. Atunci a zis Avraam slugii celei mai bătrîne a casei*

sale, care era mai mare peste toate ale sale: Pune mâna ta sub coapsa mea! Și te voi jura pe Domnul Dumnezeuul cerului și al pământului ca feciorului meu Isaac să nu-i iei femeie din fetele Hananeilor, între care locuiesc eu. Ci vei merge în pământul unde m-am născut eu, la neamul meu, și de acolo vei lua femeie fiului meu Isaac (Facerea 24:1-4). Vedeți ce grijă la acest om virtuos, la acest drept, pentru căsătorie? N-a chemat femei rele, cum fac cei de acum, nici babe bune de gură, ci a încredințat acest lucru în mâna slugii sale. Și chiar acesta este un semn al mării înțelepciuni a Patriarhului: că a putut să crească o astfel de slugă căreia să-i încredințeze o însărcinare atât de mare. În sfârșit, femeia care îi trebuie lui nu este nici o femeie bogată, nici o femeie frumoasă, ci o femeie virtuoasă, și de aceea pune pe sluga sa să facă o cale atât de lungă. Luați în seamă și priceperea slugii! El nu zice: „Ce însărcinare îmi dai tu? Când noi sîntem înconjurați de atîtea neamuri la care se găsește mulțime de fete de oameni bogați, alese, frumoase - tu mă trimiți într-o țară așa de depărtată, printre oameni necunoscuți? Cu cine voi vorbi? Cine mă va cunoaște? Și dacă îmi întind curse, dacă mă înșeală? Căci nu e nimic mai ușor de înșelat decît un străin.” El n-a zis nimic de acestea, ci, dînd la o parte toate, s-a oprit numai la bănuiala care se ivește de la început în minte: neîmpotrivindu-se stăpînului său, a arătat supunere; [apoi], întrebînd numai ceea ce trebuia să știe, și-a arătat priceperea și prevederea. Care este acest lucru, ce a întreat pe stăpînul său? *Dar de nu va vrea fecioara - a zis el - să vină cu mine în pământul acesta, întoarce-voi pe fiul tău acolo în pământul de unde ai ieșit?* (Facerea 24:5). Avraam i-a răspuns: *Ia aminte să nu întorci pe fiul meu acolo. Domnul Dumnezeuul Cerului și al pământului - Cel ce m-a luat din casa tatălui meu și din pământul în care m-am născut, Cel ce mi-a grăit și s-a jurat mie, zicînd: Îți voi da pământul acesta ție și seminției tale - Acesta va trimite pe îngerul Său înaintea ta, și vei lua femeie feciorului meu de acolo* (Facerea 24:6-7). Vedeți credința Patriarhului? Nu s-a rugat nici de prieteni, nici de rude, nici de vreun altul, ci i-a dat pe Dumnezeu ca tălmăcitor și ca tovarăș de drum. Apoi, voind să întărească pe slugă, în loc să-i spună numai: *Domnul Cerului și al pământului* - adaugă: *Care m-a scos din casa tatălui meu*. Adu-ți aminte - zice el - cum am făcut atîta drum, cum, părăsindu-ne țara, am găsit mai multă mulțumire în pământ străin, cum cele fără putință s-au făptuit în totul. Și nu numai în înțelesul acesta zice: *Cel ce m-a luat din casa tatălui meu*, ci vrea să-i arate că Dumnezeu îi este datornic. Noi sîntem creditorii lui - zice Avraam - și chiar El a făgăduit: *Îți voi da ție acest pământ și seminției tale*. Așa că, chiar dacă am fi nevrednici, ne va ajuta, pentru că a făcut învoială nemincinoasă cu însăși gura Sa; va înlătura toate piedicile dinaintea noastră și va aduce la îndeplinire dorințele noastre. Zicînd acestea, a trimis sluga.

Ajungînd în țara care îi fusese hotărîită, slujitorul nu a întreat pe nici un locuitor al cetății, n-a intrat în vorbă cu oameni și nici cu femei. Dar băgați de seamă cum își vorbește lui singur. El se ridică pentru rugăciune și zice: *Doamne Dumnezeuul stăpînului meu Avraam, fă cale bună înaintea mea astăzi* (Facerea 24:12). Nu zice „Doamne Dumnezeuul meu”; dar cum zice? *Doamne Dumnezeuul stăpînului meu Avraam*. Eu [- zice -] nu sînt decît un nevoiaș, dar mă acopăr cu stăpînul meu, căci nu vin pentru mine, nu sînt decît trimisul său; ia în seamă credința lui și ajută-mi să duc pînă la capăt sarcina dată.

Acum, ca să nu credeți că el vorbește ca un creditor care își cere dreptul său, ascultați vorbele care urmează: *Fie-Ți milă de stăpînul meu Avraam* (Facere 24:12). [Adică:] Chiar dacă am avea mii de drepturi, ne rugăm ca să avem totul prin bunătatea Ta, nimic ca plată a datoriei Tale. Și ce cere el? *Iată, eu stau la fîntîna apei, și fetele celor ce locuiesc în cetate ies ca să scoată apă. Și fecioara căreia eu voi zice: Pleacă urciorul tău să beau! - iar ea va zice mie: Bea tu, și cămilele tale le voi adăpa, pînă ce vor înceta toate a bea, aceea să fie pe care Tu ai rînduit-o robului Tău Isaac; și întru aceasta voi cunoaște că ai făcut milă cu stăpînul meu Avraam* (Facerea 24:13, 14).

Vedeți înțelepciunea slugii? Ce semn pune el? Nu zice: Dacă voi vedea pe una dusă într-un car tras de catîri, tîrînd în urma sa o ceată de eunuci, înconjurată de robi numeroși, frumoasă și strălucitoare de farmecul tinereții, aceea este pe care ai gătit-o pentru sluga ta. Ce zice însă? *Fecioara căreia îi voi zice: Pleacă vasul tău să beau!* Ce faci tu, omule? O astfel de femeie cauți tu pentru stăpînul tău, o femeie care cară apă și vrea să-ți vorbească? Da - răspunde el - căci nu m-a trimis să caut bogăție, nici neam mare, ci bune însușiri ale sufletului. Se găsesc mai des cărătoare de apă care au o virtute desăvîrșită, pe cînd altele, stăpîne pe bogate locuințe, sînt pline de patimi și foarte rele. Dar după ce va cunoaște el virtutea acestei femei? După semnul pe care l-a arătat. Dar cum să pricepi virtutea prin acest semn? El este foarte mare și cu totul sigur, căci învederează milostenia, încît orice altă dovadă este de prisos. Vorbele slugii însemnează deci acest lucru, deși el nu-l spune pe față. Eu [- zice -] caut o fecioară așa de milostivă, încît să ducă la capăt toate însărcinările de care este în stare. Și nu pe nedrept căuta o astfel de soție: ci, trăind într-o casă unde înflorea mai mult primirea de oaspeți³⁹, el voia înainte de toate să găsească o femeie potrivită cu firea stăpînului săi. Ca și cum ar fi zis: Noi voim să aducem la noi o femeie ale cărei mîini să fie deschise pentru oaspeți, ca să nu fie luptă și certuri cînd bărbatul va face milostenii din averea sa, după pilda tatălui său, și va aduce în casă străini; [căci] așa se va întîmpla, dacă femeia este cicălitoare și nu-l lasă să facă [aceasta], cum se întîmplă în multe case. Dintru început vreau să mă încredințez dacă ea este primitoare de oaspeți, căci de aici vine toată fericirea noastră. Prin iubirea de oaspeți a dobîndit, din cer, stăpînul meu pe mirele de azi, prin aceasta s-a făcut tată. A jertfit un vițel și a

³⁹ Căci doar Avraam și Sarra se învredniciseră să aibă ca oaspete pe Însuși Dumnezeu cel în Treime slăvit, în chipul celor trei Îngeri, cum va arăta în continuare Sfîntul Ioan Hrisostomul.

primit un copil, a frământat făină, și Dumnezeu i-a făgăduit urmași așa de numeroși ca și stelele⁴⁰. Deci, pentru că din primirea de străini ne-au venit nouă în casă toate bunătățile, caut această faptă bună înaintea tuturor celorlalte. Să avem în vedere că omul nu a primit doar apa cerută, ci să ne gândim că el a aflat ce este un suflet bun, care dă nu numai ce i se cere, ci și ceea ce nu i s-a cerut.

Dar încă nu sfinșise el a cugeta acestea în mintea sa – zice – când iată că ieși cu ulciorul pe umăr Reveca (Facerea 24:15), și așa se împlini acea vorbă a Proorocului: Pînă să isprăvești tu de vorbit, Eu sînt de față (Isaia 58: 9). Iată cum Dumnezeu binevoiește să împlinească rugăciunile oamenilor evlavioși mai înainte ca ele să fie sfinșite. Ca urmare, și tu, când vei vrea să te căsătorești, nu alerga la oameni sau la femei care își fac meșteșug din nenorocirile altora și nu caută nimic altceva decît să capete un cîștig. Aleargă la Dumnezeu, și El te va ajuta în căsătoria ta, căci avem făgăduința Lui: Căutați împărăția Cerurilor, și toate celelalte se vor adăuga vouă (Matei 6:33). Și să nu zică nimeni: Cum pot să-L văd eu pe Dumnezeu, cum pot să vorbesc cu El și să-L întreb lămurit? [Acestea sînt] gînduri ale sufletului fără credință. Pentru Dumnezeu totul este o clipă și n-are nevoie de vorbă ca să îndeplinească tot ce voiești. Și tocmai aceasta s-a întîmplat cu sluga lui Avraam: n-a auzit nici un glas, n-a văzut nici o față. În picioare, lîngă fîntînă, se ruga, și îndată a fost ascultat: Dar încă nu sfinșise el a cugeta acestea în mintea sa, când iată că ieși cu ulciorul pe umăr Reveca, fata lui Batuil feciorul Milcăi, femeia lui Nahor, fratelui lui Avraam. Aceasta era foarte frumoasă la chip, fecioară, pe care nu o cunoscuse vreun bărbat (Facerea 24:15, 16). De ce-mi vorbește de frumusețea trupului? Ca să pricepi mai bine marea ei curăție, ca să înțelegi frumusețea sufletului ei. Minunat lucru este curăția, dar mult mai minunat încă atunci când este unită cu frumusețea trupului. De aceea Scriptura, înainte de a povesti istoria lui Iosif și curăția sa, vorbește mai întîi de frumusețea trupului său, zicînd: Iosif însă era chipeș la statură și foarte frumos la față (Facerea 39:6); și numai după aceea ne arată înfrînarea tînarului, zicînd că această frumusețe nu l-a adus la neînfrînare. Căci, după cum frumusețea nu este întotdeauna pricina aprinderii, tot așa nici urîtenia nu este pricină de înfrînare. Multe femei înpodobite cu toate farmecele trupului au strălucit și mai mult pentru că au fost curate; altele iarăși, urîte și pocite, au avut încă mai multă urîtenie în suflet și s-au necurățit cu nenumărate păcate. Nu în înfățișarea trupului, ci în suflet și voință se găsește atît pricina faptei bune, cît și a păcatului.

Nu fără scop a numit-o de două ori fecioară pe Reveca. După ce a zis: *Fecioară era* - a adăugat: *...pe care nu o cunoscuse vreun bărbat*. Pentru că multe fecioare își păstrează trupul neatins, dar au sufletul plin de neînfrînare, dorință de strălucire, curse ca să tragă din toate părțile o mulțime de iubitori în jurul lor, priviri făcute ca să înflăcăreze nădejile tinerilor, vîrtejuri și capcane de tot soiul. Și de aceea Moisi - vrînd să arate că Reveca nu era asemenea cu aceste fete, ci că era fecioară și cu trupul, și cu sufletul - a adăugat: *...fecioară, pe care nu o cunoscuse vreun bărbat*. Cu toate că erau multe prilejuri ca oameni să o cunoască: mai întîi că era frumoasă, apoi din felul slujbei pe care o îndeplinea. Dacă ar fi rămas pururea în camera sa, ca fetele de astăzi⁴¹, dacă nu s-ar fi arătat în lume, dacă n-ar fi ieșit niciodată din casa părintească, lauda că nici un om nu o cunoscuse n-ar fi fost așa de mare. Dar, dacă ți-o închipui mergînd prin lume, nevoită să se ducă în fiecare zi la fîntînă - o dată, de două și de mai multe ori - și totuși nici un bărbat să nu o cunoască, numai atunci vei pricepe bine prețul laudei. S-au văzut multe fete care nu erau nici frumoase, nici plăcute, și pe care le urmau o mulțime de slugi, pierdute, cu toate acestea, pentru că au trecut o dată sau de două ori prin piața publică. Ce vei zice dar de aceea care iese în fiecare zi din casa părintească, și nu numai ca să se ducă în piață, ci la fîntînă, să aducă apă, drum pe care ești silit să ai mii de întîlniri? Nu este cu adevărat vrednică de toată lauda noastră? - când nici aceste drumuri neîntrerupte, nici farmecul care o înfrumusețează, nici trecătorii care o întîlnesc pretutindeni - nimic, într-un cuvînt - nu pot să-i atingă curăția; cînd ea își păstrează sufletul și trupul departe de orice stricăciune, cînd păzește curăția mai bine decît femeile care stau închise în casa lor; cînd - în sfinșit - se arată asemenea cu aceea pe care o cerea Pavel, zicînd: *Să fie sfință la trup și la suflet?* (1 Corinteni 7:34).

Și, pogorîndu-se ea la fîntînă, și-a umplut vasul și a pornit înapoi. Atunci, sluga lui Avraam a alergat înaintea ei și i-a zis: Dă-mi să beau puțină apă din vasul tău! Iar ea a zis: Bea Domnul meu! Și, grăind, și-a lăsat vasul pe brațe și l-a adăpat pînă a încetat a bea. Și a zis: Și cămilelor tale voi scoate apă pînă ce vor bea toate. Și, grăind, a deșertat vasul în adăpătoare, și iarăși a alergat la fîntînă să scoată apă, și a adăpat toate cămilele (Facerea 24:16-20). Mare era iubirea de străini a acestei fecioare, mare curăția ei, și amîndouă acestea sînt bine arătate atît prin vorbe, cît și prin faptele ei. Ai văzut cum curăția nu-i vatămă întru nimic milostenia, dar nici milostenia curăția sa?! Că nu s-a aruncat înaintea străinului, că nu i-a vorbit ea întîi însemnează că era cuviincioasă; că nu a tăcut la întrebările puse și nici nu s-a împotrivit cererii aceluia însemnează multă milostenie și iubire de oameni. Într-adevăr, după cum s-ar fi arătat îndrăzneată și nerușinată dacă ar fi mers mai întîi ea la el sau i-ar fi vorbit mai înainte de a fi întrebată, tot așa, dacă l-ar fi trecut cu vederea cînd era rugată, s-ar fi arătat crudă și neomenoasă. N-a făcut nici una din acestea: nici n-a depărtat milostenia prin curăție, nici n-a nimicit prin milostenie lauda curăției, ci a arătat aceste două fapte bune în întregime: curăția, așteptînd întrebarea străinului, și iubirea de oaspeți, săvîrșită într-un chip mai presus decît orice laudă, cum am zis. Cum să numesc pe aceea care dă atît de mult? Negreșit, darul său nu era decît apă, dar aceasta era tot ce avea atunci la îndemîină. Căci

⁴⁰ Vezi legămîntul Dumnezeului tuturor cu Avraam, Facerea, capitolul 17.

⁴¹ Sfîntul Ioan Hrisostomul vorbește pentru vremea sa, pe care o deplînge. Cît despre noi, ce să mai zicem?

obișnuim să judecăm pe oamenii făcători de bine nu după bogăția darului, ci după averea pe care o au. Dumnezeu a lăudat pe omul care a dat un pahar de apă rece și a zis că femeia care a aruncat doi bănuți a dat mai mult decât toți, pentru că a jertfit tot ce avea atunci. Tot așa, și Reveca a dăruit acestui străin tot ceea ce putea să-i dăruiască.

Și nu fără scop zice *Scriptura* că ea „se grăbi”, „alergă” și altele asemenea, ci ca să se arate dragostea ei, ca una care nu era nici îndatorată, nici silită, ca una care dăruia fără întârziere și silă. Și aceasta nu este fără preț! De câte ori n-am văzut și noi trecători, pe care i-am rugat să se oprească o clipă și să ne lase să aprindem lumină de la ei sau să ne dea puțină apă pentru setea noastră, și de câte ori nu ne-au respins cu nerușinare? Dimpotrivă, Reveca, nemulțumindu-se numai să aplece străinului ciutura, își ia însărcinarea să scoată apă pentru toate cămilele, punându-și astfel, cu cea mai mare bunătate, chiar trupul său în slujba iubirii de străini. Nu numai fapta ei, dar și graba îi învederează virtutea. Îl numește „domn” pe un necunoscut văzut pentru întâia dată, și - după cum socrul ei, Avraam, nu întreba pe călători cine sînt, din ce familie, unde merg, de unde vin, ci făcea fără întârziere milostenie cu ei - tot așa nici Reveca nu întrebă: Cine ești tu, din ce familie? De ce ai venit aici? Ci, dînd nenumărate semne de milostenie, nici nu ia în seamă celelalte lucruri. Așa cum negustorii de pietre scumpe și zarafii caută în totul doar cum să cîștige bani de la acei ce cumpără și nu-i privește nimic altceva, tot așa, nici Reveca nu caută decît să culeagă rodul iubirii de oaspeți, să primească în întregime cîștigul hotărît. Ea știe bine că oaspetele trebuie cinstit cu osebite, că el are nevoie de o primire grabnică, fiindcă întârzierea noastră îl face neîndrăzneț; dacă îl obosim cu o mulțime de întrebări nepotrivite, se înfricoșează, se dă îndărăt și se apropie de noi cu silă. De aceea, nici Reveca nu s-a purtat așa față de slujitor, precum nici socrul ei Avraam față de străinii călători, [pe care căuta] să nu-i sperie, ci se mulțumea să se îngrijească de ei, după care le da drumul. De aceea a primit el într-o zi Îngeri în casa lui; dacă i-ar fi copleșit cu întrebări, cîștigul lui ar fi fost mult mai mic. Într-adevăr, ne minunăm de el nu că a primit Îngeri, ci că i-a primit fără să-i cunoască. Dacă i-ar fi îngrijit știind cine sînt, nu făcea nimic de mirare: măreția unor astfel de oaspeți ar fi făcut îndatoritor și omenos și pe omul cel mai crud și mai nesimțitor. Acesta e lucrul de mirare: că, socotindu-i pe ei niște oameni de rînd, le-a arătat atîta îngrijire. Tot așa a făcut și Reveca: ea nu știa numele slugii, pricina călătoriei sale, gîndul pe care îl avea ca să o ceară în căsătorie; ea nu vedea decît un călător și un străin. Așa că rodul milosteniei sale a fost cu atît mai mare, cu cît ea a îngrijit cu o bunăvoință desăvîrșită pe un om cu totul necunoscut, rămînînd însă credincioasă legilor buneicuvințe. Nici nerușinare, nici îndrăzneală, nici silă, nici mînie; a știut să-și facă datoria fără să treacă peste marginea cuvenită. Aceasta înțelege și Moisi cînd zice: *Iar omul o socotea pe ea și tăcea, ca să cunoască, îndreptase Dumnezeu calea lui, sau nu?* (Facerea 24:21). Ce însemnează „o socotea”? Asta însemnează că îi privea statura, mersul, înfățișarea, vorbirea - în sfîrșit, totul - cu o mare grijă, căutînd să citească, din mișcări, firea sufletului. Și nu a fost destul: face și altă încercare. După ce i-a dat să bea, nu s-a oprit, ci a întreat-o: *A cui fată ești? Spune-mi de este la tatăl tău loc, să sălășluim noi?* (Facerea 24:23). Ce a răspuns ea? Cu răbdare și cu dulceață i-a spus numele tatălui său și nu s-a supărat, ca să-i zică: Dar tu cine ești, îndrăznețule care întrebă așa de iscoditor de casa noastră? I-a răspuns: *Sînt fiica lui Batuil, fiul Melhei, pe care l-a născut ea lui Nahor. Paie și fin mult este la noi, precum și loc de sălășluit* (Facerea 24-25). Și acum, ca și atunci cînd fusese vorba de apă, ea îi dădu mai mult decît cerea. Atunci cînd el nu voia decît să bea, ea ceru să-i adape și cămilele, și le-a adăpat. Același lucru și aici: el întrebă numai dacă este loc pentru oaspeți, ea îi răspunde că sînt paie, fin și celelalte, prin aceasta îndemnîndu-l și trăgîndu-l spre casă, ca să cîștige prețul iubirii de oaspeți. Să nu ascultăm aceasta nici cu ușurință și nici fără luare aminte, ci să ne gîndim la noi înșine, să ne punem în locul lor, și atunci tot așa vom socoti și noi fapta bună a Revecăi. Adesea, cînd adăpostim pe prieteni și cunoscuți, ne vine greu și, dacă șederea lor se lungește o zi sau două, iată-ne supărați. Reveca ducea cu mare bucurie în casa lor un necunoscut și un străin, și avea să se îngrijească nu numai de el, dar și de atîtea cămile ale lui.

Însă, după ce a intrat oaspetele, luați în seamă înțelepciunea lui: cînd i-a dat pîine să mănînce, el a zis: *Nu voi mîncă pînă ce nu voi grăi cuvintele mele* (Facerea 24:33). Vedeți cît de grabnic și de cumpătat a fost? Apoi, cînd i-a dat voie să vorbească, să vedem în ce chip îi vorbește? Oare i-a spus că are un stăpîn de neam mare, cinstit de toată lumea, întîiul locuitor din părțile sale? Dacă ar fi voit să vorbească așa, n-ar fi fost de loc încurcat. Într-adevăr, oamenii din țară aceea cîsteau pe Avraam ca pe un rege. Dar el nu spune nimic [de acest fel], trece peste cîstea omenească și nu împodobește pe Avraam decît cu cîstea dumnezeiască, zicînd: *Sluga lui Avraam sînt eu. Domnul a binecuvîntat pe stăpînul meu foarte, și l-a mărit, și i-a dat lui oi și boi, argint și aur, slugi și slujnice, cămile și asini* (Facerea 24:34, 35). Dacă amintește de bogății, nu o face ca să arate că Avraam este în belșug, ci ca să se vadă că este iubit de Dumnezeu. Nu voia să-l laude că era bogat, ci fiindcă primise toate acestea de la Dumnezeu. Apoi, a vorbit despre tînăr: *Și Sarra, soția lui, i-a născut un fiu în bătrînețele lui* (Facerea 24:36). Prin aceasta, a lăsat să se înțeleagă felul nașterii, arătînd că nașterea i-a fost dată după rînduială dumnezeiască, în afară de legile firii. Tot așa și tu, fie că îți cauți o soție sau un soț, cercetează înainte de toate dacă este iubit de

Dumnezeu, dacă este plin de bunătatea cerească. Căci, dacă se găsesc acestea, toate celelalte vin singure; iar neavînd nimic din acestea, chiar dacă are o mare avere, nu-i nici un cîştig. Apoi, ca să nu fie întrebat de ei de ce nu a luat în căsătorie pe nici una din țara lui, a adăugat: *Și m-a jurat stăpînul meu, zicînd: Să nu iei femeie fiului meu din fetele Hananeenilor, între care locuiesc eu în pămîntul lor. Ci să mergi la casa tatălui meu și la neamul meu, și vei lua soție feciorului meu de acolo* (Facerea 24:37,38).

Dar nu vreau să aduc aici toată istoria, căci mi-e teamă să nu vă supăr. Să trecem la sfîrșit. După ce a povestit cum s-a oprit la fîntînă, cum s-a rugat de fată, cum i-a dat mai mult decît a cerut el, cum a fost mijlocitorul său; în sfîrșit, după ce a povestit totul pe larg, a încetat din vorbă. Ceilalți, după ce au ascultat această povestire, n-au stat nici o clipă la îndoială și fără întîrziere, ca însuflați chiar de Dumnezeu, au dat pe fiica lor îndată. Laban și Batuil răspunseră: *De la Domnul a ieșit lucrul acesta; nu vom putea grăi ție împotriva, nici rău, nici bine. Iată, Reveca este înaintea ta; ia-o și te du, și să fie femeia feciorului stăpînului tău, după cum a grăit Domnul* (Facerea 24:50, 51). Cine nu se va mira? Cine nu va rămîne izbit de mirare, gîndindu-se la numărul și la greutatea piedicilor ridicate într-o clipă? Trimisul era un străin și o slugă; drumul de făcut era foarte lung; nici mirele, nici tatăl său, nici una din rudele sale nu erau cunoscuți de ei. Erau destule greutăți ca să împiedice căsătoria. Cu toate acestea, nimeni nu o împiedică și, ca și cum Isaac ar fi fost un vecin, o cunoștință, un prieten de demult, ei i-au dat pe fiica lor cu o întreagă încredere: mijlocitor era Dumnezeu. Într-adevăr, să încercăm a face ceva fără ajutorul Său: ceea ce ne părea ușor și lesne ne va pune în cale numai prăpăstii, și strîmtori și mii de nenorociri. Deci nimic să nu facem, nici să zicem, pînă ce n-am chemat pe Dumnezeu și nu L-am rugat să ne ajute în aceea ce vrem a săvîrși, după cum a făcut această slugă.

Să vedem acum, după ce a luat-o, cum a prăznuit nunta. Oare a înșirat după el chimvale, și fluiere, și danțuri, și tobe, și flaute, și tot ce se obișnuiește în astfel de împrejurări? Nimic din acestea! Singur primise pe Reveca, singur a adus-o, fără alt tovarăș decît Îngerul care îl întovărășea, îndeplinind rugăciunea pe care Avraam o făcuse lui Dumnezeu, de a apăra călătoria slugii sale, cînd acela părăsise casa lui. Și tînăra fecioară era dusă la soțul ei fără să audă nici flaut, nici liră, nici alt instrument, dar cu capul acoperit de binecuvîntările cerești, cunună mai bogată în strălucire decît stema cea mai scumpă. Era dusă la bărbatul ei îmbrăcată nu cu țesături de aur, ci cu curăție, credință, milostenie, în sfîrșit, cu toate faptele bune. Era dusă la bărbatul său nu pe un car acoperit, nici pe vreun alt scaun împodobit, ci pe spinarea unei cămile. În acea vreme, fecioarele, pe lîngă virtuțile lor, aveau și sănătate trupească. Într-adevăr, mamele lor nu le creșteau cum este obicei astăzi și nu stingeau sănătatea lor cu băi, parfumuri, sulimanuri, haine moi și, în sfîrșit, prin multe alte chipuri de zădărnicii, care mai repede le moleșesc. Dimpotrivă, ele le supuneau la cele mai aspre încercări. De aceea aveau o frumusețe înnăscută a trupului și de bun soi, căci aveau totul de la fire, nimic străin. Și se bucurau de o sănătate neatinsă de nimic, iar farmecele lor erau de neînchipuit, pentru că trupul lor nu era niciodată chinuit de boală și trîndăvia le era necunoscută. Greutățile, oboseala, obișnuința de a face totul singure, gonind trîndăvia, le dădeau putere și sănătate nezdruncinată. De aceea erau și mai plăcute bărbaților și mult mai iubite, pentru că găseau în ele multă înțelepciune.

Reveca era deci pe o cămilă; apropiindu-se [de sălașurile lui Avraam], mai-nainte ca să ajungă [acolo], a ridicat ochii, l-a vătut pe Isaac și a sărit jos de pe cămilă. Vedeți putere? Vedeți ușurință? A sărit jos de pe cămilă! Așa era vigoarea, care se unea cu înțelepciunea, la fecioarele din acea vreme! *Și a zis slugii: Cine este omul acela, care merge pe cîmp spre întîmpinarea noastră? Și a zis sluga: Acesta este stăpînul meu. Atunci ea își luă vâlul și se acoperi* (Facerea 24:65). Recunoașteți peste tot smerenia ei, admirați-i rușinea și neîndrăzneala!

Și a dus-o Isaac în cortul mamei sale, Sarra; și a luat pe Reveca, și aceasta s-a făcut femeia lui, și a iubit-o pe dînsa. Și s-a mîngîiat Isaac de pierderea mamei sale, Sarra (Facerea 24:67). Aceste cuvinte - ...și a iubit-o pe dînsa, și s-a mîngîiat Isaac de pierderea mamei sale, Sarra - nu le citesc eu degeaba: am voit să înțelegeți ce farmec avea Reveca, încît a avut parte de atîta iubire. Și cine n-ar fi iubit o femeie atît de înțeleaptă, atît de cinstită, de omenoasă, de binefăcătoare, de dulce, o femeie așa de curajoasă cu inima, așa de tare cu trupul?

Nu am spus acestea ca să fiu ascultat sau ca să fiu aplaudat de voi, ci ca să ațîț rîvna voastră. Voi, părinților, urmați prevederea Patriarhului, care a vrut să dea fiului său o femeie cu adevărat virtuoaasă; n-a căutat nici bogăție, nici neam mare, nici frumusețe, nici altceva, decît frumusețea sufletului. Voi, mamelor, așa să creșteți pe fiicele voastre. Iar voi, tineriilor care voiți să vă luați soții, să prăznuiți nunta cu această cuviință: departe să fie de voi de voi jocurile, zgomotele de rîs, glumele lumești, flautele, și întreagă acea măreție diavolească și orice îi poate semăna; să rugați numai pe Dumnezeu să fie mijlocitorul vostru în toate faptele voastre. Dacă vom săvîrși așa toate faptele noastre, nu va fi nici despărțire, nici bănuială de prea-curvie, nici cuvînt de gelozie, nici bătăi, nici certuri, ci vom gusta toate dulcele păcii și unirii, la care se vor adăuga cu siguranță toate faptele bune. După cum, atunci cînd bărbatul și femeia sînt neuniți, nu e nimic sănătos în casa lor, chiar dacă lucrurile ar merge bine, tot așa, cînd domnește pacea și unirea, nimic nu va fi neplăcut, chiar dacă s-ar ivi mii de furtuni în aceeași zi. Dacă căsătoriile se vor face astfel, și copiii vor putea fi crescuți în lucrarea faptelor bune. Cînd femeia va fi cinstită, înțeleaptă și împodobită cu toate virtuțile, va putea să cîștige cu totul un bărbat pe care să-l și

stăpânească prin puterea dragostei ei, și, când l-a cîștigat, să găsească în el un tovarăș plin de rîvnă pentru creșterea copiilor. Și va îndemna chiar pe Dumnezeu să privească cu grijă asupra lor. Atunci cînd chiar Dumnezeu ajută astfel de gospodării așa de bine îndreptate, îngrijind chiar el de sufletele copiilor, toate chinurile vor pieri, totul va fi iubire în casă, ca și în sufletele stăpînitorilor. În acest chip, fiecare, împreună cu casa sa - înțeleg cu femeia, copii și slugile sale - va putea să străbată pînă la capăt, fără primejdie, viața de aici și să intre la sfîrșit în împărăția cerurilor, pe care doresc să o dobîndim cu toții, prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu care este mărirea și puterea Tatălui, împreună cu Sfîntul și de viață dătătorul Duh, acum, și pururea și în vecii vecilor. Amin!

BIBLIOGRAFIE: *Studii omiletice asupra celor trei cuvîntări ale Sfîntului Ioan Hrisostomul despre căsătorie, cu traducerea lor, Teză pentru licență*, de Nicolae N. Marinescu, Litotipografia L. Moțățeanu, București, 1908

CUVÎNT DESPRE DESFRÎNARE,

al Sfîntului Ioan Gură de Aur, tîlcuire la vorba Apostolului: „Din pricina aprinderii, fiecare să-și aibă femeia sa.”

Către izvoarele de miere voiesc să vă îndrum astăzi, mierea neavînd niciodată sațiu. Așa este firea cuvintelor Sfîntului Apostol Pavel, și toți cîți își răcoresc sufletele din aceste izvoare o găsesc prin puterea Duhului Sfînt. Sau, mai degrabă, dulceața mierii e întrecută cu totul de plăcerea cuvintelor dumnezeiești. Proorocul arată aceasta zicînd: *Cît sînt de dulci cerului gurii mele cuvintele Tale, mai mult decît mierea, gurii mele* (Psalm 118:103). Dar farmecul cuvintelor dumnezeiești întrece în dulceață nu numai mierea, ci ele sînt mai de preț decît aurul și orice piatră scumpă, și mai curate decît argintul. *Cuvintele Domnului - zice același - cuvinte curate, argint cu foc lămurit; ispitit de pămînt, curățit de șapte ori* (Psalm 11:5,6). Pentru aceea, și un înțelept zicea: *A mîncă miere multă nu este bine, iar cuvintele cele mărite trebuie a le cinști* (Pildele lui Solomon 25:27). Într-adevăr, din aceea vin adesea boli, dar prin acestea putem să înlăturăm chiar slăbiciunile pe care le avem; și încă mierea, în mistuire, piere, dar cuvintele dumnezeiești, cînd s-au mistuit, atunci se fac mai plăcute și mai folositoare, și celor ce le gustă, și la alți mulți. Și cineva, îmbuibîndu-se cu îndestulare dintr-o masă încărcată, dacă apoi se îngrețosează și varsă se face neplăcut gazdei sale; dar acela care răsuflă⁴² învățatură duhovnicească împrăstie vecinului său mult miros plăcut. David, care mereu s-a împărtășit din astfel de mîncare, a zis: *Inima mea a răspîndit miros de vorbă bună* (Psalm 44:2). Căci este și vorbirea rea care se răspîndește. Și, după cum la mesele ațîțitoare mirosul se face după felul mîncărilor, tot așa și la puterea vorbelor: cum se primesc, tot așa le și răspîndesc mulți dintre oameni. De pildă, dacă te-ai dus la teatru [cinematograf, ai privit la televizor, calculator, internet... n. n.] și ai auzit cîntece destrăbălate, tot de acestea vei răspîndi peste tot împrejurul tău; iar dacă, ducîndu-te la biserică, ai fost părtaș la vorbele duhovnicești, de acestea vei și vorbi. De aceea a zis și Proorocul: *Inima mea răspîndește miros de vorbă bună*, arătîndu-ne hrana mesei la care a fost părtaș. Fiind încredințat de aceasta, și Pavel ne-a îndemnat, zicînd: *Din gura voastră să nu iasă nici un cuvînt rău, ci numai ce este bun spre zidirea cea de trebuință, ca să dea har celor ce ascultă* (Efeseni 4:29). Și care este cuvîntul cel rău, întreb? Dacă ai învățat pe cel bun, atunci cunoști și pe cel rău, căci pentru deosebirea aceluia l-a pus pe acesta. Deci, care este bun n-aveți nevoie să învățați de la mine, căci chiar Apostolul ne-a arătat firea lui. Căci, cînd a zis: *ce este bun*, a adăugat: *pentru zidire*, arătînd că acela este bun, care întărește pe aproapele. Deci, după cum cel care întărește este bun, tot așa cel care dărîmă este rău și vrednic de osîndă.

Și tu deci, prea iubitele, dacă ai ceva de acest fel de spus, care ar putea să facă mai bun pe ascultător, să nu închizi cuvîntul în clipa mîntuirii; iar dacă nu ai nimic de acest fel, ci vorbe stricătoare, taci, să nu osîndești pe aproapele! Căci așa este cuvîntul [osîndirii], nu întărește pe ascultător, ci-l abate. Căci, dacă se îngrijește de faptele cele bune, adesea se ridică în mîndrie; iar dacă este neîngrijitor, se face și mai ușuratec. Dacă îți vine pe buze o vorbă rușinoasă și îndemnătoare la rîs, taci! Căci acel cuvînt care pornește spre desfrînare pe vorbitor și pe auzitor este rău și deșteaptă în om poftele urîte. Și, după cum lemnele sînt instrumentul și materia focului, tot așa sînt vorbele pentru gîndirile rele. De aceea, nu trebuie să vorbim toate cîte ne vin în minte, ci trebuie să ne nevoim a goni din minte poftele și orice cuget rușinos. Iar dacă cumva, fără voia noastră, am primit gînduri rele, să nu le arătăm niciodată cu limba, ci să le înăbușim în tăcere. Uitați-vă la fiarele și tîrîtoarele căzute în laț: dacă au găsit vreo scăpare și au ieșit la larg, se fac mai crude; iar dacă rămîn acolo închise pentru totdeauna, se nimicesc ușor și pier. Tot așa și poftele rele: dacă găsesc vreo scăpare prin gură și vorbire, flacăra ascunsă se aprinde; iar dacă le-ai închis în tăcere, acestea repede pier din minte. Astfel, dacă te-a cuprins vreo poftă rea, să nu vorbești vorbă urîță, chiar dacă ai muri de dorința de o spune. N-ai cugetul curat? Cel puțin gura să fie

⁴² Care „rîgîie”, adică.

curată și să nu dai afară noroi, cu care să întinezi și pe altul, și pe tine însuși. Căci nu numai acei care vorbesc, dar și cei care ascultă capătă multe neplăceri când se spun lucruri rușinoase. De aceea te rog și te sfătuiesc, nu numai să te oprești de a vorbi, dar chiar de a asculta pe alții vorbind, și să rămâi lipit de legea dumnezeiască. Pe un astfel de om și Proorocul îl fericește, zicînd: *Fericit bărbatul - care n-a umblat în sfatul necredincioșilor, și în calea păcătoșilor nu a stătut, și pe scaunul pierzătorilor nu a șezut; ci în legea Domnului - voia lui, și în legea Lui va cugeta ziua și noaptea* (Psalm 1:1, 2).

În convorbirile din afară (lumești), chiar dacă se strecoară cite ceva bun, dar, între nenumărate necuviințe, mulțimea abia dacă vorbește un cuvînt sănătos. În *Sfintele Scripturi* este cu totul dimpotrivă: nu vei auzi nici un cuvînt urît, ci pe toate pline de mîntuire și de multă înțelepciune, cum sînt de pildă, cele ce s-au citit astăzi. Care sînt acestea? *Cît pentru cele ce mi-ați scris, bine este omului să nu se atingă de femeie. Dar, din pricina desfrînării, fiecare bărbat să-și aibă femeia sa, și fiecare femeie să-și aibă bărbatul său* (1 Corinteni 7:1, 2). Pavel legiuiește despre căsătorie, și nu se rușinează, nici nu roșește, și pe bună dreptate. Căci - dacă chiar Domnul a cinstit căsătoria, împodobind-o cu prezența și cu darul Său (căci a adus la nuntă darurile cele mai mari, schimbînd firea apei în vin) - cum sluga s-ar fi roșit să legiuiască căsătoria? Rău lucru nu este căsătoria, dar este urîtă prea-curvia, urîtă aprinderea. Căsătoria este un leac contra aprinderii.

Să nu o necinstim deci cu praznice diavolești, ci, cum au făcut cei din Cana Galilei, tot așa să facă și cei ce își iau acum femei, să aibă pe Hristos în mijlocul lor. Și cum se poate face aceasta, întrebă tu? Prin preoți, căci zice: *Cine vă primește pe voi pe Mine Mă primește*. Dacă ai îndepărtat pe diavolul - cîntecele destrăbălate, și melodiile dulcegi, și jocurile necuviincioase, și vorbele rușinoase, și pompa diavolească, și sunetul și rîsul din toată inima - în sfîrșit, dacă ai îndepărtat orice necuviință și ai adus înăuntru pe sfințiți robi ai lui Hristos, și Hristos va fi cu ei, negreșit, cu mama și frații Săi. Căci zice: *Oricine va face voia Părintelui Meu Celui din ceruri, acela Îmi este frate, soră și mamă* (Matei 12:50). Și știu că greu și supărător se va părea unora că sfătuiesc acestea și că dezrădăcinez un vechi obicei. Nu mă îngrijesc de loc de aceasta, căci n-am nevoie de bunăvoința voastră, ci de folosul vostru; nu de bătaie din palme și laude, ci de cîștig și de învățătură. Să nu-mi spună cineva: Apoi, așa este obiceiul! Unde se făptuiește păcatul, să nu pui înaintea obiceiului! Ci - dacă cele făptuite sînt rele, chiar dacă obiceiul ar fi vechi - să-l desființezi; iar dacă nu sînt rele, chiar dacă nu-i obiceiul, adu-l și îl sădește. Obiceiul de a necinsti astfel de lucruri nu era vechi, ci a fost așezat încoace, căci adu-ți aminte cum a luat în căsătorie Isaac pe Revecca, ori Iacov pe Rahela. *Scriptura* amintește de aceste căsătorii și povestește cum au fost duse ele în casele mirilor lor, și nu amintește nimic de acest fel. Numai băutura și mîncarea au fost mai bogate ca de obicei și au chemat pe rude la nuntă; iar flautele, fluierile, chimvalele, și danțurile de bețivi și tot cea ce este în mare cinste astăzi au fost înlăturate. Iar oamenii din vremea de astăzi, săltînd, cîntă în cinstea Venerei și [cîntece în care e vorba de] multe prea-curvii, și desfaceri de căsătorii, și dragoste fără de lege și împreunări neîngăduite. Și multe alte cîntece pline de necinste și de rușine cîntă în acea zi și după beție, și atîta necinste însoțește pe mireasă în public cu vorbe murdare. Cum mai ceri de la ea cinste, spune-mi, cînd din prima zi ai dus-o într-atîta nerușinare și te-ai îngrijit în fața ei și să spui, și să faci de acelea la care nu au drept să asculte nici robii cinștiți? Atîta vreme s-au muncit tatăl și mama îngrijind de fecioara lor, încît nici să nu spună, nici se audă pe altul zicînd vreo vorbă necinstită, s-au îngrijit de pat, camere deosebite, păzitori, uși, zăvoare și de plimbările spre seară, și să nu fie văzută de nimeni, nici chiar de rude; și de altele multe mai mari îngrijindu-se. Iar tu, venind, ai risipit toate acestea într-o singură zi și ai pregătit-o să se facă nerușinată prin acea serbare destrăbălată, și ai vărsat în sufletul miresei cuvinte de pierzare. Nu vin de-aici relele următoare? Nu de-aici prea-curviile și gelozia? Nu de-aici sterpiciunea, și văduvia și moartea fără vreme a părinților? Cînd chemi pe draci prin cîntece; cînd umpli pofta lor prin vorbe urîte; cînd bagi în casă mimi, histrioni și întreg teatrul; cînd umpli casa de desfrîinate și te îngrijești să se desfăteze acolo toată ceata dracilor, ce mîntuire mai aștepți? Spune-mi, pentru ce mai aduci și preoți, cînd a doua zi ai să săvîrșești astfel de fapte? Vrei să arăți binefacere aducătoare de cîștig? Cheamă hore de săraci! Te rușinezi și te roșești? Atunci ce mai vrei decît această necumințenie, cînd, bîgînd pe diavolul în casă, nu crezi că faci rău, iar cînd e vorba de a intra Hristos te rușinezi? După cum la intrarea săracilor Hristos privește, tot așa, în mijlocul mimilor și infamilor, diavolul ia parte la serbare. Și din acea cheltuială nu este nici un cîștig, ci se naște un mare păcat, însă din aceste cheltuieli vei dobîndi repede un mare cîștig. Dar [- zici tu -] nimeni din oraș n-a făcut lucrul acesta! Începe tu, silește-te să fi începătorul acestui frumos obicei, pentru ca urmașii să te laude. Dacă vreunul te urmează întru acest obicei, nepoți și strănepoți vor spune celor ce-i vor cerceta obîrșia: Cutare cel dintîi a început acest frumos obicei. Dacă, pentru jocurile publice, cei care au întreținut cu măreție aceste lucrări nefolositoare sînt lăudați la mese de toată lumea, cu mult mai mult toți te vor lăuda pentru această faptă duhovnicească și vor aduce mulțumiri celui dintîi care a făcut începutul cel bun. Și îți va fi aceasta și dărnicie, și cîștig.

Sigur, dacă alții vor urma această pildă, tu, care ai aruncat sămînța, vei lua prețul rodurilor: prin acesta vei ajunge repede și tată, și Dumnezeu va fi de ajutor copiilor tăi și se va îngriji ca să îmbătrînești cu soția ta. După cum pe cei ce păcătuiesc Dumnezeu îi amenință, zicînd: *Și vor fi femeile voastre văduve, și fiii voștri orfani* (Ieșirea 22:24), tot așa, celor ce se supun Lui în toate, El le făgăduiește că le va da o bătrînețe fericită și toate bunurile împreună cu ea.

Pavel iarăși ne învață despre aceasta cînd zice că morțile grabnice vin adesea din mulțimea păcatelor. *Pentru aceasta - zice el - între voi mulți sînt neputincioși, și bolnavi și mulți mor* (1 Corinteni 11:30). Dar 49

hrana dată săracilor împiedică de a se întâmpla acestea; și, chiar dacă se întâmplă ceva neașteptat, [milostenia făcută] aduce o repede îndreptare [a necazului], cum se poate afla din istoria fecioarei din Ioppe. Pe aceasta, care zăcea moartă, au înconjurat-o săracii hrăniți de ea, și lacrimile lor au deșteptat-o și au adus-o la viață. (Fapte 9:36). Rugăciunea văduvelor și săracilor este mult mai folositoare decât rîsul și orice danț. Aici, pentru o singură zi este desfătarea, acolo este veșnic cîștigul. Gîndește-te cît de mare lucru sînt atîtea binecuvîntări unite pe capul soției, atunci cînd intră în casa soțului său. Ce coroane mai vrednice decît acestea? Ce bogăție mai folositoare? Pe cînd obiceiul de acum este o nebulie curată. Dacă nici o pedeapsă, nici un chin nu amenință pe cei ce se poartă așa de necinstit, gîndește-te cît chin este să primești atîtea blesteme în public, de la oamenii beți și cu mintea întunecată, pe cînd toată lumea ascultă. Săracii, cînd primesc ceva, binecuvîntează, îți urează mii de bucurii; aceia însă - după beție, după mîncare - aruncă toate murdăriile pe capetele soților și parcă fac între ei o întrecere drăcească: ca și cum ar fi vrăjmași cei ce se întîlnesc, așa rudele lor se luptă între ele, care să spună vorbe neîngăduite și nelegiuite pentru cei ce se căsătoresc, urmînd pe vrăjmași; și întrecerea acestora între ei umple pe mire și pe mireasă de rușine.

Oare vom căuta altă probă - spune-mi! - că diavolii mișcă sufletele lor, și că acestea se fac și se spun de către ei? Cine va sta la îndoială de acum înainte că diavolii mișcă sufletele lor, și că acestea se fac și se spun de către ei? Nimeni, desigur, căci acestea sînt darurile diavolului: glume proaste, beție, zăpăcirea minții. Iar dacă vreunul crede că a-i chema pe săraci în locul acestora e semn de nenorocire, să afle și aceasta, că nu hrănirea săracilor și văduvelor este semnul relexelor înmiite și al oricărei rușini, ci stricații și femeile destrăbălate. Adesea, chiar din această zi desfrînata dintre prieteni, răpindu-l pe soțul căzut în cursă, s-a dus și i-a nimicit dragostea pentru soție, i-a sucit bunăvoința, i-a stins iubirea înainte de a se aprinde și a aruncat sămînta prea-curviei. Ar trebui ca părinții să se teamă de acestea, chiar dacă n-ar fi altceva, și să împiedice aducerea mimilor și jucătorilor la nunți.

Căsătoria este înființată nu ca să ne stricăm, nici ca să ne pîngărim, ci ca să fim curați. Ascultă pe Pavel cum zice: *Din pricina aprinderii, fiecare să-și aibă femeia sa, și fiecare bărbatul său*. Două pricini sînt pentru care s-a înființat căsătoria: ca să fim curați și ca să ne facem părinți; dar, din aceste două, cea mai însemnată este curăția. Cînd a intrat pofta, a intrat și căsătoria, ca să taie obiceiul cel neînfrînat și să ne facă a ne mulțumi cu o singură femeie. Căci pentru naștere de fii căsătoria nu face atît cît acel cuvînt al lui Dumnezeu, care zice: *Creșteți, și vă înmulțiți și umpleți pămîntul* (Facerea 1:18). Și martori sînt cîți au fost căsătoriți și n-au avut copii. Așa că pricina adevărată este aceea a curăției, și mai cu seamă acum, cînd tot pămîntul locuit este plin de neamul omenesc. La început, era de dorit să ai copii, pentru ca fiecare să lase amintire și rămășiță a vieții sale. Fiindcă nu era nici o nădejde de înviere, ci moartea era puternică și cei ce mureau socoteau că sînt nimiciți cu totul după această viață, Dumnezeu a dat această mîngîiere, facerea de copii, ca să rămînă chipurile vie ale celor ce se duc și ca neamul nostru să se păstreze. Și, ca să înțelegi că mai ales pentru aceasta au fost doriți copiii, ascultă de ce se plînge, după toate suferințele lor, femeia lui Iov: *Iacă - zicea ea - a pierit amintirea ta de pe pămînt, fiii tăi și fiicele tale* (Iov 18:17). Și iarăși, Saul către David: *Așadar, jură-mi pe Domnul că nu vei stîrpi sămînta mea după mine, și că nu vei șterge numele meu din casa părintelui meu* (1 Împărați 24:22). Dar - fiindcă învierea este la ușă și moartea nu înseamnă nimic, ci ne îndreptăm spre altă viață, cu mult mai bună - este zadarnică munca pentru acestea. Dacă dorești copii, poți să dobîndești cu mult mai buni acum, cînd ni s-au adus îmbrățișări duhovnicești, și nașteri mai bune și toiege de bătrînețe mai folositoare.

Deci o singură pricină are căsătoria, să nu ne pîngărim, și de aceea s-a găsit acest leac. Iar dacă ai de gînd ca și după căsătorie să te pîngărești, de prisos și în zadar ai venit la căsătorie; ba încă nu numai în zadar și de prisos, ci chiar spre nenorocirea ta. Căci nu este același lucru dacă te pîngărești neavînd soție, și dacă, avînd soție, faci iarăși acest lucru. Căci aceasta nu este aprindere, ci prea-curvie. Deși se pare lucru de necrezut, totuși ceea ce am zis așa este în adevăr.

Știu că mulți socotesc prea-curvie numai cînd au înșelat o femeie cu bărbat. Eu zic că că este prea-curvie fie că se împreunează cu o desfrînată de rînd, fie cu o roabă, fie cu orice femeie nemăritată, atunci cînd are femeia lui.

Nu numai după cei înșelați, dar și după cei ce înșeală se socotește greșeala de prea-curvie. Să nu-mi pui înainte acum legile publice, care duc la judecată pe femeile publice și cer să fie pedepsite, iar pe bărbații însurați și care își bat joc de roabe nu-i pedepsesc. Eu îți voi citi legea lui Dumnezeu, care se supără deopotrivă și pe femeie, și pe bărbat, și numește lucrul prea-curvie. Zice: *Și fiecare femeie să-și aibă bărbatul său*, adăugînd: *Bărbatul să dea femeii dragostea cuvenită*. (1 Corinteni 7:3). Ce a voit să înțeleagă prin aceasta? Oare să nu-i prăpădească veniturile? Să-i păstreze zestrea neatinsă? Să-i dea haine scumpe, masă încărcată, alai strălucit, slugi numeroase? Ce zici? Ce fel de dragoste ceri? Căci toate acestea sînt semne de dragoste. Nimic nu cer de felul acesta - zice el - dar cer înfrînare și curăție. Trupul bărbatului nu-i al bărbatului, ci al femeii, deci să-i păstreze neatinsă această avuție, să nu o micșoreze, să nu o strice. Dintre slugi, aceea se numește iubitoare de stăpîn, care, primind bani [în păstrare] de la stăpînul său, nu ascunde nimic din ei. Deci, fiindcă trupul bărbatului este zestrea femeii, bărbatul să fie binevoitor pentru această avere. Că aceasta înțelege cînd zice: *Să-i arate dragoste*. Ca întărire este adaosul: *Femeia nu este stăpînă pe trupul ei, ci bărbatul: tot așa și bărbatul nu este stăpîn pe trupul său, ci femeia* (1 Corinteni 7:4). Deci, dacă vei vedea vreo prea-curvă că te momește, că-ți întinde curse, că

se atîrnă de tine, zi-i ei: Nu este al meu trupul, este al femeii mele: nu îndrăznesc să mă folosesc de el și să-l dau altei femei. Aceasta să facă și femeia. Mare este această potrivire în vrednicie a amîndorura, deși în celelalte Pavel pune deasupra mult pe bărbat, cînd zice: *Fiecare să-și iubească femeia sa (...), iar femeia să se teamă de bărbat* (Efeseni 5:33) și: *Bărbatul este cap femeii* (Efeseni 5:23). Și: *Femeia să se supună bărbatului* (Efeseni 5:22). Și tot așa în *Vechiul Testament: Atrasă vei fi către bărbatul tău, și el te va stăpîni* (Facerea 3:16). Deci cum a hotărît dreapta împărțire a robiei și a stăpînirii? Atunci cînd a zis: *Femeia nu este stăpîină pe trupul ei, ci bărbatul; tot așa, bărbatul nu-i stăpîn pe trupul său, ci femeia, a așezat o potrivită îndreptățire [a fiecăruia]: după cum acela este stăpîn al trupului ei, tot așa și ea este stăpîina trupului lui. Pentru ce a făcut atîta cinstită împărțire? Pentru că, în toate celelalte, este de trebuință mai marea vrednicie a bărbatului, iar unde este vorba de dragoste și curăție, acolo bărbatul n-are nimic mai mult decît femeia, ci deopotrivă se pleacă ei dacă a călcat legile căsătoriei. Și pe bună dreptate, căci nu pentru aceasta a venit la tine soția ta și a părăsit pe tatăl, mama și toată casa ei - ca să o batjocorești, ca să o înlocuiești cu o păcătoasă de roabă, ca să-i faci neajunsuri; ai luat-o ca însoțitoare, ca tovarășă a vieții, ca liberă, ca deopotrivă în cinste cu tine. Oare nu este fără noimă, cînd ai primit zestrea ei, să porți toată grija pentru aceasta și să nu o micșorezi întru nimic, iar ceea ce este mai scump decît toată zestrea, adică cinstea, și curăția și însuși trupul tău, care este bogăția ei, să-l strici și să-l pîngărești? Dacă i-ai mîncat zestrea, vei da socoteală socrului tău; dacă ai micșorat cinstea, te va pedepsi Dumnezeu, Care a înființat căsătoria și ți-a dat femeie. Iar că aceasta este adevărat, ascultă ce zice Pavel despre prea-curvie: *Drept aceea, cel ce nesocotește (acestea) nu nesocotește pe om, ci pe Dumnezeu, Care ne-a și dat Duhul cel Sfînt* (I Tes. IV, 8). Iată prin ce cuvinte a arătat că prea-curvie se face nu numai cînd, avînd femeie, ai necinstit o femeie cu bărbat, dar și pe orice desfrînată. Căci - după cum numim prea-curvă pe femeie, fie că păcătuiește cu un rob, fie cu oricine - tot așa zicem că bărbatul se pîngărește dacă are femeie, fie că își face poftele cu o roabă, fie cu orice femeie publică. Să nu disprețuim deci mîntuirea noastră și nici să dăm diavolului sufletul nostru prin acest păcat. Căci de aici se nasc nenumăratele stricări de case, nenumăratele certe; din această pricină se stinge gingășia, din aceasta pierde dragostea. După cum nu e cu puțință ca un om cinstit să-și uite și să-și disprețuiască femeia, tot așa nu e cu puțință ca un om neînfrînat și curvar să o iubească, chiar dacă ar fi cea mai frumoasă între toate. Din curățenie se naște dragostea, din dragoste, nenumăratele bunătăți. După căsătorie, socotește-le pe toate celelalte femei ca fiind pietre, știind că dacă te vei uita cu ochi pofitori la vreuna - fie desfrînată, fie măritată - te-ai făcut vinovat de nelegiuirea prea-curviei. Șoptește-ți în fiecare zi acestea; și - dacă vei vedea că s-a născut în tine pofta pentru o altă femeie, iar prin asta femeia ta și se pare neplăcută - intră în casa ta, deschide cartea de față și, luînd pe Pavel ca ajutor, stinge-ți flacăra repetînd neîncetat aceste vorbe.*

Și așa, femeia ta iarăși îți va fi plăcută, cînd nici o poftă nu-ți va scădea bunăvoința către ea. Și nu numai că soția îți va fi mai plăcută, dar și tu te vei arăta mai cinstit, căci nimic nu este mai rușinos decît un bărbat căsătorit care se pîngărește: unul ca acesta se roșește nu numai în fața socrului, și a prietenilor și a oricărui om întîlnit, dar și în fața slugilor. Și nu numai acesta este răul, dar încă mai mult: casa lui i se pare mai grozavă decît orice închisoare cînd o zărește pe femeia sa și își întoarce gîndul mereu spre chipul celei stricate.

Vrei să pricepi bine cît de mare este acest rău? Gîndește-te ce fel de viață duc cei ce își bănuiesc femeile, cît de fără gust le pare mîncarea și băutura. Masa li se pare încărcată cu otrăvuri omorîtoare și, ca de o molimă plină de toate relele, așa fug de casa lor. N-au somn, noaptea nu le este liniștită, n-au întîlniri cu prietenii, nici chiar razele soarelui nu mai lucesc pentru ei; cred că îi supără și lumina, nu cînd au văzut-o pe soție pîngărindu-se, dar numai cînd au bănuț-o. Gîndește-te că și femeia suferă acestea cînd aude de la vreunul sau numai bănuiește că te-ai dat pe tine vreunei femei stricate. Judecînd acestea, să fugi nu numai de prea-curvie, dar chiar și de bănuț; și, dacă ești bănuț [de soție] pe nedrept, împac-o și o încredințează [de aceasta]. Nu din ură sau din nebunie, ci din grijă face așa, și din teama prea-mare pentru averea sa. Într-adevăr - cum am spus mai sus - averea ei este trupul tău, avere mai de preț decît toate celelalte. Să nu o vatămi pe ea în ce are mai scump, pricinuind rană omorîtoare! Căci, dacă o disprețuiești, să te temi de Dumnezeu, răzbunătorul unor fapte ca acestea și amenințătorul cu pedepse neîndurate pentru astfel de păcate. Acelora care stăruiesc în așa fapte, le zice [că vor ajunge] *unde viermele lor nu moare, și focul nu se stinge* (Marcu 9:44). Dacă nu te mișcă prea mult viitorul, teme-te cel puțin de ceasul de față. Mulți din aceia care se alipesc de femeile curve vor pieri chiar în această viață, ca răi, cu rău, apucați de cursele lor: acelea - luptîndu-se să-i îndepărteze de la soția luată prin căsătorie, să-i împresoare cu totul în dragostea lor de farmece - se îngrijesc de băuturi vrăjite și țes multe curse; apoi - aruncîndu-i astfel în vreo boală grea, și ducîndu-i spre pierzare și înconjurîndu-i de o lungă putreziciune și de nenumărate rele - îi răpesc din această viață. Dacă nu te temi de gheena, omule, teme-te de farmecele acelor femei! Căci, cînd vei fi lipsit, din pricina prea-curviei, de ajutorul lui Dumnezeu, cînd vei fi despuiat de ajutorul de sus, femeia cea stricată - luîndu-te pe tine cu îndrăzneală și chemînd în ajutor diavoli ei, adăugînd amulete, punîndu-ți piedici - alungă mîntuirea ta cu multă ușurință, făcîndu-te de rușine și de rîs tuturor locuitorilor orașului, încît nici nu se îndură de tine, care suferi de toate relele. Căci zice: *Cine se va îndura de fermecătorul cel mușcat de șarpe și de toți cei care se apropie de fiare* (Iisus Sirah 12:17). Las la o parte pierderea de bani, bănuțurile zilnice, nerușinarea,

Îngîmfarea, certurile urîte din pricina femeilor stricate și nebune, care sînt mai crude decît toate morțile. De la femeia ta nu suferi adesea nici o vorbă grea, dar te închini în fața desfrînatei care te nimicește. Nu te rușinezi, nu te roșești, nu dorești să se despice pămîntul sub tine? Cum poți ruga pe Dumnezeu cu aceeași gură cu care ai sărutat o femeie stricată? Și nu te temi, nu te înspăimînti - spune-mi! - că o să cadă pe capul tău rușinat vreun fulger trimis de sus? Chiar dacă te ascunzi de femeia ta nedreptățită, dar de ochiul cel neadormit nu te poți ascunde nicăieri, căci - celui curvar care zicea: *Întuneric și ziduri mă înconjură, de ce să mă tem?* (Iisus Sirah 23:25) - înțeleptul i-a răspuns că *ochii Domnului au mai multă lumină decît soarele ca să vadă faptele oamenilor* (Iisus Sirah 23:27). Iată de ce Pavel a zis: *Din pricina curviilor însă, fiecare să-și aibă femeia sa, și fiecare să-și aibă bărbatul ei. Bărbatul să dea femeii datoria iubirii; asemenea și femeia bărbatului ei* (1 Corinteni 7:23). *Nu te uita la femeia lingușitoare, că miere pică din buzele femeii stricate, care pînă la o vreme îndulcește gîtlejul tău. Iar mai pe urmă, mai amară decît fierea o vei afla și mai ascuțită decît sabia cea de amîndouă părțile ascuțită* (Pildele lui Solomon 5:3, 4). În sărutările femeii destrăbălate este otravă, otravă ascunsă și nebănuită. Să alergăm așadar după o plăcere neîngăduită și primejdioasă, care pricinuieste răni nevindecate, în loc de a trăi fericiți și apărați? Lîngă femeia ta legiuită tu găsești totdeauna plăcere, pază, cinstire, prețuire și cuget curat; acolo, dimpotrivă, totul este amărăciune, totul este chin, și tu ești pururea sub bănuială. Căci, chiar dacă nimeni nu te-a văzut, cugetul tău nu va înceta să te învinovățească; oriunde te vei întoarce, pretutindeni te vor urmări mustrările, strigătele înfricoșate ale acestui judecător neîmpăcat. Dacă deci căutați plăcerea, fugiți de femeile stricate! Căci nu este nimic mai îngrozitor decît acest obicei, nimic mai nesuferit decît aceste legături, nimic mai necinstit decît această însoțire. *Cerboaică prea-iubită și gazelă plină de farmec să-ți fie [soția]; dragostea de ea să te îmbete totdeauna și iubirea ei să te desfăteze* (Pildele lui Solomon 5:19). Cînd tu ai la îndemînă un izvor de apă limpede, de ce să alergi la o baltă noroioasă, care scoate miros de gheenă și chinuri neînchipuite? Care este apărarea ta, cererea ta de milă? Dacă aceia care cad în aprindere înainte de căsătorie sînt pedepsiți și își ispășesc greșeala lor, ca acela care era îmbrăcat cu haine murdare, cu atît mai mult oamenii însurați. Căci de această dată, învinuirea este îndoită și întreită: pentru că mîngîierile de care se bucură îi împiedică a se azvîrli în asemenea neorînduială, vina lor nu mai este socotită numai ca aprindere, dar ca prea-curvie, cel mai greu dintre păcate. Să nu încetăm deci a repeta și nouă și femeilor noastre aceste învățături, cu care vreau chiar eu să sfîrșesc: *«Din pricina desfrînărilor (aprinderii) însă, fiecare să-și aibă femeia sa, și fiecare să-și aibă bărbatul ei. Bărbatul să dea femeii datoria iubirii; asemenea și femeia bărbatului ei. Femeia nu este stăpînă pe trupul ei, ci bărbatul; asemenea și bărbatul nu este stăpîn pe trupul lui, ci femeia* (I Corinteni 7:2-4). Să păstrăm cu îngrijire aceste cuvinte în mintea noastră, în piață și acasă, ziua și seara, la masă și în pat, în sfîrșit, peste tot; să le cugetăm, să le învățăm pe femeile noastre să ni le repete, să le audă și ele de la noi, pentru ca, petrecînd curați această viață, să fim primiți în împărăția cerurilor, prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care mărime Tatălui și Sfîntului Duh în veci vecilor. Amin.

BIBLIOGRAFIE: *Studii omiletice asupra celor trei cuvîntări ale Sfîntului Ioan Hrisostomul despre căsătorie*, cu traducerea lor, *Teză pentru licență*, de Nicolae N. Marinescu, Litotipografia L. Moțășeanu, București, 1908

CUM SE BIRUIE DRACUL CURVIEI, cuvînt al Sfîntului Efrem Sirul

Nu numai prin depărtarea de bucate, ci și prin oprirea ochilor, ca să nu vadă deșertăciuni, se surpă dracul curviei, că în ochiul cel neînfrînat este preacurvia, după cum și Domnul a mărturisit: «Amin zic vouă, că tot cel ce caută la femeie spre a o pofti pe ea, iată, a preacurvit cu dînsa în inima lui» (Matei 5, 28). Pe această preacurvie o dezrădăcinează cel ce își are ochiul jos, iar sufletul către Domnul; și cel ce și-a stăpînit pîntecele și-a stăpînit și privirea. Căci cumplit vînzător este ochiul cel împrăștiat, iar celelalte patimi dintru aceasta se aprind. Iar războiul privirii chinuiește pe suflet, și cînd este de față și cînd nu este, arzînd mintea cu pofta.

Adică, ce zic, iubitorilor? A auzit cineva dulce glăsuire de muzică și a trecut. Apoi a auzit glas de jale; și plînsul a alungat dulcea glăsuire a muzicii. Așijderea încă, a gustat cineva miere și apoi a gustat ceva amar, iar amărăciunea a împins afară dulceața mierii din gîtlej. La fel și mirosirea. A mirosit cineva vreo dulceață oarecare, apoi a mirosit și împuțiciune rea. Și împuțiciunea cea rea a stins dulceața mirosirii. Apoi iarăși, s-a atins cineva de apă rece, după aceea s-a atins de apă fierbinte, iar căldura fiebințelii a înlăturat răceala apei. Dar războiul ochiului celui împrăștiat arde pe minte cu pofta, și fiind, și nefiind materia de față. Încă și visuri nălucește în inimă, fiindcă dracii zugrăvesc ispita în cuget și războiesc mintea, închipuind în imaginație ispita. Pentru aceasta Proorocul se roagă, zicînd: «Întoarce ochii mei ca să nu vadă deșertăciune» (Psalmul 118, 37), că înșelăciunea poftei schimbă mintea cea fără de răutate și întru biruirea ochilor este toată osteneala dracilor.

Deci, cînd vine dracul să închipuiască ispita și să zugrăvească în cugetul tău frumusețea vreunei femei pe care ai văzut-o vreodată sau ceva din cele asemenea, adu-ți în mijloc frica de Dumnezeu și gîndul la cei ce dorm în morminte. Gîndește-te la ziua ieșirii tale, cînd sufletul tău se va despărți de trup. Ia în

minte înfricoșatul și groaznicul glas pe care îl vor auzi cei ce s-au lenevit la lucrurile dreptății și poruncile lui Hristos nu le-au păzit: «Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui, unde este plîngerea și scrîșnirea dinților, întru întunericul cel mai dinafară» (Matei 25, 41; 22, 13); adu-ți aminte de viermele cel neadormit și de munca cea fără de sfîrșit (Marcu 9, 44). Acestea gîndindu-le și pomenindu-le, pofta dulceții se va risipi din cugetul tău, precum se risipește ceara de fața focului, că diavoli nu pot sta împotriva friicii de Dumnezeu. Că cel ce nu se împotrivesc poftelor, ci se răspîndește cu neînfrînare, slobozindu-și ochii, negreșit și-a plecat și cugetul către patimi. Și, de n-ar fi fost rușinea omenească, de multe ori și trupul și l-ar fi stricat.

Deci, de nu se va trezvi unul ca acesta și de nu va pune înaintea ochilor săi frica de Dumnezeu, nu va întîrzia să-și strice și trupul. Că acestui drac ce sfătuieste a răspîndi ochii, alt drac îi urmează, care firește cu trupul lucrează păcatul. Că dacă va vedea cel de al doilea pe cel dintîi că a putut pleca sufletul spre răspîndire, îndată începe a-l sfătui să lucreze păcatul și cu trupul. Și începe întru acest fel a sfătui și a zice către cel biruit de ochi: „Iată, cu voirea ai păcătuit și cu inima ai preacurvit. Acum și din poruncă ai căzut și păcatul călcării de poruncă s-a scris ție acum. Deci, acum săvîrșește-ți pofta ta, că aceeași este și a lucra și a gîndi. Deci, îndulcește-te de pofta ta”.

Dar tu să nu te pleci socotelilor lui, fiindcă zice Apostolul: «Că gîndurile lui nu ne sunt necunoscute» (II Corinteni 2, 11). Că întru aceasta voiește să vîneze sufletul tău. Ascultă o pildă pentru aceasta: Un tînăr oarecare, avînd trei fecioare iubite, s-a dus într-o țară îndepărtată. Și, zăbovind el, una din fecioare și-a luat bărbat. A doua, biruindu-se, a curvit și a rămas îngreuiată. Iar cealaltă fecioară a zis întru sine: De nu m-aș rușina de oameni, și eu mi-aș lua mie bărbat. Și a început fecioara a se năluci în niște gînduri ca acestea. Dar și-a adus aminte de tînărul cel din călătorie, de la care luase arvuna împreună cu celelalte fecioare. Și căindu-se, a plîns pentru gîndurile rele ce s-au suit în inima ei.

Deci, cînd va veni tînărul, care dintre cele trei fecioare îi va fi lui bine primită? Au nu cea de pe urmă care numai a gîndit și nimic rău nu a lucrat? Ci încă s-a și pocăit pentru gîndirea cea rea! Pentru aceasta este nevoie a zice dracului celui ce sfătuieste către fapta păcatului celui fără de lege: Deși cu ochiul am căzut și cu inima am preacurvit, însă pe această inimă care a preacurvit cu suspinuri negrăite o voi zdrobi, și voi spăla cu lacrimi ochiul ce a căzut, că «inima înfrîntă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi» (Psalmul 50, 18). Lui I se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

BIBLIOGRAFIE: Cuviosul Efrem Sirul, *Cuvinte sfătuitoare*, Ed. Credința Strămoșească, 1998

CE SE CADE A FACE CINEVA CÎND VA FI RĂPIT CU OCHII

Iar dacă un fur ca acesta va reuși să te răpească vreodată, să te nevoiești ca măcar să nu lași idolul Afroditei, adică al poftelor celei urîte să se întipărească în sufletul tău. Și cum asta? Sau să năzuiești la Dumnezeu prin rugăciune – acest lucru fiind mai puternic, căci „a Domnului este mîntuirea” (Psalm 3:8), după cuvîntătorul de psalmi – sau să-ți întorci închipuirea spre un alt gînd oarecare. Că idol pe idol și închipuire pe închipuire se șterg. Căci – zice înțelepciunea populară – „cui pe cui scoate”. O astfel de lucrare se vede că făcea și Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu: „Vederea m-a răpit pe mine, dar m-am ținut. Idol al păcatului nu mi-am făurit. Idolul a stătut, și am scăpat de încercare.” Auzi! A stat – zice – idolul păcatului, și nu s-a întipărit în închipuire, iar omul s-a slobozit numai decît de ispită, adică de învoirea și, drept urmare, de fapta păcatului.

Sfîntul Ioan Gură de Aur și Sfînta Singlitichia te sfătuesc să folosești următorul meșteșug pentru a scăpa de patima ta, adică de idolul acelei fețe care s-a întipărit în închipuirea ta și cu care diavolul nu încetează a te supăra: scoate, cu mintea, ochii idolului aceluia, scoate-i carnea de pe obraji, taie-i buzele, scoate-i pielea de deasupra, care se arată a fi frumoasă, și gîndește-te că ce se ascunde dedesubt este atît de greșos, încît omul nu suferă a o vedea fără urîciune și îngreșoare. Nu este altceva decît o căpățînă despuiată și un os înroșit, plin de sînge și înfricoșat la vedere. Că Gură de Aur zice: „Nu lua aminte nici aici la floare, ci treci mai în adînc cu gîndul și, ridicînd cu gîndul de jur împrejur pielea cea frumoasă, ia aminte la cele ce zac sub ea” (omilia a șaptea la *Epistola a II-a către Corinteni*). Iar prea-înțeleapta Singlitichia zice: „De se ivește în cămările minții o nălucire de vedere necuvioasă, se cade a o schingiui cu cuvîntul: astfel, să se taie ochii aceluia idol, să i se scoată carnea din obraji, să i se taie și buzele și să se vadă închegarea cea urîță de oase goale, și astfel să se socotească ce era de fapt cea dorită. Astfel poate fi oprit gîndul de la rătăcirea cea deșartă. Căci cea iubită nu era nimic decît numai sînge și oarecare flegmă amestecată. Trebuie însă să ne închipuim în gîndul nostru că din toată ființa celui îndrăgît izvorăsc răni greu mirositoare și putrezite și, ca să spun pe scurt, se înfățișează ochilor celor lăuntrici asemenea unui mort. Căci așa se cade a ne îndepărta de dulcea pătimire” (Marele Atanasie în *Viața Sfîntei Singlitichia*). [...]

BIBLIOGRAFIE: Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțuri*, Ed. Buna Vestire, Bacău, 2000.

CUVÎNT DESPRE A DOUA CĂSĂTORIE, al Sfîntului Ioan Gură de Aur

(La vorba Apostolului: «Femeia este legată prin lege atîta vreme cît trăiește bărbatul ei. Iar dacă bărbatul ei va muri, este liberă să se mărite cu cine vrea, numai întru Domnul. Însă mai fericită ar fi dacă ar rămîne cum este» (I Corinteni 7:39, 40).)

În altă zi, Fericitul Pavel ne așază legea despre căsătorie și drepturile ei, scriind și zicînd așa către Corinteni: *Iar pentru care mi-ați scris, bine este omului să nu se atingă de femeie. Iar din pricina preacurviei, fiecare să-și aibă femeia sa, și fiecare să-și aibă bărbatul său* (1 Corinteni 7:1, 2). De aceea am spus și eu tot ce era de trebuință pentru înțelegerea acestor cuvinte. Dar este nevoie să vorbesc cu voi iarăși despre același lucru, fiindcă și astăzi, același Sfînt Apostol Pavel pomenește de dînsul. Și l-ați auzit pe el strigînd și zicînd: *Femeia este legată prin lege atîta vreme cît trăiește bărbatul ei. Iar dacă bărbatul ei va muri, este liberă să se mărite cu cine vrea, numai întru Domnul. Dar mai fericită este de va rămîne așa, după părerea mea. Și socotesc că și eu am Duhul lui Dumnezeu* (Corinteni 7:39,40).

Deci să urmăm lui și astăzi, și să vorbim împreună despre această învățătură; căci, urmînd lui Pavel, prin el vom urma în totul și lui Hristos, fiindcă și el nu sie-și, ci Aceluia urmînd, a scris toate. Și nu este lucru neînsemnat ca o căsătorie să fie bine înființată, altminteri este izvor de nenumărate rele pentru cei ce nu se folosesc de ea cum trebuie. După cum femeia este un ajutor, tot așa, adesea, se face și vrăjmaș. Și, după cum căsătoria este un liman, tot așa poate aduce și naufragiul, nu prin firea sa, ci prin sufletul acelora care se folosesc rău de ea. Acela care păzește legile hotărîte ale ei găsește casa și femeia lui ca o mîngîiere și liberare de toate necazurile care i se întîmplă, fie în piață, fie oriunde; iar acela care ia lucrul cu nesocotință și fără judecată, chiar dacă se bucură de multă liniște în afară, intrînd în casă, vede numai stînci și pietre. Trebuie deci, pentru că este vorba de treburi așa de însemnate, să dăm mare luare aminte acestor cuvinte: cel care își ia femeie trebuie să facă acest lucru după legiuirea lui Pavel sau, la drept vorbind, după legiuirea lui Hristos.

Știu negreșit că multora cuvîntul li se va părea nou și neașteptat, și de aceea nu voi tăcea, ci mai întîi vă voi citi legea, și apoi voi încerca să înlătur contrazicerea ce pare că este aici. Care este legea pe care ne-a dat-o Pavel? *Femeia este legată de lege*, deci, cît îi trăiește bărbatul, nu trebuie să se despartă și să-și ia alt soț, încheind o a doua căsătorie. Și bagă de seamă că folosește numai cuvinte deslușite, cu toată îngrijirea. Nu zice: Să trăiască la un loc cu bărbatul cît timp trăiește aceasta, ci: *Femeia este legată de lege cît timp trăiește bărbatul ei*; încît - chiar dacă i se dă carte de despărțire, chiar dacă părăsește casa, chiar dacă se duce la altul - este legată prin lege, și una ca aceasta este preacurvă.

Așadar - dacă bărbatul ar voi să-și depărteze nevasta, sau femeia să-și lase bărbatul - să-și amintească această vorbă și să se gîndească că Pavel este de față și o urmărește, zicîndu-i cu tărie: *Femeia este legată de lege*. Căci, așa cum robii fugiți tîrăsc după ei lanțul, chiar cînd au părăsit casa stăpînului, tot așa și femeile, cînd părăsesc pe bărbați, sînt încătușate de lege, care le urmărește și le învinuiește de preacurvie, învinovățînd și pe cel ce a luat-o, cu vorbele: Ce ați făcut este preacurvie, căci femeia este legată prin lege cîtă vreme trăiește bărbatul ei. Și: *Cel ce va lua pe cea lăsată săvîrșește preacurvie* (Matei 5:32).

Cînd însă are voie să se căsătorească a doua oară? Cînd i-a murit bărbatul, atunci este liberă din lanț. Arătînd aceasta, nu a adăugat: „Dacă a murit bărbatul ei, este liberă să se căsătorească cu cine vrea”, ci *dacă a adormit*, avînd în gînd nu numai a o mîngîia pe cea văduvă, ci și a o face să nu mai ia un al doilea soț. „Nu a murit soțul tău, ci doarme!” Cine nu așteaptă pe un om adormit? De aceea zice: *Dacă a adormit, slobodă este să se căsătorească cu cine vrea*. Nu zice să se mărite, ca să nu pară că o silește. Nici nu o împiedică, dacă vrea, să se căsătorească a doua oară; nici nu o silește, dacă nu vrea, ci îi citește *Legea*, zicînd: *Slobodă este să se căsătorească cu cine vrea*. Și, zicînd că este slobodă după moartea bărbatului, a arătat că, atîta vreme cît trăia acela, era roabă și supusă legii și, chiar dacă ar fi primit mii de cărți de despărțire, s-ar fi făcut vinovată de preacurvie. Robilor le este îngăduit să-și părăsească stăpînii în viață, dar femeii nu-i este îngăduit să-și lase bărbatul cîtă vreme trăiește el, fiindcă această poftă este preacurvie. Să nu-mi citești legile făcute de legiuitorii lumii acesteia, care învață să dai carte de despărțire și să te desfaci de femeie, căci nu după acestea are să te judece Dumnezeu în acea zi, ci după acelea pe care El Însuși le-a pus. Nici chiar legile din afară [lumești] n-au hotărît aceasta cu desăvîrșire și ele însele pedepsesc fapta, încît și de aici se vede că înfierează acest păcat. Ele pedepsesc cu pierderea de avere pe cel ce a fost pricina despărțirii. Și, negreșit, cînd legiuiesc așa, nu îndeamnă să faci lucrul acesta.

Dar Moisi? Și el a hotărît aceasta pentru aceeași pricină, [dar] tu ascultă pe Hristos cum zice: *De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decît a cărturarilor și fariseilor, nu veți intra întru Împărăția cerurilor* (Matei 5:20; și, mai departe: *Tot cel ce-și va lăsa femeia sa, afară de pricină de preacurvie, o face să săvîrșească preacurvie; și cine va lua pe cea lăsată săvîrșește preacurvie* (Matei 5:32). De aceea a venit unul-născut Fiul lui Dumnezeu, de aceea a luat chip de rob, de aceea și-a vărsat scumpul sînge, a stricat moartea, a șters păcatul, a dat harul prea îmbelșugat al Duhului: ca să te aducă pe tine spre o înțelepciune mai mare!

Pe de altă parte, nici Moisi n-a statornicit despărțirea cu desăvîrșire, dar a fost silit să ia în seamă slăbiciunea celor pentru care legiuia, pentru că erau aplecați spre omoruri, și umpleau casele cu sîngele rudelor lor și nu cruțau nici pe ai lor, nici pe străini. Și, ca să nu-și sugrume femeile în ascuns, cînd nu le mai iubeau, de aceea a orînduit să le lase, ca să înlătore o nelegiuire mai mare: ușurința omorurilor. Cum

că erau vărsători de sânge, ascultă chiar pe Prooroci, care spun: *Cei ce zidiți Sionul cu sânge, și Ierusalimul cu strîmbătăți* (Miheia 3:10) Și iarăși: *Sîngiuri cu sîngiuri se amestecă* (Osea 4:2) Și iarăși: *Mîinile voastre sînt pline de sânge* (Isaia 1:15). Și că erau sîngeroși nu numai față de străini, dar și de ai lor, și aceasta o arată Proorocul, zicînd: *Și au jertfit pe fiii lor și pe fetele lor diavolilor* (Psalm 105:37). Cei care nu cruțau pe copiii lor nu ar fi cruțat nici pe femeile lor. Ca să nu facă aceasta a legiuit Moisi așa.

De aceea, și Hristos - cînd l-au întrebă Iudeii, zicînd: *Pentru ce dar Moisi a poruncit să i se dea carte de despărțire, și să o lase pe ea?* (Matei 19:7) - arătînd că acela a făcut lege care nu este potrivnică cu a Sa, a zis: *Pentru învîrtoșarea inimii voastre v-a dat voie Moisi să lăsați pe femeile voastre, dar dintru început nu a fost așa* (Matei 19:8), *Cel care i-a făcut la început, bărbat și femeie i-a făcut* (Matei 19:4). Vrea să spună că, dacă lucrul acesta ar fi fost bun, Dumnezeu n-ar fi făcut numai un bărbat și o femeie; ci, făcînd pe Adam singur, i-ar fi făcut două femei, ca, dacă ar fi voit să lase pe una, să o ia în schimb pe cealaltă. Dar chiar prin chipul în care a fost făcută lumea a adus legea pe care eu o scriu acum. Și care este aceea? Femeia pe care a luat-o fiecare de la început, pe aceea să o țină toată viața. Această lege e mai veche decît aceea despre despărțire, și anume cu cît este de la Adam pînă la Moisi.

Este însă de preț să ascultați și acea lege pe care a pus-o Moisi în această privință: *De își va lua cineva femeie și va locui cu ea, dar ea nu va afla har înaintea lui, pentru că a aflat întru ea lucru urît, îi va scrie ei carte de despărțire, i-o va da la mîină și o va slobozi pe ea din casa lui* (Deuteronom 24:1). Vezi, nu zice: „să-i scrie” și: „să-i dea”, dar ce zice? *Și va scrie carte de despărțire și i-o va da la mîină*. Multă deosebire e între aceasta și aceea: căci, cînd se zice: „să-i scrie” și: „să-i dea”, este vorba de hotărîre și poruncă; iar cînd se zice: *Și va scrie carte de despărțire și i-o va da în mîină*, este vestirea unui fapt, iar nu aducerea unei legi hotărîte. Dacă cuiva - zice el - îi greșește femeia sa, și o trimite pe ea din casa sa, iar ea, gonită fiind, se face nevasta altui bărbat; și *dacă chiar bărbatul din urmă o va urî, și îi va scrie carte de despărțire și i-o va da la mîină, și o va slobozi din casa lui; sau va muri acest din urmă bărbat al ei care a luat-o pe ea ca femeie, bărbatul ei cel dintîi care a alungat-o nu va putea să o întoarcă pe ea și să o ia ca soția a lui* (Deuteronom 24:2-4). Apoi - arătînd că nu laudă fapta, nici nu o socotește drept căsătorie, dar că s-a coborît pentru slăbiciunea lor - după ce zice: *Nu va putea bărbatul cel dintîi, care a alungat-o, să o întoarcă și să o ia de soție*, a adăugat: *...după ce a fost pîngărită* (Deuteronom 24:4), lămurind prin acest chip de vorbire că a doua căsătorie, făcută cînd trăia primul bărbat, este mai curînd o pată necurată decît o căsătorie. Iată de ce nu a zis: „după ce s-a măritat iarăși”. Vezi că vorbește la fel cu Hristos? Apoi a spus și pricina: *...pentru că aceasta este urîciune înaintea lui Dumnezeu* (Deuteronom 24:4).

Deci, cu Moisi, așa stă lucrul. Însă Proorocul Maleahi arată aceasta mult mai lămurit chiar decît Moisi - ori, mai bine, nu Maleahi, ci Dumnezeu prin Maleahi - zicînd așa: (Dumnezeu) *nu mai caută la prinoase și nu mai binevoiește să le primească din mîinile voastre* (Maleahi 2:13). Apoi, [după întrebarea „de ce?”], zice: *Din pricină că Domnul a fost martor între tine și femeia tinereților tale, față de care tu ai fost viclean* (Maleahi 2:14). Apoi, ca să arate mărimea răului și cît nu merită iertare cel ce a făcut aceasta, sporește la urmă învinovățirea, zicînd așa: [Aceasta era] *tovarășa ta și femeia legămîntului tău* (Maleahi 2:14). *Oare nu i-a făcut El ca să fie o singură făptură cu trup și suflet?* (Maleahi 2:15). Privește cîte drepturi îi pune: mai întîi, vîrsta: „femeia tinereții tale”; apoi, apropierea: „tovarășa ta”; apoi, chipul zidirii: *o singură făptură cu trup și suflet*. La toate astea, adaugă aceea ce e mai mare decît toate, anume vrednicia ziditorului, căci aceasta însemnează zicerea „oare nu i-a făcut El?”. Vrea să spună că nu poți spune că pe tine te-a făcut Dumnezeu, iar pe ea nu Dumnezeu, ci vreun altul mai prejos decît El. Unul și același v-a făcut pe amîndoi așa cum sunteți; așa că, dacă nu pentru altceva, cel puțin pentru aceasta fiind rușinat, păstrează dragostea către ea. Căci - dacă adesea aceasta a fost pricină de iubire între robii certați, faptul că amîndoi slujesc unuia și aceluiași stăpîn - cu atît mai mult trebuie să se facă între noi, cînd amîndoi avem același Ziditor și același Stăpîn. Ai văzut cum și în *Vechiul Testament* se găsesc oarecum începuturile învățaturii celei noi? Căci - după ce multă vreme au trăit sub lege, fiind nevoie să înainteze către învățături mai desăvîrșite, pe cînd legea lor se apropia de sfîrșit - atunci Proorocul, în vremuri potrivite, îi povățuiește spre această învățătură. Să ne supunem deci acestei legi bune, și să ne scăpăm pe noi de toată rușinea și nici să ne alungăm femeile, nici să primim altele, depărtate de alții. Cu ce față ai să privești tu pe bărbatul acelei femei? Cu ce ochi ai să privești pe prietenii și slugile celui om? Căci, dacă acela care a luat pe soția unuia care a murit suferă și este mîhnit numai pentru că a văzut chipul celui răposat, ce fel de viață va duce cineva văzînd în viață pe bărbatul aceleia cu care trăiește? Cum va intra în casă? Cu ce simțire, cu ce ochi va privi pe femeia aceluia, care acum este a sa?

Mai curînd nu o vom socoti nici ca soția unuia, nici ca a altuia: o femeie destrăbălată nu este femeia nimănui. Ea a călcat în picioare învoiala cu acela și a venit la tine nu după o lege poruncitoare. Ce mare nebunie ai face dacă ai aduce în casă un lucru plin de atîtea rele! Este oare lipsă de femei? De ce să alergăm la cele oprite, cînd sînt multe pe care am putea să le luăm după legi cuviincioase și cu cugetul curat? De ce să ne stricăm casele, de ce să aducem lupte obștești, făcîndu-ne peste tot vrăjmași gata să ne învinuască cu nenumărate învinuiri? De ce să ne necinstim viața și, ceea ce este mai grozav decît toate, de ce să ne gătim în ziua judecății pedeapsă neînălăturată? Ce vom răspunde Celui ce are să ne judece atunci cînd, punînd legea la mijloc și citînd, va zice: „Ți-am poruncit să nu iei o femeie lăsată de altul, spunîndu-ți că fapta este prea-curvie (vezi Matei 5:32). Cum ai îndrăznit să faci o căsătorie oprită de lege?” Ce vom zice și ce vom răspunde? Căci acolo nu ești slobod să învîrtești cum vrei legile, cum se

întîmplă cu cele hotărîte de veacul acesta, ci ești silit ca, tăcînd și în lanțuri, să te vîri în focul gheenei, cu femeile cele stricate și cu acei care n-au cinstit drepturile căsătoriei altora. Căci și acela care și-a depărtat femeia fără pricină de prea-curvie, și acela care s-a căsătorit cu una depărtată, trăind bărbatul ei, vor lua pedeapsa cu cea alungată. De aceea vă înștiințez, vă rog și vă sfătuiesc: Bărbați, nu goniți pe femeile voastre! Femei, nu lăsați pe bărbații voștri, ci ascultați pe Sfîntul Apostol Pavel cum zice: *Femeia, cît timp trăiește bărbatul ei, este legată (de dînsul); iar dacă va muri bărbatul, este de sine stăpîină ca să se mărite cu cine voiește, numai în Domnul (să se mărite).* (1Corinteni 7:39).

Ce îndurare vor avea aceia care - după ce Pavel îngăduie și a doua căsătorie după moartea bărbatului, și lasă atîta libertate - îndrăznesc să facă de acestea înainte de sfîrșitul primului bărbat? Ce apărare mai rămîne celor care-și iau alți bărbați, trăindu-le bărbații, sau aceluia care, avînd femeia lor acasă, se duc la femeile destrăbălate? După cum o femeie cu bărbat, dacă se dă unuia care n-are femeie - fie acesta rob, fie liber - este vinovată de prea-curvie, tot așa și bărbatul cu femeie, dacă greșește fie cu o femeie publică, fie cu o altă femeie care n-are bărbat, este vinovat de prea-curvie. Să fugim deci și de acest chip de prea-curvie! Căci ce vom putea spune? Cum vom îndrăzni să tăgăduim acestea? Ce apărare vom aduce? Pofta trupului? Dar femeia de care am avut parte este de față și ne lipsește de această apărare. De aceea sînt așezate căsătoriile, ca să nu cădem în prea-curvie. Și încă nu numai femeia, dar și alții mulți, care au aceeași fire ca și a noastră, ne lipsesc de această apărare. Căci, cînd tovarășul tău de robie - avînd același trup, fiind stăpînit de aceeași poftă, ațîțat de aceeași nevoie - nu vede altă femeie, ci rămîne mulțumit numai cu a sa, ce fel de apărare vei avea tu, punînd înainte pofta? Și de ce să vorbesc de cei ce au femei? Gîndește-te la cei ce trăiesc toată viața în feciorie, care nu s-au căsătorit niciodată și s-au arătat cu totul curați. Cînd alții sînt curați fără să se căsătorească, ce fel de iertare mai ceri tu, care te întinezi și după ce te-ai căsătorit? Să audă aceste vorbe și bărbații, și femeile, și văduvele, și căsătoritele, căci către toate vorbește Pavel, și legea aceea zice: *Femeia, cît timp este în viață bărbatul ei, este legată (de dînsul); iar dacă va fi murit bărbatul, este de sine stăpîină ca să se mărite cu cine voiește, numai în Domnul (1 Corinteni 7:39).* Soțiile, fecioarele, văduvele, cele căsătorite a doua oară - într-un cuvînt, toate femeile - pot trage folos din această vorbă. Soția nu va vrea să fie a altuia, auzind că este legată de bărbatul ei cît trăiește acesta. Aceea care, după ce și-a pierdut bărbatul, ar voi să lege a doua căsătorie să nu facă aceasta ușuratic și fără multă gîndire, ci după legile așezate de Pavel, care zice: *Liberă este să se căsătorească, dar numai în Domnul, adică cu înfrînare și curăție.* Iar dacă voiește să țină legătura încheiată cu cel mort, va asculta ce cununii se păstrează și va cîștiga o mare bucurie, căci: *mai fericită este dacă rămîne astfel (1 Corinteni 7:40).*

Vezi cît de folositor este acest cuvînt, care se coboară pentru slăbiciunea unei femei și nu lipsește pe altele de laudele meritate? Ceea ce a făcut pentru căsătorie și pentru feciorie, aceasta a făcut și pentru prima și a doua căsătorie. Căci, după cum n-a oprit căsătoria, ca să nu îngreuneze pe cei prea slabi, nici n-a silit, ca să nu lipsească de cununile hotărîte, pe aceia care voiesc să-și păstreze fecioria. A arătat că bună este căsătoria, dar a învederat că mai bună este fecioria. Tot așa și aici: iarăși ne pune trepte, arătînd că văduvia este mare lucru și foarte înalt, iar a doua căsătorie mai prejos; pregătește deci pe cei puternici și pe cei care vor să intre în luptă, iar pe cei slabi nu-i lasă să cadă.

Iar cînd a zis: *Mai fericită este dacă va rămîne așa (1 Corinteni 7:40)*, ca să nu crezi că legea este omenească pentru că spune: *...după sfatul meu, a adăugat: Și socotesc că și eu am Duhul lui Dumnezeu.* Așa încît nu vei putea zice că este gînd omenesc, ci descoperire a harului Sfîntului Duh și lege dumnezeiască. Să nu socotim deci că vorbește Pavel: Duhul Sfînt ne-a așezat nouă această lege. Iar cînd zice „cred”, nu însemnează că n-ar ști ce să zică, ci vorbește ca unul neîndrăzneț și ca unul ce se umilește singur. A spus că este „mai fericită”, dar cum va fi mai fericită n-a hotărît, căci dăduse destule lămuriri cînd a arătat că Duhul Sfînt i-a încredințat descoperirea. Și, dacă vrei să găsești lămuriri, vei găsi aici mare bogăție de dovezi tari și vei vedea că văduva este mai fericită nu numai în viața viitoare, dar chiar în viața de acum. Și mai cu seamă acest lucru îl știa Pavel, care a spus acelea și despre fecioare. Rugîndu-le și sfătuindu-le să iubească fecioria, zicea așa: *Socotesc deci că aceasta este bine pentru nevoia ceasului de față. Bine este pentru om să fie așa (1 Corinteni 7:26).* Și iarăși: *Fecioara, de se va mărita, n-a greșit.* El înțelege prin „fecioară” nu pe una care s-a lipsit de căsătorie, ci pe una care nici nu s-a măritat, dar nici nu s-a făgăduit a-și păstra fecioria. *Numai că unele ca acestea vor avea aprindere în trup. Eu însă vă cruț pe voi (1 Corinteni 7:28).* Prin această singură și simplă vorbă, el a lăsat ascultătorului să cîntărească în sufletul său greutățile nașterii, grija de copii, neliniștea, bolile, moartea fără vreme, vrăjmășiile, supunerea la nenumărate păreri, răspunderea pentru greșelile altora, necazurile fără număr căzute pe un singur suflet. De toate aceste rele scapă cea care îmbrățișează înfrînarea și, alături de aceasta, va mai avea și o mare răsplată gătita în viața viitoare.

Deci, știind toate acestea, să ne silim a fi mulțumiți cu prima căsătorie și, dacă avem de gînd să facem o a doua, să o facem în chip cinstit, după legile Domnului. De aceea a zis: *Slobodă este să se mărite cu cine vrea* - iar apoi a adăugat: *...numai în Domnul, dînd învoire și întărind învoirea, dar punînd peste tot hotare și legi; tot așa, pentru ca femeia să nu aducă în casă bărbați pîngăriți și stricați, sau actori sau de cei aplecați spre destrăbălare, ci de cei cinstiți, modești, credincioși, ca toate să se facă spre lauda Domnului. Și - fiindcă multe femei, murindu-le bărbații dintîi și făcînd mai întîi prea-curvie, luau pe alții și se gîndeau la alte lucruri înjositoare - de aceea a adăugat vorba: „numai în Domnul”, aceasta pentru ca a doua căsătorie să nu aibă nimic [păcătos], fiindcă numai așa vor putea să scape de pedepse.*

Cel mai bun lucru din toate ar fi să aștepte pe cel mort și să păzească legea începută cu el, să iubească înfrînarea, să stea cu copiii rămași și să aibă parte de mai mare bunăvoință din partea lui Dumnezeu. Iar dacă ar voi să se unească cu alt bărbat, să o facă cu modestie, cu cinste și după legile cuviincioase; căci și aceasta este liber, numai aprinderea și prea-curvia sînt oprite. Să fugim deci de ele și dacă avem femeie, și dacă nu sîntem însurați; să nu ne necinstim viața noastră, nici să trăim o viață disprețuită; să nu ne întinăm trupul, nici să vîrîm mustrare în cugetul nostru. Căci cum vei putea să te duci la biserică, după ce ai fost la femeii destrăbălate? Cum să-ți ridici la cer mîinile cu care ai înbrățișat pe o desfrînată? Cum să-ți miști limba și să te rogi cu gura cu care ai sărutat o femeie prea-curvă? Cu ce ochi te vei uita la prietenii tăi care mai au rușine? Dar ce spui eu de prieteni? Chiar dacă n-ar ști nimeni, tu singur ar trebui să roșești, și să te rușinezi și să-ți fie silă de singurul tău trup. Dacă asta n-ar fi adevărat, atunci de ce alergi la băi după acest păcat? Nu pentru că te socotești mai necurat decît orice murdărie? Ce altă învedereare mai mare cauți pentru necurăția ta? Sau ce hotărîre ceri să-ți dea Dumnezeu, cînd tu însuți care ai greșit ai astfel de păreri despre faptele tale?

Că se cred singuri necurați, îi laud mult și îi încuviințez, dar că nu se duc la adevăratul chip de curățire îi mustru, și pentru aceea îi învinovățesc. Dacă necurăția ar fi numai a trupului, într-adevăr, l-ai curăța pe el cu spălări în baie; însă, cînd ți-ai întinat sufletul și l-ai făcut necurat, caută o curățire care să poată scoate pata lui. Dar ce fel de baie este pentru astfel de păcate? Calde izvoare de lacrimi, gemete ieșite din fundul inimii, mustrare necurmată, rugăciuni stăruitoare, milostenii bogate, căință pentru păcatul făptuit, pază să nu cazi iarăși; așa se spală firea păcatului, așa se curățește pata sufletului și, dacă n-am făcut aceasta, chiar dacă am trece prin toate izvoarele rîurilor, nici cea mai mică parte din păcatul nostru nu vom putea să spălăm. Însă este mai bine ca nici să nu încercăm acest păcat înjositor. Dar, dacă cumva am alunecat, să luăm aceste leacuri, făgăduind mai întîi că nu vom mai cădea în astfel de păcat. Căci dacă, după ce am greșit, învinuim cele făptuite, dar iarăși cădem în ele, de nici un folos nu ne va fi curățirea. Fiindcă acela care se spală și apoi iarăși se întinează în aceeași mocirlă, și acela ce dărîmă ceea ce a clădit și cel ce clădește ca să dărîme n-au nici un cîștig, ci lucrează în vînt și se chinuiesc. Și noi deci, ca să nu cheltuim în vînt și zadarnic, să ne curățim de păcatele făcute înainte și să petrecem toată viața ce ne-a mai rămas în curăție, și cinste și în celelalte fapte bune; pentru ca, și pe Dumnezeu avîndu-L milostiv, să dobîndim împărăția cerurilor, prin darul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia mărire în vecii vecilor. Amin!

BIBLIOGRAFIE: Studii omiletice asupra celor trei cuvîntări ale Sfîntului Ioan Hrisostomul despre căsătorie, cu traducerea lor, Teză pentru licență, de Nicolae N. Marinescu, Litotipografia L. Moțășeanu, București, 1908

DESPRE DIVORȚ, după Canoanele Sfinților Părinți

CANONUL 48 APOSTOLICcă vreun mirean, lepădînd-o pe muierea sa, va lua pe alta sau pe cea lepădată de altul, să fie afurisit!⁴³ (Soborul al VI-lea a toată lumea, canonul 87; Anchira, canonul 20; Cartagina, canonul 113; Sfîntul Vasile cel Mare, Canoanele 9, 21, 35, 77).

TÎLCUIRE

Fiindcă și Domnul a spus în *Evanghelie* că „oricine își va lăsa muierea, fără numai din pricină de curvie, o face pe ea să prea-curvească. Și oricine o va lua pe cea lăsată prea-curvește” (Matei 5:32; 19:7) - pentru aceasta și dumnezeieștii Apostoli, urmînd rînduirii Domnului, zic întru acest Canon al lor: Orice mirean ce se va despărți de muierea sa, fără numai din pricină de curvie (adică de prea-curvie, căci aici *Evanghelistul*, în loc de „prea-curvie”, a înțeles „curvie”, și vezi despre aceasta Canonul al IV-lea al Sfîntului Grigorie de Nisa), și va lua pe alta slobodă de nuntă, să se afurisească! La fel să se afurisească și dacă -

⁴³ Scumpătatea și hotărîrea Domnului vrea întocmai ca nici bărbatul să nu se despartă de muierea sa, nici muierea de bărbatul său. Căci Domnul a zis întocmai și pentru bărbat, și pentru muiere: „Oricine ar lăsa pe muierea sa și va lua pe alta, prea-curvește. Iar dacă muierea va lăsa pe bărbatul său și se va mărita cu altul, prea-curvește” (Marcu 10:11, 12) - fără să adauge: „afară de pricină de curvie” doar la bărbat, sau doar la muiere. Ci a lăsat să înțelegem noi aceasta cu neosebire la amîndoi. Iar obiceiul Bisericii dă stăpînire bărbatului a se despărți de muierea sa, aflînd-o curvind sau preacurvind. Iar muierea să nu se despartă de bărbatul său, măcar de l-ar găsi curvind, sau preacurvind. Iar dacă muierea s-ar despărți pentru pricina curviei sau a prea-curviei, iar el, nerăbdînd, s-ar însura cu a doua muiere, muierea cea dintîi ce s-a despărțit de el are păcatul despărțirii acesteia, iar bărbatul este vrednic de iertare pentru că s-a însurat a doua oară. Iar muierea lui cea de-a doua nu se osîndește ca prea-curvă. Teologul Grigorie nu primește acest obicei, ce a pătruns în Biserică din legea civilă romană, că zice: „Pe cei mai mulți oameni mireni îi văd înțelegînd greșit cele despre curăție. Și legea ce o au despre aceasta pe muiere o pedepsește dacă va curvi, iar bărbatului îi dă voie să curvească? Adică muierea, de va vicleni patul bărbatului, se judecă de prea-curvă, iar bărbatul, avînd muierea sa, de va curvi cu alte muieri, este nevinovat? Eu nu primesc legiuirea aceasta, nu laud obiceiul! Cei ce au făcut legea aceasta au fost bărbați, și de aceea au legiuit numai împotriva femeilor. Căci legiuitorii legii acesteia civile au legiuit ca fiii să fie supuși taților, iar partea cea mai slabă - adică pe maică, femeie neputincioasă fiind - au lăsat-o fără purtarea de grijă, nelegiuint a fi fiii supuși și acesteia. Iar Dumnezeu nu a legiuit așa, ci zice: «Cinstește pe tatăl tău și pe maica ta, ca să-ți fie ție bine!» (Matei 15:4; Marcu 7:10; Deuteronomul 5:16; Ieșirea 20:12). Și poruncește ca cel ce grăiește rău asupra tatălui său sau asupra maicii sale, cu moarte să se omoare. Deopotrivă - și către tatăl, și către maică - și ascultarea a cinstit-o, și ocara a pedepsit-o. Iar blagoslovenia tatălui întărește casele fiilor, iar blestemul maicii dezrădăcinează temeliile. Vedeți potrivire de legiuiri? Unul este Făcătorul și al bărbatului, și al muierii. Un pămînt sînt amîndoi, o Lege li s-a dat amîndorura și o înviere. Întocmai - și din bărbat, și din femeie - ne-am născut, și cu aceeași datorie sînt datori fiii către amîndoi născătorii. Cum dar tu, bărbat legiuitor, ceri curăție de la femeie, dar tu nu o păzești? Cum ceri ceea ce nu dai? Cum, avînd trup asemenea cu al femeii, nu legiuiești asemenea? Iar de socotești relele din vremea călcării poruncii și zici că a păcătuit Eva, ia în seamă că a păcătuit și Adam. Pe amîndoi i-a amăgit șarpele, și nici femeia nu s-a aflat mai neputincioasă întru a se amăgi, nici bărbatul mai tare spre a nu se amăgi. Iar de socotești bunătățile cele din a doua facere, să știi că Hristos i-a mîntuit pe amîndoi cu pătimirile Sale, făcîndu-Se trup și pentru bărbat, și pentru femeie. A murit și pentru bărbat, dar și femeia se mîntuiește cu moartea Lui. Poate socotești că a cinstit pe bărbat pentru că s-a născut din sămînța lui David? Dar, născîndu-Se din Fecioară, a cinstit-o și pe femeie. «Vor fi - zice - amîndoi un trup!», și trupul cel unul trebuie așadar să aibă asemănare. Iar Pavel îi legiuiește curăția și bărbatului. Cum? «Mare - zice - este taina aceasta, iar eu zic de Hristos, și de biserică» (Efeseni 5:32). Bine este a se rușina femeia de Hristos, prin rușinarea pe care o arată către bărbatul său. Bine este și bărbatul a nu necinsti Biserica lui Hristos, prin necinstea pe care o face muierii sale, curvind cu alta.”

La fel, și Hrisostom mărturisește aceasta, întru al cincilea cuvînt la prima epistolă către Tesaloniceni: „Rogu-mă - zice - să ne păzim de păcatul acesta! Pentru că - precum noi, bărbații, le pedepsim pe muierile noastre cînd își vînd cinstea lor la alții . așa ne pedepsesc și pe noi, dacă nu legile romanilor, Dumnezeu, cînd vindem cinstea muierilor noastre, curvind cu altele. Fiindcă și aceasta, adică păcatul bărbaților cu alta, tot prea-curvie este. Căci este prea-curvie nu numai a prea-curvi cu altul muierea cea măritată, ci și bărbatul cel însurat a prea-curvi cu alta. Ia aminte cu deamăruntul la ce-ți zic: Nu este prea-curvie numai a păcătui bărbații cei însurați cu muiere străină măritată, ci și a păcătui cu muiere nemăritată. Aceasta întocmai este prea-curvie, pentru că, deși muierea aceea cu care ar păcătui nu este legată cu bărbat, cel ce păcătuiește este legat cu muiere. Și pentru aceasta ai călcat legea, și ai nedreptățit pe însuși trupul tău [pe soție]. Căci de ce pedepsești pe muierea ta, chiar de ar curvi cu bărbat slobod? Negreșit, pentru că este prea-curvie, muierea ta fiind legată cu bărbat (cu tine adică), măcar că cel ce a curvit cu dînsa nu are muiere. Deci și tu, fiindcă ești legat cu muierea ta, cînd vei curvi cu muiere slobodă, asemenea prea-curvie este și curvia aceasta a ta. «Cel ce va lăsa - zice Domnul - pe muierea sa, afară de pricină de curvie, o face pe ea să prea-curvească. Și cel ce o ia pe cea lăsată, prea-curvește» (Matei 15:32; 19:7). Și, dacă aceasta este așa, au nu prea-curvește cu mult mai vîrtos cel ce avînd, muierea sa, păcătuiește cu muiere slobodă? Cu adevărat, fiecăruia este arătat!”

după ce se va despărți de muierea sa fără pricină de curvie - va lua altă muiere despărțită și aceea de bărbatul său fără pricină de curvie, adică de prea-curvie. Acestea însă ce le-am zis pentru bărbat trebuie a se înțelege și pentru muierea ce-și va lăsa bărbatul fără pricină de curvie și va lua pe altul.

Iar orice bărbat sau muiere care s-au despărțit fără pricină binecuvîntată și s-au căsătorit a doua oară, ca niște prea-curvari se cuvine a se canonisi șapte ani cu neîmpărțășirea, după Canonul 87 al Soborului al VI-lea, Canonul 20 al celui din Anchira și Canoanele 77 și 37 al marelui Vasile. Citește și Canonul 113 al Soborului din Cartagina, care hotărăște că, dacă bărbatul și muierea se vor despărți fără pricină de curvie, ori trebuie să rămînă văduvind, ori să se împace și să se unească, precum zice și Apostolul Pavel, în cea dintîi către Corinteni, capitolul 7, stih 11.

BILBLOGRAFIE: *Pidalion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțu, 1844

Și nu numai Grigorie și Hrisostom, dar nici Vasilie (atît întru alte părți, cît și întru a douăsprezecea hotărîre a iticalelor [canoanelor] sale) nu suferă a urma obiceiul acesta, care surpă porunca cea predanisită de Dumnezeu. Iar în canonul 35 al său zice că, atunci cînd muierea va lăsa pe bărbatul său, se cuvine să cercetăm pentru ce pricină l-a lăsat, și, de se va vedea că muierea l-a lăsat fără cuvînt și fără pricină, bărbatul să fie vrednic de iertare, iar muierea - de canon și de certare, ca una ce s-a făcut pricină răului. Iar pricină bine-cuvîntată de despărțire între bărbat și muiere nu este alta decît curvia, sau prea-curvia bărbatului sau a muierei. Ci și adăugirea de lege 117 a lui Iustinian, ce este în Cartea 28 a Vasilicalelor, titlul 7, rînduiește că - de are bărbatul altă muiere, ori în cetatea ce se află, ori în casa sa, și păcătuiește cu dînsa, iar muierea lui cea legiuită i-ar zice să se depărteze de aceea, și el nu ar voi a se depărta - se dă voie a se dezlega nunta din pricina mîniei muierei lui celei legiuite. Mînie din care unele femei mîncă otravă și se omoară, altele își pierd mințile, altele se aruncă în prăpastie, iar altele fac alte lucruri prea-necuvioase. Pilde ca acestea urmează în toate zilele mai în fiecare cetate, și ostrov și sat. Pentru că - precum mînia bărbatului este plină de rîvnă pentru muierea lui care a prea-curvit, precum zice Solomon (Pilde 6:34), și nu o va cruța în ziua judecării, și nu va schimba vrajba cu nici o plată de izbăvire, nici nu va dezlega mînia lui pentru multe daruri - la fel (ca să nu zic că și mai mult) plină de rîvnă este și mînia din inima muierei pentru bărbatul său care curvește. Dar ia aminte că - deși Domnul a îngăduit a se despărți bărbații de muierele lor din pricina curviei, adică a prea-curviei - arhieriei nu se cuvine a le da voie totodată a se însoți cu altcineva. Ci să-i lase așa osebiți îndelungată vreme, pînă ce partea vinovată se va căi, și va cădea smerindu-se către partea nevinovată și va făgădui de aici înainte să-i păzească cinstea. Și așa, iarăși să se unească. Pentru că nici Domnul n-a îngăduit a se despărți așa simplu, doar pentru prea-curvie, ci și pentru alte două pricini: întîi, pentru mînia care urmează din prea-curvie și pentru uciderea ce poate urma din mînie; apoi, pentru amestecarea și stricarea neamurilor care urmează din prea-curvie - precum zice Teologul Grigorie. Drept aceea - după zisa lui Zonara, în tîlcuirea Canonului 9 și 21 ale marelui Vasilie - bărbatul, dacă nu voiește, nu este silit a o mai avea ca soție pe prea-curvă; iar de va voi, o are pe ea și împreună locuiește cu ea fără a greși. Și de ce zic „fără a greși”? Lăudat și prea-înțelept este bărbatul acela care o va primi iarăși pe muierea sa după ce a curvit (însă cu făgăduință a nu mai greși), pentru două pricini. Mai întîi, pentru dragostea și milostivirea ce arată pentru trupul său - zic adică pentru muierea sa - urmînd însuși Stăpînului a toate Dumnezeu, Care - prea-curvă fiind mai-nainte firea omenească și curvind cu idolii - a primit a o face mireasă a Sa, prin iconomia întrupării, și a o mîntui prin pocăință și prin unirea cu Sine. Și - precum faptă de bărbat înțelept este ca, dacă se rănește vreun mădular, să nu-l taie de la sine, ci să se silească a-l vindeca - tot astfel faptă de bărbat înțelept este ca - greșind mădularul său, adică muierea - să nu se despartă de ea, ci mai vîrtos să se silească a o îndrepta prin pocăință și întoarcere. Și al doilea, pentru că necurăția cea de acest fel între bărbat și muiere, a urmat după depărtarea lui Dumnezeu din pricina păcatelor lor mai dinainte. (Și să-și cerceteze fiecare ființa sa, și va găsi cuvîntul nostru adevărat.) De aceea, amîndoi se cuvine a se suferi unul pe altul și nu a se despărți. Căci - dacă Apostolul zice că bărbatul credincios [creștin] se cuvine a locui împreună cu femeia necredincioasă [păgînă]; și, la fel, femeia credincioasă, cu bărbatul necredincios, pentru nădejdea mîntuirii amîndurora („Căci ce știi, bărbate, dacă nu vei mîntui pe femeie? Și ce știi, femeie, dacă nu-ți vei mîntui bărbatul?” (1 Corinteni 7, 16)) - cu cît mai vîrtos se cuvine a locui împreună și a nu se despărți unul de altul, măcar și curvie de ar fi, de vreme ce nu-i desparte nici păgînatatea, care e mai rea decît toate păcatele? Și cele zise pentru bărbat, se înțeleg asemenea și pentru femeie. Iar de zice Parimistul: „Bărbatul ce ține muiere prea-curvă este fără de minte și necredincios” (Pilde 18:23), zicerea aceasta este a asprimii și a nemilostivirii *Legii celei Vechi*, iar nu a blîndeții și a bunătății legii celei bune a *Evangeliei*. Iar mai vîrtos, însăși *Scriptura cea Veche* zice, cu gura Proorocului Maleahi: „Pe femeia tinereții tale să nu o lepezi, căci dacă, urînd-o, o vei depărta, păgînatatea va acoperi gîndurile tale - zice Domnul Atotțitorul” (Maleahi 2:15, 16).

Iar dacă, pînă în sfîrșit, nu este chip, nici vreo meșteșugire a se uni de aici înainte bărbatul și femeia, partea cea nevinovată poate, de mare nevoie, a se căsători a doua oară, dar nicidecum și partea aceea ce a curvit și s-a făcut pricinuitoare a acestei despărțiri. Căci, în loc de cîntările și luminile nunții de-a doua, se cade mai mult a se tîngui, și a plînge pentru păcatul său și a se afla în întunericul întristării și al văduvei celei vii, pentru că i-a despărțit pe cei împreunăți de Dumnezeu. Ce zic? Se cade să sufere și pagubă din averile sale, precum poruncesc legile împărătești - după Hrisostom (cuvînt la zicerea: „femeia s-a legat cu lege” și celelalte). Iar a nu se căsători a doua oară partea ce a prea-

CUVÎNT DESPRE IERTAREA ȘI IUBIREA VRĂJMAȘILOR, al Sfântului Ioan Gură de Aur

Când auzim acestea să ne acoperim fețele de rușine că stăm atât de departe de Acela Care ne-a poruncit să-L imităm. Să căutăm să vedem cât de departe stăm de El, ca să ne osândim pe noi înșine, pentru că ducem război acelora pentru care Hristos Și-a dat sufletul Său, pentru că nu voim să ne împăcăm cu aceia pentru care, pentru ca să-i împăce cu Dumnezeu, Hristos nu S-a dat înapoi nici de la junghiere. Numai dacă și acum nu veți spune că e nevoie pentru aceasta de cheltuială și de pierdere de bani, așa cum spuneți când trebuie să dați milostenie.

Gândește-te de cât de multe păcate ești vinovat! De te gândești la ele, atunci nu numai că nu vei amâna să ierți pe cei ce ți-au făcut rău, ci chiar vei alerga la cei ce te-au supărat, ca să ai prilej de a ți se ierta păcatele. Păgânii nu așteptau răsplată și cu toate acestea de multe ori trăiau această filozofie, adică iertau pe cei ce le făceau rău; iar tu, care ai nădejdi atât de mari, tu amâni de pe o zi pe alta, pregeți să ierți pe cei ce ți-au făcut rău? Pentru ce nu vrei să faci înainte de timp, de dragul legii lui Dumnezeu, ceea ce va face timpul de la sine? Vrei să ți se stingă dușmănia fără de răsplată în loc să ai răsplată? Nu vei avea nici o răsplată dacă timpul îți potolește dușmănia, ci, dimpotrivă, mare pedeapsă, pentru că legea lui Dumnezeu nu te-a înduplecat să faci ceea ce timpul a făcut. Iar dacă spui că te apucă furiile când îți aduci aminte de ce ți-a făcut dușmanul tău, adu-ți aminte și de binele ce ți l-a făcut cândva, ca și de relele pe care tu le-ai făcut altora. Te-a vorbit de rău și te-a batjocorit? Gândește-te că și tu ai vorbit de rău pe alții. Cum vrei să fii iertat când tu nu ierți pe alții? Îmi spui că n-ai vorbit pe nimeni de rău? Dar ai auzit pe cei ce vorbeau de rău pe alții și ai încuviințat. Nici fapta asta nu-i fără de păcat. [...]

După cum în haina împărătească cele mai de preț dintre flori și culori sunt cele care slujesc la facerea

---

curvit, se înțelege din adăugirea de lege 48 a lui Leon. Căci aceasta poruncește că bărbatul muierei ce a prea-curvit să ia zestrea ei, iar prea-curva să fie bagată în mănăstire și să fie silită, și nevrînd, a se călugări. Iar câte lucruri are mai multe decât zestrea sa, să le împartă copiii săi și mănăstirea sa. Sau, de nu va fi avînd copii, să le ia părinții și rudele sale. Iar adăugirea de lege 117 a lui Iustinian poruncește că, dacă bărbatul muierei ce se păzește în mănăstire pentru prea-curvie va muri în răstimpul a doi ani mai-nainte de a o lua iar, ea să se călugărească (și deci să nu se căsătorească a doua oară). Iar cum că este îngăduit bărbatului a lua iarăși pe muierea sa ce a prea-curvit, sînt martori - de o parte Armenopolul (cartea a VI-ea, titlul 2), iar de altă parte Sfințitul Fotie (capitolul 2, titlul 1), care zice: „Adăugirea de lege 134 a lui Iustinian (pusă în cartea 28 a Vasilicalelor, după Valsamon) rînduiește că bărbatul poate a lua iarăși pe muierea sa ce a prea-curvit, în vremea a doi ani după ce a prea-curvit și s-a osîndit a se băga în mănăstire pentru prea-curvie. Și are toată stăpînirea și voia a locui împreună cu ea, fără a se teme cît de puțin de vreo primejdie pentru aceasta și fără a se vătăma nunta de păcatul făcut și de despărțire. Și marele Vasilie, sfătuiind, îndeamnă ca bărbatul să se milostivească, dacă muierea sa se va pocăi și se va îndrepta, și să o ia iarăși, ca pe un mădular al său. Dar și canonul 93 al Soborului al VI-lea îngăduie ostașului, de va voi, să-și ia iarăși pe femeia sa, măcar de ar fi luat-o altul, pentru îndelungata lui înstrăinare. Asemenea și Canonul 8 al celui din Neocezarea se vede că îngăduie preotului, de va voi, a viețui împreună cu muierea sa ce a prea-curvit, însă să se caterisească.

Bagă de seamă însă că nu oricine poate porni pîră pentru prea-curvie, ci numai cinci persoane rînduite, și acestea să fie prea de aproape ale muierei. Adică: tată, frate, unchi după tată și unchi după maică, iar mai cu deosebire și mai mult decât toți, bărbatul ei. Însă, pînă nu se dezleagă nunta, nu se îngăduie a porni acest fel de pîră altcineva decât numai bărbatul muierei, prin cinci martori, mărturisind ei în frica lui Dumnezeu că au văzut-o prea-curvind fățiș. Și se pornește pîra pentru prea-curvie în curgere de cinci ani, și nu în mai mulți” (Armenopol, Cartea I, Titlul 3).

Pe lîngă toate acestea însă, se cuvine a fi știut de toți că legile civile și împărătești nu îngăduie niciodată bărbaților a-și omorî muierele, chiar de le-ar și prinde prea-curvind. Pentru aceasta, prea-rău fac cei ce omoară sau pe femeile lor, sau pe surori, pe fete și pe rudeni pentru că au curvit sau au prea-curvit.

Deci, fiindcă din toate cele zise se înțelege că nu se cuvine a se despărți bărbatul de femeie sau femeia de bărbat, cei doi trebuie a se suferi unul pe altul - după Teologul Grigorie. Și atît femeia se cade a-l suferi pe bărbat - măcar de o ocărește, măcar de o bate, măcar de cheltuiește zestrea ei, sau altceva de-i face - cît și bărbatul pe femeie, măcar de se îndrăcește (după canonul 4 al lui Timotei), măcar alte metehne de ar pătîmi și neputință de ar avea (după Hrisostom, în cuvîntul la zicerea: „muierea s-a legat cu lege” și celelalte).

Chiar dacă legile împărătești și cele dinafară [civile] îngăduie a se despărți bărbatul de muiere și muierea de bărbat pentru multe pricini, Hrisostom (în același), împotrivindu-se lor, zice, că nu are a ne judeca Dumnezeu după legile acestea, ci după legile despre nuntă pe care le-a legiuit el Însuși. O singură pricină de despărțire este bine-cuvîntată din cele rînduite de legi, după împărății Leon și Constantin, cînd o parte vrăjmășuiește viața celeilalte (Titlul 13 din alegerea legilor). Se despart încă pe drept cuvînt atunci cînd: una din părți este drept-slăvitoare, iar cealaltă eretică, după Canonul 72 al Soborului al VI-lea; cînd sînt rudeni din sînge, sau din cuscrie, după canonul 54 al aceluiași; sau din botez, după Canonul 53 al aceluiași; și cînd stăpînul lor (dacă sînt robi) n-ar voi a se învoi la nunta lor, după Canonul 40, 41 și 42 ale marelui Vasilie. Iar forma cărții de despărțire vezi-o la sfîrșitul cărții.

hlamidei, tot așa și aici cele mai de preț fapte bune sunt cele care întăresc și țin dragostea. Nimic nu păstrează dragostea ca uitarea greșelilor celor ce ne-au greșit.

- Cum? Dumnezeu nu zice nimic de cel care ne greșește nouă și ne face rău?

- Cum să nu spună? Nu duce, oare, Dumnezeu pe cel ce face rău la cel căruia i-a făcut rău? Nu-l trimite la el chiar din fața altarului și-l cheamă la sfânta masă abia după ce s-a împăcat cu el (Mt. 5. 23-24)? Dar pentru că Dumnezeu i-a dat o astfel de poruncă, nu înseamnă ca tu să aștepti să vină el la tine, pentru că atunci ai pierdut totul. De aceea mai cu seamă Dumnezeu îți hotărăște răsplată nespusă, ca să o iei tu înaintea aceluia; că dacă te împaci la rugămintea lui, împăcarea nu s-a făcut de dragul poruncii lui Dumnezeu, ci datorită stăruinței celuiilalt. De aceea și pleci fără de cunună; cununa o ia el.

Ce spui? Ai dușmani și nu îți este rușine? Nu ne este de ajuns că ne este dușman diavolul? Pentru ce ne mai facem dușmani și pe cei de aceeași fire cu noi, pe oameni? O, dacă nici diavolul n-ar voi să ne ducă război, atunci nici el n-ar mai fi diavol! Nu știi, oare, cât de mare e plăcerea după împăcare? N-are importanță că nu-ți dai seama de ea când ești cuprins de dușmănie. Atunci vei putea cunoaște bine că e mai plăcut să iubești pe cel ce ți-a făcut rău decât să-l urăști, când ai pus capăt dușmăniei. [...]

Spui că dușmanul tău ți-a făcut rău. Dar nu ți-a făcut atâta rău cât rău îți faci ție însuși ținând minte răul! De altfel nici nu-i cu puțință ca un om bun să sufere ceva rău. Să ne închipuim un om care are femeie și copii, dar să filozofeze (adică să trăiască potrivit filozofiei creștine); să ne închipuim că are și o mulțime de pricini pentru a fi atacat, că are multe averi, putere mare, prieteni mulți și cinste, dar să filozofeze; condiția aceasta trebuie neapărat adăugată. Să ne închipuim acum că vin peste el mulțime de lovituri; să-i facă un om rău pagube. Dar ce înseamnă aceste pagube pentru un om care socotește o nimica banii și averile? Să-i omoare copiii! Dar ce înseamnă aceasta pentru un om care filozofează despre înviere? Să-iucidă soția! Dar ce înseamnă aceasta pentru un om care a fost învățat să nu jelească pe cei adormiți? Să fie dat jos din slujbele sale de cinste! Dar ce înseamnă aceasta pentru un om care socotește cele de pe lumea aceasta ca floarea ierbii? Să fie, de vrei, chinuit trupește și aruncat în închisoare! Dar ce înseamnă toate acestea pentru un om care a învățat că „chiar dacă omul nostru din afară se strică, cel dinăuntru însă se înnoiește din zi în zi” (2 Cor. 4: 16); și: „Necazul lucrează încercare” (Rom. 5: 3).

Făgăduisem să vă arăt că un astfel de om nu este vătămat cu nimic; dar cuvântul meu, mergând tot înainte, a arătat că chiar îi sunt de folos, se înnoiește și ajunge încercat.

Așadar să nu căutăm să punem la inimă relele ce ni le fac alții, că de le punem la inimă ne facem nouă înșine rău și ne slăbănogim sufletul. Nu ne este atât de mare durerea pricinuită de răutatea semenului nostru cât durerea pricinuită de chinul nostru sufletesc. De aceea plângem și suntem abătuți când ne ocărăște cineva; de aceea când ne răpește cineva ceva pățim ce pățesc copiii cei mici, pe care îi zădăresc cei mai în vârstă și mai șugubeți supărându-i pentru niște lucruri de nimic, nu pentru cine știe ce mare lucru; aceia, dacă îi văd pe cei mici că se supără, continuă să-i necăjească; dar, dacă îi văd că râd, îi lasă în pace. Noi însă suntem și mai nepricepuți decât copiii; plângem tocmai pentru acele lucruri pentru care ar trebui să râdem. De aceea, vă rog să lăsăm această judecată copilărească și să îmbrățișăm cerurile. Hristos vrea să fim bărbați, bărbați desăvârșiți. Așa a poruncit și Pavel, zicând: „fraților, nu fiți copii cu mintea, ci cu răutatea fiți prunci”(1 Cor. 14: 20). [...]

Două lucruri caută Hristos să ne învețe prin această pildă (Mt. 18: 23 ș.u.): unul, ca noi să ne recunoaștem greșelile noastre; al doilea, să iertăm celor ce ne greșesc. Ne cere să ne recunoaștem greșelile noastre în vederea iertării greșiților noștri, ca să ne fie mai ușoară iertarea; pentru că cel care recunoaște că greșește este mai iertător cu aproapele său. Să nu iertăm însă numai cu gura, ci din inimă, ca nu cumva, răzbunându-ne pe cei ce ne-au greșit, să împlântăm sabia în noi înșine. Te-a supărat, oare, atât de mult cel ce ți-a greșit câtă supărare îți pricinuieste ție însuși când ții mereu viu în minte răul ce ți l-a făcut acela și mai atragi asupra ta și pedeapsa lui Dumnezeu? Dar dacă ești treaz și filozofezi, răul se va întoarce pe capul aceluia și el va suferi. Dacă te superi și te necăjești, atunci tu te vatămi singur, nu celălalt. Nu spune dar: „M-a ocărât, m-a calomniat, mi-a făcut numai rău!” Cu cât vei spune că ți-a făcut mai mult rău, cu atât arăți mai mult că el este binefăcătorul tău. Îți dă prilejul să-ți speli păcatele. Deci cu cât îți face mai mult rău, cu atât acela ajunge mai mare pricină de iertare a păcatelor tale. Dacă vrem, nimeni nu ne poate face vreun rău, ci chiar dușmanii ne pot fi de foarte mare folos. Dar pentru ce vorbesc eu de oameni? Este, oare, cineva mai rău decât diavolul? Ei bine și diavolul poate să ne fie mare pricină de laude și de cununi. O arată Iov. Deci pentru ce te mai temi de omul care te dușmănește, când chiar diavolul îți este pricină de încununare? Vrei să-ți spun câte câștigi de înduri cu față senină relele ce ți le fac dușmanii? Cel dintâi și cel mai mare câștig este scăparea de păcate. Al doilea câștig, tăria sufletească și răbdarea. Al treilea câștig, blândețea și iubirea de oameni. Da, omul care știe să nu se mânie pe cei care-l supără va fi cu mult mai blând cu prietenii. Al patrulea câștig, că nu se mânie niciodată; iar aceasta nu are egal. Că omul care nu se mânie scapă și de tristețea pricinuită de mânie și nici nu-și cheltuiește viața în supărări și dureri zadarnice; omul care nu știe ce-i ura nu știe nici ce-i supărarea, ci se bucură de mulțumire sufletească și nenumărate bunătăți.

Deci, dacă urâm pe alții ne pedepsim pe noi înșine, după cum dacă iubim pe alții ne facem nouă înșine bine. În afară de aceasta ești respectat de toți, chiar de dușmani, fie ei chiar demoni; dar, mai bine spus, dacă nu urăști, nici nu vei avea dușmani. Iar cel mai mare și cel dintâi bine este că dobândești iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Dacă ai făcut păcate, vei dobândi iertare; dacă ai făcut fapte bune, vei căpăta mai multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu.

Să căutăm, dar, să nu urâm pe nimeni, ca și Dumnezeu să ne iubească pe noi, să Se milostivească și să ne miluiască, chiar dacă păcatele noastre ar fi de zece mii de talanți.

Îmi spui că cineva ți-a făcut rău? Miluiește-l, nu-l urî! Plângi și jelește-l, nu-i întoarce spatele! Că n-ai supărat tu pe Dumnezeu, ci el! Pe tine Dumnezeu te laudă dacă suferi fără gând de răzbunare răul ce ți s-a făcut. Gândește-te că Hristos, când avea să fie răstignit pe cruce, Se bucura pentru El, dar plângea pentru răstignitorii Săi. Tot așa trebuie să facem și noi. Cu cât ni se face mai mult rău, cu atât mai mult trebuie să plângem pe cei care ne fac rău. De aici, pentru noi, mari bunătăți, pentru aceia, chinuri și pedepse.

Ai fost ocărât și lovit în fața oamenilor? Acela s-a făcut de rușine și s-a necinstit în fața oamenilor; a deschis împotriva lui gura a nenumărați acuzatori, iar ție ți-a împletit mai multe cununi și a adunat în jurul tău mulți laudători ai îndelungii tale răbdări.

Te-a bârfit la alții? Ce-i asta, când știi că Dumnezeu este Acela Care are să-ți ceară socoteală de faptele tale, și nu oamenii la care ai fost bârfit. Bârfitorul tău și-a adăugat lui și pricină de pedeapsă, ca să dea socoteală nu numai de păcatele lui, ci și de cele ce le-a spus despre tine. Pe tine te-a bârfit în fața oamenilor, el însă a fost bârfit în fața lui Dumnezeu.

Dacă nu-ți sunt de ajuns cele ce ți-am spus, gândește-te că și Stăpânul tău a fost bârfit și de satana și de oameni; și a fost bârfit față de cei pe care-i iubea cel mai mult. Iar Fiul Lui Cel Unul-Născut aceleași le-a pătimit. De aceea și spunea: „Dacă pe stăpânul casei 1-a numit Beelzebul, cu mult mai mult pe casnicii lui?” (Mt. 10. 25). Și nu numai că vicleanul diavol L-a bârfit, dar a și fost crezută bârfirea lui; și nu L-a bârfit cu bârfeli obișnuite, ci cu ocări și cu păcate foarte mari: L-a făcut îndrăcit (In. 7: 20), a spus că este înșelător (Mt. 27: 63) și împotriva lui Dumnezeu.

Ți s-au răsplătit cu rău binefacerile? Plângi și jelește mai ales pe cel ce ți-a făcut rău, iar de tine bucură-te că ai ajuns asemenea lui Dumnezeu, Care răsare soarele peste răi și peste buni (Mt. 5: 45). Iar dacă imitarea lui Dumnezeu te depășește - deși nu-i greu pentru mintea trează -, dacă totuși ți se pare asta peste puterile tale, haide să te duc la niște oameni, ca și tine, la Iosif, care a suferit o mulțime de rele de la frații lui și totuși le-a făcut bine (Fac. 45: 1-15), la Moise, care s-a rugat pentru cei care uneltiseră de atâtea ori împotriva lui (Ieș. 32: 32), la Pavel, care se ruga să fie anatema pentru iudei (Rom. 9: 3), deși nu putea să numere suferințele îndurate de la ei, la Ștefan, care fiind bătut cu pietre, s-a rugat să li se ierte lor păcatul acela (F.A. 7: 60). Gândindu-ne la toate acestea, să scoatem din sufletul nostru toată mânia, ca și Dumnezeu să ne ierte și nouă toate păcatele [...]

Să nu căutăm, dar, să învingem în orice împrejurare și nici să fugim de înfrângere. Sunt victorii care vatămă și sunt înfrângeri care folosesc. De pildă cei ce se mânie; se pare că biruie cel ce ocărăște mai mult; dar nu; el este cel biruit de această patimă cumplită, el este cel vătămat. Și dimpotrivă, cel ce suferă cu curaj ocările, acela biruie, acela învinge. Celălalt n-a fost în stare să-și stingă boala lui; acesta a curmat-o și pe a celuilalt; celălalt a fost biruit de propria lui patimă; acesta a biruit și patima aceluia; nu numai că nu s-a ars, dar chiar a stins și flacăra celuilalt, care se urca la înălțime. Dacă ar fi vrut și acesta să aibă o aparentă victorie, ar fi fost biruit și el, că ocărându-l pe celălalt ar fi făcut să sufere el însuși mai mult și ar fi fost amândoi, ca niște femei, învinși de mânie într-un chip rușinos și vrednic de milă. Așa însă acesta, pentru că s-a purtat ca un filozof, a scăpat și de această rușine; iar prin frumoasa lui biruință a înălțat împotriva mâniei un trofeu strălucit și în el însuși și în celălalt.

Așadar să nu căutăm în orice împrejurare să învingem. Lacomul biruie pe cel ce-l jefuiește, dar biruința lui e rea și aduce pagubă biruitorului. Dar dacă cel jefuit, cel care pare învins, rabdă ca un filozof, el este biruitorul, el poartă cununa. În orice împrejurare e mai bine să fii înfrânt; și acesta e cel mai bun chip de victorie. Dacă te jefuiește cineva, dacă te bate, dacă te invidiază și dacă nu mergi împotriva lui și ești biruit, atunci tu ești biruitorul. Dar pentru ce vorbesc eu de jaf și de invidie? Chiar cel care-i dus la mucenicie, atunci biruie când e legat, când e biciuit, când e tăiat în bucăți, când e omorât. Și ceea ce-i înfrângerea în război, căderea luptătorului, aceea este la noi victorie. Niciodată nu învingem când facem rău! Dar totdeauna învingem când suferim răul. Așa ajunge și victoria mai strălucitoare când, prin răbdare, învingem pe cei ce ne fac rău. De aici se vede că victoria vine de la Dumnezeu. Victoria aceasta este cu totul de altă natură decât victoria cea lumească. Aceasta e mai cu seamă și dovada tăriei ei. Așa sfărâmă și stâncile din mare valurile ce le izbesc; așa au fost strigați și încununați și sfinții toți și au înălțat trofee strălucitoare, câștigând această biruință, care nu urmărea un folos material. Nici să nu ridici brațul, nici să te ostenești! Dumnezeu îți dă această putere ca să birui, nu luându-te de piept cu cel ce-ți face rău, ci răbdând numai. Nu lua poziție de atac, și ai și biruit; nu te lua la trântă, și ai și fost încununat. Ești cu mult mai bun, cu mult mai puternic decât potrivnicul tău. Pentru ce vrei să te faci de râs? Nu-i da aceluia prilej să spună: „Ne-am luat la bătaie și l-am biruit!”, ci lasă-l pe el să se minuneze și să se crucească de purtarea ta cea pașnică și să spună tuturor că ai învins fără să te bați. Așa a biruit și fericitul Iosif. A învins totdeauna pe cei care-i făceau rău răbdând răul. Și frații lui și egipteanca au uneltit împotriva lui; dar el pe toți i-a biruit. Nu mi vorbi de temnița în care a stat, nici de palatul în care locuia egipteanca, ci arată-mi cine-i învinsul și cine-i biruitorul, cine e trist și cine se bucură. Egipteanca n-a putut numai pe dreptul Iosif să-l biruie, dar n-a putut să-și biruie nici propria ei patimă. Iosif însă a biruit-o și pe ea și a biruit și această patimă cumplită. De vrei, ascultă-i cuvintele și vei vedea victoria! „Ai adus aici în casă, spune ea, un sclav evreu ca să-și bată joc de mine” (Fac. 39: 14). Nu el, ticăloaso și nenorocito, și-a bătut joc de tine, ci diavolul care ți-a spus că poți frânge oțelul. Nu bărbatul tău a adus în casa ta un sclav evreu ca să te ispitească,

ci demonul cel viclean a adus în sufletul tău desfrâul cel necurat, el și-a bătut joc de tine. Ce a făcut Iosif? A tăcut și a fost osândit, ca și Hristos. Că toate cele din Vechiul Testament sunt preînchipuiri ale celor din Noul Testament. [...]

Gândindu-te la toate acestea (la câte a pățimit Mântuitorul), judecă, dar, ca un filozof! Ai pățimit ce-a pățimit Stăpânul tău? Ai fost ocărât în fața întregii lumi? Dar nu ca El! Ai fost batjocorit? Dar nu ți-a fost batjocorit tot trupul, nici n-ai fost biciuit ca El, nici dezbrăcat ca El! Chiar dacă ai fost pălmuit, dar nu atât!

Adaugă-mi acum și de cine ai fost batjocorit, pentru ce, când și cine! Și ceea ce-i mai cumplit e că în timp ce se petreceau atunci acestea, nimeni nu spunea un cuvânt, nimeni nu dezaproba cele făptuite, ci dimpotrivă toți le încuviințau, toți la fel îl batjocoreau, cu toții își băteau joc de El ca de un îngâmfat, ca de un înșelător și amăgitor Care nu putea face ce spusesse. Așa îl ocărau; dar El tăcea, dându-ne nouă cele mai mari leacuri ale răbdării. Dar noi, deși auzim acestea, nu avem răbdare nici cu slugile noastre, ci sărim și izbim mai tare decât asinii sălbatici. Când suntem ocărâți suntem cruzi și nemiloși, dar când e ocărât Dumnezeu nici nu ne sinchisim. Cu prietenii ne purtăm la fel; dacă ne supără cineva, nu-l suferim; dacă ne ocărăște, ne sălbăticim mai rău ca fiarele, noi care citim patimile Domnului în fiecare zi. Ucenicul L-a vândut pe Domnul; ceilalți ucenici L-au părăsit și au fugit; cei cărora le-a făcut bine L-au scuipat; sluga arhiereului L-a pălmuit; ostașii L-au lovit cu palmele; cei ce erau de față își băteau joc de El și-L ocărau; tâlharii îl învinuiau, iar El către nimeni n-a scos nici un cuvânt, ci cu tăcerea i-a biruit pe toți, învățându-te cu fapta că de vei îndura cu blândețe totul vei birui pe toți cei ce-ți fac rău și toți se vor minuna de tine. Căci cine nu se minunează de cel care suferă fără murmur ocările dușmanilor? După cum atunci suferi pe bună dreptate și înduri răul fără să murmuri, lumea te crede că suferi pe nedrept, tot așa când suferi pe nedrept, dar te răzvrățești, lumea te bănuiește că suferi pe bună dreptate și ajungi de ocară, ca un prins de război care-și pierde noblețea de se lasă târât de mânia. Un om ca acesta nu merită să fie numit liber, chiar de-ar stăpâni mii și mii de robi. Spui că te-a supărat rău cutare? Ei, și ce-i cu asta? Atunci trebuie să-ți arăți filozofia! Și animalele sălbatice stau liniștite când nu-i nimeni care să le supere; că nici ele nu se sălbătesc totdeauna, ci când le zădărește cineva. Și noi, deci, ce câștig avem dacă suntem liniștiți numai atunci când nu ne supără nimeni? Fiarele sălbatice adeseori se înfurie și au dreptate; că se înfurie când sunt mișcate și împunse; ele, însă, sunt lipsite de rațiune și sălbatice prin firea lor dar tu care ai rațiune, spune-mi, ce iertare poți avea când te sălbățești și te înfurii? Îmi spui că ai suferit o nedreptate, că ai fost jefuit? Dar tocmai pentru aceea trebuie să înduri, ca să câștigi mai mult. Îmi spui că ți s-a luat slava? Și ce-i cu asta? Cu nimic nu s-au micșorat prin aceasta cele ale tale dacă filozofezi. Iar dacă nu suferi nici un rău, pentru ce te mâni pe un om care nu ți-a făcut rău, ci dimpotrivă, bine? Pe cei trândavi laudele și cinstirile îi fac și mai trândavi, iar pe cei treji ocările și disprețul îi fac și mai cu luare aminte. Deci, dacă suntem cu luare aminte asupra noastră, cei ce ne ocărăsc ne sunt pricină de filozofie; ceilalți, cei ce ne laudă și ne cinstesc, dimpotrivă, ne fac să ne mândrim, ne umplu de îngâmfare, de salvă deșartă și de moliciune, ne slăbănesc sufletul. Dovadă sunt părinții că îi țin de rău pe copiii lor mai mult decât îi laudă, ca să nu ajungă niște răi din pricina laudelor; tot așa și dascălii se slujesc de același leac. Deci, dacă trebuie să întoarcem cuiva spatele, apoi să-l întoarcem mai degrabă celor ce ne linguesc decât celor ce ne ocărăsc. Celor ce nu iau aminte la ei înșiși le aduce mai mare vătămare lingueala decât ocară și e mai greu de stăpânit mândria pricinuită de lingueală decât durerea pricinuită de ocară. Plata, apoi, e cu mult mai mare, iar admirația tot pe atât de mare. Într-adevăr, mai minunat lucru este să vezi un om ocărât, care nu face nici o mișcare de împotrivire, decât unul care nu lasă să fie doborât de lovituri și de izbitori.

- Dar cum e cu puțință să nu faci nici o mișcare de împotrivire când ești ocărât? aș putea fi întrebat.

- Te-a ocărât? Fă-ți semnul crucii pe piept! Amintește-ți de toate cele petrecute în timpul patimilor Domnului și toată durerea ți se stinge. Nu te gândești numai că te-a ocărât, ci gândește-te și la binele ce ți l-a făcut cel ce te-a ocărât; și îndată te vei liniști. Dar, mai bine spus, gândește-te la frica de Dumnezeu și îndată vei fi măsurat și blând. [...] Mânia ajunge de nedoborât dacă pe lângă puterea ei o mai lași să te stăpânească și multă vreme. Aș vrea să vă arăt cum este cel ce se mânie și cum este cel ce filozofează; aș vrea să aduc înaintea voastră gol și sufletul unuia și sufletul altuia. Ați vedea că sufletul unuia seamănă cu o mare învălurată, iar al celui alt cu un port scăpat de frământare. Sufletul celui din urmă nu-i frământat de aceste duhuri rele; le potolește cu ușurință. Cei ce-l ocărăsc fac totul ca să-l supere; dar, când văd că nădejdea lor e dezmințită, se potolesc și ei și pleacă îndreptați. Nu e cu puțință ca un om care se mânie să nu se osândească pe el însuși; dimpotrivă, cel ce nu se mânie n-are ce să-și reproșeze. Ai de muștrat pe cineva? Fă aceasta fără mânie. De faci așa, n-ai nici o neplăcere. Dacă voim, avem în noi înșine toate bunătățile și cu harul lui Dumnezeu ne suntem de ajuns nouă înșine pentru liniștea și slava noastră. Pentru ce cereți slavă de la altul? Cinsteste-te pe tine însuși și nimeni nu va putea să te necinstească. Dar, dacă te necinstești pe tine însuși, nu vei fi cinstit chiar de te-ar cinsti toată lumea. După cum dacă nu ne facem nouă înșine rău, nimeni nu poate să ne facă rău; tot așa dacă nu ne ocărâm pe noi înșine, nimeni nu poate să ne facă de ocară. Să ne închipuim un om minunat și mare; să-l numească toți desfrânat, hoț, jefuitor de morminte, ucigaș, tâlhar de drumul mare. Acela însă să nu se mânie, să nu se revolte, nici să se simtă cu ceva pe conștiință. Va simți, oare, vreo ocară? Nici una!

- Cum, dacă o mulțime de lume are o astfel de părere despre el?

- Nici așa nu-i insultat, ci aceia se fac pe ei înșiși de ocară socotind așa pe un om ca acela. Spune-mi, dacă cineva ar socoti că soarele e întunecos, pe cine a făcut de ocară: pe soare sau pe el?

Negreșit pe el, pentru că toată lumea l-ar socoti sau orb sau nebun. Tot așa se fac de ocară pe ei înșiși și cei care socotesc pe cei răi buni și pe cei buni răi. De aceea trebuie să ne dăm cât mai multă siliță să avem o conștiință curată, să nu dăm prilej de bănuială rea, nici să ni se găsească părți slabe. Și dacă alții ar vrea totuși s-o facă pe nebunii, când noi suntem drepti și cinstiți, să nu ne îngrijim prea mult de asta, nici să ne supărăm. Omul bun nu este vătămat cu nimic de este bănuț de fapte rele, dar cel ce bănuiește în zadar și fără temei, acela se vatămă cumplit; la fel și cu omul rău; dacă se spune despre el că este un om bun nu câștigă nimic din asta, ci dimpotrivă osândă i se mărește, iar trândăvia îi crește și mai mult; dacă însă i se spune că e un rău, e cu puțință să se umilească și să-și recunoască păcatele; dar dacă i se trec sub tăcere păcatele, atunci ajunge de nu mai simte că păcătuiește. Dacă păcătoșii se pocăiesc cu greu, chiar când toată lumea îi ține de rău, când vor mai putea deschide ochii cei ce trăiesc în păcate, când nu numai că nu sunt ținuți de rău, dar mai sunt și laudați? N-ai auzit că și Pavel a ținut de rău pe corinteni, că prin încuviințările și laudele lor nu numai că nu l-au făcut pe cel desfrânat să-și recunoască păcatul, ci l-au făcut să și stăruiască în păcat? (1 Cor. 5: 1-2).

De aceea, vă rog, să nu ținem seamă de părerile oamenilor, nici când ne ocărăsc, nici când ne laudă. Să urmărim un singur lucru; să nu ne știm cu nici un păcat pe cuget și nici să ne facem de ocară pe noi înșine. Făcând așa, ne vom bucura și în veacul de acum și în cel ce va să fie de multă slavă, pe care facă Dumnezeu ca noi toți să o dobândim, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia slava în vecii vecilor. Amin.

BIBLIOGRAFIE : Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, PSB 23, București, 1994

CUVÎNT DESPRE IUBIREA VRĂJMAȘILOR ȘI DESPRE SMERENIE, al Sfântului Siluan Atonitul

Dar cine nu iubește pe vrăjmași, acela nu poate cunoaște pe Domnul, nici dulceața Duhului Sfânt. Duhul Sfânt ne învață să iubim pe vrăjmași până într-atât încât sufletului să-i fie milă de ei ca de proprii noștri copii. Sunt oameni care doresc vrăjmașilor lor sau dușmanilor Bisericii pierire și chinuri în focul iadului. Ei gândesc așa pentru că n-au învățat de la Duhul Sfânt iubirea lui Dumnezeu, căci cel ce a învățat aceasta va vărsa lacrimi pentru întreaga lume. Tu zici; „Cutare e un criminal și e bine să ardă în focul iadului”. Dar te întreb: „Dacă Dumnezeu ți-ar da un loc bun în rai și de acolo ai vedea arzând în foc pe cel căruia i-ai dorit chinurile iadului, nu-ți va fi milă de el, oricine ar fi, chiar dacă e un dușman al Bisericii”? Sau vei avea și tu o inimă de fier? Dar în rai nu e nevoie de fier. Acolo e nevoie de smerenie și de iubirea lui Hristos, care ARE MILĂ DE TOȚI. Cine nu iubește pe vrăjmașii n-are în el harul lui Dumnezeu. Milostive Doamne, învață-ne prin Duhul Tău Cel Sfânt să-i iubim pe vrăjmași, și să ne rugăm pentru ei cu lacrimi. [...]

Despre smerenie

Acum sunt puțini „stareți” [„bătrâni”] care cunosc iubirea Domnului pentru noi și care cunosc lupta cu vrăjmașii și știu că, pentru a-i birui, trebuie smerenia lui Hristos. Domnul iubește atât de mult pe om, încât îi dă darurile Sfântului Duh, dar până când sufletul se învață să păstreze harul, suferă mult. În primul an după ce am primit pe Duhul Sfânt, gândeam: „Domnul mi-a iertat păcatele: harul dă mărturie de aceasta; de ce mai am nevoie?”. Dar nu trebuie să gândim așa! Chiar dacă păcatele ne-au fost iertate, toată viața trebuie să ne aducem aminte de ele și să ne întristăm, ca să păzim zdrobirea [inimii]. N-am făcut așa și am încetat zdrobirea și mult am fost hărțuit de demoni. Eram nedumerit ce să fac cu mine și-mi spuneam: „Sufletul meu cunoaște pe Domnul și iubirea Lui. Cum de-mi vin gânduri rele?” Dar Domnului i s-a făcut milă de mine și m-a învățat El Însuși cum trebuie să mă smeresc: „Ține mintea ta în iad și nu deznădăjdui! Și prin aceasta vrăjmașii au fost biruiți. Dar de îndată ce las mintea mea să iasă din foc, gândurile rele câștigă din nou putere. [...]

Domnul iubește pe oameni, dar îngăduie întristări, ca oamenii să-și cunoască neputința și să se smerească și, pentru smerenia lor, să primească pe Duhul Sfânt, iar cu Duhul Sfânt toate sunt bune, toate sunt pline de bucurie, toate sunt frumoase. Dacă cineva suferă mult de sărăcie și de boală și nu se smerește, suferă fără folos. Dar cine se smerește, acesta va fi mulțumit de soarta lui, oricare ar fi ea, pentru că Domnul e bogăția și bucuria lui, și toți oamenii vor fi uimiți de frumusețea sufletului său. [...]

Sufletului mândru nu se arată Domnul. Chiar dacă ar învăța toate cărțile, sufletul mândru nu va cunoaște niciodată pe Domnul, fiindcă mândria lui nu lasă loc în el pentru harul Sfântului Duh iar Dumnezeu nu e cunoscut decât prin Duhul Sfânt. [...] Omul mândru se teme de reproșuri, dar cel smerit nicidecum. Cine a dobândit smerenia lui Hristos dorește totdeauna să i se facă reproșuri și primește cu bucurie ocările și se întristează când este laudat. Dar aceasta nu este decât începutul smereniei. Dar când sufletul cunoaște prin Duhul Sfânt cât de blând și smerit e Domnul, atunci se vede pe sine însuși mai rău decât toți păcătoșii și este bucuros să stea pe gunoaie în zdrențe ca Iov și să vadă pe oameni în Duhul Sfânt strălucind și asemenea lui Hristos. Dă, Milostive Doamne, tuturor să guste smerenia lui Hristos care e de netâlcuit în scris și atunci sufletul nu va mai dori nimic, ci va trăi veșnic în smerenie, iubire și blândețe. [...]

Slavă Domnului că nu ne-a lăsat orfani, ci ne-a dat pe pământ pe Duhul Sfânt (In 14, 15-18). Duhul

Sfânt învață sufletul o negrăită iubire pentru norod și milă pentru toți cei răătăciți. Domnului i-a fost milă de cei răătăciți și a trimis pe Fiul Său Unul-Născut ca să-i mântuiască; iar Duhul Sfânt învață aceeași milă pentru cei răătăciți care merg în iad. Dar cine n-a primit pe Duhul Sfânt, aceia nu vrea să se roage pentru vrăjmași.

Cuviosul Paisie cel Mare se ruga pentru unul dintre ucenicii lui care se lepădase de Hristos și, în timp ce se ruga, i S-a arătat Domnul și i-a zis: „Pentru cine te rogi, Paisie? Nu știi că el s-a lepădat de Mine?” Dar cuviosul continua să plângă pentru ucenicul său și atunci Domnul i-a zis: „Paisie, prin iubirea ta te-ai asemănat Mie”. Așa se dobândește pacea, ALTĂ CALE NU ESTE.

Dacă cineva se roagă mult și postește, dar n-are iubire pentru vrăjmași, nu poate avea pace sufletească. Nici eu n-aș putea vorbi despre ea, dacă Duhul Sfânt nu m-ar fi învățat această iubire. [...]

Pe fratele trebuie să-l dojenim cu blândețe și iubire. Pacea se pierde dacă sufletul e cuprins de slava deșartă, dacă te ridici deasupra fratelui tău, dacă judeci pe cineva, dacă vei muștra pe fratele tău fără blândețe și iubire, dacă vei mânca mult sau te vei ruga cu moliciune, pentru toate acestea pacea se pierde. Dacă ne facem obiceiul de a ne ruga din toată inima pentru vrăjmași și de a-i iubi, pacea va locui totdeauna în sufletele noastre. Dar dacă disprețuim pe fratele nostru sau dacă-l judecăm, mintea noastră se întuneacă și pierdem pacea și îndrăzneala la Dumnezeu. [...]

Întrebare: Cum își poate păstra pacea sufletului un șef, atunci când oamenii lui sunt neascultători?

Acesta e un lucru anevoios și foarte trist pentru el. Pentru a-și păstra pacea, el trebuie să-și aducă aminte că, chiar dacă oamenii lui sunt neascultători, totuși Domnul îi iubește și a murit în chinuri pentru mântuirea lor. De aceea, el trebuie să se roage pentru ei din inimă, și atunci Domnul va da rugăciunea celui ce se roagă și el va cunoaște din experiență, cum mintea care se roagă are îndrăznire către Dumnezeu și iubire. Și chiar dacă ești un om păcătos, Domnul îți va da să guști roadele rugăciunii, iar dacă vei lua obiceiul de a te ruga așa pentru subordonații tăi, atunci în sufletul tău va fi mare pace și iubire.

Întrebare: Cum își poate păstra pacea sufletului un subordonat atunci când șeful lui e un om arțăgos și rău?

Omul arțăgos îndură el însuși un mare chin de la duhul cel rău. El suferă acest chin din pricina mândriei lui. Subordonatul, oricine ar fi, trebuie să știe aceasta și să se roage pentru sufletul chinuit al șefului său, și atunci Domnul, văzând răbdarea lui, îi va da lui (subordonatului) iertarea păcatelor lui și rugăciunea neîncetată. E mare lucru în fața lui Dumnezeu să te rogi pentru cei ce te ocărăsc și te mâniaș; pentru aceasta Domnul îți va da harul Lui, și tu vei cunoaște pe Domnul prin Duhul Sfânt și atunci vei suporta cu bucurie toate întristările pentru El, și Domnul îți va da să iubești lumea întregă și vei dori fierbinte binele pentru toți oamenii și te vei ruga pentru toți ca pentru un singur suflet.

Domnul a poruncit: „Iubiți pe vrăjmași” (Mt 5, 44), și cine iubește pe vrăjmași se aseamănă Domnului; dar nu e cu putință să iubești pe vrăjmași decât prin harul Duhului Sfânt și de aceea, de îndată ce cineva te-a supărat, roagă-te lui Dumnezeu pentru el și atunci îți vei păstra în sufletul tău pacea și harul lui Dumnezeu. Dacă însă vei murmura împotriva șefului tău și-l vei înjura, vei ajunge tu însuși arțăgos ca și el și se va împlini pentru tine cuvântul Proorocului David: „Cu cel ales, ales vei fi și cu cel îndărătnic te vei îndărătnici” (Ps 17, 29). Astfel, este greu pentru un începător să-și păstreze pacea dacă starețul său are un caracter urât. A trăi cu un astfel de stareț este o mare cruce pentru un începător; el va trebui să se roage pentru stareț și atunci își va păstra pacea sufletească și trupească.

Iar dacă ești un șef și trebuie să judeci pe cineva pentru faptele lui rele, roagă-te ca Domnul să-ți dea o inimă milostivă, pe care o iubește Domnul, și atunci vei judeca cu dreptate; dar dacă vei judeca numai după fapte, atunci vei greși și nu vei plăcea Domnului. Trebuie să-l judeci pentru ca omul să se îndrepte și trebuie să-ți fie milă de orice suflet, de orice faptură și de toată zidirea lui Dumnezeu și să și ai întru toate conștiința curată, și atunci în sufletul și mintea ta va fi multă pace. Să trăim în pace și iubire, și Domnul ne va asculta și ne va da tot ceea ce-i vom cere și ne e de folos. Duhul Sfânt se arată în iubire. Așa grăiește Scriptura și arată experiența.

E cu neputință ca sufletul să aibă pace dacă nu vom cere cu toată puterea de la Domnul să ne dea puterea de a iubi pe toți oamenii. Domnul știa că, dacă nu vom iubi vrăjmașii noștri, nu va fi pace în suflet, și de aceea ne-a dat porunca: „Iubiți pe vrăjmașii voștri”. Dacă nu vom iubi pe vrăjmași, atunci vom avea uneori în suflet o anume odihnă, dar dacă-i iubim pe vrăjmași, pacea rămâne în suflet ziua și noaptea. Veghează în sufletul tău la pacea harului Duhului Sfânt; nu ți-o pierde pentru lucruri mărunte. Dacă dai pace fratelui tău, Domnul îți va da neasemănat de mult, dar dacă întristezi pe fratele tău, atunci negreșit întristarea se va abate grabnic și asupra sufletului tău. Dacă îți vine un gând spurcat, alungă-l de îndată, și atunci îți vei păstra pacea sufletului tău, dar dacă-l primești, sufletul tău va pierde iubirea de Dumnezeu și nu vei avea îndrăzneală în rugăciune.

Dacă îți tai voia proprie, ai biruit pe vrăjmașul și vei câștiga drept cunună pacea sufletului, dar dacă îți faci voia ta, ești deja biruit de vrăjmaș și urâtul va chinui sufletul tău. Cine are patima iubirii de avuții nu poate iubi pe Dumnezeu și pe aproapele; mintea și inima unui asemenea om sunt neconținut preocupate de bogății și nu este în el duh de căință și zdrobire pentru păcate, și sufletul lui nu poate cunoaște dulceața păcii lui Hristos. [...]

Păstrați harul lui Dumnezeu: cu el viața e ușoară, totul se lucrează bine după Dumnezeu, totul e plin de dragoste și bucurie, sufletul are odihnă în Dumnezeu și merge ca printr-o grădină minunată în 65

care trăiește Domnul și Maica Domnului. Lipsit de har, omul nu e decât pământ păcătos, dar cu harul lui Dumnezeu omul se aseamănă după minte îngerilor. Îngerii slujesc lui Dumnezeu și Îl iubesc prin mintea lor; la fel și omul după minte e ca un înger. Fericiți cei care ziua și noaptea se îngrijesc să placă Domnului ca să se facă vrednici de iubirea Lui; ei cunosc prin experiență și simt harul Duhului Sfânt.

Harul nu vine așa încât sufletul să nu-l cunoască și, când pierde Harul, sufletul tânjește cu putere după el și-l caută cu lacrimi. Dacă niște părinți și-ar pierde copilul lor preaiubit, cum l-ar mai căuta peste tot ca să-l găsească. La fel îl caută pe Domnul și sufletul care iubește pe Dumnezeu, dar cu mult mai multă neliniște și tărie, așa încât nu-și poate aduce aminte nici de părinți, nici de cei dragi. Slavă Domnului că ne dă să înțelegem venirea harului și ne învață să cunoaștem pentru ce vine harul și pentru ce se pierde. Sufletul celui ce păzește toate poruncile va simți întotdeauna harul, chiar dacă e numai puțin. Dar el se pierde ușor pentru slava deșartă, pentru un singur gând de mândrie. Putem să postim mult, să ne rugăm mult, să facem mult bine, dar dacă pentru aceasta vom cădea în slavă deșartă, vom fi asemenea unui chimval care răsună, dar înăuntru e gol (1 Cor 13, 1). Slava deșartă face sufletul gol pe dinăuntru și e nevoie de multă experiență și de o îndelungată luptă pentru a o birui. În mănăstire am cunoscut din experiență și din Scripturi vătămarea slavei deșarte, și acum, ziua și noaptea, cer de la Domnul smerenia lui Hristos. Aceasta e o știință mare și necontenită.

Războiul nostru e și crud, și greu, și simplu totodată. Dacă sufletul iubește smerenia, el sfărâmă toate cursele vrăjmașilor noștri și ia toate întăriturile lor. În lupta noastră duhovnicească trebuie să ne uităm de asemenea cu grija să ne lipsească munițiile și proviziile. Munițiile sunt smerenia noastră, iar proviziile, Harul Dumnezeiesc; dacă le pierdem, dușmanii ne biruiesc. Războiul e crâncen, dar numai pentru cei mândri: pentru cei smeriți, dimpotrivă, el este ușor pentru că ei îl iubesc pe Domnul, iar El le dă o armă puternică: harul Duhului Sfânt, de care vrăjmașii noștri se tem fiindcă îi arde cu focul lui.

Iată o cale scurtă și ușoară spre mântuire: Fii ascultător, înfrânat, nu osândi, păzește-ți mintea și inima de gândurile cele rele și gândește că toți oamenii sunt buni și Domnul îi iubește. Pentru acest gând smerit, Harul Duhului Sfânt va via întru tine și vei zice: „Milostiv este Domnul”.

Dar dacă osândești, murmuri și-ți place să-ți faci voia, atunci chiar dacă te rogi mult, sufletul tău va sărăci și vei spune: „Domnul m-a uitat”. Dar nu Domnul te-a uitat pe tine, ci tu ai uitat că trebuie să te smerești, și pentru aceasta harul lui Dumnezeu nu viază în sufletul tău; el intră însă cu ușurință în sufletul smerit și îi dă pacea și odihna în Dumnezeu. Maica Domnului a fost mai smerită decât toți și de aceea o preamăresc cerul și pământul; și oricine se smerește va fi preamărit de Dumnezeu și va vedea slava Domnului. [...]

Despre voia lui Dumnezeu și libertatea omului în Dumnezeu

Pentru cel ce s-a predat voii lui Dumnezeu viața e mult mai ușoară, pentru că și atunci când se află în boală, în sărăcie și în prigoană, el gândește așa: „Așa i-a plăcut lui Dumnezeu, iar eu trebuie să îndur aceasta pentru păcatele mele”. Iată că de mulți ani bolesc de dureri de cap, greu de îndurat dar folositoare, pentru că prin boală sufletul se smerește. Sufletul meu vrea fierbinte să se roage și să facă priveghere, dar boala mă împiedică, fiindcă trupul bolnav are nevoie de liniște și odihnă; și L-am rugat mult pe Domnul să mă vindece, dar Ei nu m-a ascultat. Înseamnă că lucrul nu-mi este de folos. Dar iată ce s-a întâmplat cu mine altă dată, când Domnul m-a ascultat degrabă și m-a izbăvit. Într-o zi de sâmbătoare s-a dat pește la trapeză; și mâncând, am înghițit un os de pește care a rămas prins în piept. Am chemat pe Sfântul Mare Mucenic Pantelimon cerându-i să mă vindece, pentru că nici doctorul nu putea scoate osul din piept. Și când am spus: „Vindecă-mă”, am primit în suflet răspunsul: „ieși din trapeză, respiră adânc și osul va ieși cu sânge”. Am făcut așa: am ieșit, am respirat adânc, am tușit și un os mare de pește a țâșnit afară cu sânge. Și am înțeles că dacă Domnul nu mă vindeca de durerile mele de cap, înseamnă că e de folos pentru sufletul meu să bolesc astfel. [...]

Cum știi dacă viețuiești după voia lui Dumnezeu?

Iată un semn: dacă te întristezi pentru un lucru oarecare, înseamnă că nu te-ai predat pe deplin voii lui Dumnezeu, chiar dacă ție ți se pare că viețuiești după voia Lui. Cine viețuiește după voia lui Dumnezeu, acela nu se îngrijește de nimic. Și dacă are nevoie de vreun lucru, se predă pe sine însuși și lucrul de care are nevoie lui Dumnezeu. Și chiar dacă nu-l dobândește, rămâne la fel de liniștit, ca și cum l-ar avea. Sufletul care s-a predat voii lui Dumnezeu nu se teme de nimic: nici de furtună, nici de tâlhari, DE NIMIC. Și orice i s-ar întâmpla, el spune: „Așa i-a plăcut lui Dumnezeu”: Dacă e bolnav, gândește: „înseamnă că am nevoie de boală; altfel Dumnezeu nu mi-ar fi trimis-o”. Și așa se păstrează pacea în suflet și în trup. [...]

Nimeni pe pământ nu poate scăpa de întristări și, deși întristările pe care ni le trimite Domnul nu sunt mari, pentru oameni, ele par de neîndurat și îi întristează, și aceasta pentru că nu vor să-și smerească sufletul, nici să se predea voii lui Dumnezeu.

Dar pe cei ce s-au predat voii lui Dumnezeu, Domnul însuși îi călăuzește prin harul Său, și ei îndură totul cu bărbăție pentru Dumnezeu, pe Care-L iubesc și împreună cu Care vor fi preamăriți în veci. [...] Domnul a dat pe pământ pe Duhul Sfânt și cel în care Acesta viază simte în el raiul. Vei zice poate: „De ce nu este și în mine un asemenea har? Pentru că nu te-ai predat voii lui Dumnezeu, ci trăiești după voia ta. Privește pe cel ce-și iubește voia sa proprie; n-are niciodată pace în suflet și e mereu nemulțumit: asta

nu e așa, asta nu e bine. Dar cel ce s-a predat pe sine însuși în chip desăvârșit voii lui Dumnezeu, acela are rugăciunea curată în sufletul lui, iubește pe Domnul, și toate ale lui sunt dragi și plăcute. Așa s-a predat lui Dumnezeu Preasfânta Fecioară: „Iată roaba Ta. Fie mie după cuvântul tău!” (Lc 1; 38). Dacă am spune și noi așa: „Iată robii Tăi, Doamne. Fie nouă după cuvântul Tău”, cele spuse de Domnul și scrise de Duhul Sfânt în Evanghelie ar rămâne în sufletele noastre și atunci lumea întreagă s-ar umple de iubirea lui Dumnezeu și cât de minunată ar fi viața pe întregul pământ. Dar, deși cuvintele Domnului se aud de atâtea veacuri în întreaga lume, oamenii nu le înțeleg și nu vor să le primească. Dar cine trăiește după voia lui Dumnezeu, aceia va fi preamărit în cer și pe pământ. [...]

Atât de mult i-a iubit pe oameni Domnul, că i-a sfințit prin Duhul Sfânt și i-a făcut asemenea Lui. Domnul e milostiv, iar Duhul Sfânt ne dă puterea de a fi milostivi. Fraților, să ne smerim și prin pocăință vom dobândi o inimă plină de milă, și atunci vom vedea slava Domnului, care se face cunoscută sufletului și minții prin harul Duhului Sfânt.

Cine se pocăiește cu adevărat e gata să sufere toate necazurile: foame și golătate, frig și căldură, boală și sărăcie, dispreț și prigoană, nedreptate și defăimare, fiindcă sufletul se avântă spre Domnul și nu se mai grijește de cele pământești rugându-se lui Dumnezeu cu minte curată. Dar cel alipit de averi și de bani, acesta nu va putea avea niciodată mintea curată în Dumnezeu, fiindcă în adâncul sufletului său șade grija: ce să facă cu acești bani? Și dacă nu se pocăiește sincer și nu se va întrista pentru că L-a supărat pe Dumnezeu, va și muri în patimi fără să fi cunoscut pe Dumnezeu. Când îți se ia ceea ce ai, dă tu acel lucru, pentru că iubirea dumnezeiască nu poate refuza nimic; dar cine n-a cunoscut iubirea, acela nu poate fi milostiv, pentru că în sufletul lui nu e bucuria Duhului Sfânt. Dacă prin patimile Lui Domnul Cei Milostiv ne-a dat pe pământ pe Duhul Sfânt de la Tatăl, ba ne-a dat însuși Trupul și Sângele Lui, e limpede că El ne va da și toate cele de care avem nevoie. Să ne predăm voii lui Dumnezeu și atunci vom vedea purtarea de grijă (pronia) a lui Dumnezeu și Domnul ne va da și ceea ce nu așteptăm. Dar cine nu se predă voii lui Dumnezeu, acela nu va putea vedea niciodată purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de noi.

Să nu ne întristăm de pierderea averilor noastre: acesta e un lucru neînsemnat. Tatăl meu după trup m-a învățat aceasta. Când se întâmpla o nenorocire în casă, el rămânea liniștit. După ce casa noastră a luat foc oamenii spuneau: „Ivan Petrovici, ți-a ars gospodăria”, dar el răspundea: „Dacă dă Dumnezeu, mi-o voi pune pe picioare”. Într-o zi mergeam la ogorul nostru și eu i-am spus: „Uite, ne-au furat snopii de grâu, dar el mi-a răspuns: „Ei și? Fiul meu, Domnul a făcut să rodească pentru noi bucate din destul, dar cine fură înseamnă că are nevoie de ele”. Mi s-a întâmplat să-i spun: „Dai mult de pomană, dar iată acolo jos oamenii trăiesc mai bine decât noi și dau mai puțin”, iar el mi-a răspuns: „Lasă, fiule, Domnul ne va da ce ne trebuie”. Și Domnul n-a înșelat nădejdea lui. [...]

Dacă gândești rău despre aproapele tău, aceasta înseamnă că un duh rău viază în tine și acesta îți insuflă gânduri rele împotriva oamenilor. Și dacă cineva nu se pocăiește și moare fără să fi iertat fratelui său, sufletul lui se va pogori acolo unde sălășluiește duhul rău care-i stăpânește sufletul. Aceasta e o lege pentru noi: dacă ierți, înseamnă că Domnul te-a iertat; dar dacă nu ierți fratelui tău, aceasta înseamnă că păcatul rămâne încă întru tine. Domnul vrea ca noi să iubim pe aproapele; și dacă tu gândești despre el că Domnul îl iubește, aceasta înseamnă că iubirea Domnului e cu tine; și dacă crezi că Domnul iubește mult făptura Sa și ți-e milă de întreaga zidire și iubești pe vrăjmașii tăi și dacă, în același timp, te socotești mai rău decât toți, aceasta înseamnă că e cu tine un mare har al Duhului Sfânt. Cine poartă în sine pe Duhul Sfânt, chiar dacă nu mult, acela se întristează pentru toți oamenii ziua și noaptea, și în inima lui îi este milă pentru orice zidire a lui Dumnezeu și mai cu seamă pentru oamenii care nu-L cunosc pe Dumnezeu sau se împotrivesc Lui și care, pentru aceasta, vor merge în focul chinurilor. El se roagă pentru ei ziua și noaptea, mai mult decât pentru sine însuși, ca toți să se pocăiască și să cunoască pe Domnul.

Hristos S-a rugat pentru cei ce-L răstigneau: „Părinte, iartă-i că nu știu ce fac” (Lc. 23, 34). Ștefan, întâiul diacon, se ruga pentru cei ce-l omorau cu pietre, ca Domnul să nu le socotească păcatul acesta (F. Ap 7, 60). Și noi, dacă vrem să păstrăm harul, trebuie să ne rugăm pentru vrăjmași. Dacă nu ți-e milă de păcătosul care va fi chinuit în foc, aceasta înseamnă că nu este întru tine harul lui Dumnezeu, ci în tine viază un duh rău; și câtă vreme ești încă în viață, silește-te prin pocăință să te slobozești de el. [...]

Despre iubire

Sufletul nu poate avea pace dacă nu se va ruga pentru vrăjmași. Sufletul care a fost învățat de harul lui Dumnezeu să se roage iubește și-i este milă de fiecare făptură și îndeosebi de om, pentru care Domnul a pățimit pe cruce și suferă cu sufletul pentru noi toți. Domnul m-a învățat să iubesc pe vrăjmași. Fără harul lui Dumnezeu nu putem iubi pe vrăjmași, dar Duhul Sfânt ne învață iubirea, și atunci ne va fi milă chiar și de demoni, pentru că s-au dezlipit de bine și au pierdut smerenia și iubirea de Dumnezeu.

Vă rog, fraților, faceți o încercare. Dacă cineva vă ocărăște sau vă disprețuiește sau vă smulge ce e al vostru, sau prigonește Biserica, rugați pe Domnul zicând: „Doamne, noi toți suntem făpturile Tale. Ai milă de robii Tăi și întoarce-i spre pocăință!” Și atunci vei purta în chip simțit harul în sufletul tău. La început silește inima ta să iubească pe vrăjmași, și Domnul, văzând dorința ta cea bună, te va ajuta în toate, și experiența însăși te va învăța calea. Dar cine gândește rău de vrăjmași, acela nu are în el iubirea lui Dumnezeu și nu-L cunoaște pe Dumnezeu.

Dacă te vei ruga pentru vrăjmași, va veni la tine pacea; iar când vei iubi pe vrăjmași, să știi că un mare har al lui Dumnezeu viază întru tine; nu zic că este deja un har desăvârșit, dar e de ajuns pentru mântuire. Dacă însă îi ocărăști pe vrăjmașii tăi, aceasta înseamnă că un duh rău viază întru tine și aduce gânduri rele în inima ta; pentru că, așa cum a spus Domnul, „din inima omului ies gândurile bune și gândurile rele” (Mt 15, 19). Omul bun gândește: „Tot cel ce rătăcește de la adevăr pierе” și, de aceea, îi este milă de el. Dar cine n-a învățat de la Duhul Sfânt să iubească, acela nici nu se va ruga pentru vrăjmași. Cine a învățat de la Duhul Sfânt să iubească, acela se întristează toată viața pentru oamenii care nu se mântuiesc și varsă multe lacrimi pentru popor, și harul lui Dumnezeu îi dă puterea de a iubi pe vrăjmași.

Dacă nu-i iubești, măcar nu-i ponegri și nu-i înjura; și acesta va fi un lucru bun. Dar dacă cineva îi blestemă și-i înjură, e limpede că un duh rău viază în el și, dacă nu se pocăiește, va merge după moarte acolo unde sălășluiesc duhurile cele rele. Să izbăvească Domnul orice suflet de o asemenea nenorocire! Înțelegeți! E atât de simplu. Sunt vrednici de milă oamenii care nu cunosc pe Dumnezeu sau care se împotrivesc Lui. Inima mea suferă pentru ei și lacrimi curg din ochii mei. Pentru noi și raiul și chinurile se văd limpede: le cunoaștem prin Duhul Sfânt. Aceasta a spus-o și Domnul: „Împărăția lui Dumnezeu e înăuntrul vostru” (Lc 17, 22)! Așa că încă de aici începe viața veșnică; și chinurile veșnice încep și ele încă de aici. [...]

Sunt monahi care cunosc pe Dumnezeu, cunosc și pe Maica Domnului, pe sfinții îngeri și raiul, dar cunosc și pe demoni și chinurile iadului, și cunosc aceasta din experiență. În Duhul Sfânt sufletul cunoaște pe Dumnezeu. Duhul Sfânt ne dă, pe cât e cu putință acest lucru, să cunoaștem încă de aici plinătatea bucuriei raiului, pe care fără harul lui Dumnezeu omul n-ar putea-o purta, ci ar muri. Dintr-o lungă experiență, monahul duce luptă cu vrăjmașul mândriei, și Duhul Sfânt îl învață, îl lămurește și-i dă puterea de a-l birui. Monahul înțelept izgonește prin smerenie orice înălțare și mândrie. El spune: „Nu sunt vrednic de Dumnezeu și de rai. Sunt vrednic de chinurile iadului și voi arde veșnic în foc. Sunt cu adevărat mai rău decât toți și nevrednic de a fi miluit. Duhul Sfânt îl învață să gândească așa despre sine însuși; și Domnul se bucură pentru noi când ne smerim și ne osândim pe noi înșine și dă sufletului harul Său. Cine s-a smerit pe sine, acela a biruit pe vrăjmași. Cine se socotește în inima sa vrednic de focul cel veșnic, NICI UN VRAJMAȘ NU SE POATE APROPIA DE EL și nici un gând lumesc nu pătrunde în sufletul lui, ci rămâne în Dumnezeu cu toată mintea și cu toată inima. Iar cine a cunoscut pe Duhul Sfânt și a fost învățat de El smerenia, acela a ajuns asemenea Învățătorului său, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, și s-a asemănat Lui. [...]

O, fraților, citiți mai mult Evangheliile, Epistolele Apostolilor și scrierile Sfinților Părinți, prin această învățătură sufletul cunoaște pe Dumnezeu și mintea e atât de ocupată de Domnul, că uită cu desăvârșire lumea, ca și cum nu s-ar fi născut măcar. [...]

Despre ascultare

Prin ascultare omul se păzește de mândrie; pentru ascultare se dă rugăciunea; pentru ascultare se dă și harul Duhului Sfânt. Iată de ce ascultarea e mai presus decât postul și rugăciunea. Dacă îngerii căzuți ar fi păzit ascultarea, ar fi rămas în ceruri și ar fi cântat întru slava Domnului. Și dacă Adam ar fi păzit ascultarea, atunci el și neamul lui ar fi rămas în rai. Dar chiar și acum e cu putință să aflăm iarăși raiul prin pocăință. Domnul ne iubește mult în ciuda păcatelor noastre, numai să ne smerim și să-i iubim pe vrăjmași. Dar cine nu iubește pe vrăjmași, acela nu poate avea pace, chiar dacă ar fi așezat în rai. [...]

Despre războiul duhovnicesc.

Marea știință

Lupta noastră se duce în fiecare zi și în fiecare ceas. Dacă faci reproșuri fratelui sau îl judeci sau îl întristezi, ți-ai pierdut pacea. Dacă ai căzut în slava deșartă sau te înalți deasupra fratelui, ai pierdut harul. Dacă-ți vine un gând desfrânat și nu-l depărtezi de îndată, sufletul tău pierde iubirea lui Dumnezeu și îndrăzneala în rugăciune. Dacă iubești puterea sau banii, nu vei cunoaște niciodată iubirea lui Dumnezeu. Dacă-ți împlinești voia proprie, ești biruit de vrăjmașul și urâțul intră în sufletul tău. Dacă urăști pe fratele tău, înseamnă că ai căzut din Dumnezeu și un duh rău a pus stăpânire pe tine. Dar dacă faci bine fratelui, atunci vei afla odihna conștiinței. Dacă-ți tai voia proprie, vei izgoni pe vrăjmași și vei dobândi pace în sufletul tău. Dacă ierți fratelui tău ocările și iubești pe vrăjmași, atunci dobândești iertarea păcatelor tale și Domnul îți va da să cunoști iubirea Duhului Sfânt. Iar când te smerești întru totul, atunci afli odihna desăvârșită în Dumnezeu.

Când sufletul e smerit și Duhul lui Dumnezeu este în el, atunci omul este fericit cu duhul în iubirea lui Dumnezeu. Când simte mila Domnului, sufletul nu se mai teme de nimic, de nici o nenorocire pe pământ, ci dorește să fie pururea smerit înaintea lui Dumnezeu și să iubească pe fratele. Dar dacă sufletul cade în slava deșartă, sărbătoarea lui ia sfârșit, pentru că harul părăsește sufletul, și de acum el nu se mai poate ruga curat, ci gânduri rele vin și frământă sufletul. [...]

Nu vă voi ascunde pentru ce dă Domnul harul Său. Nu vreau să scriu mult, ci vă rog numai aceasta: iubiți-vă unii pe alții și veți vedea atunci mila Domnului. Să iubim pe fratele și ne va iubi pe noi Domnul. Nu gândi, suflete, că Domnul te iubește, dacă te uiți la cineva cu dușmănie. O, nu. Mai degrabă te iubesc demonii, pentru că te-ai făcut slujitorul lor; dar nu întârzia, pocăiește-te și cere de la Domnul puterea de

a iubi pe fratele, și vei vedea atunci pace în sufletul tău.

Din toate puterile cerești de la Domnul smerenie și iubire frățescă, fiindcă pentru iubirea de frate Domnul dă harul Său. Încearcă cu tine însuși: într-o zi cere de la Dumnezeu iubirea de frate și într-alta trăiește fără iubire, și atunci vei vedea deosebirea. Roadele duhovnicești ale iubirii sunt vădite: pace și bucurie în suflet, și toți oamenii vor fi pentru tine neamuri și rude dragi și vei vărsa lacrimi din belșug pentru aproapele și pentru toată suflarea și făptura.

Adeseori, pentru un singur cuvânt bun sufletul simte în el o schimbare binefăcătoare; și, dimpotrivă, pentru o singură privire dușmănoasă se pierde harul și iubirea lui Dumnezeu. Atunci însă căiește-te degrabă ca pacea lui Dumnezeu să se întoarcă în sufletul tău. Fericit sufletul care iubește pe Domnul și care a fost învățat de El smerenia. Domnul iubește sufletul smerit care nădăjduiește cu tărie în Dumnezeu. În flecare secundă simte mila Lui, astfel încât, chiar dacă vorbește cu oameni, el este absorbit în Domnul Cel iubit și, din îndelungata sa luptă cu vrăjmașii, sufletul îndrăgește înaintea de toate smerenia și nu lasă pe vrăjmași să ia de la el iubirea de frați. Dacă vom iubi din toate puterile pe fratele și ne vom smeri sufletul nostru, biruința va fi a noastră, pentru că Domnul dă harul Său mai cu seamă pentru iubirea de frate. [...]

Un monah lipsit de experiență suferea din partea demonilor, și când îl năpădeau, el fugea de ei, dar ei îl urmăreau. Dacă ți se întâmplă și ție ceva asemănător, nu te înspăimânta și nu fugii, ci stai cu bărbăție, smerește-te și zi: „Doamne, miluiește-mă, că sunt un mare păcătos” și demonii pier; dar dacă vei fugi în chip laș, ei te vor goni în prăpastie. Adu-ți aminte că în ceasul când te năpădesc demonii, se uită la tine și Domnul, să vadă cum îți pui nădejdea în El. Chiar dacă îl vezi limpede pe Satana și el te va arde cu focul lui și vrea să înrobească mintea ta, nu te teme, ci nădăjduiește cu tărie în Domnul și spune: „Sunt mai rău decât toți” și vrăjmașul se va depărta de tine.

Nu te speria nici dacă simți că un duh rău lucrează înăuntrul tău, ci mărturisește-te sincer și cere din toată inima de la Domnul un duh umilit (Ps 50, 18) și negreșit Domnul ți-l va da, și atunci, pe măsura smereniei tale, vei simți întru tine harul; și când sufletul tău se va smeri cu totul, atunci vei găsi odihnă desăvârșită. Așa este războiul pe care îl duce omul toată viața. Sufletul care a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt și cade în înșelare să nu se înfricoșeze, ci, aducându-și aminte de iubirea lui Dumnezeu și știind că lupta cu vrăjmașii e îngăduită din pricina mândriei și a slavei deșarte, să se smerească și să ceară de la Domnul să-l tămăduiască și Domnul va tămădui sufletul uneori degrabă, alteori încet, puțin câte puțin. Ascultătorul care crede duhovnicului său și nu crede sieși se va tămădui degrabă de orice vătămare pe care i-au pricinuit-o vrăjmașii, dar cel neascultător nu se va îndrepta. [...]

Cine poate înțelege raiul? Îl poate înțelege în parte cine poartă în el pe Sfântul Duh, pentru că raiul este Împărăția Duhului Sfânt, și Duhul Sfânt în cer și pe pământ este Același. Gândeam în mine însumi: „Sunt un ticălos și vrednic de toate pedepsele”, dar în loc de pedepse Domnul mi-a dat pe Duhul Sfânt. Duhul Sfânt e mai dulce decât tot ce e pământesc. Este hrana cerească e bucuria sufletului.

Dacă vrei să ai în chip simțit harul Duhului Sfânt, smerește-te ca Sfinții Părinți. Pimen cel Mare a zis ucenicilor lui: „Credeți-mă, copiii mei, unde e Satana acolo voi fi și eu”. Un curelar din Alexandria gândea: „Toți se vor mântui, eu singur voi pieri”, și Domnul a descoperit lui Antonie cel Mare că n-a ajuns încă la măsura curelarului acela. Părinții au dus o luptă încrâncenată cu demonii și s-au obișnuit să gândească smerit despre ei înșiși, și pentru aceasta i-a iubit pe ei Domnul. Domnul mi-a dat să înțeleg puterea acestor cuvinte. Și când țin mintea mea în iad, sufletul meu are odihnă, dar când uit de aceasta, atunci îmi vin gânduri care nu plac lui Dumnezeu.

Gândeam: „Sunt pământ, și încă pământ păcătos”. Dar Domnul mi-a arătat mila Sa și mi-a dat din belșug harul Său și se bucură duhul meu pentru că, deși sunt un ticălos, Domnul mă iubește și de aceea sufletul meu e atras spre El în chip nesăturat, iar când îl voi întâlni, voi zice sufletului meu: uită-te la El, nu-L pierde, să nu ți se întâmple ceva mai rău (In 5, 14), pentru că sufletul îndură mari chinuri atunci când pierde harul Duhului Sfânt.

Credeți-mă, scriu înaintea feței Domnului, pe Care sufletul meu îl cunoaște. Pentru a păstra harul, trebuie să ne smerim pururea. Iată, Domnul smerește cu milostivire pe cei care-i slujesc Lui. Antonie cel Mare credea că în pustie el era mai bătrân și mai desăvârșit decât toți, dar Domnul l-a îndreptat spre Pavel Tebeul, și Antonie a văzut pe cel ce era mai bătrân și mai desăvârșit decât el. Cuviosul Zosima credea că era monah din copilărie și că nimeni nu putea discuta cu el, dar a fost smerit de Maria Egipteanca și a văzut că era departe de a fi ajuns la măsura ei. Sfântul Tihon din Zadonski a fost smerit de un nebun întru Hristos, care i-a dat o palmă și i-a zis: „Nu te trufi cu înțelepciunea!” Astfel, Domnul Cel Milostiv smerește pe sfinți, ca ei să rămână smeriți până la sfârșit. Cu atât mai mult trebuie să ne smerim noi. De aceea, ziua și noaptea cer și eu de la Dumnezeu smerenia lui Hristos. Duhul meu însetează să o dobândească, pentru că este darul cel mai înalt al Duhului Sfânt. În smerenia lui Hristos e și iubire, și pace, și blândețe, și înfrânare, și ascultare, și îndelungă-răbdare, și toate virtuțile sunt cuprinse în ea. [...]

Cât trăim pe pământ trebuie să ne învățăm să ducem război cu vrăjmașii. Lucrul cel mai chinător decât toate este să ne omorâm trupul pentru Dumnezeu și să ne biruim iubirea de sine. Pentru a birui iubirea de sine, e nevoie să ne smerim totdeauna. Aceasta este o MARE ȘTIINȚĂ, pe care ne-o însușim degrabă. Trebuie să ne socotim mai răi decât toți și să ne osândim la iad. Prin aceasta sufletul se smerește și câștigă plânsul pocăinței din care se naște bucuria. Este bine să ne obișnuim sufletul să

gândească: în focul iadului voi arde. Dar, vai, puțini înțeleg aceasta. Mulți cad în deznădejde și merg spre pierzanie. Sufletele lor se sălbătesc și nu mai vor nici să se roage, nici să citească, nici chiar să se mai gândească la Dumnezeu.

Trebuie să ne osândim pe noi înșine în sufletul nostru, dar să nu deznădăjduim de mila și iubirea lui Dumnezeu. Trebuie să dobândim duh umilit și înfrânt și atunci vor pieri toate gândurile și mintea se va curăți. Dar înainte de aceasta trebuie să ne cunoaștem măsura, ca să nu ne chinuim fără folos sufletul. Învață să te cunoști pe tine însuși și să dai sufletului nevoie (asceză) după puterile lui. [...]

Despre gânduri și înșelare

A venit un nor, a ascuns soarele și s-a făcut întuneric. Tot așa, pentru un singur gând de mândrie, sufletul pierde harul, și îl năpădește întunericul. Dar, tot așa, și numai pentru un singur gând de smerenie harul vine din nou. Am încercat aceasta pe mine însumi. [...]

Dacă vezi o lumină înăuntrul sau în afara ta, nu te încrede în ea, dacă împreună cu lumina nu simți în tine zdrobire (de inimă) pentru Dumnezeu, nici iubire pentru aproapele; însă nici nu te teme, ci smerește-te și lumina va pieri. Dacă vezi vreo vedenie sau un chip sau ai un vis, nu te încrede în aceasta, pentru că dacă este de la Dumnezeu, Domnul te va face să înțelegi aceasta. Dacă n-a cunoscut după gust pe Duhul Sfânt, sufletul nu poate înțelege de unde anume vine vedenia. Vrajmașul dă sufletului o anumită dulceață amestecată cu slavă deșartă și după aceasta se recunoaște înșelarea.

Părinții zic că dacă o vedenie e pricinuită de vrajmașul, sufletul simte tulburare. Însă numai sufletul smerit și care nu se socotește pe sine vrednic de vedenii simte tulburare sau frică la lucrarea vrajmașilor dar omul mândru și căzut în slava deșartă nu poate încerca nici frică, nici tulburare, fiindcă el vrea să aibă vedenii, și se socotește pe sine vrednic de aceasta și de aceea vrajmașul îl înșeală ușor.

Lucrurile cerești se cunosc prin Duhul Sfânt, iar cele pământești prin minte: dar cine vrea să cunoască pe Dumnezeu cu mintea lui din știință, acela e în înșelare pentru că Dumnezeu este cunoscut numai prin Duhul Sfânt. Dacă vezi cu mintea demoni, smerește-te și silește-te să nu-i vezi și mergi degrabă la duhovnicul sau „bătrânul” (starețul) căruia ai fost încredințat. Spune totul duhovnicului și atunci Domnul te va milui și vei scăpa de înșelare. Dar dacă crezi că știi mai multe în privința vieții duhovnicești decât duhovnicul tău și dacă la mărturisire nu-i spui ce ți s-a întâmplat, atunci pentru mândria ta va fi îngăduit unei înșelări să pună stăpânire pe tine spre povățuire. [...]

Așa cum oamenii intră și ies dintr-o casă, așa și gândurile iscate de demoni vin și iarăși pleacă, dacă nu le primești. Dacă gândul îți spune: „Fură!” și tu-l ascuți, ai dat prin aceasta demonului o putere asupra ta. Dacă gândul îți spune: „Mănâncă mult!” până la ghițuială și tu vei mânca mult, demonul a luat din nou putere asupra ta. Și așa, dacă gândul fiecărei patimi te va stăpâni, vei ajunge un bârlog de demoni. Dar dacă înțelegi să te pocăiești cum se cuvine, vor tremura și vor fi siliți să plece. [...]

La început, când omul vine să lucreze pentru Domnul, Domnul dă sufletului harul Său și o râvnă puternică pentru bine, și totul îi este atunci ușor și plăcut; și când sufletul vede în el aceasta, atunci, în lipsa lui de experiență, își spune: „Voi avea toată viața această râvnă. Și prin aceasta se înalță mai presus de cei ce trăiesc în nepăsare și începe să-i judece; și așa pierde harul care l-a ajutat să împlinească poruncile lui Dumnezeu. Și sufletul nu înțelege cum s-a întâmplat aceasta, totul mergea atât de bine, dar acum totul e atât de chinător și nu mai vrea să se roage. Dar nu trebuie să se înfricoșeze: este Domnul Care povățuiește cu milostivire sufletul. De îndată ce se înalță mai presus de fratele său, chiar în acel minut sufletului îi vine un gând rău care nu-i place lui Dumnezeu, și dacă sufletul se smerește, harul nu-l părăsește, dar dacă nu se smerește, se ivește o mică ispită ca sufletul să se smerească. Dacă iarăși nu se smerește, atunci începe lupta curviei. Dacă tot nu se smerește, atunci cade într-un păcat oarecare. Și dacă nici atunci nu se smerește, vine o mare ispită și el va săvârși un păcat mare. Și așa ispita se va face tot mai puternică, până ce sufletul se va smeri; atunci ispita piere și, dacă se smerește mult, vine străpungerea inimii și pacea și tot răul piere.

Astfel, tot războiul se duce pentru smerenie. Mândria a pricinuit căderea vrajmașilor și ei ne-au tras în adânc și pe noi. Vrajmașii ne laudă, și dacă sufletul primește lauda, harul se retrage de la el până ce se pocăiește. Astfel, toată viața învață sufletul smerenia lui Hristos și, până ce nu va avea smerenia, va fi totdeauna chinuit de gânduri rele. Dar sufletul smerit găsește odihna și pacea de care vorbește Domnul (In 14, 27).

Postul și înfrânarea și privegherea și liniștirea (isihia) și celelalte nevoițe (ascetice) ne ajută, dar puterea de căpetenie stă în smerenie. Maria Egipteanca și-a uscat trupul prin post într-un singur an, pentru că nu avea nimic de mâncare, dar cu gândurile a trebuit să lupte timp de șaptesprezece ani.

Smerenia nu se învață dintr-o dată. De aceea a zis Domnul: „Învățați de la Mine smerenia și blândețea” (Mt 11, 29). Ca să înveți ai nevoie de timp. Unii au îmbătrânit în nevoițe și totuși n-au învățat smerenia și nu pot înțelege de ce nu le merge bine, de ce n-au pace și sufletul lor e mâhnit, și abătut. [...]

Gânduri, sfaturi și observații ascetice

Ca să ții rugăciunea, trebuie să iubești pe oamenii care te ocărăsc și să te rogi pentru ei, până ce sufletul tău se va fi împăcat cu ei, și atunci Domnul îți va da rugăciune neîncetată, pentru că El dă rugăciunea celui ce se roagă pentru vrajmași. Adevăratul învățător în rugăciune e Însuși Domnul, dar cel

ce se roagă trebuie să smerească sufletul său. În sufletul celui ce se roagă cum se cuvine e pacea lui Dumnezeu. Inima rugătorului trebuie să fie plină de milă pentru toată făptura. Rugătorul iubește pe toți și are milă de toți, pentru că harul Duhului Sfânt l-a învățat iubirea. [...]

Cum să cunosc dacă Domnul mă iubește sau nu?

Iată câteva semne. Dacă te lupți cu tărie cu păcatul, Domnul te iubește. Dacă iubești pe vrăjmași, ești și mai mult iubit de Dumnezeu. Iar dacă-ți pui sufletul pentru oameni, ești mult iubit Domnului, Care și-a pus și El sufletul pentru noi. Amin.

Bibliografie: Sfântul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejzii și iadul smereniei*, Ed. Deisis, Sibiu, 2000

CU SMERENIA SĂ BIRUIEȘTI DUȘMĂNIA, de Sfântul Dimitrie al Rostovului

Iacov, dorind să îl îmblânzească pe fratele său cel mândru, Esau, și să se împace cu el, la început a trimis înaintea lui daruri; apoi văzându-l de departe, i s-a închinat de șapte ori cu smerenie, iar la acestea a adăugat și cuvinte de iubire: „Am văzut fața ta – a spus el – ca și cum ar fi fost fața lui Dumnezeu”. Astfel, a prefăcut o fiară într-un miel. De aici fiecare poate învăța cum să îi potolească pe cei ce se mânie, să îi îmblânzească pe cei înverșunați, să îi împace pe cei învrăjbiți și să îi facă prieteni iubitori pe oamenii care nu au iubire. Vrei să ți-l faci pe dușmanul tău prieten? Fii blând, smerit, arată-i dragoste și nu răsplăți răul cu rău și ocara cu ocară, pentru că focul nu îl stingi cu foc, răul nu îl biruiesti cu rău și dușmănia nu o biruiesti cu dușmănie, ci nu faci decât să ațâți și mai mult; iar cu blândețea, dragostea și smerenia biruiesti ușor orice înverșunare. Cu dreptate spune Sfânta Scriptură: „Un răspuns blând domolește mânia, iar un cuvânt aspru ațâță mânia” (Pilde 15,1).

Iată ce scrie în „Pășunea duhovnicească” Sfântul Sofronie, Patriarhul Ierusalimului: „Doi episcopi, care se aflau la o distanță foarte apropiată unul de celălalt, s-au certat odată între ei. Unul dintre ei era bogat, iar celălalt era foarte sărac. Cel bogat găsisese prilejul să îi facă un rău celuilalt. Însă cel sărac, auzind despre aceasta (și știind ce vrea să facă), le-a spus preoților săi: «Noi vom birui cu harul lui Hristos». Preoții i-au răspuns: «Cine poate, Stăpâne, să stea împotriva lui?» «Așteptați și veți vedea» - le-a spus el. Episcopul a așteptat să vină momentul. Când celălalt episcop a început să săvârșească slujba în cinstea Sfinților Mucenici, el i-a luat pe preoți și le-a spus «Veniți după mine și vom birui». Preoții, însă, se întrebau în sinea lor: «Ce vrea să facă?». El s-a apropiat de celălalt episcop și când acela a ieșit cu toată mulțimea, episcopul cel sărac, apropiindu-se și mai mult de el, a căzut la picioarele lui împreună cu preoții săi și a spus: «Iartă-ne, Stăpâne, căci noi suntem robii tăi». Acela, fiind uimit de o asemenea faptă, cu sufletul zdrobit (căci Dumnezeu schimbase inima lui) a înconjurat el însuși picioarele episcopului căzut la pământ și a spus: «Tu ești Stăpânul și părintele meu!» Și de atunci a fost mare dragoste între ei. Iar episcopul cel sărac le-a spus preoților săi: «Nu v-am spus eu că vom birui cu harul lui Dumnezeu?». Și voi, când aveți dușmănie între voi, faceți același lucru unul cu celălalt, și veți birui”. (Pășune duhovnicească, cap. 208).

Din această istorioară se vede cum cuvântul smerit și supunerea ucid mânia, biruiesc vrăjmășia, îi împacă pe oameni și, din vrăjmași îi transformă în prieteni. Și din contră, cuvântul aspru stârnește mânia. Iată ce se povestește în viața Sfântului Macarie Egipteanul: „Odată, pe când Cuviosul mergea din schit în muntele Nitri și nu mai avea mult de mers, i-a spus ucenicului său: «Mergi înaintea mea»”. Ucenicul a pornit și pe drum a întâlnit un popă idolesc, care mergea în grabă, ducând pe umeri un buștean mare. Văzându-l, fratele a strigat către el: «Ia ascultă, diavole! Unde te duci?» Păgânul s-a năpustit asupra lui și l-a bătut atât de tare, încât de-abia l-a lăsat viu și, luându-și bușteanul a fugit. După un timp l-a întâlnit și Avva Macarie și i-a spus prietenos: «Să te mântuiești, sârguinciosule, să te mântuiești!». Închinătorul la idoli s-a mirat și i-a spus schimnicului: «Ce vezi tu bun în mine de mă saluți atât de binevoitor?». «Văd că te trudești» - a răspuns schimnicul. Atunci păgânul a spus: «Părinte! Eu am fost mișcat de cuvintele tale și văd că ești omul lui Dumnezeu; dar iată, mai înainte un alt monah m-a întâlnit și m-a ocărât, iar eu l-am bătut până la moarte». Și a căzut păgânul la picioarele Sfântului, zicând: «Nu te voi lăsa în pace până când nu mă vei face și pe mine creștin și monah». Și a plecat împreună cu Sfântul Macarie. Pe drum l-au ridicat pe fratele cel bătut și l-au dus în biserica ce se află în muntele Nitri. S-au minunat sfinții părinți care viețuiau acolo, văzându-l pe păgânul idolatru împreună cu Cuviosul Macarie și l-au creștinat cu Sfântu Botez și l-au făcut călugăr, iar după exemplul lui mulți alți păgâni au crezut în Hristos. Și a spus Avva Macarie: «Cuvântul cel rău și pe cei buni îi face răi, iar cuvântul cel bun și pe cei răi îi face buni».

Bibliografie: Sfântul Dimitrie al Rostovului, *Viața și omiliile*, Ed. Bunavestire, Galați, 2003

CUVÎNT DESPRE PĂCATUL DEZNĂDEJDII, al Sfântului Ioan Iacob Hozevitul

Trăim în veacul cel de pe urmă și vrășmașul mîntuirii se silește mai tare cu meșteșugul lui, văzînd că se apropie sfîrșitul. Sînt zilele smintelilor, și este mare secetă de cuvîntul lui Dumnezeu, lipsește povața cea sănătoasă pentru mîntuire. Astăzi, mulți dintre cei credincioși ajung la deznădăjduire din cauza lipsei de povățuitor, căci „a lipsit cel cuvios”, cum zice Psalmistul.

Mai dureros însă este că boala deznădejdiei se strecoară și în inima celor care au îmbrăcat „haina mîntuirii”, ba chiar și la unii din clerici. Îndoiala pentru mîntuirea sufletului se vede astăzi la mulți Creștini, și nu numai la cei robiți de patimi sau străini de Biserică, ci și la unii care merg pe calea pocăinței, cu rîvnă pentru adevărul sfînt. Ei văd stricăciunea dimprejurul lor, văd apoi lipsa cea mare de povățuitori, uneori văd și lipsa de credință la „cei din sfeșnic”, care trebuie să lumineze, și pentru asta se împuținează la suflet bieții Creștini și unii se deznădăjduiesc. Cei care îmbrățișează viața monahală sînt mai adăpostiți de valorile lumești, dar și ei văd lipsa de spor duhovnicesc, și pentru asta îi cuprinde un fel de îndoială pentru mîntuire, slăbănogindu-se la suflet. Prin aceste rînduri, eu nu caut să judec nici să osîndesc pe cei ce au îndoială pentru mîntuirea lor, ci mă silesc să le pun la îndemînă „tonic”, adică o doctorie întăritoare pentru suflet.

Îndreptarea noastră și izbăvirea de osîndă am dobîndit-o prin jertfa cea de pe cruce a Domnului nostru Iisus Hristos. Deci, după cum n-au putut să scape de osîndă toți aleșii lui Dumnezeu din *Legea Veche*, cu toate bunătățile lor, tot așa nici noi, cei de azi, nu putem să ne mîntuim prin faptele noastre, fără darul lui Dumnezeu. Întîi este sfîntul dar, și pe urmă faptele noastre, care ajută la mîntuire. Aceasta o spun din cauză că sînt mulți dintre Creștini, și mai ales dintre monahi, care se bazează mai mult pe faptele lor și mai puțin prețuiesc darul lui Dumnezeu. Cînd unii ca aceștia pătinesc vreo alunecare în patimi, sau cînd slăbesc cu trupul și nu mai pot împlini faptele cele bune sau nevoițele lor obișnuite, atunci se deznădăjduiesc de mîntuire. Căci nădejdea lor era la nevoițele și la bunătățile lor, iar nu la mila lui Dumnezeu. Pentru ei, cînd s-a terminat voinicia trupului sau cînd au suferit vreo alunecare în păcate mari, atunci s-a terminat și cu mîntuirea, după socoteala lor. Fraților și surorilor, care vă îndoiiți de mîntuire, să vă întipăriți bine în minte că: de-ar face omul toate bunătățile și chiar de s-ar da și la moarte pentru apărarea dreptății, însă fără darul cel sfînt al Domnului nu este mîntuire. „A Domnului este mîntuirea, și peste poporul Său - binecuvîntarea Sa”, cum zice Proorocul David în Psalmi. Și iarăși: de-ar săvîrși cineva toate răutățile din lume, însă dacă nu-și pierde nădejdea în Dumnezeu și dacă aleargă la pocăință, tot se mîntuiește. „Deșartă este mîntuirea omului”, zice Psalmistul, adică toată strădania omului este zadarnică, fără ajutorul lui Dumnezeu. Fiecare om este luptat de felurite păcate și se rănește de ele. Deci noi singuri, oricîte bunătăți și oricîte nevoițe am face, nu sîntem în stare să ne vindecăm și să dobîndim nevinovăția. Darul lui Dumnezeu împlinește toate lipsurile noastre și ne vindecă spre mîntuire. Nimeni dintre drept credincioșii Creștini să nu se împuțineze la suflet încît să zică sau să cugete că nu mai este mîntuire pentru el. Împuținarea aceasta a sufletului și îndoiala pentru mîntuire vine de la vrășmaș. Șarpele care a îndemnat odinioară pe strămoși să mînce din rodul oprit, căci nu vor muri niciodată, acum și-a schimbat glasul și le șoptește la mulți, zicînd: „Zadarnic mîncăți pîinea vieții”, căci „nu mai este mîntuire pentru voi!” Auziți ce glas înșelător răsună astăzi? Sfîntul Prooroc David pricepea glasul acesta, pentru aceasta zice la Psalmul 3,2: „Mulți zic sufletului meu: Nu este mîntuire lui întru Dumnezeul lui!” Dar el se întărea cu nădejdea în Dumnezeu, zicînd: „Pentru ce ești mîhnit, suflete al meu, și pentru ce te tulburi? Nădăjduiește spre Dumnezeu, că-L voi lăuda pe El, mîntuirea feței mele și Dumnezeul meu” (Psalmul 41 6:7). Și Proorocul rostește aceste cuvinte de mai multe ori, arătînd cu asta primejdia care vine din deznădejde. Citiți cu băgare de seamă la Psaltire, și veți vedea cît de întărit este împăratul David cu nădejdea mîntuirii. El nu era nici botezat și nici bucuria învierii Domnului n-a cunoscut-o arătat, ci numai în chip tainic, dar nădejdea mîntuirii răsună în toți psalmii lui. Afară de asta, nici el n-a fost scutit de rănile păcatului, ba încă a pătimit cele mai grele răni, din prea-curvie și din ucidere. Dar nădejdea lui nu s-a împuținată, și pentru aceasta s-a mîntuit și s-a sfințit. Socotiți apoi că tîlharul cel credincios era în gura morții cu sufletul împovărat de rele, dar nădejdea lui a rămas neclintită pînă la urmă. Căci, de n-ar fi avut nădejde, atunci n-ar fi îndrăznit să zică: „Pomenește-mă, Doamne, cînd vei veni întru împărăția Ta!” Cît de dureros este cînd vezi că mulți din cei ce s-au îmbrăcat întru Hristos prin Taina Sfîntului Botez și se împărtășesc cu Pîinea Vieții, adică cu Trupul Domnului, cu alte cuvinte, cînd vezi pe cei chemați să moștenească împărăția cerurilor că se deznădăjduiesc de mîntuire! Mare durere pentru Sfînta Biserică, maica noastră duhovnicească, care se silește ca pe toți să ne mîntuiască!

Toți Sfînții Părinți mărturisesc într-un glas că nici un păcat nu este așa de vătămător precum este păcatul deznădăjduirii, căci el e aproape ca și lepădarea de Dumnezeu. Pentru aceasta, fraților, să ne doară inima pentru păcatele noastre, căci prin ele am supărat pe bunul Dumnezeu, dar întristarea noastră să fie totdeauna însoțită cu nădejdea în mila Părintelui Cereș și niciodată să nu avem îndoială de mîntuire. Obiceiul vrășmașului este să aducă în inimă frica cea dobitocească și tulburare, ca prin asta să arunce pe om în deznădejde. Dar tu, frate Creștine, chiar dacă L-ai vedea pe însuși Domnul că își întoarce fața Sa de la tine și nu te mai socotești între oile Sale, tu nici atunci să nu te împuținezi, ci roagă-te cu stăruință de El, precum se ruga și văduva cea necăjită către judecătorul nedreptății, cum spune la *Sfînta Evanghelie*, și nu vei rămîne rușinat. Strigă cu îndrăzneală la gîndurile cele otrăvite, cum striga și Sfîntul Prooroc David, zicînd: „Domnul este luminarea mea și mîntuitorul meu, de cine mă voi teme?”, și apoi zi: „Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperămîntul meu este Duhul

CUVÎNT DESPRE CELE OPT GÎNDURI ALE RĂUTĂȚII, al Sfântului Casian Romanul

După ce mai înainte am alcătuit cuvântul despre rânduilele chinovilor, de data aceasta, nădăjduind iarăși în rugăciunile Voastre, ne-am apucat a scrie despre cele opt gânduri ale răutății, adică despre cel al lăcomiei pântecelui, al curviei, al iubirii de argint, al mâniei, al întristării, al trândăviei, al slavei deșarte și al mândriei.

I Despre înfrânarea pântecelui

Mai întâi deci vom vorbi despre înfrânarea pântecelui, care se împotrivesc îmbuibării pântecelui; apoi despre chipul posturilor și despre felul și cantitatea bucatelor. Iar acestea nu de la noi le vom spune, ci după cum le-am primit de la Sfinții Părinți. Aceștia n-au lăsat un singur canon despre postire, nici un singur chip al împărtășirii de bucate, nici aceeași măsură pentru toți. Fiindcă nu toți au aceeași tărie și aceeași vârstă; apoi și din pricina slăbiciunii unora, sau a unei deprinderi mai gingașe a trupului. Însă un lucru au rânduit tuturor: să fugă de îmbuibare și de saturarea pântecelui. Iar postirea de fiecare zi au socotit că este mai folositoare și mai ajutătoare spre curăție, decât cea de trei sau de patru zile, sau decât cea întinsă până la o săptămână. Căci zic: cel ce peste măsură întinde postirea, tot peste măsură se folosește adeseori și de hrană. Din pricina aceasta se întâmplă că uneori, din covârșirea postirii, slăbește trupul și se face mai trândav spre slujbele cele duhovnicești; iar alții, prin prisosul mâncării, se îngreuiază și face să se nască în suflet nepăsare și moleșire. Au cercat Părinții și aceea că nu tuturor le este potrivită mâncarea verdețurilor sau a legumelor și nici posmagul nu-l pot folosi ca hrană toți. Și au zis Părinții că unul mâncând două litre de pâine e încă flămând, iar altul mâncând o litră, sau șase uncii, se satură. (Uncia este uncia romană: 27 gr. 165 mlgr.). Deci, precum am zis mai înainte, le-a dat tuturor o singură regulă pentru înfrânare: să nu se amăgească nimeni cu saturarea pântecelui și să nu se lase furat de plăcerea gâtlejului. Pentru că nu numai deosebirea felurilor, ci și mărimea cantității mâncărilor face să se aprindă săgețile curviei. Căci cu orice fel de hrană de se va umplea pântecelul, naște sămânța desfrânării; asemenea nu numai aburii vinului fac mintea să se îmbete, ci și săturarea de apă, precum și prisosul a orice fel de hrană o moleșește și o face somnoroasă. În Sodoma nu aburii vinului, sau ai bucatelor felurite au adus prăpădul, ci îmbuibarea cu pâine, cum zice Prorocul (Ez. 16,49). Slăbiciunea trupului nu dăunează curăției inimii, când dăm trupului nu ceea ce voiește plăcerea, ci ceea ce cere slăbiciunea. De bucate numai atât să ne slujim, cât să trăim, nu ca să ne facem robi pornirilor poftei. Primirea hranei cu măsură și cu socoteală, dă trupului sănătatea, nu îi ia sfințenia.

Regula înfrânării și canonul așezat de Părinți, acesta este: Cel ce se împărtășește de vreo hrană să se depărteze de ea până mai are încă poftă și să nu aștepte să se sature. Iar Apostolul zicând: «Grija de strup să nu o faceți spre poftă» (Rom. 13,14), n-a oprit chivernisirea cea trebuincioasă a vieții, ci grija cea iubitoare de plăceri. De altfel pentru curăția desăvârșită a sufletului nu ajunge numai reținerea de la bucate, dacă nu se adaugă la ea și celelalte virtuți. De aceea smerenia prin ascultarea cu lucrul și prin ostentarea trupului mari foloase aduce. Înfrânarea de la iubirea de argint călăuzește sufletul spre curăție, când înseamnă nu numai lipsa banilor, ci și lipsa poftei de a-i avea. Reținerea de la mânie, de la întristare, de la slava deșartă și mândrie, înfăptuiește curăția întregă a sufletului. Iar curăția parțială a sufletului, cea a neprihănirii adică, o înfăptuiesc în chip deosebit înfrânarea și postul. Căci este cu neputință ca acela ce și-a săturat stomacul să se poată lupta în cuget cu dracul curviei. Iată de ce lupta noastră cea dintâi trebuie să ne fie înfrânarea stomacului și supunerea trupului nu numai prin post, ci și prin priveghere, osteneală și citiri; apoi aducerea inimii la frica de iad și la dorul după împărăția cerurilor.

II Despre duhul curviei și al poftei trupesti

A doua luptă o avem împotriva duhului curviei și al poftei trupesti. Pofta aceasta începe să supere pe om de la cea dintâi vârstă. Mare și cumplit război este aceasta și luptă îndoită cere. Căci acest război este îndoit, aflându-se și în suflet și în trup. De aceea trebuie să dăm lupta din două părți împotriva lui. Prin urmare nu ajunge numai postul trupesc pentru dobândirea desăvârșitei neprihăniri și adevăratei curății, de nu se va adăuga și zdrobirea inimii și rugăciunea întinsă către Dumnezeu și citirea deasă a Scripturilor și osteneala și lucrul mâinilor, care abia împreună pot să oprească pornirile cele

neastâmpărate ale sufletului și să-l aducă înapoi de la nălucirile cele de rușine. Mai înainte de toate însă, folosește smerenia sufletului, fără de care nu va putea birui nimeni, nici curvia, nici celelalte patimi. Deci de la început trebuie păzită inima cu toată străjuirea de gândurile murdare, «Căci dintru aceasta purced, după cuvântul Domnului, gânduri rele, ucideri, preacurvii, curvii» (Mt. 15,19) și celelalte. Deoarece și postul ni s-a rânduit de fapt nu numai spre rânduirea trupului, ci și spre trezvia minții, ca nu cumva, întunecându-se de mulțimea bucatelor, să nu fie în stare să se păzească de gânduri.

Deci nu trebuie pusă toată strădania numai în postul cel trupesc, ci și în meditație duhovnicească, fără de care e cu neputință să urcăm la înălțimea neprihănirii și curăției adevărate. Se cuvine așadar, după cuvântul Domnului, «să curățim mai întâi partea cea dinăuntru a paharului și a blidului, ca să se facă și cea din afară curată» (Mt. 23,26). De aceea să ne sârguim, cum zice Apostolul, «a ne lupta după lege și a lua cununa» (Filip. 3, 20) după ce am biruit duhul cel necurat al curviei, bizuindu-ne nu în puterea și nevoia noastră, ci în ajutorul Stăpânului nostru Dumnezeu. Căci dracul acesta nu încetează de a război pe om, până ce nu va crede omul cu adevărat că nu prin străduința și nici prin osteneala sa, ci prin acoperământul și ajutorul lui Dumnezeu se izbăvește de boala aceasta și se ridică la înălțimea curăției. Fiindcă lucrul acesta este mai presus de fire și cel ce a călcat întărâtările trupului și plăcerile lui ajunge într-un chip oarecare afară din trup. De aceea este cu neputință omului (ca să zic așa) să zboare cu aripile proprii la această înaltă și cerească cunună a sfințeniei și să se facă următor îngerilor, de nu-l va ridica de la pământ și din noroi harul lui Dumnezeu. Căci prin nici o altă virtute nu se aseamănă oamenii cei legați cu trupul mai mult cu îngerii cei netrupești, decât prin neprihănire. Printr-aceasta, încă pe pământ fiind și petrecând, au după cum zice Apostolul, petrecerea în ceruri (Filip. 3,20).

Iar semnul că au dobândit desăvârșit această virtute, îl avem în aceea că sufletul chiar și în vremea somnului nu ia seama la nici un chip al nălucirii de rușine. Căci deși nu se scotește păcat o mișcare ca aceasta, totuși ea arată că sufletul boală încă și nu s-a izbăvit de patimă. Și de aceea trebuie să credem că nălucirile cele de rușine ce ni se întâmplă în somn, sunt o dovadă a trândăviei noastre până aici și a neputinței ce se află în noi, fiindcă scurgerea ce ni se întâmplă în vremea somnului face arătată boala ce șade tănuită în ascunzăturile sufletului. De aceea și Doctorul sufletelor noastre a pus doctoria în ascunzăturile sufletului, unde știe că stau și pricinile bolii, zicând: «Cel ce caută la muiere spre a o pofti pe dânsa, a și preacurvit cu ea în inima sa» (Mt. 5,28). Prin aceasta a îndreptat nu atât ochii cei curioși și desfrânați, cât sufletul cel așezat înăuntru, care folosește rău ochii cei dați de Dumnezeu spre bine. De aceea și cuvântul înțelepciunii nu zice: «Cu toată străjuirea păzește ochii tăi», ci «Cu toată străjuirea păzește inima ta» (Prov. 4,23), aplicând leacul străjuirii mai ales aceluia care folosește ochii spre ceea ce voiește. Așadar aceasta să fie paza cea dintâi a curăției noastre: de nu va veni în cuget amintirea vreunei femei, răsarită prin diavoleasca viclenie, bunăoară a mamei, sau a surorii, sau a altor femei cucernice îndată să o alungăm din inima noastră, ca nu cumva, zăbovind mult la această amintire, amăgitorul celor neiscușiți să rostogolească cugetul de la aceste fețe la năluciri rușinoase și vătămătoare. De aceea și porunca dată de Dumnezeu primului om ne cere să păzim capul șarpelui (Gen. 3,15), adică începutul gândului vătămător prin care acela încearcă să se șerpuiască în sufletul nostru, ca nu cumva prin primirea capului, care este prima răsarire a gândului, să primim și celălalt trup al șarpelui, adică învoirea cu plăcerea și prin aceasta să ducă apoi cugetul la fapta neîngăduită. Ci trebuie, precum este scris: «în dimineți să ucidem pe toți păcătoșii pământului» (Ps. 100,10), adică prin lumina cunoștinței să deosebim și să nimicim toate gândurile păcătoase de pe pământ, care este inima noastră, după învățătura Domnului; și până ce sunt încă prunci, fiii Babilonului, adică gândurile viclene, să-i ucidem, zdrobindu-i de piatră (Ps. 136, 9), care este Hristos. Căci de se vor face bărbați prin învoirea noastră, nu fără mare suspin și grea osteneală vor fi biruiți. Dar pe lângă cele zise din dumnezeiasca Scriptură, bine este să pomenim și cuvinte de ale Sfinților Părinți. Astfel Sfântul Vasile, episcopul Cezareei Capadociei, zice: «Nici muiere nu cunosc, nici feciorelnic nu sunt». El știa că darul fecioriei nu se dobândește numai prin depărtarea cea trupească de muiere, ci și prin sfințenia și curăția sufletului, care se câștigă prin frica lui Dumnezeu. Mai zic Părinții și aceea că nu putem câștiga desăvârșit virtutea curăției, de nu vom dobândi mai întâi în inima noastră adevărata smerenie a cugetului; nici de cunoștința adevărată nu ne putem învrednici, câtă vreme patima curviei zăbovește în ascunzăturile sufletului. Dar ca să desăvârșim înțelesul neprihănirii, vom mai pomeni de un cuvânt al Apostolului și vom pune capăt cuvântului: «Căutați pacea cu toată lumea și sfințirea, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul» (Evr. 12,14). Că despre aceasta grăiește, se vede din cele ce adaugă, zicând: «Să nu fie cineva curvar sau lumeț ca Esau» (Evr. 12,16). Pe cât este așadar de cerească și de îngerească virtutea sfințeniei, pe atât este de războită cu mai mari bătălii de potrivnici. De aceea suntem datori să ne nevoim nu numai cu înfrânarea trupului, ci și cu zdrobirea inimii și cu rugăciuni dese împreunate cu suspine, ca să stingem cuptorul trupului nostru, pe care împăratul Babilonului îl aprinde în fiecare zi prin ațâțările poftii, cu roua venirii Sfântului Duh. Pe lângă acestea armă foarte tare pentru acest război avem privegherea cea după Dumnezeu. Căci precum paza zilei pregătește sfințenia nopții, așa și privegherea din vremea nopții deschide sufletului calea către curăția zilei.

III. Despre iubirea de argint

A treia luptă o avem împotriva duhului iubirii de argint. Războiul acesta este străin și ne vine din afara firii, folosind necredința monahului. De fapt ațâțările celorlalte patimi, adică a mâniei și a poftei, își iau prilejurile din trup și își au oarecum începutul în răsadul firii, de la naștere. De aceea sunt biruite abia după vreme îndelungată. Boala iubirii de argint însă, venind din afară, se poate tăia mai ușor, dacă este silință și luare aminte. Dar de nu e băgată în seamă, se face mai pierzătoare decât celelalte patimi și mai cu anevoie de înfrânt. Căci e «rădăcina tuturor relelor» (I Tim. 6,10), după Apostolul. Să băgăm numai de seamă: îmboldirile cele firești ale trupului se văd nu numai la copii, în care nu este încă cunoștința binelui și a răului, ci și la pruncii cei prea mici și sugari care nici urmă de plăcere nu au în ei, însă îmboldirea firească arată că o au. De asemenea observăm la prunci și acul mâniei, când îi vedem porniți asupra celor ce i-au necăjit. Iar acestea le zic, nu ocărând firea ca pricină a păcatului (să nu fie), ci ca să arăt că mânia și pofta au fost împreunate cu firea omului de către Însuși Ziditorul cu un scop bun, dar prin trândăvie alunecă din cele firești ale trupului în cele afară de fire. De fapt îmboldirea trupului a fost lăsată de Ziditorul spre nașterea de prunci și spre continuarea neamului omenesc prin coborâre unii de la alții, nu spre curvie. Asemenea și îmboldul mâniei s-a semănat în noi spre mântuire, ca să ne mâniem asupra păcatului, nu ca să ne înfuriem asupra aproapelui. Prin urmare nu firea în sine e păcătoasă, chiar dacă o folosim noi rău. Sau vom învinovăți pe Ziditor? Oare cel ce a dat fierul spre o întrebuințare necesară și folositoare e vinovat, dacă cel ce l-a primit îl folosește pentruucidere?

Am spus acestea, vrând să arătăm că patima iubirii de argint nu-și are pricina în cele firești, ci numai în voia liberă cea foarte rea și stricată. Boala aceasta când găsește sufletul căldicel și necredincios, la începutul lepădării de lume, strecoară într-însul niscai pricini îndreptățite și la păreri binecuvântate ca să oprească ceva din cele ce le are. Ea îi zugrăvește monahului în cuget bătrânețe lungi și slăbiciune trupească și-i șoptește că cele primite de la chinovie nu i-ar ajunge spre mângâiere, nu mai zic când este bolnav, dar nici măcar când este sănătos; apoi că nu se poartă acolo grijă de bolnavi, ci sunt foarte părăsiți și că de nu va avea ceva aur pus de o parte va muri în mizerie. Mai apoi îi strecoară în minte gândul că nici nu va putea rămâne multă vreme în mănăstire, din pricina greutății îndatoririlor și a supravegherii amănunțite a Părintelui. Iar după ce cu astfel de gânduri îi amăgește mintea, ca să-și oprească măcar un bănișor, îl înduplecă vrăjmașul să învețe și vreun lucru de mână de care să nu știe Avva, din care își va putea spori argintul pe care îl râvnește. Pe urmă îl înșeală ticălosul cu nădejdi ascunse, zugrăvind-i în minte câștigul ce-l va avea din lucrul mâinilor și apoi traiul fără griji. Și așa, dându-se cu totul grijii câștigului, nu mai ia aminte la nimic din cele potrivnice, nici chiar la întunericul deznădejzii, care îl cuprinde în caz că nu are parte de câștig; ci precum altora li se face Dumnezeu stomacul, așa și acestuia aurul. De aceea și fericitul Apostol, cunoscând aceasta, a numit iubirea de argint, nu numai «rădăcina tuturor răutăților», ci și «închinare la idoli». Să luăm seama deci, la câtă răutate târăște boala aceasta pe om, dacă îl împinge și la slujirea la idoli. Căci după ce și-a depărtat iubitorul de argint mintea de la dragostea lui Dumnezeu, iubește idoli oamenii scobiți în aur.

Întunecat de aceste gânduri și sporind la și mai mult rău, monahul nu mai poate avea nici o ascultare, ci se răzvrătește, suferă, cărtește la orice lucru, răspunde împotriva și nemaipăzind nici o evlavie, se duce ca un cal nesupus în prăpastie. Nu se mulțumește cu hrana cea de toate zilele și strigă pe față că nu mai poate să rabde acestea la nesfârșit. Spune că Dumnezeu nu e numai acolo și nu și-a înscuiat mântuirea sa numai în mănăstirea aceea; și că de nu se va duce de acolo se va pierde.

Banii cei puși de o parte, dând ajutor socotinții acesteia stricate, îl susțin ca niște aripi să cugete la ieșirea din mănăstire, să răspundă aspru și cu mândrie la toate poruncile și să se socoată pe sine ca pe un străin din afară. Orice ar vedea în mănăstire că ar avea trebuință de îndreptare, nu bagă în seamă, ci trece cu vederea, dacă nu defaimă și hulește toate câte se fac. Caută apoi pricini pentru care să se poată mânia sau întrista, ca să nu pară ușuratic, ieșind fără pricină din mănăstire. Iar dacă poate scoate și pe altul din mănăstire, amăgindu-l cu șoapte și vorbe deșarte, nu se dă îndărăt să o facă, vrând să aibă un împreună lucrător la fapta sa cea rea. Și așa aprinzându-se de focul banilor săi, iubitorul de argint nu se va putea liniști niciodată în mănăstire, nici nu va putea să trăiască sub ascultare. Iar când dracul îl va răpi ca un lup din staul și, despărțindu-l de turmă, îl va lua spre mâncare, atunci lucrările rânduite pentru anumite ceasuri în chinovie, pe care îi era greu să le împlinească, îl va face vrăjmașul să le împlinească în chilie zi și noapte cu multă râvnă; nu-l va slobozi însă să păzească chipul rugăciunilor, nici rânduiala posturilor; nici canonul privegherilor. Ci, după ce l-a legat cu turbarea iubirii de argint, toată sânguința îl înduplecă să o aibă numai spre lucrul mâinilor.

Trei sunt felurile bolii acesteia, pe care le opresc deopotrivă atât dumnezeieștile Scripturi, cât și învățăturile Părinților. Primul e cel care face pe monahi să agonisească și să adune cele ce nu le aveau în lume; al doilea e cel care face pe cei ce s-au lepădat de avuții să se căiască, punându-le în minte gândul să caute cele pe care le-au dăruit lui Dumnezeu; în sfârșit al treilea e cel care, legând de la început pe monah de necredință și moleșală, nu-l lasă să se izbăvească desăvârșit de lucrurile lumii, ci îi pune în minte frica de sărăcie și neîncredere în purtarea de grijă a lui Dumnezeu, îndemnându-l să calce făgăduințele pe care le-a făcut când s-a lepădat de lume. Pildele tuturor acestor trei feluri precum am zis, le-am găsit osândite în Dumnezeiasca Scriptură. Așa Ghehazi, voind să dobândească banii pe care nu-i

avea înainte, s-a lipsit de darul proorociei, pe care învățătorul său voia să i-l lase drept moștenire și în loc de binecuvântare a moștenit lepră veșnică prin blestemul Proorocului (IV Reg. 5,22-27). Iuda, voind să recapete banii, de care mai înainte se lepădase urmând lui Hristos, a căzut nu numai din ceata ucenicilor, alunecând spre vânzarea Stăpânului, ci și viața cea trupească a sa prin silnică moarte a sfârșit-o (Mt. 27,5). Iar Anania și Safira, oprind o parte din prețul vânzării, se pedepsesc cu moartea prin gura apostolească (Fapte 5:5,10). Marele Moise poruncește și el în a «Doua lege», în chip tainic, celor ce făgăduiesc să se lepede de lume, dar de frica necredinței se țin iarăși de lucrurile pământești: «De este cineva fricos și-i tremură inima de teamă, să nu iasă la război, ci să se întorcă acasă, ca nu cumva cu frica lui să sperie și inimile fraților săi» (Deut. 20,8). Poate fi ceva mai întemeiat și mai lămurit decât această mărturie? Oare nu învățăm din aceasta cei ce ne lepădăm de lume, să ne lepădăm desăvârșit și așa să ieșim la război, ca nu cumva punând început slăbănog și stricat, să întoarcem și pe ceilalți de la desăvârșirea evanghelică, semănând temere într-înșii? Chiar și cuvântul bine zis în Scripturi: «că mai bine este a da decât a lua» (Fapte 20,35), îl tâlcuiesc rău aceștia, forțându-l și schimbându-i înțelesul, ca să se potrivească cu rătăcirea și cu pofta lor de argint. De asemenea învățătura Domnului care zice: «Dacă vrei să fii desăvârșit, vinde-ți averile tale și le dă săracilor și vei avea comoară în ceruri; și venind urmează-Mi Mie» (Mt. 19,21). Ei chibzuiesc că decât să fii sărac mai fericit lucru este a stăpâni peste o bogăție proprie și din prisosul ei a da și celor ce au lipsă. Să știe însă unii ca aceștia că încă nu s-au lepădat de lume, nici n-au ajuns la desăvârșirea monahicească, câtă vreme se rușinează de Hristos și nu iau asupra lor sărăcia Apostolului, ca prin lucrul mâinilor să-și slujească lor și celor ce au trebuința, spre a împlini făgăduința călugărească și a fi încununați cu Apostolul, ca unii care, după ce și-au risipit vechea bogăție, luptă ca Pavel lupta cea bună în foame și în sete, în ger și fără haine (II Tim. 4,7). Căci dacă Apostolul ar fi știut că pentru desăvârșire mai de trebuință este vechea bogăție, nu și-ar fi disprețuit starea sa de cinst, căci zice despre sine că a fost om de vază și cetățean roman (Fapte 22,25). Asemenea și cei din Ierusalim, care își vindeau casele și țarinile și puneau prețul la picioarele Apostolilor (Fapte 4,35), n-ar fi făcut aceasta, dacă ar fi știut că Apostolii țin de lucru mai fericit și mai chibzuit ca fiecare să se hrănească din banii săi și nu din osteneala proprie și din ceea ce aduc neamurile. Încă mai lămurit învață despre acestea același Apostol în cele ce scrie Romanilor, când zice: «Iar acum merg la Ierusalim ca să slujesc Sfinților, că a binevoit Macedonia și Ahaia să facă o strângere de ajutoare pentru cei lipsiți dintre Sfinții din Ierusalim. Că au binevoit, dar le sunt și datori» (Rom. 15,25-27). Dar și el însuși, fiind adesea pus în lanțuri și în închisori și ostenit de călătorii, s-au împiedecat de acestea să-și câștige hrana din lucrul manilor sale, precum obișnuia, spune că a primit-o de la frații din Macedonia, care au venit la el: «Și lipsa mea au împlinit-o frații cei ce au venit din Macedonia» (II Cor. 11,9). Iar Filipenilor le scrie: «Si voi Filipenilor știți că ieșind eu din Macedonia, nici o biserică nu s-a unit cu mine când a fost vorba de dat și luat, decât voi singuri. Că și în Tesalonic odată și de două ori mi-ați trimis cele de trebuință» (Filip. 4,15-16).

Așadar, după părerea iubitorilor de argint, sunt mai fericiți decât Apostolul și aceștia, fiindcă i-au dat din averile lor și lui cele de trebuință. Dar nu va cuteza nimeni să zică aceasta, dacă nu cumva a ajuns la cea mai de-pe urmă nebulie a minții.

Deci dacă vrem să urmărim poruncii evanghelice și întregii Biserici celei dintru început, întemeiată pe temelie Apostolilor, să nu ne luăm după socotințele noastre, nici să înțelegem rău cele zise bine. Ci, lepădând părerea noastră cea moleșită și necredincioasă, să primim înțelesul cel adevărat al Evangheliei. Căci numai așa vom putea urma Părinților și nu ne vom despărți niciodată de știința vieții de obște, ci ne vom lepăda cu adevărat de lumea aceasta. Bine este deci să ne amintim și aici de cuvântul unui Sfânt, care spune că Sfântul Vasile cel Mare ar fi zis unui senator, care se lepădase fără hotărâre de lume și mai ținea ceva din banii săi, un cuvânt ca acesta: «Și pe senator l-ai pierdut și nici pe monah nu l-ai făcut!». Trebuie așadar să tăiem cu toată sânguința din sufletul nostru «rădăcina tuturor răutăților», care este iubirea de argint, știind sigur că de rămâne rădăcina, lesne cresc ramurile. Iar virtutea aceasta anevoie se dobândește nepetrecând în viața de obște, căci numai în ea nu avem să purtăm de grijă nici măcar de trebuințele cele mai necesare. Deci având înaintea ochilor osânda lui Anania și a Safirei, să ne înfricoșăm a ne lăsa ceva nouă din averea noastră veche. Asemenea, temându-ne de pilda lui Ghehazi, a celui ce pentru iubirea de argint a fost dat leprei veșnice, să ne ferim de-a aduna pentru noi banii pe care nici în lume nu i-am avut. Gândindu-ne apoi la sfârșitul lui Iuda cel ce s-a spânzurat, să ne temem a lua ceva din cele de care ne-am lepădat, disprețuindu-le. Iar peste acestea toate, să avem de-a pururi înaintea ochilor moartea fără de veste, ca nu cumva în ceasul în care nu așteptăm, să vie Domnul nostru și să afle conștiința noastră întinată cu iubirea de argint. Căci ne va zice atunci cele ce în Evanghelie au fost spuse bogatului acela: «Nebune, într-această noapte voi cere sufletul tău, iar cele ce ai adunat ale cui vor fi?» (Lc. 12,20).

IV. Despre mânia

A patra luptă o avem împotriva duhului mâniei. Și câtă trebuința este să tăiem, cu ajutorul lui Dumnezeu veninul cel purtător de moarte al duhului acestuia, din adâncul sufletului nostru! Căci mocnind acesta tăinuit în inima noastră și orbind cu tulburări întunecate ochii inimii, nu putem dobândi puterea de-a deosebi cele ce ne sunt de folos, nici pătrunderea cunoștinței duhovnicești. De asemenea nu putem

păzi desăvârșirea sfatului bun și nu ne putem face părtași vieții adevărate, iar mintea noastră nu va ajunge în stare să privească lumina dumnezeiască. «Căci s-a tulburat, zice, de mânie ochiul meu» (Ps. 6,7). Dar nu ne vom face părtași nici de înțelepciunea dumnezeiască, chiar dacă am fi socotiți de toți frații înțelepți. Fiindcă s-a scris: «Mânia în sânul celor fără de minte sălășluiește» (Ecl. 7,1). Dar nu putem dobândi nici sfaturile măntuitoare ale dreptei socoteli, chiar dacă ne socotesc oamenii cumiți. Căci scris este: «Mânia și pe cei cumiți îi pierde» (Prov. 15,10). Nu vom putea ține nici cumpăna dreptății cu inimă trează, căci scris este: «Mânia bărbatului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu» (Iac. 1,20). Nici podoaba și chipul cel bun nu-l putem dobândi, cu toate că ne laudă toți, căci iarăși scrie: «Bărbatul mânios nu este cu bun chip» (Prov.11,25). Drept aceea cel ce vrea să vie la desăvârșire și pofteste să lupte lupea cea duhovnicească după lege, străin să fie de toată mânia și iuțimea. Iată ce poruncește vasul alegerii: «Toată amărăciunea și iuțimea și mânia și strigarea și hula să se ridice de la voi, dimpreună cu toată răutatea» (Ef. 4,31). Iar când a zis «toată», nu ne-a mai lăsat nici o pricină pentru care mânia să fie trebuincioasă sau îndreptățită. Deci cel ce vrea să îndrepte pe fratele său când greșește, sau să-l certe, să se silească a se păzi pe sine netulburat, ca nu cumva vrând pe altul să tămăduiască, să atragă boala asupra sa și să audă cuvântul Evangheliei: «Doctore, vindecă-te pe tine însuși», sau: «Ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, iar bârna din ochiul tău n-o cunoști?» (Lc 4,23; Mc. 7,23).

Din orice fel de pricină ar clocoti mânia în noi, ea ne orbește ochii sufletului și nu-l lasă să vadă Soarele Dreptății. Căci precum fie că punem pe ochi foițe de aur, fie de plumb, la fel împiedecăm puterea văzătoare, și scumpetea foiței de aur nu aduce nici o deosebire orbirii, tot așa din orice pricină s-ar aprinde mânia, fie ea, zice-se, întemeiată sau neîntemeiată, la fel întunecă puterea văzătoare.

Numai atunci întrebuițăm mânia potrivit cu firea, când o pornim împotriva gândurilor pătimase și iubitoare de plăceri. Așa ne învață Proorocul zicând: «Mâniați-vă și nu păcătuiți» (Ps. 4,4); adică aprindeți mânia asupra patimilor voastre și asupra gândurilor rele și nu păcătuiți săvârșind cele puse de ele în minte. Acest înțeles îl arată limpede cuvântul următor: «... pentru cele ce ziceți întru inimile voastre, în așternuturile voastre vă pocăiți» (Ps. 4,4); adică atunci când vin în inima voastră gândurile cele rele scoate-ți-le afară cu mânie, iar după ce le veți fi scos, aflându-vă ca pe un pat al liniștii sufletului, pocăiți-vă. Împreună cu acesta glăsuiește și fericitul Pavel, folosindu-se de cuvântul lui și adăugând: «Soarele să nu apună peste mânia voastră, nici să dați loc diavolului» (Efes. 4,26); adică să nu faceți pe Hristos, Soarele Dreptății, să apună pentru inimile voastre, din pricină că-L mâniați prin învoirea cu gândurile rele, ca apoi, prin depărtarea Lui, să afle diavolul loc de ședere în voi. Despre Soarele acesta și Dumnezeu zice prin Proorocul: «Iată celor ce se tem de numele Meu, va răsări Soarele Dreptății și tămăduire va fi în aripile lui» (Maleahi 3,20).

Iar de vom lua cele zise după literă, nici până la apusul soarelui nu ni se îngăduie să ținem mânia. Ce vom zice deci despre aceia care, în sălbătăcia și turbarea dispoziției lor pătimase, țin mânia nu numai până la apusul soarelui, ci, întinzând-o peste multe zile, tac unii față de alții și n-o mai scot afară cu cuvântul, ci prin tăcere își sporesc veninul tinerii de minte a răului spre pierzarea lor. Ei nu știu că trebuie să fugă nu numai de mânia cea cu fapta, ci și de cea din cuget, ca nu cumva, înnegrindu-li-se mintea de întunecimea amintirii răului, să cadă din lumina cunoștinței și din dreapta socoteală și să se lipsească de sălășluirea Duhului Sfânt. Pentru aceasta și Domnul poruncește în Evanghelii să lăsăm darul înaintea altarului și să ne împăcăm cu fratele nostru (Mt. 5,24). Căci nu e cu putință ca să fie bine primit darul până ce mânia și ținerea de minte a răului se află încă în noi. Asemenea și Apostolul, zicând: «Rugați-vă neîncetat» (I Tes. 5,17) și «Bărbații să se roage în tot locul, ridicând mâini cuvioase, fără mânie și fără gânduri» (I Tim. 2,8), ne învață aceleași lucruri. Rămâne așadar ca, sau să nu ne rugăm niciodată și prin aceasta să ne facem vinovați înaintea poruncii apostolești, sau, silindu-ne să păzim ceea ce ni s-a poruncit, să facem aceasta fără mânie și fără a ține minte răul. Și fiindcă de multe ori când sunt întristați sau tulburați frații noștri, zicem că nu ne pasă, că nu din pricina noastră sunt tulburați, Doctorul sufletelor, vrând să smulgă din rădăcină, adică din inimă, pricinile mâniei, ne poruncește că nu numai când suntem noi mâhniți asupra fratelui să lăsăm darul și să ne împăcăm, ci și dacă el s-a mâhnit asupra noastră, pe drept sau pe nedrept, să-l tămăduim, dezvinovățindu-ne, și apoi să aducem darul.

Dar de ce să zăbovim prea mult la vremurile evanghelice, când putem învăța aceasta și din legea veche? Deși s-ar părea că aceasta e cu pogorământ, totuși zice și ea: «Să nu urăști pe fratele tău întru inima ta» (Levit. 19,17), și iarăși: «Căile celor ce țin minte răul, spre moarte (duc)» (Prov. 12,28). Deci și acolo se oprește nu numai mânia cu fapta, ci se osândește și cea din cuget. De aceea, urmând legilor dumnezeiești, să ne luptăm cu toată puterea împotriva duhului mâniei, a cărui boală o avem înlăuntrul nostru.

Să nu căutăm singurătatea și pustia pentru că ne mâniem pe oameni, ca și când acolo n-ar fi cel ce ne pornește spre mânie, sau fiindcă e mai ușor să dobândim virtutea îndelungii răbdări în singurătate. Căci din mândrie și din voința de a nu ne învinui pe noi înșine și de a nu pune pe seama trândăviei noastre pricinile tulburării, poftim despărțirea de frați. Drept aceea până ce aruncăm pricinile neputinței noastre în socoteala altora, nu este cu putință să ajungem la desăvârșirea îndelungii răbdări. Capătul îndreptării și al păcii noastre nu se câștigă din îndelunga răbdare ce o are aproapele cu noi, ci din suferirea răului apropiatului de către noi. Deci de vom fugi de lupta îndelungii răbdări, căutând pustia și singurătatea, patimile netămăduite ale noastre, pe care le vom duce acolo, vor rămâne ascunse, dar nu vor fi smulse. Căci pustia și retragerea celor neizbăviți de patimi nu numai că le păzește patimile

nevătămate, ci li le și acoperă, încât nu-i lasă să se simtă pe ei înșiși de ce patimă se biruiesc, ci, dimpotrivă, le pune în minte năluciri de virtute și-i face să creadă că au câștigat îndelunga răbdare și smerenia, până nu este cine să-i ispitească și să-i probeze. Dar când vine vreo pricină, care îi stârnește și-i cearcă, patimile cele ce mocnesc tăinuit sar îndată ca niște cai fără frâu, hrăniți multă vreme în liniște și odihnă, din ocoalele lor și târăsc cu și mai multă vijelie și sălbătăcie spre pierzare pe călărețul lor. Căci și mai mult se sălbătăcesc patimile în noi, când e încetată legătura cu oamenii, încât pierdem și umbra suferirii și a îndelungii răbdări, pe care în tovărășia fraților ni se părea că le avem; aceasta pentru lăsarea deprinderii cu oamenii și din pricina singurătății. Căci precum fiarele veninoase ce stau liniștite în culcușurile lor din pustie, de îndată ce prind pe careva apropiindu-se de ele, își arată toată turbarea lor, asemenea și oamenii pătimiși, care sunt liniștiți din pricina pustiei, iar nu din vreo dispoziție a virtuții, își dau veninul pe față când apucă pe cineva care s-a apropiat și-i întărită. De aceea cei ce caută desăvârșirea blândeții sunt datori să pună toată strădania, ca să nu se mânia nu numai asupra oamenilor, dar nici asupra dobitoacelor și nici asupra lucrurilor neînsuflețite. Căci îmi aduc aminte de mine când petreceam în pustie, că mă porneam cu mânie asupra trestiei și o azvârleam, pentru că nu-mi plăcea fie grosimea, fie subțirimea ei; asemenea și asupra lemnului când voiam să le tai și nu puteam repede, sau asupra cremenii, când mă scapăr și nu ieșea foc îndată. Așa mi se întinsese coarda mâinii, încât o porneam și asupra lucrurilor neînsuflețite.

Drept aceea, de vrem să dobândim fericirea făgăduită de Domnul, datori suntem să înfrânăm, precum s-a zis, nu numai mânia cea cu lucrul, ci și mânia din cuget. Căci nu folosește așa de mult a-ți ține gura în vremea mâniei, ca să nu dai drumul la vorbe furioase, cât folosește a-ți curăți inima de ținerea de minte a răului și a nu învăța în minte gânduri viclene asupra fratelui. Învățătura evanghelică poruncește să se taie mai bine rădăcinile patimilor decât roadele lor. Fiindcă tăindu-se din inimă rădăcina mâniei, nu mai are loc nici fapta de ură sau de pizmă. Căci celui ce urăște pe fratele său, ucigaș de om i s-a zis, fiindcă îl ucide cu dispoziția de ură din cugetul lui. Desigur aici nu văd oamenii vărsându-se sângele aceluia prin sabie, dar vede Dumnezeu cum a fost omorât cu gândul și cu dispoziția de ură. Dumnezeu va da fiecăruia sau cunună, sau osândă, nu numai pentru fapte, ci și pentru gânduri și hotărâri, precum însuși zice prin Prorocul: «Iată vin să adun faptele și gândurile lor» (Is. 66,18). La fel zice și Apostolul: «înseși gândurile lor se vor învinui sau apăra între ele, în ziua în care va judeca Dumnezeu cele ascunse ale oamenilor» (Rom. 2,15). Dar însuși Stăpânul, învățându-ne că trebuie să lepădăm toată mânia, zice în Evanghelie: «Cel ce se mânia pe fratele său vinovat va fi judecății» (Mt. 5,12). Așa stă în copiile cele bune (cuvântul în deșert e un adaos), potrivit cu gândul Scripturii despre acest lucru. Căci Domnul voiește ca noi să tăiem în toate chipurile rădăcina și scânteia însăși a mâniei și nici o pricină a ei să nu păstrăm în noi, ca nu cumva, pornindu-ne la început dintr-o pricină așa zisă întemeiată, mai pe urmă să alunecăm în turbarea mâniei fără temei.

Iar leacul desăvârșit al acestei boli acesta este: să credem că nu ne este iertat să ne stârnim mânia nici pentru pricini drepte, nici pentru nedrepte. Căci duhul mâniei întunecându-ne mintea, nu se va mai afla întru noi nici lumina care ne ajută să deosebim lucrurile, nici tăria sfatului drept, nici cârma dreptății. Dar nici templu al Duhului Sfânt nu ni se mai poate face sufletul, câtă vreme ne va stăpâni duhul mâniei întunecându-ne mintea. Iar la urma tuturor, având în fiecare zi în față icoana morții, care nu știm când poate veni, să ne păzim pe noi înșine de mânie și să știm că n-avem nici un folos nici de neprihănire, nici de lepădarea de cele pământești, nici de posturi și privegheri, căci de vom fi stăpâniți de mânie și ură, vinovați vom fi judecății.

V. Despre întristare

A cincea luptă o avem împotriva duhului întristării, care întunecă sufletul ca să nu poată avea nici o vedere duhovnicească și-l oprește de la toată lucrarea cea bună. Când duhul acesta viclean tăbărăște asupra sufletului și-l întunecă în întregime, nu-i mai îngăduie să-și facă rugăciunile cu osârdie, nici să stăruie cu folos pe lângă sfintele citiri și nu rabdă pe om să fie blând și smerit față de frați; îi pricinuiește scârbă față de toate lucrurile și față de însăși făgăduința vieții. Scurt vorbind, întristarea tulbură toate sfaturile mântuitoare ale sufletului și usucă toată puterea și stăruința lui, făcându-l ca pe un ieșit din minte și legându-l de gândul deznădejdiei. De aceea, dacă avem de gând să luptăm lupta duhovnicească și să biruim cu Dumnezeu duhurile răutății, să păzim cu toată străjuirea inima noastră dinspre duhul întristării (Prov. 4,23). Căci precum molia roade haina și caria lemnul, așa întristarea mănâncă sufletul omului. Ea îl face să ocolească toată întâlnirea bună și nu-l lasă să primească cuvânt de sfat nici de la prietenii cei adevărați, precum nu-i îngăduie să le dea răspuns bun și pașnic. Ci învăluind tot sufletul, îl umple de amărăciune și de nepăsare. În sfârșit îi pune în minte gândul să fugă de oameni, ca de unii ce i s-ar fi făcut pricină de tulburare și nu-l lasă să-și dea seama că nu din afară vine boala, ci ea mocnește înăuntru, făcându-se arătată când vine vreo ispită care o dă la iveală. Căci niciodată nu s-ar vătăma omul de om, dacă nu ar avea mocnind înăuntru pricinile patimilor. De aceea Ziditorul a toate și Doctorul sufletelor, Dumnezeu, Cel ce singur știe rănilor sufletului cu de-amănuntul, nu poruncește să lepădăm petrecerea cu oamenii, ci să tăiem din noi pricinile păcatului și să cunoaștem că sănătatea sufletului se dobândește nu despărțindu-ne de oameni, ci petrecând și exercitându-ne cu cei virtuoși. Când așadar

pentru oarecare pricină, zise «îndreptăţite», ne despărţim de fraţi, n-am tăiat pricinile întristării, ci numai le-am schimbat, fiindcă boala ce mocneşte înăuntru se poate aprinde şi printr-alte lucruri. De aceea tot războiul să ne fie împotriva patimilor celor dinăuntru. Căci de le vom scoate pe acestea din inimă cu darul şi cu ajutorul lui Dumnezeu, nu numai cu oamenii, dar şi cu fiarele sălbatice vom petrece cu uşurinţă, cum zice şi fericitul Iov: «Fiarele sălbatice vor fi cu tine în pace» (Iov 5,23). Deci mai întâi trebuie să luptăm împotriva duhului întristării, care împinge sufletul la deznădejde, ca să-l alungăm din inima noastră. Căci acesta n-a lăsat pe Cain să se pocăiască după ce şi-a ucis fratele, nici pe Iuda după ce vândut pe Domnul. Să ne deprindem numai în acea întristare, care se cuprinde în pocăinţa pentru păcate şi e împreună cu nădejdea cea bună. Despre aceasta zice şi Apostolul: «întristarea cea după Dumnezeu lucrează pocăinţă spre mântuire, fără părere de rău» (II Cor. 7,10). Căci întristarea cea după Dumnezeu, hrănind sufletul cu nădejdea pocăinţei, e împreună cu bucurie. De aceea ea face pe om osârduitor şi ascultător spre toată lucrarea cea bună, prietenos, smerit, blând, gata să sufere răul şi să rabde toată buna osteneală şi zdrobirea, ca una ce e cu adevărat după Dumnezeu. Ea face să se arate în om roadele Sfântului Duh, care sunt: bucuria, dragostea, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, credinţa şi înfrânarea. De la întristarea cea potrivnică însă, cunoaştem roadele duhului celui rău, adică: trândăvia, lipsa de răbdare, mânia, ura, împotrivirea în cuvânt, lenea la rugăciune. De această întristare suntem datori să fugim, ca şi de curvie, de iubirea de argint, de mânie şi de toate celelalte patimi. Ea se tămăduieşte prin rugăciune, prin nădejdea în Dumnezeu, prin cugetarea la cuvintele cele dumnezeieşti şi prin petrecerea cu oamenii cuvioşi.

VI. Despre trândăvie

A şasea luptă o avem împotriva duhului trândăviei, care e înjugat cu duhul întristării şi lucrează împreună. Cumplit şi apăsător e acest drac şi neîncetat războieşte pe monahi. El cade pe la al şaselea ceas peste monah, pricinuindu-i moleşală, întristare şi scârbă chiar şi faţă de locul unde se află şi de fraţii cu care petrece, ba şi faţă de orice lucrare şi de însăşi citirea dumnezeieştilor Scripturi. Îi pune în minte şi gânduri de mutare, şoptindu-i că de nu se va muta într-alte locuri, deşertă îi va fi toată vremea şi osteneala. Pe lângă acestea mai stârneşte şi foame într-însul pe la al şaselea ceas, câtă nu i s-ar fi întâmplat chiar după un post de trei zile, sau după un drum foarte îndelungat, sau după o osteneală grea. Apoi îi pune în minte gândul că nu va putea scăpa de boala şi greutatea aceasta în nici un chip altfel, fără numai de va ieşi des şi se va duce la fraţi, dându-i ca motiv folosul sau cercetarea celor neputincioşi. Iar dacă nu-l poate înşela numai cu acestea, îl scufundă în somn greu şi se năpusteşte şi mai furios asupra lui, neputând fi alungat într-alt fel, fără numai prin rugăciune, prin reţinerea de la vorbe deşerte, prin cugetarea la cuvintele dumnezeieşti şi prin răbdarea în ispite. De nu va găsi însă pe monah îmbrăcat cu aceste arme, îl va săgeta cu săgeţile sale şi-l va face nestatornic, împrăştiat şi leneş, îndemnându-l să colinde mănăstiri multe şi să nu se îngrijească de nimic altceva, fără numai să afle unde se fac mâncăruri şi băuturi mai bune. Căci nimic nu-i năluceşte mintea leneşului decât gânduri ca acestea. Prin acestea îl încâlceşte apoi cu lucruri lumeşti şi puţin câte puţin îl atrage în îndeletniciri vătămătoare, până ce îl scoate cu totul şi din cinul monahicesc.

Ştiind Dumnezeiescul Apostol că această boală e foarte grea şi ca un doctor iscusit vrând s-o smulgă din sufletele noastre din rădăcini, arată mai ales pricinile din care se naşte, zicând: «Vă poruncim vouă fraţilor, întru numele Domnului nostru Iisus Hristos, să vă feriţi de tot fratele care umblă fără de rânduială şi nu după predania care aţi luat de la noi. Că înşivă ştiţi cum trebuie să urmaţi nouă, că noi n-am umblat fără de rânduială între voi, nici am mâncat de la cineva pâine în dar, ci cu osteneală şi trudă lucrând zi şi noapte, ca să nu îngreunăm pe nimeni dintre voi. Nu doar că n-am fi avut dreptul, ci ca pe noi să ne aveţi pildă spre a urma nouă. Când ne aflam la voi acestea vă porunceam, că dacă cineva nu lucrează, nici să nu mănânce. Auzim că sunt unii dintre voi, care umblă fără rânduială nimica lucrând ci iscodind. Unora ca acestora le poruncim şi-i rugăm întru Hristos Iisus, ca întru linişte lucrând să mănânce pâinea lor» (II Tes. 3;6,12). Să luăm aminte cât de lămurit ne arată Apostolul pricinile trândăviei, când numeşte «fără de rânduială» pe cei ce nu lucrează, dezvăluind prin acest singur cuvânt multele lor păcate. Căci cel fără de rânduială este şi fără de evlavie şi obraznic în cuvinte şi gata spre batjocură, de aceea şi incapabil de linişte şi rob trândăviei. Drept aceea porunceşte tuturor să se depărteze de ei, ferindu-se ca de ciură. Apoi zice: «Şi nu după predania, care aţi luat de la noi», arătând prin cuvintele acestea că aceia sunt mândri şi dispreţuitori şi desfac predaniile apostolice. Şi iarăşi zice: «în dar n-am mâncat pâine de la nimeni, ci cu osteneală şi trudă, lucrând zi şi noapte». Învăţătorul neamurilor, propovăduitorul Evangheliei, cel răpit până la al treilea cer (II Cor. 12,2), cel ce zice că Domnul a poruncit ca aceia care vestesc Evanghelia, din Evanghelie să trăiască (II Cor. 9,12), lucrează cu osteneală şi trudă zi şi noapte spre a nu îngreua pe nimeni. Atunci cum ne vom lenevi noi la lucru şi vom căuta odihnă trupească, odată ce nu ni s-a încredinţat nici propovăduirea Evangheliei, nici grija bisericilor, ci numai purtarea de grijă a sufletului nostru? Apoi arătând şi mai lămurit vătămarea ce se naşte din şederea fără lucru, adaugă: «nimica lucrând, ci iscodind». Căci din şederea fără lucru iese iscodirea şi din iscodire neorânduială şi din neorânduială tot păcatul. Arătându-le apoi şi tămăduirea, zice: «Iar unora ca acestora le poruncim ca întru linişte lucrând să-şi mănânce pâinea lor». Pe urmă le spune într-un chip şi mai

dojenitor: «Dacă cineva nu vrea să lucreze, nici să nu mănânce». De aceste porunci apostolești fiind învățați Sfinții Părinți cei din Egipt, nu îngăduie nici o vreme în care monahii să rămână fără lucru, mai ales cei tineri, știind că prin răbdarea lucrului alungă trândăvia, își dobândesc hrana și ajutorul celor lipsiți. Căci nu lucrează numai pentru trebuințele lor, ci din prisos dau și străinilor, săracilor și celor din închisori, crezând că o atare facere de bine este o jertfă sfântă și bine primită la Dumnezeu. Încă zic Părinții și aceasta: că cel ce lucrează, e războit adesea numai de un drac și numai de acela e năcăjit, pe când cel ce nu lucrează, de nenumărate duhuri este robit. Pe lângă acestea, bine este să aducem și un cuvânt al lui Avva Moisi, cel mai cercat dintre Părinți, pe care l-a zis către mine. Căci șezând eu puțină vreme în pustie, am fost supărat de trândăvie și, m-am dus la dânsul și am zis: «Ieri fiind cumplit supărat de trândăvie și slăbind foarte, nu m-aș fi izbăvit de ea, de nu m-aș fi dus la Avva Pavel».

Și mi-a răspuns la aceasta Avva Moisi și a zis: «Să știi că nu te-ai izbăvit de ea, ci și mai mult te-ai dat prins și rob. Deci să știi că mai greu te va lupta, ca pe unul ce calci rânduiala, dacă nu te vei strădui de acum înainte să o birui cu răbdarea, cu rugăciunea și cu lucrul mâinilor».

VII. Despre slava deșartă

A șaptea luptă o avem împotriva duhului slavei deșarte. Patima aceasta este foarte felurită și foarte subțire și nu o bagă de seamă ușor nici însuși cel ce pătimește de dânsa. Atacurile celorlalte patimi sunt mai vădite și de aceea e mai ușoară oarecum lupta cu dânsa, căci sufletul cunoaște pe potrivnicul său și îndată îl răstoarnă prin împotrivirea cu cuvântul și prin rugăciune. Dar păcatul slavei deșarte, având multe înfățișări, precum s-a zis, este greu de biruit. El încearcă să săgeteze pe ostașul lui Hristos prin orice îndeletnicire, prin glas, prin cuvânt, prin tăcere, prin lucru, prin priveghere, posturi, rugăciune, citire, liniște, până și prin îndelunga răbdare. Pe cel ce nu izbutește să-i amăgească spre slava deșartă prin scumpetea hainelor, încearcă să-l ispitească prin îmbrăcămintea proastă și pe cel ce nu l-a putut face să se îngâmfe prin cinste, pe acela îl duce la nebunie prin așa zisa răbdare a necinstei; iar pe cel ce nu l-a putut împinge la slava deșartă pentru destoinicia în cuvânt, îl amăgește prin tăcere, făcându-l să-și închipuie că a dobândit liniștea. Dacă n-a putut moleși pe cineva prin belșugul bucatelor, îl slăbănogeste prin postul pe care îl ține de dragul laudelor. Scurt vorbind, tot lucrul, toată îndeletnicirea dă prilej de război acestui diac viclean. Pe lângă acestea el îl face pe monah să se gândească și la preoție. Îmi aduc aminte de un bătrân, pe când petreceam în pustia sketică. Ducându-se acesta la chilia unui frate spre cercetare, apropiindu-se de ușă l-a auzit grăind. Și socotind bătrânul că citește din Scriptură a stat să asculte, până ce a simțit că fratele își ieșise din minte din pricina slavei deșarte și se hirotonisise pe sine diacon, făcând tocmai otpustul celor chemați. Deci cum a auzit bătrânul acestea, împingând ușa a intrat și întâmpinându-l fratele i s-a închinat după obicei și ceru să afle de la el, dacă de multă vreme așteaptă la ușă. Iar bătrânul i-a răspuns în glumă, zicând: «Acum venii când făceai tu otpustul celor chemați». Auzind fratele acestea, a căzut la picioarele bătrânului, cerându-i să se roage pentru dânsul, ca să se izbăvească de rătăcirea aceasta.

Am amintit aceasta, vrând să arăt la câtă nesimțire duce dracul acesta pe om. Drept aceea, cel ce vrea să se lupte desăvârșit și să ia cununa dreptății desăvârșite să se străduiască în toate chipurile să biruie această fiară cu multe capete. Să aibă pururi înaintea ochilor cuvântul lui David: «Domnul a risipit oasele celor ce plac oamenilor». Deci nimic să nu facă uitându-se după lauda oamenilor, ci numai răsplata lui Dumnezeu să o caute. Să lepede neconținut gândurile care vin în inima lui și îl laudă, și să se disprețuiască pe sine înaintea lui Dumnezeu. Căci numai așa va putea, cu ajutorul lui Dumnezeu, să se izbăvească de duhul slavei deșarte.

VIII. Despre mândrie

A opta luptă o avem împotriva duhului mândriei. Aceasta este foarte cumplită și mai sălbatică decât toate cele de până aici. Ea războiește mai ales pe cei desăvârșiți și pe cei ce s-au urcat până aproape de culmea virtuților, încercând să-i prăbușească. Și precum ciuma cea aducătoare de stricăciune nimicește nu numai un mădular al trupului, ci întreg trupul, așa mândria nu strică numai o parte a sufletului, ci tot sufletul. Fiecare din celelalte patimi, deși tulbură sufletul, se războiește numai cu virtutea opusă și căutând să o biruiască pe aceea, întunecă numai în parte sufletul. Patima mândriei însă îi întunecă întreg sufletul și-l prăbușește în cea mai adâncă prăpastie. Ca să înțelegem mai lămurit cele zise, să luăm seama la lucrul următor: îmbuibarea stomacului se sârguiește să strice înfrânarea; curvia, curăția; iubirea de argint; sărăcia, mânia; blândețea; și celelalte feluri ale păcatului asemenea pe celelalte virtuți opuse. Dar păcatul mândriei, când pune stăpânire pe bietul suflet, ca un tiran prea cumplit care a cucerit o cetate mare și înaltă, îl dărâmă în întregime și îl surpă până în temelii. Mărturie despre aceasta este îngerul acela, care pentru mândrie a căzut din cer. Căci fiind zidit de Dumnezeu și împodobit cu toată virtutea și înțelepciunea, n-a voit să le recunoască pe acestea venite din darul Stăpânului, ci din firea sa. De aceea s-a socotit pe sine întocmai ca Dumnezeu. Gândul acesta al lui muștrându-l Proorocul zice: «Ai zis întru inima ta: ședea-voi pe un munte înalt, pune-voi scaunul meu

peste nouri și voi fi asemenea Celui Preaînalt» (Is. 14:13,14). Iar tu om ești și nu Dumnezeu. Și iarăși alt Prooroc zice: «Ce te fălești întru răutate puternice?» (Ps. 51,1) și celelalte ale psalmului. Deci, știind acestea, să ne temem și «cu toată străjuirea să păzim inima noastră» (Prov. 4,23) dinspre duhul mândriei cel purtător de moarte, zicând în noi înșine de câte ori am dobândit vreo virtute, cuvântul Apostolului: «Nu eu, ci darul lui Dumnezeu, carele este cu mine» (I Cor. 15,10), și cel zis de Domnul: «Fără de Mine nu puteți face nimic» (Ioan 15,5), sau cel zis de Proorocul: «Dacă Domnul nu ar zidi casa, în zadar s-ar trudi ziditorii» (Ps. 126,1), și în sfârșit cel zis de Apostol: «Nu a celui ce voiește, nici a celui ce aleargă, ci a lui Dumnezeu, carele miluiește» (Rom. 9,16). Căci chiar de ar fi cineva cât de fierbinte cu osârdia și de sârguitor cu vrerea, fiind legat de trup și sânge nu va putea ajunge la desăvârșire, decât prin mila lui Hristos și prin harul Său. Pentru că zice Iacov: «Toată darea cea bună de sus este» (Iac. 1,17); iar Apostolul Pavel zice: «Ce ai tu, ce nu ai luat? Iar dacă ai luat, ce te lauzi ca și cum n-ai fi luat și te fălești ca de ale tale?» (I Cor. 4,7).

Iar că mântuirea ne vine prin harul și mila lui Dumnezeu, ne dă mărturie adevărată tâlharul acela de pe Cruce, care a primit Raiul nu ca preț al virtuții, ci prin harul și mila lui Dumnezeu. Acestea știindu-le Părinții noștri, toți cu un glas au învățat, că nu putem ajunge într-alt fel la desăvârșirea virtuții, fără numai prin smerenie. Iar aceasta se naște din credință, din frica lui Dumnezeu, din blândețe și din sărăcia desăvârșită, prin care ne vine și dragostea desăvârșită, cu darul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

Bibliografie: *Filocalia*, volumul I, ediția a II-a, editura Harisma, București, 1992